

I. BERN

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΥΚΑΣΟ
ΣΤΟ ΠΕΚΙΝΟ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΥΚΑΣΟ
ΣΤΟ ΠΕΚΙΝΟ

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΥΚΑΣΟ ΣΤΟ ΠΕΚΙΝΟ

(CLAUDIUS BOMBARNAC)

Διασκευή : ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

Εικονογράφηση : L. BENETT

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ «ΑΣΤΗΡ»

ΑΛ. & Ε. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 10 — ΑΘΗΝΑΙ — 1970

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΥΚΑΣΟ ΣΤΟ ΠΕΚΙΝΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ένα τηλεγράφημα

Στις 13 του Μαΐου, μόλις έφθασα στην Τιφλίδα, έλαβα έξαφνα τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα :

«Στις δέκα πέντε τοῦ μηνὸς ὁ Κλαύδιος Μπομπάρνακ νὰ βρεθῆ στὸ λιμάνι Οὐζούν 'Αντά, στὴν ἀνατολικὴ ἀκτὴ τῆς Κασπίας. 'Απὸ ἐκεῖ νὰ πάρῃ τὸν μέγα ὑπερασιατικὸ καὶ νὰ μεταβῆ στὴν πρωτεύουσα τῆς Οὐράνιας Αὐτοκρατορίας. Νὰ στέλνῃ ἐντυπώσεις του, νὰ στέλνῃ συνεντεύξεις ἀπὸ ἐξέχουσες προσωπικότητες, πὺ θὰ συναντήσῃ στὸ δρόμο του, καὶ νὰ μεταβιβάσῃ ὅλα τὰ γεγονότα μὲ ἐπιστολὲς ἢ τηλεγραφήματα, ἀνάλογα μὲ τὴ σημασία, πὺ μπορεῖ νὰ τοὺς δώσῃ ἕνας καλὸς ρέπορτερ.

» Ἡ ἐφημερίδα μας «Εἰκοστὸς Αἰώνας» ἔχει ἐμπιστοσύνη στὸ ζῆλο, τὴν εὐφυΐα καὶ τὴ δραστηριότητα τοῦ ἀνταποκριτοῦ του, καὶ τοῦ ἀνοίγει ἀπεριόριστη πίστωση».

Τὸ τηλεγράφημα αὐτό, πὺ ἔμελλε ν' ἀνοίξῃ τόσες περιπέτειες στὴ ζωὴ μου, τὸ ἔλαβα ἀκριβῶς τὸ πρωί, πὺ ἔφθασα στὴν Τιφλίδα. Κι ἐγώ, πὺ εἶχα σκοπὸ νὰ μείνω στὴν πρωτεύουσα τῆς Γεωργίας τρεῖς ὀλόκληρες ἑβδομάδες καὶ νὰ ἐπισκεφθῶ τὶς διάφορες γεωργιανὲς ἐπαρχίες, ὡς ἀνταποκριτὴς τῆς ἐφημερίδας μου!

Καὶ τώρα; Αὐτὰ ἔχουν τὰ ἀπροσδόκητα τοῦ περιοδεύοντος ρέπορτερ.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὑπῆρχε στὴ Γεωργία ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Πότι - Τιφλὶς - Μπακού. Τὸ ταξίδι μου σὶς ἐπαρχίες τῆς νότιας Ρωσίας ἦταν μακρὺ, ἀλλὰ πολὺ ἐνδιαφέρον. Πέρασα τὸν Καύκασο κι ὑπολόγιζα ν' ἀναπαυθῶ στὴν πρωτεύουσα τῆς Γεωργίας. Καὶ νά, τώρα, πὺ ἡ

τυραννική σύνταξη του «Εικοστού Αιώνα» δὲ μοῦ παραχωροῦσε παρὰ μισὴ μέρα ν' ἀναπαυθῶ στὴν Τιφλίδα. Μόλις ἔφθανα, ἤμουν ὑποχρεωμένος νὰ ξαναφύγω ἀμέσως, χωρὶς νᾶχω καιρὸ μήτε ν' ἀνοίξω τὶς βαλίτσες μου! Τί τὰ θέλετε! Οἱ ὑποχρεώσεις τοῦ ῥέπορτερ εἶναι πολὺ μεγάλες, κι εἶναι δούλος τῆς ἐφημερίδας καὶ τῶν ἀναγνωστῶν του.

Εἶχα προετοιμαστῆ με μεγάλη ἐπιμέλεια, εἶχα πάρει ὅλες τὶς γεωγραφικὲς καὶ ἐθνολογικὲς πληροφορίες, τὶς σχετικὲς με τὴν πέρα τοῦ Καυκάσου χώρα. Εἶχα μάθει καὶ μερικὲς ντόπιες λέξεις: ὁ γουνένιος σκοῦφος, πὺν φοροῦν οἱ ὄρεινοὶ κι οἱ Κοζάκοι, λέγεται «παπάχα», ἡ ρεντικότα, πὺν φοροῦν με σφιγμένη τὴ μέση κι ὅπου βάζουν σταυρωτὰ τὰ φυσεκλίκια, λέγεται «τσερκέσκα». Ἄλλοι τὴ λένε καὶ «μπεχμέτ». Ἦξερα πὼς οἱ Γεωργιανοὶ κι οἱ Ἀρμένηδες φοροῦν χαμηλὸ καλπάκι, πὼς οἱ ἔμποροι φοροῦν τὴν «τουλούπα», παλτὸ ἀπὸ προβατοπροβιά. Πὼς ὁ Κοῦρδος κι ὁ Πάρσος φοροῦν ἀκόμα τὴ «μπούρκα», ἓνα εἶδος πανωφόρι ἀπὸ χνουδωτὸ χονδρὸ ὕφασμα ἀδιάβροχο.

Οἱ ὠραῖες Γεωργιανὲς φοροῦν στὸ κεφάλι τὸ «τασακράβι», μιὰ λεπτὴ κορδέλα, ἓνα μάλλινο πέπλο καὶ μουσελίνα, πὺν περιτριγυρίζει τὰ ὠραῖα τους πρόσωπα. Φοροῦν φοῦστες με ζωηρὰ χρώματα, τὰ μανίκια τους εἶναι πολὺ ἀνοιχτά, τὸ χειμωνιάτικο πανωφόρι τους ἀπὸ βελούδο, γαρνιρισμένο με γοῦνα καὶ με χρυσὰ κοσμήματα, οἱ καλοκαιριάτικες μαντῆλες τους, τὸ «τσάντρε», εἶναι ἀπὸ ἄσπρο βαμβάκερό. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἤξερα καὶ τὰ εἶχα σημειώσει με μεγάλη προσοχὴ στὸ σημειωματάριό μου. Μὰ ὅλα αὐτὰ τώρα τί μοῦ χρειάζονται; Ἔπρεπε νὰ φύγω!

Εἶχα ἀκόμα μάθει πὼς οἱ ντόπιες ὀρχήστρες ἀποτελοῦνται ἀπὸ «ζουρνάδες», ἓνα εἶδος ὀξύλαλα φλάουτα, ἀπὸ «σαλαμούρι», φωνακλάδικα κλαρινέτα, ἀπὸ μαντολίνα, πὺν παίζουν μ' ἓνα φτερό, ἀπὸ «τσιανούρι», βιολιά, πὺν τὰ παίζουν ὄρθια, κι ἀπὸ «ντιπλιπίτος», κύμβαλα, πὺν χτυποῦν ὅπως τὸ χαλάζι πάνω στὰ τζάμια.

Κι ἀκόμα τί δὲν εἶχα μάθει! Οἱ Γεωργιανοὶ ἔχουν

τῆ «σάσκα», σπαθὶ πού κρέμεται ἀπὸ ἓνα λουρί, στολισμένον μὲ καρφιά καὶ ξόμπλια ἀσημένια, κι ἀκόμα, τὸ «χαντζάρι», μαχαίρι πού φοροῦν στὴ ζώνη τους.

Ἔμαθα ἀκόμα, πὼς ὁ «ταραντάς» εἶναι ἓνα εἶδος ἀμάξι καὶ τὸ ὀδηγεῖ ὁ «γιαμισί», ὁ ἀμαξιάς, πού κάθεται μπροστὰ καὶ καμουτσιίζει τρία ἄλογα.

Κι ἀκόμα τί δὲν εἶχα μάθει! Πὼς τὸ βέρστι ἰσοδυναμεῖ μὲ ἓνα χιλιόμετρο κι ἐξήντα ἑπτὰ μέτρα, πὼς οἱ νομάδες πληθυσμοὶ τοῦ Κανκάσου ὑποδιαίρουνται σὲ διάφορες οἰκογένειες: στοὺς Καλμούχους, στοὺς Κιργίσιους, στοὺς Τάρταρους, στοὺς Νογκαίους καὶ στοὺς Τουρκομάνους.

Ἄφου λοιπὸν ἔμαθα τόσα καὶ τόσα πράγματα, τώρα ἓνα «οὐκάζιο» μ' ἀναγκάζει νὰ τοῦ δίνω ἀμέσως! Καὶ μήτε κἂν ἔχω τὸν καιρὸ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ ὄρος Ἄραράτ, τὴν περὶφημη κορφή, ὅπου σταμάτησε τὴν τεσσαρακοστὴ μέρα τοῦ Κατακλυσμοῦ ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε! Καὶ δὲ θὰ μπορέσω νὰ δημοσιεύσω τὶς ἐντυπώσεις μου ἀπὸ τὸν Καύκασο, καὶ θὰ χάσω ἔτσι τόσα ὠραῖα ἄρθρα, πού εἶχα στὸ νοῦ μου.

Σκληρὴ ἡ θυσία, μὰ δὲν μπορεῖ νὰ γίνη τίποτε. Ἐλαβα διαταγὴ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα μου, πρέπει νὰ τὴν ἐκτελέσω.

Πρῶτα πρῶτα λοιπὸν ἄς μάθουμε τί ὥρα φεύγει τὸ τραῖνο τῆς Τιφλίδας γιὰ τὴν Κασπία. Ὁ σταθμὸς τῆς Τιφλίδας εἶναι τὸ κέντρο, ὅπου ἐνώνονται τρεῖς σιδηροδρομικὲς γραμμὲς: ἡ γραμμὴ πρὸς τὰ δυτικὰ πού τελειώνει στὸ Πότι, στὴ Μαύρῃ Θάλασσα, ἡ γραμμὴ πρὸς τ' ἀνατολικά, πού τελειώνει στὸ Μπακού, στὴν Κασπία Θάλασσα: καὶ τέλος ἡ γραμμὴ πρὸς τὸ Βλαδικαυκάς, πρὸς βορρᾶ, πού ἐνώνει τὴ γεωργιανὴ πρωτεύουσα μὲ τοὺς σιδηροδρόμους τῆς Νότιας Ρωσίας.

Τρέχω στὸ σταθμὸ καὶ μπαίνω στὴν αἴθουσα τῶν ἀναχωρήσεων.

— Πότε ἔχει τραῖνο γιὰ τὸ Μπακού; ρώτησα.

— Πᾶτε στὸ Μπακού; ἀποκρίθηκε ὁ υπάλληλος, καὶ

μου ἔρριξε ἀπὸ τῆ θυρίδα ἓνα ἄγριο βλέμμα, στρατιωτικοῦ μᾶλλον, παρὰ πολιτικοῦ ὑπαλλήλου.

— Νομίζω, τοῦ εἶπα, ἴσως κάπως πολὺ ζωηρά, πὼς δὲν ἀπαγορεύεται νὰ πάω στὸ Μπακού!

— Ὅχι, μοῦ ἀποκρίνεται ξερά, πρέπει ὅμως νὰ ἔχετε τὸ διαβατήριό σας ἐν τάξει.

— Θὰ τὸ ἔχω! ἀποκρίθηκα στὸν ἄγριο αὐτὸν ὑπάλληλο, πού, ὅπως ὅλοι οἱ ὅμοιοί του στὴν Ἀγία Ρωσία, μοῦ φαίνεται νὰ εἶναι καὶ λίγο χωροφύλακας.

Τὸν ξαναρωτῶ ἔπειτα μὲ ἡσυχία:

— Τί ὥρα φεύγει τὸ τραῖνο γιὰ τὸ Μπακού;

— Στις ἔξι τὸ βράδι.

— Καὶ φθάνουμε;

— Αὔριο, στις ἑπτὰ τὸ πρωί.

— Προφταίνω νὰ πάρω τὸ βαπόρι γιὰ τὸ Οὐζοὺν Ἀντά;

— Προφταίνετε.

Κι ὁ ἄνθρωπος τῆς θυρίδας ἀνταποδίδει τὸ χαιρετισμό μου μὲ μηχανικὴ ἀκριβεία.

Τὸ ζήτημα τοῦ διαβατηρίου δὲ μὲ ἀπασχολεῖ καθόλου. Ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας θὰ μοῦ δώσει τὰ ἀπαιτούμενα συστατικὰ γιὰ τὶς ρωσικὲς ἀρχές.

Τὸ τραῖνο φεύγει στις ἔξι τὸ βράδι, κι εἶναι τώρα ἐννεὰ τὸ πρωί!

Μπά! Ὅταν μπορεῖς νὰ ἐξερευνήσης τὸ Παρίσι σὲ δυὸ μέρες, τὴ Ρώμη σὲ τρεῖς, καὶ τὸ Λονδίνο σὲ τέσσερες, θάταν πολὺ περίεργο νὰ μὴν μπορέσης νὰ δῆς τὴν Τιφλίδα σὲ μισὴ μέρα. Κι ἐννοῶ νὰ τὴ δῶ μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια. Τί διάβολο! Εἶμαι ἢ δὲν εἶμαι ρέπορτερ;

Περὶτὸ νὰ σᾶς πῶ, πὼς ἂν ἡ ἐφημερίδα μου μ' ἔστειλε στὴ Ρωσία, τὸ ἔκανε, γιατί ξέρω καλὰ τὰ ρωσικά, τ' ἀγγλικά καὶ τὰ γερμανικά. Νὰ ἀπαιτῆς ἀπὸ ἓναν ἀνταποκριτὴ νὰ ξέρη μερικὲς χιλιάδες ἰδιώματα, πὺ χρησιμεύουν γιὰ νὰ ἐκφράζουν τὶς σκέψεις τους οἱ ἄνθρωποι, στις πέντε ἡπείρους, θάταν κάπως ὑπερβολή. Ἄλλωστε, μὲ τὶς

Στις 13 του Μαΐου, μόλις έφθασα στην Τιφλίδα έλαβα άξαφνα
ένα τηλεγράφημα. (Σελ. 5)

τρεις γλωσσες που ανάφερα, και με τα γαλλικά, μπορείς να τα καταφέρεις καλά και στις δυο ηπείρους. Ἀλήθεια, υπάρχουν και τα τουρκικά, που μόλις θυμάμαι μερικές φράσεις, τα κινέζικα, που δεν καταλαβαίνω γρί. Μὰ δὲ φοβάμαι πὼς θὰ μείνω μ' ἀνοιχτὸ στό στόμα στὸ Τουρκεστάν και στὴν Οὐράνια Αὐτοκρατορία. Οἱ διερμηνεῖς δὲ θὰ μοῦ λείπουν στὸ δρόμο, και λογαριάζω νὰ μὴ χάσω καμὲν λεπτομέρεια στὸ ταξίδι μου με τὸν ὑπερασιατικὸ σιδηρόδρομο.

Προτοῦ ἐπισκεφθῶ τὴν Τιφλίδα, ἄς τελειώνουμε με τὸ διαβατήριο. Εὐτυχῶς, οἱ διατυπώσεις τώρα δὲν εἶναι τόσο δύσκολες, ὅπως μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρὸ στὴ Ρωσία. Τότε ἔπρεπε ν᾿αἴχης πολλὰ ἐπίσημα συστατικὰ και μεγάλη ὑποστήριξη γιὰ νὰ μπορῆς νὰ βροῖσῃς ἀμάξι κι ἄλογα σὲ κάθε σταθμὸ. Μόνον ἂν εἶχες αὐτὲς τὶς ἐξαιρετικὲς εὐκολίες, μποροῦσες νὰ ταξιδέψῃς ἀρκετὰ γρήγορα. Ὅλη τὴν ἀπόσταση μεταξὺ Τιφλίδας και Πετρούπολης, που εἶναι δυὸ χιλιάδες ἑπτακόσια βέρστια, μποροῦσες, λένε, νὰ τὴν κάνῃς σὲ ὀκτὼ μέρες και πέντε ὥρες. Μὰ πόσο δύσκολο ἦταν νὰ βρῆς τόσες εὐκολίες!

Μιὰ ἀπλὴ ἄδεια κυκλοφορίας ἀρκεῖ σήμερα· μιὰ ἄδεια, που θὰ βεβαιώνῃ ὅπωςδήποτε πὼς δὲν εἶσαι δολοφόνος, οὔτε καν πολιτικὸς κατάδικος, πὼς εἶσαι αὐτὸ που λέμε στις πολιτισμένες χώρες, «ἕνας τίμιος ἄνθρωπος». Με τὴ βοήθεια τοῦ προξένου μας στὴν Τιφλίδα, πολὺ γρήγορα θᾶμαι ἐν τάξει με τὴ ρωσικὴ διοίκηση.

Τὸ ζήτημα αὐτὸ μοῦ στοίχισε δυὸ ὥρες και δυὸ ρούβλια. Ἐλεύθερος τώρα, μπορῶ ὀλόκληρος, με ὅλα μου, τὰ μάτια, τ' αὐτιά, τὰ πόδια, νὰ ἐρευνήσω τὴ γεωργιανὴ πρωτεύουσα, χωρὶς νὰ πάρω ὄδηγὸ — τοὺς σιχαίνομαι! Και μὰ τὴν ἀλήθεια, θὰ μποροῦσα νὰ ὀδηγήσω ὅποιονδήποτε ξένο μέσα στους δαιδαλώδεις δρόμους τῆς πόλης αὐτῆς — που τὴν εἶχα μελετήσῃ ἀπὸ πρὶν με τόση ἀκρίβεια.

Ἴδου τώρα τί βλέπω, καθὼς τριγουρίζω, ἔτσι στὴν τύχη· πρῶτα πρῶτα τὴ «Δούμα». τὴ δημαρχία, ὅπου ἐδρεῖται ὁ «γκόλοβα», δηλαδή ὁ δήμαρχος. Ἄν μοῦ εἶχατε κάνει

τὴν τιμὴν νὰ μὲ συνοδεύατε, θὰ σᾶς ὀδηγοῦσα στὸν περίπατο «Κράσναγια - Γκορά», στὴν ἀριστερὴ ὄχθη τῆς Κουρά, τὰ «Ἠλύσια Πεδία» τῆς Τιφλίδας. Ὁ περίπατος αὐτὸς μοιάζει σὰν τὰ «Τιβολί» τῆς Κοπενχάγης. Παντοῦ, ἀνάμεσα στὶς ὑπαίθριες παράγκες, γυναῖκες μὲ γιορτάσιμες φορεσιές, πηγαينوέρχονται. μὲ ξέσκεπα πρόσωπα, κι ἐπομένως εἶναι Γεωργιανὲς ἢ Ἀρμένισες χριστιανές.

Ἄν ρωτᾶτε καὶ γιὰ τοὺς ἄνδρες, αὐτοὶ εἶναι Ἀπόλλωνες τοῦ Μπελβεδέρε, ὄχι ὅμως τόσο ἀπλὰ ντυμένοι, μὲ ὕφος πριγκίπων, καὶ διερωτῶμαι μάλιστα, ἂν δὲν εἶναι ὅλοι πριγκίπων. Πραγματικά, δὲν κατάγονται ἀπό;... Μὰ θὰ μιλήσω ἀργότερα γιὰ τὴ γενεαλογία τους. Ἄς ἐξακολουθήσουμε τὸν περίπατό μας μὲ μεγάλα βήματα. Ἐνα λεπτό χαμένο εἶναι δέκα σειρὲς ρεπορτάζ, καὶ δέκα σειρὲς ρεπορτάζ εἶναι... Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ γενναιοδωρία τῆς ἐφημερίδας καὶ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου της.

Ἐμπρὸς τώρα, γρήγορα γιὰ τὸ χάνι τῶν καραβανιῶν. Ἐκεῖ μένουν τὰ καραβάνια, πού ἔρχονται ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἀσιατικῆς ἡπείρου. Νά, ἓνα πού φθάνει αὐτὴ τὴ στιγμή. Εἶναι ὅλο Ἀρμένηδες ἔμποροι. Νά, ἓνα πού φεύγει μὲ ἐμπόρους τῆς Περσίας καὶ τοῦ Τουρκεστάν. Θάθελα νὰ ἔφθανα μὲ τὸ ἓνα καὶ νὰ ἔφευγα μὲ τὸ ἄλλο. Δὲν εἶναι ὅμως δυνατόν, καὶ λυποῦμαι πολὺ. Ἀπὸ τότε, πού λειτουργοῦν οἱ ἀσιατικοὶ σιδηρόδρομοι, σπάνια συναντᾶς τὶς ἀτέλειωτες αὐτὲς γραφικὲς παρελάσεις ἀπὸ καβαλάρηδες, πεζοὺς, ἄλογα, γκαμήλες, γαιδάρους, κάρρα... Μπά! δὲ φοβᾶμαι πὼς τὸ ταξίδι μου στὴν Ἀσία δὲ θάχη ἐνδιαφέρον. Ἐνας ρεπορτερ τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» ξέρει πολὺ καλά, ἓνα τέτοιο ταξίδι νὰ τὸ κάνῃ ἐνδιαφέρον.

Νά, τώρα τὰ παζάρια μὲ τὰ προϊόντα τῆς Περσίας, τῆς Κίνας, τῆς Τουρκίας, τῆς Σιθηνίας, τῆς Μογγολίας. Ἄφθονα ὑφάσματα τῆς Τεχεράνης, τοῦ Σιράζ, τοῦ Κανταχάρ ἢ τοῦ Καμπούλ, χαλιὰ μὲ θαυμάσια σχέδια καὶ χρώματα, μεταξωτά... πού δὲν ἀξίζουν ὅμως ὅπως τὰ μεταξωτὰ τῆς Λυών.

Θ' αγοράσω; "Οχι! Νὰ κουβαλῶ πακέτα ἀπὸ τὴν Κασπία στὴν Κίνα, ποτέ! Τὴ μικρὴ βαλίτσα τοῦ χειριοῦ, τὸν ταξιδιωτικὸ σάκκο μ' ἓνα κοστοῦμι, αὐτὰ ἀρκοῦν. Ἄσπρὸρ-ρουχα; Θὰ προμηθευθῶ στὸ δρόμο — κατὰ τὸ ἀγγλικὸ σύστημα.

"Ἄς σταθοῦμε μπρὸς στὰ φημισμένα λουτρὰ τῆς Τιφλίδας, πὺν οἱ ἰαματικὲς πηγές τους ἔχουν ἐξήντα βαθμοὺς θερμοκρασία. Ἐδῶ ξέρουν τὴν τελευταία λέξη τοῦ μασάζ, πῶς νὰ γίνεταί πιδ εὐλύγιστη ἢ σπονδυλικὴ στήλη, πῶς νὰ τριζοῦν τὰ κόκκαλα. Μὰ δὲν ἔχω καιρὸ νὰ δοκιμάσω μήτε μασάζ, μήτε τίποτε.

"Ἄ! νά, τὸ ξενοδοχεῖο τῆς Γαλλίας. Μπαίνω, διατάζω ἓνα πρόγευμα — γεωργιανὸ πρόγευμα, ποτισμένο μὲ περιφνημο κρασί τῆς Καχέτης, πὺν φημιζεταί πῶς δὲ σὲ μεθᾶ, ἐκτὸς ἂν τὸ μυρρίζεσαι, ὅσο τὸ πίνεις ἀπὸ τὶς φαρδιές αὐτὲς μποτίλιες, ὅπου πρῶτα βουτᾶ ἢ μύτη, κι ὕστερα βουτοῦν τὰ χεῖλια. Ἔτσι τουλάχιστον συνηθίζουν νὰ κάνουν οἱ ντόπιοι.

Ἐγώ, Γάλλος, καὶ μάλιστα Γασκῶνος, πίνω τὴ μποτίλια μου τὸ καχετί, ὅπως πίνουμε τὸ καλὸ μας γαλλικὸ κρασάκι — μὲ ποτήρι.

Πραγματικὰ, τὸ κρασί αὐτὸ τοῦ Καυκάσου, κάπως ξινοῦτσικο, πάει καλὰ μὲ βραστή κότα μὲ ρύζι, δηλαδὴ μὲ πιλάφι.

Τέλειωσα καὶ πλήρωσα, καὶ ἀνακατεῦμαι πάλι μὲ τὶς χιλιάδες τοὺς κατοίκους τῆς γεωργιανῆς πρωτεύουσας. Ἄς χωθῶ μέσα στὸ λαβύρινθο τῶν δρόμων τῆς, ἀνάμεσα στὸ ποικιλότητα πλῆθος. Πολλοὶ Ἑβραῖοι, πὺν κουμπώνουν τὰ σακάκια τους ἀπὸ τὰ δεξιά στ' ἀριστερά, ὅπως καὶ γράφουν, τὸ ἀντίθετο ἀπὸ τὶς ἄριες φυλές. Ἐδῶ ὅμως οἱ γιοὶ τοῦ Ἰσραὴλ δὲν εἶναι οἱ κύριοι τοῦ τόπου, ὅπως εἶναι ἄλλοῦ, γιατί χρειάζονται ἔξι Ἑβραῖοι γιὰ νὰ γελάσουν ἕνα Ἀρμένη, ὅπως λέει μιὰ ντόπια παροιμία, κι εἶναι πάρα πολλοὶ Ἀρμένηδες στὸν Καύκασο.

Φθάνω σὲ μιὰ ἀμμουδερὴ πλατεία, ὅπου ἑκατοντάδες

γκαμήλες, με τὸ κεφάλι τεντωμένο, τὰ μπροστινὰ πόδια διπλωμένα, εἶναι καταγῆς. Ἄλλοτε ὑπῆρχαν ἐδῶ πολλὲς χιλιάδες γκαμήλες. Μὰ ἀπὸ τότε πού ἔγινε ὁ σιδηρόδρομος τῆς Κασπίας, τώρα καὶ λίγα χρόνια, λιγόστεψαν πολύ.

Ἀκολουθώντας ἕνα κατηφορικὸ δρόμο, ἔφθασα στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Κουρά — τοῦ Ἀρχαίου Κύρου — πού χωρίζει τὴν πόλη σὲ δυὸ ἄνισα μέρη.

Ἀπὸ κάθε ὄχθη σκαρφαλώνουν τὰ σίτια τὸ ἕνα ἐπάνω ἀπ' τ' ἄλλο, καὶ καθένας βλέπει ἐπάνω ἀπὸ τὴ στέγη τοῦ γειτονικοῦ του. Πλάι στὸν ποταμὸ οἱ συνοικίες εἶναι ὅλες ἐμπορικές. Τί θόρυβο κάνουν οἱ ἔμποροι τοῦ κρασιοῦ, με τ' ἀσκία τους φουσκωμένα σὰ μικρὰ ἀερόστατα, οἱ νεροκουβαλητάδες με τὰ μεγάλα βουβαλίσια τουλούμια τους καὶ με σωλῆνες σὰν προβοσκίδες ἐλέφαντα!

Περνῶ λοιπὸν στὴν τύχη, καὶ σὲ λίγο ἀνεβαίνω στὰ ὑψώματα τοῦ ποταμοῦ Κουρά, γιὰ νὰ δῶ τὸ πανόραμα.

Στὴν κορφή τοῦ λόφου, σὲ μιὰ μικρὴ πλατεία, κάποιος ἀπαγγέλλει τραγουδιστὰ καὶ με πολλὲς χειρονομίες στίχους τοῦ Σααδῆ, τοῦ ἐξαίσιου αὐτοῦ Πέρση ποιητῆ. Στέκομαι νὰ θαυμάσω τὴ γεωργιανὴ πρωτεύουσα. Νά, τί προσφέρει ἡ Τιφλίδα στὸ βλέμμα μου:

Προκυμαῖες, καμπαναριά, ἐκκλησίες καὶ ἱερὰ διαφόρων θρησκειῶν, ἕνα μητροπολιτικὸ ναὸ με τὸ διπλὸ σταυρὸ του, σίτια με ρωσικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, περσικὴ ἢ ἀρμένικη· λίγες στέγες, πολλὰ δωμάτια, λίγες ξομπλιαστὲς προσόψεις, πολλὰ κρεμαστὰ σκεπαστὰ μπαλκόνια· ὅλη ἡ πολιτεία διαιρεῖται σὲ δυὸ ζῶνες, καθαρὰ χωρισμένες, τὴν κάτω ζώνη, πού ἔμεινε ἐντελῶς γεωργιανικὴ καὶ τὴν ἐπάνω, με τὰ καινούργια σίτια τῆς καὶ τὸ μεγάλο ὠραιότατα φυτεμένο βουλεβάρτο τῆς. Ὅλα εἶναι ἀκατάστατα, ἰδιότροπα, ἀπροσδόκητα, ἀληθινὸ θαῦμα ἀταξίας. Γύρω τριγύρω ὁ ὀρίζοντας περικλείεται ἀπὸ ἐξαίσια γυμνὰ βουνά.

Κοντεύει ἡ ὥρα πέντε. Δὲν ἔχω καιρὸ ν' ἀφιερῶθῶ νὰ γράψω γιὰ τὴν ἐφημερίδα περιγραφικὲς κερδοφόρες φράσεις. Ξανακατεβαίνω γρήγορα στὸ σταθμὸ.

Ὁ σταθμὸς εἶναι πλημμυρισμένος ἀπὸ Ἀρμένηδες, Γεωργιανούς, Τάρταρους, Κούρδους, Ἰσραηλίτες, Ρώσους ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Κασπίας. Ἄλλοι ἔρχονται νὰ πάρουν εἰσιτήριο γιὰ τὸ Μπακού, κι ἄλλοι γιὰ τοὺς σταθμοὺς ποὺ βρίσκονται στὸ μεταξύ.

Παίρνω κι ἐγὼ εἰσιτήριο στὴν πρώτη θέση γιὰ τὸ Μπακού. Μερικοὶ ταξιδιώτες ἀνεβαίνουν ὕστερα ἀπὸ μένα, τὴν ὥρα ποὺ τὸ παρδαλὸ πλῆθος πλημμυρίζει τὰ βαγόνια τῆς δεύτερης καὶ τρίτης θέσεως. Ἐνα τελευταῖο σφύριγμα εἰδοποιεῖ πὼς τὸ τραῖνο ξεκινᾷ.

Ἐξαφνα, φωνὲς ἀκούγονται — φωνὲς θυμοῦ μαζὶ κι ἀπελπισίας, καὶ διακρίνω αὐτὲς τὶς λέξεις γερμανικά:

— Σταθῆτε! σταθῆτε!

Κατεβάζω τὸ τζάμι καὶ κυττάζω.

Ἐνας χονδρὸς κύριος, μὲ τὴ βαλίτσα στὸ χέρι, μὲ κάσκα στὸ κεφάλι, τρέχει μὲ ὅλη του τὴ δύναμη. Τὰ πόδια του μερδεύονται στὶς δίπλες τῆς φαρδιάς του γούνας. Ἦρθε πολὺ ἀργά. Μερικοὶ ὑπάλληλοι θέλουν νὰ τὸν σταματήσουν... Δοκιμάστε ὅμως νὰ σταματήσετε, σᾶς παρακαλῶ, μιὰ μπόμπα στὴ φοβερὴ τῆς ὀρμῆς... Καὶ τὴ φορὰ τοῦτη ἡ δύναμη νίκησε τὸ δίκιο.

Ὁ Γερμανὸς μας ὅμως σὰν μπόμπα διαγράφει τόξο, πολὺ καλὰ ὑπολογισμένο, καὶ πέφτει μέσα στὸ γειτονικὸ διαμέρισμα. Ἐνας πολὺ ὑποχρεωτικὸς κύριος κρατοῦσε τὴν πόρτα ἀνοιχτή.

Τὸ τραῖνο σείεται τὴ στιγμὴ ἐκείνη, οἱ ρόδες τῆς ἀτμομηχανῆς γλιστροῦν στὶς γραμμές, ἔπειτα ἡ ταχύτητα αὐξάνει.

Φύγαμε!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Μεταξὺ Τιφλίδας καὶ Μπακού

Φύγαμε, μὲ τρία λεπτὰ ἀργοπορία. Πρέπει νὰ εἶμαι ἀκριβής. Ἐνας ρέπορτερ, ποὺ δὲν εἶναι ἀκριβής, μοιάζει

μὲ τὸ γεωμέτρη, πὸν παραλείπει νὰ ὑπολογίση καὶ τὸ χιλιοστό. Ἡ ἀργοπορία αὐτῆ τῶν τριῶν λεπτῶν ἐπέτρεψε στὸ Γερμανὸ νὰ γίνῃ συνταξιδιώτης μας. Ἔχω τὴν ἰδέα πὼς αὐτὸς θὰ γίνῃ αἰτία κάτι νὰ γράψω. Αὐτὸ τὸ προαίσθημα ἔχω.

Εἶναι ἀκόμα μέρα, ἕξι ἢ ὥρα ἀπόγευμα. Τὸ Μάιο στὰ κλίματα αὐτὰ ἀργεῖ νὰ βραδιάσῃ. Ἔχω μαζί μου ἓνα δρομολόγιο, καὶ τὸ συμβουλεύομαι. Στὸ γεωγραφικὸ χάρτη, πὸν εἶναι κολλημένος μαζί, παρακολοῦθῶ στάση μὲ στάση ὅλη τὴ διαδρομὴ τοῦ τραίνου μεταξὺ Τιφλίδας καὶ Μπακού.

Ἀπὸ τὸ δρομολόγιό μου μαθαίνω πὼς ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ πηγαίνει σχεδὸν πλάι πλάι μὲ τὸν ἀμαξητὸ δρόμο, πὸν ἐνώνει τὴν Τιφλίδα μὲ τὴν Κασπία, περνώντας ἀπὸ τὸ Σαγκανλόγκ, Ἐλισαβετούπολη, Καρασκάλ, Ἀλιάτ, Μπακού, μέσα ἀπὸ τὴν κοιλάδα τῆς Κουρά. Ὅσο μπορεῖ ὁ σιδηρόδρομος τραβᾷ εὐθεία γραμμὴ. Καὶ τὴν ἀρχὴ αὐτῆ ἀκολουθεῖ πιστὰ ὁ γεωργιανὸς σιδηρόδρομος.

Ἀνάμεσα στοὺς σταθμοὺς αὐτοὺς, πὸν θὰ περάσουμε, ὑπάρχει ἓνας, ὅπου θὰ ἤθελα νὰ σταματήσω: Ἡ Ἐλισαβετούπολη. Προτοῦ λάβω τὸ τηλεγράφημα τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰώνα», εἶχα ἀποφασίσει νὰ μείνω στὴν Ἐλισαβετούπολη μιὰ ἑβδομάδα, καὶ νὰ τὴ δῶ μὲ τὴν ἡσυχία μου. Νᾶχης διαβάσει τίς τόσο ἐλκυστικὰς περιγραφὰς καὶ νὰ μὴ σταθῆς — πέντε λεπτὰ μόνον στεκόταν τὸ τραῖνο — καὶ κατὰ τίς δυὸ τὰ μεσάνυχτα! Τί κρῖμα!

Ἀφοῦ τελείωσα μὲ τὸ δρομολόγιο, ἄρχισα νὰ ἐξετάζω ἓναν ἓνα τοὺς συνταξιδιώτες μου. Εἴμαστε τέσσερεις, καὶ περιττὸ νὰ πῶ, πὼς πιάνουμε τίς τέσσερεις γωνιὰς τοῦ βαγονιοῦ. Πῆρα τὴ γωνιὰ κοντὰ στὸ παράθυρο, πρὸς τὴ διεύθυνση πὸν τρέχει τὸ τραῖνο. Στὶς δυὸ ἀντίθετες γωνίαις κάθονται δυὸ ταξιδιώτες, ὁ ἓνας ἀντίκρυ στὸν ἄλλο. Μόλις πρόφθασαν ν' ἀνεβοῦν, καὶ μὲ τὸ σκοῦφο βαθιὰ στὰ μάτια, τυλίχτηκαν στὶς κουβέρτες τους καὶ κοιμοῦνται. Εἶναι Γεωργιανοί, ἀπ' ὅ,τι μπορῶ νὰ καταλάβω.

Μπροστά μου, ένας ἄνθρωπος ἐντελῶς διαφορετικός, καὶ ποὺ δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἀνατολίτικο, τριάντα δυὸ ὡς τριάντα πέντε χρονῶν, κοκκινωπὸ γενάκι, βλέμμα πολὺ ζωηρό, μύτη ἀνασηκωμένη, στόμα ποὺ ἄλλο δὲ θέλει, παρὰ νὰ μιλάη, χέρια λαϊκά, ἔτοιμα ν' ἀγκαλιάσουν ὅτιδήποτε. Ὑψηλός, δυνατός, μὲ φαρδεῖς ὤμους, μὲ γερὸ κορμό. Ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ κάθησε, ἀφοῦ πρῶτα τακτοποίησε τὸν ταξιδιωτικὸ του σάκκο καὶ ξεκούμπωσε τὸ σκωτσέζικο, μὲ χτυπητὰ χρώματα ταρτάνι του, κατάλαβα πὼς εἶχα νὰ κάνω μ' ἓνα Ἀγγλοσάξωνα, ποὺ ἦταν συνηθισμένος στὰ μακρινὰ ταξίδια. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ βρῖσκονται πιὸ συχνὰ στὰ τραῖνα καὶ στὰ βαπόρια, παρὰ στὰ ἡσυχὰ καὶ βολικὰ σπίτια τους. Θὰ ἦταν κανένας παραγγελιοδόχος. Παρατηρῶ πὼς εἶναι φορτωμένος μὲ πολλὰ κοσμήματα, δαχτυλίδια, καρφίτσα στὴ γραβάτα, μανικέτια μὲ μικρὲς φωτογραφίτσες, μπρελόκ, ποὺ καταχτυποῦν τὴν ἀλυσσίδα τοῦ γιλέκου του. Ἐὰν καὶ δὲν εἶχε σκουλαρίκια ἢ χαλκὰ στὴ μύτη, δὲ θὰ παραξενευόμουν νὰ μάθαινα πὼς ἦταν Ἀμερικάνος — καὶ μάλιστα Γιάνκης.

Νά, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ταιριάζει στὴ δουλειά μου! Νὰ μάθω ποιοὶ εἶναι οἱ συνταξιδιώτες μου, ἀπὸ ποῦ ἔρχονται, καὶ ποῦ πηγαίνουν, εἶναι τὸ πρῶτο καθήκον τοῦ ρέπορτερ. Θ' ἀρχίσω λοιπὸν ἀπὸ τὸν ἀντικρινὸ σύντροφό μου. Αὐτὸ δὲ θά'ναι δύσκολο, φαντάζομαι. Δὲ σκέπτεται μήτε νὰ κοιμηθῇ, μήτε νὰ θαυμάσῃ τὸ τοπίο, ποὺ φωτίζεται ἀκόμη ἀπὸ τὴ δύση τοῦ ἡλίου. Ἐὰν δὲ γελιέμαι, λυσσᾶ κι αὐτὸς γιὰ κουβέντα, ὅπως κι ἐγώ.

Πάω ν' ἀρχίσω, κι ἓνας φόβος μὲ κρατᾶ. Νὰ μὴν εἶναι κανένας Ἀμερικάνος δημοσιογράφος, ποὺ ταξιδεύει γιὰ λογαριασμὸ κανενὸς «Κόσμου» ἢ κανενὸς «Ν. Κήρυκα τῆς Νέας Ὑόρκης» καὶ νάχη διαταγὴ ν' ἀκολουθήσῃ τὸν μέγα ὑπερασιατικὸ; Αὐτὸ θὰ μ' ἔκανε νὰ σκάσω! Ἐνας ἀντίπαλος! Θάταν φοβερό!

Νὰ τὸν ρωτήσω, νὰ μὴν τὸν ρωτήσω, ἤμουν διστα-

— Πάτε στὸ Μπακού; ἀποκρίθηκε ὁ ὑπάλληλος καὶ μοῦ ἔρριξε ἀπὸ τῆς
 θορίξας ἓνα ἄγριο βλέμμα. (Σελ. 7)

2. Ἰουλίου Βέρν. Ἀπὸ τὸν Καύκασο στὸ Πεκίνο

πτικός. 'Η νύχτα προχωροῦσε... 'Επὶ τέλους, ἐτοιμαζόμενον
ν' ἀνοίξω τὸ στόμα μου, μὰ ἐκεῖνος μὲ πρόλαβε.

— Εἶστε Γάλλος; μὲ ρώτησε στὴ μητρικὴ του
γλώσσα.

— Μάλιστα, κύριε, τοῦ ἀποκρίθηκα, στὴ δική μου.

Σίγουρα, εἴμαστε ἄνθρωποι, πὺ μποροῦν νὰ συνεν-
νοηθοῦν.

'Ο πάγος ἔσπασε, καὶ τότε ἀρχίσαμε νὰ ρωτοῦμε ὁ ἕ-
νας τὸν ἄλλο. Γνωρίζετε τὴν ἀνατολίτικη παροιμία; «'Ε-
νας τρελλὸς κάνει περισσότερες ἐρωτήσεις σὲ μιὰν ὥρα,
παρὰ ἓνας σοφὸς σ' ἓνα χρόνο».

Μὰ μήτε ὁ σύντροφός μου, μήτε ἐγὼ δὲν εἶχαμε ἀξι-
ώσεις σοφίας. 'Αφίνουμε ἐλεύθερο τὸν ἑαυτό μας, μιλών-
τας πότε ἀγγλικά, πότε γαλλικά.

— Wait a bit, περιμένετε λίγο! μοῦ λέει ὁ 'Αμερι-
κάνος μου.

Τονίζω τὶς λέξεις αὐτές, γιατί θὰ ξανάρθουν, καὶ θὰ
δίνουν ἀφορμὴ σὲ διάφορες κουβέντες.

— Wait a bit, θὰ στοιχημάτιζα δέκα μὲ ἓνα πὼς
εἶστε ρέπορτερ.

— Καὶ θὰ κερδίζατε. Μάλιστα, ρέπορτερ, ἀπεσταλ-
μένος τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰώνα», γιὰ νὰ παρακολουθῆσω τὶς
περιπέτειες τοῦ ταξιδιοῦ τούτου.

— Πᾶτε ἴσαμε τὸ Πεκίνο;

— Ἰσαμε τὸ Πεκίνο!

— Ὅπως κι ἐγὼ! ἀποκρίθηκε ὁ Γιάνκης.

— Συνάδελφος; ρώτησα, μαζεύοντας τὰ φρύδια, μὲ
ῥφος πολὺ λίγο συμπαθητικό.

— Ὅχι, ἤσυχάστε... Δὲν πουλοῦμε τὰ ἴδια εἶδη,
κύριε.

— Κλαύδιος Μπομπαρνάκ, ἀπὸ τὸ Μπορντιώ, κι εἶ-
μαι εὐτυχῆς πὸν ταξιδεύω μὲ τὸν κύριο...

— Φούλκ 'Εφρινελ, τοῦ οἴκου Μπούλμπουλ καὶ Σία
τῆς Νέας Ὑόρκης.

Εἶχαμε παρουσιασθῆ ὁ ἓνας στὸν ἄλλο. 'Εγὼ, παραγα-

γελιοδόχος νέων, κι αὐτὸς παραγγελιοδόχος σὲ τί; Ἔφρι-
πε νὰ μάθω. Ἡ κουβέντα ἐξακολουθεῖ. Ὁ Φούλκ Ἔφρι-
νελ, καθὼς καλὰ καταλαβαίνετε, εἶχε ταξιδέψει σ' ὅλο τὸν
κόσμο, κι ἀκόμα πιὸ πέρα — πρόσθεσε ὁ ἴδιος. Ξέρει τίς
δυὸ Ἀμερικῆς καὶ σχεδὸν ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπη. Μὰ εἶναι
ἡ πρώτη φορὰ πού θὰ πατήση τὸ πόδι του στὴν Ἀσία. Μι-
λεῖ... μιλεῖ... μὲ ἀκατάσχετη εὐγλωττία.

Τὸν ἄκουγα σχεδὸν δυὸ ὀλόκληρες ὥρες. Μόλις μπο-
ροῦσα ν' ἀκούσω τὸ ὄνομα τῶν σταθμῶν, τὸ Σαγγανλόγκ,
τὸ Πουαλύ... Κι ὅμως, ἤθελα νὰ ἐξετάσω τὸ τοπίο, πού
φωτιζόταν ἐλαφρὰ ἀπὸ τὸ φεγγάρι, καὶ νὰ πάρω μερικὲς
σημειώσεις...

Καταραμένοι σιδηρόδρομοι! Φεύγεις! Φεύγεις ἀπὸ
τὸ ἕνα μέρος καὶ φθάνεις στὸ ἄλλο, χωρὶς νάχης δὴ τίποτε!

— Ποῦ ἢ χαρὰ νὰ ταξιδεύης μὲ λεωφορεῖα, τρῶϊ-
κες, ταραντάς, μὲ τ' ἀπρόοπτα τοῦ δρόμου, μὲ τ' ἀλλόκοτα
χάνια, ν' ἀκούς τίς φλυαρίες τῶν σταθμῶν, νὰ βλέπης τοὺς
μισομεθυσιμένους ἀμαξάδες... καὶ κάποτε νὰ συναντᾷς τοὺς
τίμιους αὐτοὺς ληστές, πού σιγὰ σιγὰ δυστυχῶς ἐξαφα-
νίζονται.

— Κύριε Μπομπάρνὰκ, μοῦ λέει ὁ Φούλκ Ἔφρινελ,
σοβαρὰ λυπάστε, πού ἐξαφανίστηκαν ὅλα αὐτὰ τὰ ὠραῖα,
ὅπως λέτε, πράγματα;

— Πολὺ σοβαρὰ, ἀποκρίθηκα. Εἶναι ἀλήθεια πὼς
μὲ τὸ σιδηρόδρομο ἔχουμε τὴν εὐκολία νὰ πηγαίνουμε κα-
τευθείαν, χάνουμε ὅμως τὴ γραφικότητα τῶν δρόμων καὶ
τῶν τοπίων. Πέστε μου, κύριε Ἔφρινελ, ὅταν διαβάζετε
τίς περιγραφὰς τοῦ Καυκάσου, πού γράφηκαν πρὶν ἀπὸ σα-
ράντα χρόνια, δὲ λαχταρᾶτε καὶ σεῖς νὰ πάτε σ' αὐτὰ τὰ
μέρη;

— Θὰ δῶ ἄραγε κι ἕνα μονάχα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ χω-
ριά, πού κατοικοῦνται ἀπὸ Κοζάκους, πού εἶναι στρατιῶ-
τες συνάμα καὶ γεωργοί; Θὰ δῶ ἄραγε ποτὲ τίς διασκεδά-
σεις, πού ἔδιναν τόση χαρὰ στοὺς περιηγητῆς, τίς περίφη-
μες ἵπποδρομίες, ὅπου οἱ καβαλάρηδες, ὄρθιοι πάνω στ' ἄ-

λογά τους, σπαθίζουν τὸν ἀέρα κι ἀδειάζουν τὰ πιστόλια τους, καὶ πὺ σᾶς συνοδεύουν ὡς φρουρά, ἂν εἴστε μαζί μὲ κανέναν ἀνώτερο ὑπάλληλο Ρῶσο;

— Δίχως ἄλλο, χάσαμε τὰ ὠραῖα αὐτὰ πράγματα, εἶπε ὁ Γιάνκης μου. Μὰ μ' αὐτὲς τὶς σιδερένιες κορδέλλες, πὺ στὸ τέλος θὰ περιτυλίξουν σφιχτὰ τὴ σφαῖρα μας, πᾶμε σὲ δέκα τρεῖς μέρες ἀπὸ τὴν Τιφλίδα στὸ Πεκίνο. Γι' αὐτό, ἂν περιμένετε περιπέτειες, γιὰ νὰ περάση ἡ ὥρα σας...

— Καὶ βέβαια, περιμένω, κύριε "Εφρινελ!..

— "Ονειρα! κύριε Μπομπαρνάκ. Δὲ θὰ συμβῆ τίποτε, μήτε σὲ σᾶς, μήτε σὲ μένα. Wait a bit σᾶς ὑπόσχομαι τὸ πιὸ μονότονο ταξίδι, τὸ πιὸ πεζό, τὸ πιὸ νοικοκυρίστικο, τὸ πιὸ συνηθισμένο, τὸ πιὸ ὁμαλό, ὁμαλὸ σὰν τὶς στέπες τοῦ Καρὰ Κούμ, πὺ ὁ μέγας ὑπερασιατικὸς διασχίζει στὸ Τουρκεστάν, κι ὅπως οἱ πεδιάδες τῆς ἐρήμου τοῦ Κομπί, πὺ διασχίζει στὴν Κίνα.

— Θὰ τὸ δοῦμε, εἶπα. Πρέπει νὰ ξέρετε ὅμως πὺ σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ μου εἶναι νὰ διασκεδάσω τοὺς ἀναγνώστες μου.

— Ἐνῶ ἐγὼ ταξιδεύω, ἀπλούστατα, γιὰ τὶς ἀτομικὲς μου ὑποθέσεις.

Καὶ πάνω σ' αὐτὴ τὴν κουβέντα, συλλογίστηκα πὺς ὁ Φούλκ "Εφρινελ δὲ θᾶναι σίγουρα ὁ συνοδοιπόρος πὺ ὀνειρεύτηκα. Ἐχει ἐμπορεύματα νὰ πουλήσῃ, κι ἐγὼ καθόλου δὲν ἔχω σκοπὸ ν' ἀγοράσω. Ἀπὸ τώρα προβλέπω πὺς ἀπὸ τὴ συνάντησή μας δὲ θὰ γεννηθῆ ἀρκετὴ ἐγκαρδιότητα σ' ὄλο αὐτὸ τὸ μακρὸ ταξίδι. Δὲ θὰ βγάλω ἀπὸ τὸ στόμα του τίποτε τῆς προκοπῆς!

Ἐτοιμαζόμουν νὰ ρωτήσω τὸν κ. "Εφρινελ, καὶ νὰ λύσω τὶς ἀπορίες μου, ὅταν μοῦ εἶπε:

— Ἐχετε πάει στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικής, κύριε Μπομπαρνάκ;

— Ὁχι, κύριε "Εφρινελ.

— Θᾶρθετε μιὰ μέρα στὸν τόπο μας;

— "Ίσως.

— "Αν ἔρθετε, νὰ μὴν ξεχάσετε νὰ ἐξερευνήσετε στὴ Νέα Ὑόρκη τὸν οἶκο Μπούλμπουλ καὶ Σία.

— Νὰ ἐξερευνήσω;

— Μάλιστα, αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ λέξη.

— Καλά, νὰ μείνετε ἡσυχος, θὰ τὸ κάνω.

— Θὰ δῆτε ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀξιοπερίεργα βιομηχανικὰ ἐργοστάσια τοῦ Νέου Κόσμου.

— Δὲν ἀμφιβάλλω καθόλου. Μά, μπορῶ νὰ ξέρω...

— Wait a bit κύριε Μπομπάρνὰκ! μὲ διακόπτει ὁ κ. Ἐφρινελ, μὲ ζωηρότητα. Φαντασθῆτε ἓνα κολοσσιαῖο ἐργοστάσιο, μιὰ μηχανή, πὺ παραγάγει κινήτριο δύναμη 1500 ἵππων, ἀνεμιστήρες, πὺ γυρίζουν ἐξακόσιες φορὲς στὸ λεπτό, μηχανές, πὺ καταβροχθίζουν ἑκατὸ τόννους κάρβουνο τὴν ἡμέρα, μιὰ καπνοδόχο ἑκατὸν πενήντα μέτρα ἕψος, τεράστιες ἀποθήκες γιὰ νὰ ἀποθηκεύουν τὰ βιομηχανικά μας προϊόντα καὶ πὺ τὰ στέλνουμε στὶς πέντε ἡπείρους τοῦ κόσμου. ἓνα γενικὸ διευθυντὴ, δυὸ ὑποδιευθυντές, τέσσερεις γραμματεῖς, ὀκτὼ ὑπογραμματεῖς, προσωπικὸ ἀπὸ πεντακόσιους ὑπαλλήλους κι ἑννέα χιλιάδες ἐργάτες, ὀλόκληρο σύνταγμα παραγγελιοδόχων, ὅπως ἡ ἀφεντιά μου, πὺ διατρέχουν τὴν Εὐρώπη, τὴν Ἀσία, τὴν Ἀφρική, τὴν Ἀμερική, τὴν Αὐστραλία, τέλος κεφάλαιο κυκλοφορίας πάνω ἀπὸ ἑκατὸ ἑκατομμύρια δολλάρια τὸ χρόνο! Κι ὅλα αὐτά, κύριε Μπομπάρνὰκ, ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ κατασκευάζη δισεκατομμύρια, ναί, δισεκατομμύρια...

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη τὸ τραῖνο ἄρχισε νὰ λιγοστεύη τὴν ταχύτητα.

— Ἐλισαβετούπολη! Ἐλισαβετούπολη! φώναξε ὁ ὀδηγός.

Ἡ κουβέντα μας σταμάτησε. Κατεβάζω τὸ τζάμι, κι ἀνοίγω τὴν πόρτα. Θέλω πολὺ νὰ ξεμουδιάσω. Ὁ κ. Ἐφρινελ δὲν κατεβαίνει.

Ἄρχίζω λοιπὸν νὰ δρασκελίζω τὸ σταθμὸ, πὺ εἶναι ἀρκετὰ καλὰ φωτισμένος. Καμιά δεκαριά ταξιδιωτὲς

κατεβαίνουν ἐδῶ, πέντε ἢ ἕξι Γεωργιανοὶ στριμώχονται στὰ скалоπάτια τοῦ βαγονιοῦ ν' ἀνεβοῦν. Δέκα λεπτά μονάχα στὴν Ἐλισαβετούπολη.

Μόλις ἄρχισε νὰ κτυπᾷ ἡ καμπάνα, ξαναμπαίνω στὸ βαγόνι μας, κι ὅταν ἔκλεισα τὴν πόρτα, βλέπω πὼς μοῦ ἔχουν πάρει τὴ θέση μου. Μάλιστα... ἀπέναντι στὸν Ἀμερικάνο στορογγυλοκαθίζει μιὰ ταξιδιώτισσα, μὲ τὴν ἀγγλοσαξωνικὴ αὐτὴ ἀδιαφορία, ποὺ εἶναι ἀπέραντη, ὅπως τὸ ἄπειρο. Εἶναι νέα; γριά; ὄμορφη; ἄσχημη; Εἶναι σκοτεινά, καὶ δὲν μπορῶ νὰ διακρίνω. Πάντως, ἡ γαλλικὴ εὐγένεια μοῦ ἀπαγορεύει νὰ ξαναπάρω τὴ γωνιά μου, καὶ κάθομαι πλάι σ' αὐτὴ τὴν κυρία, ποὺ μήτε κὰν μοῦ ζητᾷ συγγνώμη.

"Ἄν ρωτᾶτε καὶ γιὰ τὸν κ. Ἐφρινελ, νομίζω πὼς κοιμάται, καὶ νά, ποὺ δὲν ξέρω ἀκόμα τί εἶδους πράγματα κατασκευάζει κατὰ δισεκατομμύρια τὸ ἐργοστάσιο Μπούλμπουλ καὶ Σία τῆς Νέας Ἱόρκης.

Ὁ σιδηρόδρομος ξεκίνησε. Ἀφήσαμε πίσω μας τὴν Ἐλισαβετούπολη.

Θάταν πιὰ μεσάνυχτα. Ἦμουν πολὺ κουρασμένος, κι ἤθελα νὰ κοιμηθῶ. Κι ὅμως, σὰν καλὸς ρέπορτερ ποὺ εἶμαι, δὲν ἤθελα νὰ κοιμηθῶ ἐντελῶς. Ἐπρεπε, τὸ ἕνα μου μάτι καὶ τὸ ἕνα αὐτὶ νὰ εἶναι ἀνοιχτά.

Ἔπεσα λοιπὸν στὸν ἐλαφρὸ λήθαργο, ποὺ προκαλεῖ τὸ κανονικὸ κούνημα τοῦ τραίνου. Ἄκουγα διαπεραστικὰ σφυρίγματα, ἔνιωθα πὼς ἡ μηχανὴ ἐλάττωνε τὴν ταχύτητά της, πλησιάζοντας στοὺς σταθμούς, ἄκουγα τὸν μεγάλο θόρυβο, ποὺ κάποτε ἔκανε ἕνα τραῖνο, ποὺ μᾶς διασταύρωνε στὸ δρόμο. Ὀνόματα σταθμῶν ἀκούγονταν μέσα στὴ νύχτα, καὶ πόρτες ἀνοίγαν κι ἔκλειναν μὲ μεταλλικὸ κρότο.

Ἡ μανία μου ὅμως νὰ μάθω τί ἄραγε κρύβει αὐτὸς ὁ σωρὸς οἱ βουαλέτες, τὰ φουστάνια καὶ τὰ σκεπάσματα, ποὺ μισοδιακρίνω στὴν προτεινὴ μου θέση, δὲ μ' ἄφινε νὰ κοιμηθῶ. Μά, ἡ ἀπορία μου αὐτὴ δὲν μποροῦσε νὰ λυθῇ. Ἄραγε κι ἡ ταξιδιώτισσα αὐτὴ θὰ μὲ συνόδευε ἴσαμε τὸ τέλος τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ; Ἄραγε πρόκειται νὰ τὴ

χαιρετήσω στοὺς δρόμους τοῦ Πεκίνου; Ἀπὸ τὴ συντροφισσά μου, ἢ σκέψη μου μετατοπίστηκε στὸ σύντροφό μου τὸ Γιάνκη, πὸν ροχαλίζει στὴ γωνιά του, δυνατὰ σὰν τοὺς ἀνεμιστῆρες τοῦ οἴκου Στρογγ Μπούλμπουλ καὶ Σία. Μὰ τί διάβολο νὰ κατασκευάζῃ αὐτὸ τὸ πελώριο ἐργοστάσιο; Σιδερένια ἢ ἀτσαλένια γεφύρια, ἀτμομηχανές, καζάνια, ἀντλίες γιὰ μεταλλεῖα; Ἀπ' ὅσα μοῦ εἶπε ὁ Ἀμερικάνος μου, φαντάζομαι τὸ ἐργοστάσιό του σὰν τὰ μεγάλα ἐργοστάσια τοῦ Κρεζώ, τοῦ Κοκερίλ ἢ τοῦ Ἔσσην, ἐκτὸς ἂν παραδεχθῶ πὸς ὅλα αὐτὰ πὸν μοῦ λέει, εἶναι παραμύθια... Γιατὶ ὁ διαβολοαμερικάνος αὐτός, ὁ λεγόμενος Φούλκ Ἔφρινελ, μοῦ φαίνεται ἀληθινὸς κατεργαράκος.

— Μπακού! Μπακού!

Μόλις ἄκουσα στὸν ὕπνο μου τὸ ὄνομα αὐτό, τινάχτηκα.

Ἦταν ἑπτὰ ἢ ὠρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Τὸ « Ἀστάρα » ξεκινᾷ

Τὸ βαπόρι δὲ θὰ ἔφευγε, παρὰ στὶς τρεῖς τὸ ἀπόγευμα. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς συνταξιδιώτες μου πρόκειται νὰ περάσουν τὴν Κασπία, τρέχουν κατὰ τὸ λιμάνι. Πρέπει νὰ κρατήσουν καμπίνα ἢ νὰ ὀρίσουν τὴ θέση τους στὰ σαλόνια.

Ὁ κ. Ἔφρινελ μ' ἄφησε βιαστικός· μοῦ εἶπε μονάχα:

— Δὲν ἔχω μίτε στιγμή νὰ χάνω. Πρέπει νὰ φροντίσω νὰ μεταφέρουν τίς ἀποσκευές μου.

— Ἔχετε πολλές;

— Σαράντα δυὸ κάσες!

— Σαράντα δυὸ κάσες; φώναξα.

— Καὶ πολὺ λιπαῖμαι, πὸν δὲν ἔχω ἄλλες τόσες, δὲν εἶναι ἔτσι;

Ὁ Γιάνκης δὲ σκέφτηκε μίτε στιγμή νὰ προσφέρῃ

τὸ χέρι του στὴ συντροφισσά μας, γιὰ νὰ τὴ βοηθήσῃ νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸ βαγόνι. Τὸν ἀντικατέστησα. Ἡ ταξιδιώτισσα ἀκουμπᾷ στὸ χέρι μου καὶ πηδάει... "Ὀχι! Βάζει ἡσυχὰ τὸ πόδι της στὴ γῆ. Σὰν ὅλη ὅλη ἀμοιβή, ἀκούω ἕνα «εὐχαριστῶ, κύριε», πολὺ ξερὸ, πολὺ βρεταννικόν.

Ὁ Τακεραὶ εἶπε κάπου πῶς, μιὰ καλοαναθρεμμένη Ἀγγλίδα εἶναι τὸ τελειότερο ἔργο τοῦ Θεοῦ ἐπάνω στὴ γῆ. "Ἄλλο κι ἐγὼ δὲ θέλω, παρὰ ἢ συνταξιδιώτισσά μου αὐτὴ νὰ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ τελειότερα αὐτὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ.

Σήκωσε τὸ βέλο της. Εἶναι ἄραγε νέα κυρία; Εἶναι γεροντοκόρη; Μὲ αὐτὲς τὶς Ἑγγλέζες δὲν μπορεῖ νὰ ξέσῃ κανεὶς ποτέ! Φαίνεται νᾶναι εἴκοσι πέντε χρόνων, μὲ δέρμα ἐγγλέζικο, περπατᾷει πηδηχτά, φορεῖ ἕνα φόρεμα, πὺν ἀνεβαίνει ἴσαμε τὸ λαιμό, σὰν παλίρροια τῆς ἰσημερίας, δὲν φορεῖ γυαλιά, ἂν καὶ τὰ μάτια της εἶναι πολὺ γαλανά, σὰ νᾶναι κοντόφθαλμη. Ἐνῶ ἐγὼ ὑποκλίνομαι βαθύτατα γιὰ νὰ τὴ χαιρετήσω, αὐτὴ δὲν καταδέχεται νὰ μὲ τιμήσῃ, παρὰ μ' ἕνα ἐλαφρὸ γνέψιμο τῆς κεφαλῆς. Ὁ μακρὺς λαιμὸς της μόλις κινήθηκε. Βιαστικὴ ἢ ἄγνωστὴ μου συνταξιδιώτισσα, τράβηξε μὲ κανονικὸ βῆμα πρὸς τὴν πόρτα τῆς ἐξόδου.

Πολὺ πιθανὸ νὰ ξαναβρῶ τὸ πρόσωπο αὐτὸ στὸ βαπόρι. Ἐγὼ ὅμως δὲ λογαριάζω νὰ πάω στὸ λιμάνι, παρὰ τὴν τελευταία στιγμή.

Εἶμαι στὸ Μπακού. Ἐχω μισὴ μέρα καιρὸ νὰ δῶ τὸ Μπακού, καὶ δὲ θὰ χάσω μῆτε μιὰν ὥρα, ἀφοῦ ἡ τύχη μ' ἔφερε στὴν περίφημη αὐτὴ πολιτεία τοῦ πετρελαίου καὶ τῆς μητροπόλεως τῶν Πάρσων, τῶν λατρευτῶν τοῦ πυρός!

"Ἴσως τὸ ὄνομα αὐτὸ νὰ μὴ διεγείρῃ καθόλου τὴν περιέργεια τῶν ἀναγνωστῶν μου. Μά, ἴσως πάλι ἡ φαντασία τους ν' ἀνάψῃ, ἂν τοὺς πῶ πῶς τὸ Μπακού εἶναι ἡ πόλις τῶν Πάρσων, ἡ μητροπόλις τῶν λατρευτῶν τοῦ πυρός!

Περιτριγυρισμένη μὲ μαυρισμένες δαντελωτὲς προκυμαῖες ἡ πόλις αὐτὴ εἶναι χτισμένη κοντὰ σ' ἕνα ἀκρωτήρι, πάνω στὶς τελευταῖες διακλαδώσεις τοῦ Καυκάσου. Μά,

Ένας χονδρός κύριος με τή βαλίτσα στο χέρι, με κάσκα στο κεφάλι,
τρέχει με όλη του τή δύναμη. (Σελ. 14)

πού νὰ βρῶσμαι; Εἶμαι στὴν Περσία ἄραγε ἢ στὴ Ρωσία; Στὴ Ρωσία, δίχως ἄλλο, ἀφοῦ ἡ Γεωργία εἶναι ρωσικὴ ἐπαρχία. Μὰ μπορεῖς νὰ γελαστῆς καὶ νὰ νομίζης πὸς βρῶσεσαι στὴν Περσία, γιὰ τὸ Μπακού διατήρησε τὴν περσικὴ μορφὴ του. Ἐπισκέπτομαι ἓνα παλάτι τῶν Χάνων, καθαρὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν καιρῶν τοῦ Σαχριαρ καὶ τῆς Σεχεραζάτης, τῆς «κόρης αὐτῆς τῆς σελήνης», πού ἤξερε τὰ ἀπέραντα ὠραία παραμῦθια. Τὰ λεπτότατα σκαλισματα τοῦ παλατιοῦ εἶναι ἀκόμα τόσο ἀνέπαφα καὶ ζωντανά, σὰν τώρα μόλις νὰ τὰ τελείωσε ὁ τεχνίτης τους. Πιὸ πέρα ὑψώνονται οἱ ψηλόλιγνοι μιναρέδες ἐνὸς τζαμιοῦ, κι ὄχι οἱ φουσκωτοὶ ἐκείνοι κουμπέδες τῆς Ἀγίας Μόσχας. Ἄλλωστε τὸ Μπακού ἔχει συνοικίες μὲ ἤθη καὶ ὄψη ἐντελῶς ρωσικά, μὲ τὰ ξύλινα σπίτια τους, χωρὶς κανένα ἀπομεινάρι ἀνατολίτικου χαρακτήρα. Ἔχει ἓνα σπουδαῖο σιδηροδρομικὸ σταθμὸ μεγάλης εὐρωπαϊκῆς ἢ ἀμερικανικῆς πολιτείας, καὶ στὴν ἄκρῃ τῶν δρόμων ἓνα σύγχρονο λιμάνι, πού ὁ ἀέρας του εἶναι μαυρισμένος ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τοῦ κάρβουνου, πού τινάζεται ἀπὸ τὶς καμινάδες τῶν βαποριῶν.

Σοῦ κάνει ἐντύπωση τί νὰ γυρεύῃ αὐτὸ τὸ κάρβουνο στὴν πολιτεία τοῦ πετρελαίου. Σὲ τί χρησιμεύει, ἀφοῦ ἐδῶ ὑπάρχει τόσο ἄφθονο τὸ πολύτιμο αὐτὸ ὄρυκτὸ λάδι; Καὶ πραγματικά, τὸ ἔδαφος αὐτὸ τὸ τόσο ξερό, ἔχει πλουσιώτατες πηγὲς πετρελαίου. Ἄνοιξε ὅπου θέλεις μιὰ τρύπα στὴ γῆ, καὶ θὰ τιναχτῆ ἀέριο. Ἄναψέ το, καὶ θὰ ἔχῃς ἓνα φυσικὸ κι ἀδάπανο μέσο φωτισμοῦ καὶ θέρμανσης.

Θάθελα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ περίφημο ἱερὸ τοῦ Ἀτὲς Γκάχ, μὰ ἀπέχει εἴκοσι δυὸ βέρστια ἀπὸ τὸ Μπακού, καὶ δὲν προφθαίνω. Ἐκεῖ καίει τὸ αἰώνιο πῦρ. Τώρα κι ἑκατοντάδες χρόνια τὸ διατηροῦν οἱ Πάρσοι ἱερεῖς, πού ἦρθαν ἀπὸ τὶς Ἰνδίες, καὶ πού δὲν τρῶν ποτὲ κρέας. Σὲ ἄλλες χώρες, θὰ τοὺς ὀνόμαζαν ἀπλῶς χορτοφάγους.

Ἡ λέξη αὐτὴ μοῦ θυμίζει πὸς δὲν ἔφαγα. Ἡ ὥρα εἶναι ἔντεκα, καὶ τραβῶ γιὰ τὸ ξενοδοχεῖο τοῦ σταθμοῦ, ὅ-

που έννοῶ νὰ μὴ συμμορφωθῶ μὲ τὴ δίαιτα τῶν Πάρσων ἱερέων.

Τὴ στιγμὴ πού μπαίνω στὴν αἴθουσα, ὁ κ. Ἐφρινελ βγαίνει πολὺ διασπαστικός.

— Δὲ θὰ φᾶτε; ρώτησα.

— Ἐφαγα κιόλας.

— Κι οἱ κάσες σας;

— Μένουν ἀκόμα εἴκοσι ἐννέα ἔξω ἀπὸ τὸ βαπόρι.

Μά, συγγνώμην, δὲν ἔχω μῆτε λεφτὸ νὰ χάνω. Ὅταν ἀντιπροσωπεύει κανεὶς τὸν οἶκο Στρούγκ Μπούλμπουλ καὶ Σία, πού σοῦ στέλνει κάθε ἐβδομάδα πέντε χιλιάδες κάσες...

— Πηγαίνετε, πηγαίνετε, κύριε Ἐφρινελ, θὰ ξαναβρεθοῦμε στὸ βαπόρι. Ἀλήθεια, μῆπως συναντήσατε τὴν συνταξιδιώτισσά μας;

— Ποιὰ συνταξιδιώτισσά μας;

— Τὴ νέα κυρία, πού πῆρε τὴ θέση μου στὸ βαγόνι.

— Ἦταν καμιὰ κυρία μαζί μας;

— Μὰ βέβαια!

— Ἐ, λοιπόν, ἀπὸ σᾶς τὸ μαθαίνω, κύριε Μπομπάρνακ, ἀπὸ σᾶς τὸ μαθαίνω!

Κι ὁ Ἀμερικάνος διάβηκε τὸ κατώφλι, καὶ χάθηκε. Ἄς ἐλπίσουμε πὼς πρὶν φθάσω στὸ Πεκίνο, θὰ μάθω τί εἶδους τέλος πάντων πράγματα κατασκευάζει αὐτὴ ἡ Ἐταιρία Στρούγκ Μπούλμπουλ καὶ Σία τῆς Νέας Ὑόρκης. Πέντε χιλιάδες κάσες τὴν ἐβδομάδα! Τί παραγωγή! Τί ξόδεψη!

Τρώγω γρήγορα καὶ ξαναρχίζω τὸ ἔργο μου. Στὸν περίπατό μου θαύμασα μερικοὺς ὑπέροχους Λεσγίους, μὲ τὴ γκριζωτὴ τσερκέσα καὶ τὰ φουσεκλίκια στὸ στήθος, τὸ μπεχμέτ ἀπὸ κόκκινο μεταξωτό, τὶς ἀσημοκέντητες γκέτες, τὶς ἴσιες χωρὶς τακούνη μπότες, τὸ ἄσπρο παπάκι στὸ κεφάλι, τὸ μακρὸ τουφέκι κρεμασμένο στὸν ὄμο, τὴ σάσκα καὶ χαντζάρι στὴ ζώνη — μ' ἓνα λόγο, ἄνθρωποι - ὀπλοστάσια, ὅπως ὑπάρχουν ἄνθρωποι - ὀρχήστρες· αὐτοὶ ὅμως εἶ-

ναι ώραιότατοι, και θὰ ἔκαναν θαυμαστή ἐντύπωση ὡς σωματοφύλακες τοῦ Τσάρου τῆς Ρωσίας.

Εἶναι κίολας ἢ ὄρα δύο, και συλλογίζομαι νὰ τραβήξω κατὰ τὸ λιμάνι. Πρέπει νὰ ξαναπεράσω ἀπὸ τὸν σταθμό, ὅπου ἄφησα τὶς ἐλαφρὲς μου βαλίτσες.

Κρατώντας λοιπὸν στὸ ἓνα χέρι τὴ βαλίτσα, στὸ ἄλλο τὸ μαστοῦνι μου, παίρνω ἓνα δρομάκο και κατεβαίνω στὸ λιμάνι.

Στὴ γωνία μιᾶς πλατείας, ἐκεῖ ὅπου σταματᾶ τὸ τεῖχος κι ἀρχίζει ἡ προκυμαία, δυὸ πρόσωπα πού περπατοῦν πλάι πλάι, τραβοῦν, δὲν ξέρω γιατί, τὴν προσοχή μου. Εἶναι ἓνα ζευγάρι, μὲ ταξιδιωτικὸ κοστοῦμι. Ὁ ἄνδρας φαίνεται τριάντα ὡς τριάντα πέντε χρόνων, ἡ γυναίκα εἴκοσι πέντε ὡς τριάντα. Ὁ ἄνδρας εἶναι μελαχροινός, κι ἔχει ἀρχίσει ν' ἀσπρίζη. Ἐχει σῶμα εὐκίνητο, τὸ βλέμμα ζωηρὸ και περπάτημα ἀφελές. Ἡ γυναίκα εἶναι ξανθὴ και ἀρκετὰ ὡραία. Ἐχει γαλάζια μάτια, δέρμα λίγο μαραμένο, μαλλιά σγουρὰ κάτω ἀπὸ τὸν σκούφο. Φορεῖ ταξιδιωτικὸ κοστοῦμι, πού φανερόνει ἀπὸ τὸ χτυπητὸ χρῶμα του και τὸ κακὸ και περασμένης μόδας κόψιμο. πὼς ἡ κυρία δὲν ἔχει καλὸ γούστο. Θάναί σίγουρα ἀνδρόγυνο, πού ἤρθε μὲ τὸ τραῖνο τῆς Τιφλίδας, και μάλιστα, ἂν δὲν γελιέμαι, εἶναι κι οἱ δυὸ Γάλλοι.

Μά, μολονότι τοὺς παρατηρῶ μὲ μεγάλῃ περιέργεια, αὐτοὶ δὲ μοῦ ἔδωσαν καμιὰ προσοχή. Εἶναι πάρα πολὺ ἀπασχολημένοι, και δὲ μὲ πρόσεξαν καθόλου. Στὰ χέρια και στοὺς ὤμους κουβαλοῦν σάκκους, μαξιλάρια, κουβέρτες, μαστοῦνια, ὀμπρέλλες... Κρατοῦν ὅ,τι μοροεῖτε νὰ φαντασθῆτε, μικρὰ δέματα, πού δὲ θέλουν νὰ τὰ βάλουν μὲ τὶς ἀποσκευὲς τοῦ βαποριοῦ. Νιώθω ζωηρὴ ἐπιθυμία νὰ πάω νὰ τοὺς ξαλαφρώσω λίγο. Λὲν εἶναι τάχατε σπουδαία τύχη — κι ἀπὸ τὶς πιὸ σπάνιες — νὰ συναντήσω Γάλλους ἔξω ἀπὸ τὴ Γαλλία;

Τὴ στιγμὴ πού ἐτοιμαζόμουν νὰ τοὺς πλησιάσω, ὁ κ. Ἐφρινελ παρουσιάζεται, μὲ τραβᾶ μαζί του, κι ἀφίνω τὸ

ζεγάρι μου πίσω... "Ας είναι, θὰ τοὺς γνωρίσω ἀργότερα. Θὰ τοὺς ξαναβρῶ σίγουρα στὸ βαπόρι, καὶ θὰ γνωριστοῦμε στὸ ταξίδι.

— "Ε, λοιπόν; ρώτησα τὸ Γιάνκη, πῶς τὰ πάτε μὲ τὶς κάσες σας;

— Τὴ στιγμή αὐτὴ ἡ τριακοστὴ ἑβδομὴ κάσα βρίσκεται στὸ δρόμο, κύριε Μπομπάρνακ...

— Καὶ ὡς τώρα δὲν εἴχατε κανένα ἐπεισόδιο;

— "Οχι!

— Καὶ τί ἔχετε μέσα στὶς κάσες σας, παρακαλῶ;

— Τί ἔχω μέσα στὶς κάσες μου! "Α! νά, ἡ τριακοστὴ ἑβδομὴ! φωνάζει ὁ κ. "Εφρινελ, καὶ τρέχει νὰ συναντήσῃ ἓνα καμιόνι, πού στρίβει ἀπὸ τὴ γωνία.

Ζωηρὴ κίνηση στὴν ἀποβάθρα, ὅπως συμβαίνει πάντα, ὅταν φεύγῃ ἢ ἔρχεται κανένα βαπόρι. Τὸ Μπακού εἶναι τὸ πιὸ ἀσφαλὲς καὶ τὸ πιὸ συχναζόμενο λιμάνι τῆς Κασπίας. Τὸ Ντερμπέντ, πού βρίσκεται πιὸ βόρεια, δὲν μπορεῖ νὰ παραβγῇ μαζί του, καὶ τὸ Μπακού ἔχει σχεδὸν ὀλόκληρο τὸ ναυτικὸ ἐμπόριο τῆς Κασπίας. Ἐννοεῖται, πῶς ἀπὸ τότε πού χτίστηκε τὸ Οὐζούν "Αντά, στὴν ἀντικρινὴ ὄχθη, ἡ λιμενικὴ κίνηση τοῦ Μπακού δεκαπλασιάσθηκε. Ὁ ὑπερκασπιανὸς σιδηρόδρομος χρησιμεύει γιὰ ταξιδιώτες καὶ ἐμπορεύματα, καὶ ἐνώνει τὴν Εὐρώπη μὲ τὸ Τουρκεστάν. Ἀργότερα, ἴσως πολὺ γρήγορα, ἓνας νέος δρόμος θ' ἀνοιχθῇ, ὁ ὁποῖος νὰ ἐνώνει τὰ περσικὰ σύνορα μὲ τοὺς σιδηροδρόμους τῆς Ρωσίας καὶ τῶν Ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν. Ἔτσι, οἱ ταξιδιώτες δὲ θάναν ἀναγκασμένοι νὰ περνοῦν τὴν Κασπία.

Τὸ βαπόρι μας ὀνομάζεται «Ἀστάρα», καὶ ἀνήκει στὴν Ἐταιρεία «Καύκασος καὶ Ἐρμῆς». Εἶναι ἓνα βαρὺ βαπόρι, μὲ τροχούς, πού πηγαίνει τρεῖς φορὲς τὴν ἑβδομάδα ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη στὴν ἄλλη. Ἔχει φαρδεῖὰ καρίνα, γιὰ νὰ παίρῃ πολλὰ ἐμπορεύματα. Οἱ ναυπηγοὶ τοῦ ἐνδιαφέρθηκαν περισσότερο γιὰ τὰ ἐμπορεύματα, παρὰ γιὰ τὴν ἀνεση τῶν ἐπιβατῶν. Τὸ κάτω κάτω, γιὰ ἓνα τόσο μικρὸ τα-

ξίδι, πού δὲ βαστά, παρὰ εἴκοσι τέσσερεις ὥρες, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ κἀνη κανεῖς τὸ δύσκολο.

Πολὺς θόρυβος, συνωστισμὸς κοντὰ στὴν ἀποβάθρα, ἄνθρωποι πού φεύγουν, κι ἄλλοι πού βλέπουν ἐκείνους πού φεύγουν, ὅλο τὸ πολυποίκιλο πλῆθος τοῦ Μπακού. Παρατηρῶ πὼς οἱ ταξιδιωτὲς εἶναι οἱ περισσότεροὶ Τουρκομάνοι καὶ καμιὰ εἰκοσαριά Εὐρωπαῖοι ἀπὸ διαφορετικὲς ἐθνότητες, μερικοὶ Πέρσες καὶ δυὸ πραγματικοὶ Κινέζοι. Αὐτοὶ σίγουρα θὰ πῆγαιναν στὸ Πεκίνο.

Ἡ «Ἄστάρα» εἶναι παραφορτωμένη μὲ ἐμπορεύματα. Τὸ ἀμπάρι δὲν τὰ χώρεσε, καὶ τὰ στίβαξαν καὶ στὸ κατάστρωμα. Ἡ πρύμνα εἶναι γιὰ τοὺς ἐπιβάτες· μὰ σὲ ὅλο τὸ βαπόρι εἶναι σκορπισμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ δέματα τυλιγμένα μὲ κατοραμωμένο πανί, γιὰ νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τὶς κακοκαιρίες.

Ἐπάνω λοιπὸν στὸ κατάστρωμα τοποθέτησαν τὶς κάσες τοῦ κ. Ἐφρινελ. Ἐδειξε μεγάλη ἐπιμονὴ νὰ τὶς θάλῃ στὸ κατάστρωμα, σὰν ἀληθινὸς Γιάνκης, ἐντελῶς ἀποφασισμένος νὰ μὴ χάσῃ ἀπὸ τὰ μάτια του τὸ πολύτιμο ἐμπόρευμά του· κάσες κυβικές, ὑψηλές, φαρδεῖες καὶ βαθειές 50 ἑκατοστά, σκεπασμένες μὲ θερμικωμένο πετσί, στερεὰ δεμένες μὲ λουριά, κι ἐπάνω τους τυπωμένες αὐτὲς οἱ λέξεις: Στρογγ Μπούλμπουλ καὶ Σία, τῆς Νέας Ἰόρκης.

— Φορτώσατε ὅλα τὰ ἐμπορεύματά σας στὸ βαπόρι; ρώτησα τὸν Ἀμερικάνο.

— Νά, ἡ τεσσαρακοστὴ δεύτερη κάσα, πού ἔρχεται! μοῦ ἀποκρίθηκε.

Πραγματικά, ἡ κάσα αὐτὴ βρίσκεται στὸν ὦμο ἐνὸς χαμᾶλη, πού ἔχει ἀνεβῆ στὸ κατάστρωμα.

— Προσοχή! προσοχή! φώναξε ρωσικὰ ὁ κ. Ἐφρινελ, γιὰ νὰ τὸν καταλάβουν ὅλοι.

Περίφημη συμβουλή, μὰ ἦρθε πολὺ ἀργά.

Ὁ ἀχθοφόρος στραβοπατᾶ. Ἡ κάσα γλιστρᾷ ἀπὸ τοὺς ὤμους, πέφτει... εὐτυχῶς μέσα ἀπὸ τὰ κάγκελα τῆς «Ἄστάρας», καὶ σπάζει στὰ δυό. Πλῆθος μικρὰ πακέτα,

πού τὸ χαρτί τους ξεσχίζεται, σκορπίζεται πάνω στὴ γέφυρα.

Ἔξω φρενῶν ὁ Φούλκ Ἔφρινελ, βάζει τὶς φωνές. Δίνει μιὰ γερὴ γροθιά στὸν ἀχθοφόρο, καὶ μὲ φωνὴ ἀπελπισμένη, μουρμουρίζει:

— Τὰ δόντια μου! τὰ δόντια μου!

— Καὶ νά τον, σέρνεται μὲ τὰ γόνατα στὸ κατάστρωμα, καὶ προσπαθεῖ νὰ μαζέψῃ τὰ μικρὰ ἄσπρα κομματάκια, ἀπὸ τεχνητὸ φίλντισι... Δὲν μπορῶ πιὰ νὰ κρατήσω τὰ γέλια.

Ναί, δόντια κατασκευάζει ὁ περίφημος οἶκος Μπούλμπουλ καὶ Σία τῆς Νέας Ἰόρκης! Τὸ γιγάντιο αὐτὸ ἐργοστάσιο ἐργάζεται γιὰ νὰ προμηθεύῃ πέντε χιλιάδες κάσες τὴν ἐβδομάδα στὶς πέντε ἡπείρους! Γιὰ νὰ ἐφοδιάξῃ τοὺς ὀδοντογιατροὺς τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου, γιὰ νὰ στέλνῃ στὴν Κίνα... Χρησιμοποιεῖ 1500 ἴππων δύναμη, καὶ καίει ἑκατὸ τόννους κάρβουνο τὴ μέρα... Νά, τί θὰ πῆ Ἀμερικῆ!

Τὸ κάτω κάτω ὁ πληθυσμὸς ὁλόκληρης τῆς ὑδρογείου εἶναι, ὅπως λένε, 1400 ἑκατομμύρια, κι ἂν λογαριάσουμε τριάντα δύο δόντια γιὰ τὸν καθένα, αὐτὸ μᾶς κάνει περίπου τέσσερα ἕως πέντε δισεκατομμύρια δόντια. Ὡστε, ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἀλλάξουμε ὅλοι τ' ἀληθινὰ μας δόντια μὲ ψεύτικα, ὁ οἶκος Μπούλμπουλ καὶ Σία δὲ θὰ μᾶς πρόφταινε. Μὰ πρέπει ν' ἀφίσω τὸν κ. Ἔφρινελ νὰ μαζεύῃ τοὺς ὀδοντολογικοὺς θησαυροὺς τῆς τεσσαρακοστῆς δεύτερης κάσας. Ἡ καμπάνα χτυπᾷ γιὰ τελευταία φορὰ. Ὅλοι οἱ ἐπιβάτες ἔχουν ἀνεβῆ στὸ βαπόρι. Ἡ «Ἀστάρα» ἐτοιμάζεται νὰ λύσῃ τὰ σχοινιά.

Ἔχουν σηκώσει τὴν κρεμαστὴ γέφυρα, καὶ τὸ βαπόρι ἀπομακρύνεται σιγὰ σιγὰ. Ἡ «Ἀστάρα» κίνησε, οἱ δυνατοὶ τροχοὶ τῆς ἀρχίζουν καὶ γυρίζουν, καὶ σὲ λίγο βγῆκε ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι.

Τετρακόσια περίπου μέτρα μακρύτερα, ἢ θάλασσα

σὰ νὰ κοχλάξῃ. Κάτω στὸ βάθος, τὰ νερὰ φαίνονται πολὺ ταραγμένα. Στεκόμουν τὴ στιγμή ἐκείνη στὴν πρύμνα, μὲ τὸ ποῦρο στὸ στόμα, κι ἔβλεπα τὸ λιμάνι νὰ χάνεται πίσω ἀπὸ τὸ ἀκρωτήρι, τὴν ὥρα ποῦ ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Καυκάσου ἀνέβαινε ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα δυτικά.

Ἄπὸ τὸ ποῦρο μου δὲν ἀπόμεινε πιά παρὰ ἡ ἄκρα, ἀνάμεσα στὰ χεῖλια μου, κι ἀφοῦ τράβηξα τὶς τελευταῖες ρουφηξιές, τὸ πέταξα στὴ θάλασσα.

Μὲ μιᾶς, φωτιά ἀπλώνεται γύρω ἀπὸ τὴν καρίνα τῆς «Ἀστάρας». Περνούσαμε πάνω ἀπὸ μιὰ πηγὴ νάφθας, καὶ τὸ ἀποτσιγαρό μου τῆς ἔβαλε φωτιά.

Οἱ ἐπιβάτες, ἔντρομοι, βάζουν τὶς φωνές. Ἡ «Ἀστάρα» πλέει μέσα στὶς φλόγες· μὰ, μὲ μιὰ τιμονιά, φεύγουμε ἀπὸ τὴ φλεγόμενη πηγὴ, καὶ κάθε κίνδυνος ἐκλείπει.

Ὁ καπετάνιος, ποῦ ἦρθε στὴν πρύμνα, μοῦ λέει μὲ ψυχρὸ τόνο:

— Πολὺ ἀπερίσκεπτο αὐτὸ ποῦ κάνετε!

Κι ἐγὼ ἀποκρίνομαι, ὅπως συνηθίζεται στὶς παρόμοιες περιστάσεις:

— Μὰ τὴν πίστη μου, καπετάνιο μου, δὲν ἤξερα...

— Πρέπει πάντα νὰ ξέρῃ κανεὶς, κύριε!

Τὴ φράση αὐτὴ τὴν εἶπε κάποιος, μὲ ξερὴ καὶ δύστροπη φωνή, μερικὰ βήματα μακρότερα. Στρέφομαι.

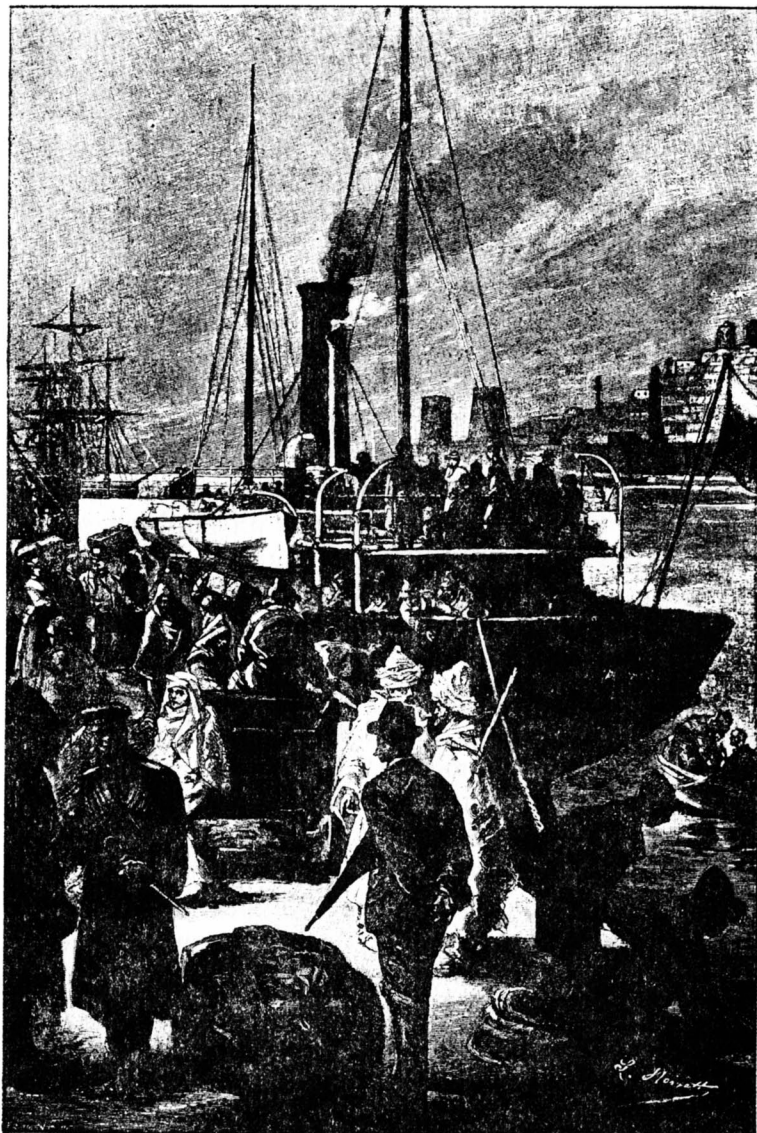
Μιὰ Ἀγγλίδα, ποῦ ἦταν στὸ σιδηρόδρομο, στὸ ἴδιο μὲ μένα βαγόνι, μοῦ ἔδωσε τὸ μικρὸ αὐτὸ μάθημα!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ἡ μυστηριώδης κάσα

Δὲν ἔχω μεγάλη ἐμπιστοσύνη συνήθως στὶς ταξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις. Οἱ ἐντυπώσεις αὐτὲς εἶναι ὑποκειμενικὲς.

Ἔνας εὐθυμὸς ἄνθρωπος θὰ δῇ εὐθυμὰ τὰ πράγματα. Ἔνας μελαγχολικὸς, θὰ τὰ δῇ μαῦρα. Ὁ Δημόκριτος

“Όσοι από τῆς συνταξιοδότης μου πρόκειται νὰ περάσουν τὴν Κασπία, πρέχουν κατὰ τὸ λιμάνι. (Σελ. 23)

3. Ίουλίου Βέρν. Ἀπὸ τὸν Καύκασο στὸ Πεκίνο

θὰ εὔρισκε πὼς οἱ ὄχθες τοῦ Ἰορδάνη κι οἱ ἀμμουδιὲς τῆς Νεκρῆς Θάλασσας εἶναι γεμάτες γοητεία. Ὁ Ἡράκλειτος θὰ εὔρισκε τὸν ὠραιότατο κόλπο τῆς Νεάπολης καὶ τὶς ὄχθες τοῦ Βοσπόρου θλιβερούς. Ἐγὼ εἶμαι, φυσικά, εὐθυμος — παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρέσετε, πὺν μιλῶ ὄλο γιὰ τὸν ἑαυτό μου στὴ διήγηση αὐτή, γιὰτὶ σπάνια ἢ προσωπικότητα τοῦ συγγραφέα δὲν ἀνακατεύεται σὲ ὅ,τι διηγείται — κι ἀπόδειξη ὁ Δουμᾶς, ὁ Οὐγγώ, ὁ Λαμαρτίνος καὶ τόσοι ἄλλοι. Μονάχα ὁ Σαίξπηρ ἀποτελεῖ ἐξαίρεση, καὶ δὲν εἶμαι Σαίξπηρ — μήτε, βέβαια, Δουμᾶς, Οὐγγὼ ἢ Λαμαρτίνος.

Κι ὅμως, ὅσο κι ἂν μισῶ τὶς ἀπαισιόδοξες διδασκαλίες τοῦ Σοπερχάουερ καὶ τοῦ Λεοπάρδη, ὁμολογῶ πὼς οἱ ὄχθες τῆς Κασπίας μοῦ φάνηκαν μονότονες καὶ μελαγχολικές. Καμὶὰ κίνηση στὰ παράλια, μήτε βλάστηση, μήτε πουλιά. Δὲν αἰσθάνεσαι πὼς βρίσκεσαι μπροστὰ σὲ μεγάλη θάλασσα. Κι ὅμως, ἂν ἡ Κασπία δὲν εἶναι παρὰ μιὰ λίμνη, εἴκοσι πέντε μέτρα κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς Μεσογείου, ἐν τούτοις ἡ λίμνη αὐτὴ εἶναι, πολὺ συχνά, τρομερὰ τρικυμισμένη.

Τί εἶναι ἑκατὸ περίπου λεῦγες πλάτος; Γρήγορα φθάνει κανεὶς στὴ δυτικὴ ἢ ἀνατολικὴ ὄχθη, καὶ δὲν εἶναι πολλὰ τὰ λιμάνια, ὅπου μπορεῖς νὰ καταφύγης, μήτε στὸ μέρος τῆς Ἀσίας, μήτε στὸ μέρος τῆς Εὐρώπης.

Περίπου ἑκατὸ ἐπιβάτες βρίσκονται στὴν «Ἀστάρα» — οἱ περισσότεροι Καυκασιανοί, πὺν ἐμπορεύονται μὲ τὸ Τουρκεσιάν, καὶ πὺν δὲ θὰ μᾶς συνοδεύσουν ὡς τὴν Κίνα.

Ὁ ὑπερκασπιανὸς σιδηρόδρομος λειτουργεῖ ἀπὸ τὸ Οὐζοῦν Ἀντὰ ὡς τὰ κινέζικα σύνορα. Ἀπὸ τὸ λιμάνι αὐτὸ ὡς τὴ Σαμαρκάνδη μονάχα, ὑπάρχουν ἐξήντα τρεῖς στάσεις. Στὴ διαδρομὴ λοιπὸν αὐτὴ θὰ κατεβοῦν οἱ περισσότεροι ταξιδιωτές. Γι' αὐτοὺς δὲ σκοτίζομαι διόλου καὶ δὲ θὰ χάσω τὸν καιρὸ μου νὰ τοὺς μελετήσω. Ἄς ὑποθέσουμε πὼς ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ἐνδιαφέρων, τὸν περιεργάζομαι, μελετῶ τὴν «ψυχικὴ του κατάσταση» κι ἔπειτα μὲ πα-

ρατᾶ στήν καλύτερη στιγμή, καὶ κατεβαίνει σ' ἓνα σταθμό!

"Οχι! Θὰ διαθέσω ὅλη μου τὴν προσοχὴ γιὰ κείνους πού θὰ ταξιδέψουν ὡς τὸ τέλος. "Ἐχω ἓνα, τὸν κ. "Ἐφρινελ, κι ἴσως κι αὐτὴ τὴ χαριτωμένη Ἄγγλιδα, πού μοῦ φαίνεται πὼς πάει στὸ Πεκίνο. Θὰ συναντήσω κι ἄλλους συνταξιδιώτες στὸ Οὐζόν Ἄντᾶ. "Ὅσο γιὰ τὸ γαλλικὸ ζευγάρι, τίποτε ἀκόμα! Μὰ δὲ θὰ περάσουμε τὴν Κασπία δίχως νὰ μάθω τί εἶδους ἄνθρωποι εἶναι. Μένουν ἀκόμα κι οἱ δυὸ Κινέζοι, πού ἐπιστρέφουν, ὡς φαίνεται, στήν Κίνα τους. "Ἄν ἤξερα μονάχα ἑκατὸ λέξεις Κουὰν - χοά, τὴ γλώσσα πού μιλοῦν στήν Κίνα, ἴσως νὰ μπορούσα κάτι νὰ βγάλω ἀπὸ τὰ περιεργα αὐτὰ πρόσωπα. Αὐτὸ ὅμως πού θὰ μοῦ χρειάζοταν, θάταν κανένας ἥρωας, πού ταξιδεύει ἰνκόγνιτο, ἢ μέγας ἄρχοντας, ἢ μέγας ληστής. Τέλος, ἄς μὴν ξεχνοῦμε τὸν διπλό μας ρόλο: νὰ ἀναγράψουμε ὅ,τι γίνεται γύρω μας, κι ἔπειτα νὰ παίρνω συνεντεύξεις... τόσα φράγκα ἢ γραμμὴ. "Ἄς διαλέξουμε λοιπὸν καλά. "Ὅποιος διαλέγει καλά, πετυχαίνει.

Κατέβηκα στὸ σαλόνι τῆς πρύμνης. Μῆτε μιὰ θέση ἐλεύθερη. Οἱ καμπίνες εἶναι πιασμένες ἀπὸ τοὺς ἐπιβάτες, πού φοβοῦνται τὴ θαλασσοταραχὴ. Ξαπλωμένοι ἀπὸ τὴ στιγμή πού ξεκινήσαμε ἀπὸ τὸ Μπακού, δὲ θὰ σηκωθοῦν, παρὰ ὅταν τὸ βαπόρι μας πλευρίση στὸ Οὐζόν Ἄντᾶ. "Ὅσοι δὲ βρῆκαν καμπίνα, ξαπλώθηκαν στὰ ντιβάνια τοῦ σαλονιοῦ, πλημμυρισμένα ἀπὸ μικρὰ δέματα, καὶ δὲ θὰ κουνηθοῦν.

'Αποφάσισα νὰ περάσω τὴ νύχτα στὸ κατάστρωμα. 'Ανεβαίνω λοιπὸν καὶ βρῶ τὸν Ἀμερικάνο μου, πού ἔξακολουθεῖ νὰ τακτοποιῇ τὴν κάσα του.

— 'Ἐλπίζω πὼς δὲ χάσατε τίποτε, κύριε "Ἐφρινελ, εἶπα.

— "Οχι εὐτυχῶς!

— Μπορῶ νὰ μάθω πόσα δόντια κουβαλᾶτε στήν Κίνα, μέσα στίς κάσες αὐτές;

— Ένα εκατομμύριο οκτακόσιες χιλιάδες, χωρίς να λογαριάσουμε τους φρονιμίτες...

Κι ό κ. Έφρινελ βάζει τὰ γέλια με τὸ ἀστεῖο του.

Τὸν ἀφίνω, κι ἀνεβαίνω στὴ γέφυρα.

Οὐρανὸς ἀρκετὰ ὠραῖος, με βοριά, πὸ φαίνεται πὼς θ' ἀγριέψη. Στὸ πέλαγο, μακριὲς πρασινωπὲς σβιλάδες, πὸν τρέχουν στὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Πολὺ πιθανὸν ἢ νύχτα νᾶναι χειρότερη ἀπ' ὅ,τι ὑποθέταμε. Στὴν πλώρη εἶναι μαζεμένοι πολλοὶ Τουρκομᾶνοι κουρελῆδες, Κιργίσιοι, με σχιστὰ μάτια, μουζικοὶ, ντυμένοι σὰν πρόσφυγες — φτωχολογιά ξαπλωμένη ἐδῶ κι ἐκεῖ. Καπνίζουν σχεδὸν ὅλοι, καὶ μασουλίζουν ἀδιάκοπα.

Ξαφνικά, μοῦρχεται ἡ ἰδέα νὰ περπατήσω λίγο ἀνάμεσά τους. Μοιάζω με κυνηγὸ πὸν κουνᾶ τοὺς θάμνους γιὰ νὰ βοῆ κυνήγι. Στέκομαι μπροστὰ στὰ δέματα, καὶ τοὺς κυττάζω μ' ἐπιμονὴ σὰν τελωνοφύλακας.

Μιά κάσα ἀρκετὰ μεγάλη, ἀπὸ ἄσπρο ξύλο, τραβᾶ τὴν προσοχή μου. Ἔχει ὕψος 1.80 μ. κι ἓνα μέτρο φάρδος καὶ βάθος. Τὴν τοποθέτησαν στὸ μέρος αὐτὸ με τὴν προσοχή, πὸν ἀπαιτοῦν οἱ ἀκόλουθες λέξεις, γραμμένες ρωσικά: «Καθρέφτες — εὐθραυστο — φοβᾶται τὴν ὑγρασία». Καὶ τὶς ὁδηγίες: «Ἐπάνω», «Κάτω», πὸν τὶς σεβάστηκαν. Ἐπειτα τὴ διεύθυνση: Δεσποινίδα Ζίνκα Κλόρκ, λεωφόρος Χα - Χουά, Πεκίνο, ἐπαρχία Πετσιλί, Κίνα.

Αὐτὴ ἡ Ζίνκα Κλόρκ — φαίνεται ἀπὸ τὸ ὄνομά της, θᾶναι Ρουμᾶνα — ἐπωφελεῖται τὴν ὑπαρξὴ τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ καὶ φέρνει τοὺς καθρέφτες της. Τὸ ἐμπόρευμα αὐτὸ ἄραγε λείπει ἀπὸ τὰ μαγαζιά τῆς Κίνας; Τί κάνουν λοιπὸν οἱ ὠραῖες τῆς Κίνας γιὰ νὰ θαυμάσουν τὰ σκιζαμυγδαλάτα τοὺς μάτια καὶ τὰ ὑψηλά, πυργωτὰ μαλλιά τους;

Ἡ καμπάνα χτυπᾶ γιὰ τὸ δεῖπνο. Εἶναι ἕξι. Ἡ τραπεζαρία εἶναι στὴν πλώρη. Κατεβαίνω καὶ βρίσκω στὰ τραπέζια καμιὰ σαρανταριά καθισμένους.

Ὁ κ. Έφρινελ ἔχει καθίσει στὴ μέση τῆς αἵθουσας·

μιὰ θέση εἶναι ἄδεια δίπλα του, καὶ μοῦ κάνει νόημα νὰ πάω νὰ τὴν πιάσω· τρέχω.

Εἶναι ἀπλὴ ἄραγε σύμπτωση, δὲν ξέρω, μὰ ἡ συνταξιδιώτισσά μας ἡ Ἀγγλίδα, κάθεται ἀριστερὰ στὸν κ. Ἔφρινελ, ποὺ κουβεντιάζει μαζί της, καὶ νομίζει πὼς πρέπει νὰ μοῦ τὴ συστήσῃ:

— Μις Ὁρατία Μπλύετ, εἶπε.

Ἀπέναντί μου βλέπω τὸ γαλλικὸ ζευγάρι, ποὺ μελετᾷ με προσοχὴ τὸν κατάλογο τῶν φαγητῶν. Στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ, στρογγυλοκάθεται ἓνας Γερμανός, παχύς, ὀλοκόκκινος, ξανθός, γενάκι κοκκινωπό, χέρια παχειά, μύτη πολὺ μακριά, ποὺ θυμίζει προβοσκίδα.

— Ἐέρετε πὼς ὀνομάζεται αὐτὸς ὁ Γερμανός;

— Ὁ βαρῶνος Βαισνιτσερντέρφερ.

— Καὶ μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ πάει ἴσαμε τὸ Πεκίνο;

— Ἰσαμε τὸ Πεκίνο, ὅπως κι ὁ Ρῶσος ταγματάρχης, ποὺ κάθεται δίπλα στὸν καπετάνιο τῆς «Ἀστάρας».

Παρατηρῶ τὸ πρόσωπο αὐτό· καμιὰ πενηνταριά χρόνων, ἐντελῶς μοσχοβίτικος τύπος, μὲ γένεια καὶ μαλλιά σταχτόμαυρα κι εὐχάριστη φυσιογνωμία. Ξέρω ρωσικά, θὰ ξέρη ἴσως γαλλικά. Μπορεῖ νᾶναι ὁ σύντροφος τοῦ ταξειδιοῦ, ποὺ ὄνειρεύτηκα.

— Εἶπατε πὼς εἶναι ταγματάρχης, κύριε Ἔφρινελ;

— Μάλιστα, γιαντρός τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ, καὶ τὸν λένε Νόλιτις.

Σίγουρα, ὁ Ἀμερικάνος παραγγελιοδόχος ξέρεي πιὸ πολλὰ ἀπὸ μένα, κι ὅμως δὲν κάνει τὸν ρέπορτερ.

Τὸ βατόρι δὲν κουνᾷ ἀκόμη, κι ὅλοι τρῶνε μὲ μεγάλη ὄρεξη. Ὁ κ. Ἔφρινελ μιλεῖ μὲ τὴν Μπλύετ, καὶ καταλαβαίνω πὼς τὰ πάνε καλὰ οἱ δυὸ αὐτὲς ἀγγλοσαξωνικὲς ιδιοσυγκρασίες.

Πραγματικά, ὁ ἓνας κάνει τὸν παραγγελιοδόχο γιὰ δόντια, κι ἡ ἄλλη γιὰ μαλλιά. Ἡ μις Ὁρατία Μπλύετ ἀντιπροσωπεύει ἓνα σπουδαῖο οἶκο τοῦ Λονδίνου, τὴ φήμα Χόλμες Χόλμι. Ἡ Κίνα στέλνει στὸν οἶκο αὐτὸ κάθε χρόνο

γυναικεία μαλλιά άξίας δύο εκατομμυρίων φράγκων. Ή μίς Μπλύετ λοιπόν πάει στο Πεκίνο για λογαριασμό του οίκου Χόλμες Χόλμ, για να ιδρούση ένα ύποκατάστημα, όπου θά συγκεντρώνη τον θερισμό των γυναικείων κεφαλιών της Κίνας, κι ίσως και των άνδρών. Ή δουλειά φαίνεται να είναι πολύ κερδοφόρα. τώρα, μάλιστα πού ή μυστική έταιρία του Γαλάξιου Λωτου επιδιώκει το κόψιμο των πλεξούδων. πού είναι σύμβολο της δουλείας των Κινέζων υπό τους Τατάρους Μανζού.

— "Ας είναι, είπα, αν ή Κίνα στέλνη τα μαλλιά της στην Άγγλία, ή Άμερική της στέλνει τα δόντια της. Πολύ ώραία ανταλλαγή, κι όλοι θγαίνουν κερδισμένοι.

Παρέκει, ό ξυρισμένος ταξιδιώτης κι ή ξανθιά συντρόφισσά του φαίνονται να μάς άκοϋν, όταν μιλούμε γαλλικά. Δείχνουν φανερή χαρά, και δέν κρύβουν την έπιθυμία τους ν' άνακατευθοϋν στη συζήτησή μας. Δέ γελάστηκα λοιπόν: είναι συμπατριώτες μου, μα ποιās κατηγορίας;

Τή στιγμή εκείνη, ή «Άστάρα» άρχίζει να κουνιέται κάπως περισσότερο, τα πιάτα και τα μαχαιροπήρουνα γλιστροϋν, το κρασί από τα ποτήρια χύνεται. οί κρεμαστές λάμπες φεύγουν από την κάθετο, οί καρέκλες μας και τα τραπέζια άκολουθοϋν τίς ιδιοτροπίες του μεθυσμένου βαποριοϋ.

— "Ε. μου λέει ό Άμερικάνος, ή περίφημη αυτή Κασπία άρχίζει να χορεύη.

— Σās πειράζει ή θάλασσα; τον ρώτησα.

— Έγώ, μου άποκριθήκε, είμαι σωστό σκυλόψαρο. Κι έσείς, μίς, πρόσθεσε, στρεφόμενος στη συντρόφισσά του, δέ σās πειράζει ποτέ ή θάλασσα;

— Ποτέ! άποκριθήκε ή μίς Όρατία, με τον ξερό της τόνο.

Στο άλλο μέρος του τραπεζιοϋ, το ζευγάρι λέει μερικές λέξεις γαλλικά.

— Δέ σε πείραξε, κυρία Κατέρνα;

— Όχι, Άδόλφε, όχι άκόμα... μά, αν έξακολουθήση... θά...

—“Ε, λοιπόν, Καρολίνα, πρέπει ν’ ἀνεβῆς στὴ γέφυρα. Ὁ ἀέρας γύρισε νοτιάς, κι ἡ «Ἀστάρα» θὰ τὰ βρῆ σκοῦρα.

Κατάλαβα πὼς ὁ κ. Κατέρονα, ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι τ’ ὀνομά του εἶναι ἢ ἦταν ναυτικός. Ἔτσι ἐξηγεῖται γιατί κουνάει τοὺς γοφούς του, ὅταν περπατᾷ.

Τὸ βαπόρι τώρα κουνιέται πολὺ. Οἱ περισσότεροὶ ἐπιβάτες δὲν μποροῦν νὰ ὑποφέρουν τὸ κούνημα. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καμιὰ τριανταριά, σηκώνονται ἀπὸ τὸ τραπέζι γιὰ νὰ πᾶνε ν’ ἀναπνεύσουν στὸ κατάστρωμα. Ἐλπίζω πὼς ὁ καθαρὸς ἀέρας θὰ τοὺς κἀνὴ καλὸ. Δὲ μένουν πιά, παρὰ καμιὰ δεκαριά στὴν τραπεζαρία, μὲ τὸν καπετάνιο. Μαζί του μιᾷ ἡσυχὰ ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς. Ὁ κ. Ἐφρινελ κι ἡ μὲς Μπλύετ μοῦ φαίνονται πολὺ συνηθισμένοι στὰ ἐπεισόδια αὐτὰ τῶν θαλασσινῶν ταξιδιῶν. Ὁ Γερμανὸς βαρῶνος τρώει καὶ πίνει, σὰ νᾶταν καθισμένος σὲ μπυραρία τοῦ Μονάχου. Φαίνεται πὼς ἀντέχει καλὰ στὴ θάλασσα. Τὸ κύλισμα καὶ τὸ σκαμπανέβασμα δὲν τὸν κἀνουν νὰ χάσῃ μῆτε μιὰ μπουκιὰ φαί, μῆτε μιὰ γουλιὰ κρασί. Θὰ φάῃ καὶ θὰ πιῇ ὅ,τι γράφει ὁ κατάλογος.

Λίγο μακρύτερα κἀθονται οἱ δυὸ Κινέζοι. Τοὺς ἐξετάζω μὲ περιέργεια.

Ὁ ἓνας εἶναι νέος, μ’ εὐγενικὸ ἐξωτερικὸ, εἴκοσι πέντε χρόνων περίπου, χαριτωμένη φυσιογνωμία, παρ’ ὄλο του τὸ κίτρινο χρῶμα καὶ τὰ σχιστὰ του μάτια. Μερικὰ χρόνια, πὸν πέρασε σίγουρα στὴν Εὐρώπη, ἐξευρωπαϊάσαν τοὺς τρόπους καὶ τὸ κοστούμι του. Τὸ μουστάκι του εἶναι λεπτὸ, τὰ μάτια του ἔξυπνα, τὸ χτένισμά του περισσότερο γαλλικὸ, παρὰ κινέζικο. Φαίνεται ἓνας εὐγενικὸς νέος, μ’ εὐθυμο χαρακτηριστήρα.

Ὁ σύντροφός του τὸ ἐναντίον μοιάζει μὲ τὰ πορσελάνινα κινέζικα ἀνθρωπάκια, πὸν κουνοῦν τὸ κεφάλι. Πενήντα ὡς πενήντα πέντε χρόνων, σὰ νυφίτσα, μὲ μισοξυρισμένο τὸ πάνω μέρος τοῦ κρανίου του, τὴν κοτσίδα στὴν ράχη, τὴν πατροπαράδοτη φορεσιὰ — μπλούζα, ζώνη, παν-

ταλόνοι φουσκωτοὶ καὶ πολύχρωμες παντοῦφλες — ἀληθινὸ κινέζικο ἀγγεῖο. Αὐτὸς δὲ καθόλου δὲν ἀντέχει, καὶ σὲ μιὰ στιγμή σηκώνεται καὶ τρέχει στὸ κατάστρωμα. Κι ὁ νεαρὸς Κινέζος τοῦ φωνάζει, δίνοντάς του ἓνα μικρὸ βιβλίο, ποῦ ξέχασε στὸ τραπέζι:

— Τὸν Κορνάρο! τὸν Κορνάρο!

Τί γυρεύει τὸ ἰταλικὸ αὐτὸ ὄνομα σ' ἓνα κινέζικο στόμα; Μήπως ὁ Κινέζος αὐτὸς μιλεῖ τῆ γλώσσα τοῦ Βοκαίου; Ὁ «Εἰκοστὸς Αἰώνας» ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ μάθη, καὶ θὰ τὸ μάθη!

Ἄν ρωτᾶτε καὶ γιὰ τὴν κυρία Κατέρνα, σηκώνεται χλωμότατη, κι ὁ κύριος Κατέρνα, τέλειο ὑπόδειγμα συζύγου, τὴν ἀκολουθεῖ στὸ κατάστρωμα.

Σὰν τελειώσε τὸ δεῖπνο, ἄφισα τὸν κ. Ἐφρινελ καὶ τῆ μὴς Μπλύετ νὰ μιλοῦν γιὰ τὶς δουλειές τους, κι ἀνέβηκα νὰ περπατήσω στὴν πρύμνα τῆς «Ἀστάρας».

Σκοτάδι, πιᾶσ' τὰ μάτια σου! Γρήγορα σύννεφα, ποῦ τὰ διώχνει ὁ νοτιάς, πλακώνουν τὸν οὐρανό, καὶ μόνο λίγα ἄστρα διακρίνονται ἀνάμεσά τους. Τὸ ἄσπρο φανάρι τοῦ βαποριοῦ κουνιέται στὸ μεσιανὸ κατάρτι. Τὰ δυὸ ἄλλα φανάρια ρίχνουν ἐπάνω στὰ κύματα τὸ ἄσπρο καὶ τὸ κόκκινὸ τους φῶς.

Σὲ λίγο, τὸ μάτι μου παίρνει τὸν κ. Ἐφρινελ. Ἡ μὴς Μπλύετ πῆγε στὴν καμπίνα τῆς, κι αὐτὸς ἀνέβηκε νὰ βρῆ στὸ σαλόνι τῆς πρύμνης μιὰν ἄκρη σὲ κανένα ντιβάνι γιὰ νὰ ξαπλωθῆ. Τοῦ εὐχήθηκα καλὴ νύχτα, καὶ τὸν ἀφίνω.

Ἐγώ, τυλιγμένος στὴν κουβέρτα μου, θὰ κοιμηθῶ σὰ ναύτης, σὲ κάποια γωνιὰ στὸ κατάστρωμα.

Εἶναι μόλις ὀκτώ. Ἀνάβω ἓνα ποῦρο, καὶ μ' ἀνοιχτὰ τὰ σκέλη, γιὰ νὰ μὴ χάσω τὴν ἰσορροπία μου, ἀρχίζω νὰ περπατῶ ἐπάνω κάτω. Οἱ ἐπιβάτες τῆς πρώτης ἔχουν ἀφίσει τὸ κατάστρωμα, καὶ βρισκομαι σχεδὸν ὀλομόναχος. Στὴ γέφυρα πηγαινοέρχεται ὁ δεύτερος καπετάνιος καὶ προσέχει τὸν τιμονιέρη ποῦ εἶναι δίπλα του. Οἱ τροχοὶ κτυποῦν τῆ

θάλασσα με δύναμη και ξεσπούν σαν κεραυνός, όταν τύχη να θρεθοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ νερό.

Προσπαθῶ νὰ διακρίνω στὸ πέλαγο κανένα φῶς ἄλλου βαλοριοῦ, μὰ δὲν τὸ κατορθώνω· γιατί ἡ Κασπία πολὺ λίγο συχνάζεται.

Στὸν περίπατό μου μιὰ ἰδέα με βασανίζει. "Ἄν τὸ ταξιδί γινόταν χωρὶς νὰ μπορέσω νὰ βγάλω τίποτε γιὰ τὴν ἐφημερίδα μου;... Τί! μήτε μιὰ περιπέτεια ἀπὸ τὴν Τιφλίδα στὸ Πεκίνο; Θᾶταν δικό μου λάθος σίγουρα!" Ἔτσι λοιπόν, εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ κάνω τὰ πάντα γιὰ ν' ἀποφύγω ἓνα τέτοιο δυστύχημα, θανάσιμο γιὰ ἓναν ρέπορτερ.

Εἶναι δέκα καὶ μισή. Πάω πρὸς τὴν πλώρη, κρατούμενος ἀπὸ τὰ κάγκελα, γιὰ νὰ μὴν πέσω. Ὁ ἄνεμος εἶναι πολὺ δυνατὸς καὶ με τραντάζει τόσο πολὺ, πὺ ἀναγκάζομαι νὰ καταφύγω ἀνάμεσα στὶς ἀποσκευές. Ξαπλωμένος πάνω στὶς κάσες, τυλιγμένος με τὴν κουβέρτα μου, με τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο στὸ κατραμωμένο πανί, ἀποκοιμοῦμαι σιγὰ σιγὰ.

"Ἦστερα ἀπὸ ἀρχετὴ ὥρα, ἓνα περίεργο ροχαλητὸ με ξυπνᾷ. Ἐπὸ πὺ νὰ ἔρχεται; Ἐκούω προσεκτικά. Σὰν κάποιος νὰ ροχαλίζει πλάι στὸ αὐτί μου.

— Θᾶναι κανένας ἐπιβάτης τῆς πλώρης, συλλογίστηκα. Θᾶχη χωθὴ ἀνάμεσα στὶς κάσες, καὶ θᾶ περνᾷ καλούτσικα, με τὸν ἀέρα αὐτό.

Στὸ φῶς ὅμως τοῦ φαναριοῦ δὲ βλέπω τίποτε.

Ἐκροάζομαι πάλι. Τὸ ροχαλητὸ ἔπαψε.

Κυττάζω γύρω μου. Κανείς! Σίγουρα λοιπὸν θᾶ ὄνειρεύτηκα... καὶ ξαπλώνομαι πάλι νὰ κοιμηθῶ.

Τὸ ροχαλητὸ ξαναρχίζει καὶ βεβαιώνομαι, πὺς ἔρχεται ἀπὸ τὴν κάσα, ὅπου ἔχω ἀκουμπήσει τὸ κεφάλι μου.

— Διᾶβολε, λέω μέσα μου, κάποιον ζῶο εἶναι κλεισμένο ἐδῶ!

"Ἐνα ζῶο! Τί ζῶο; Σκύλος... "Ὀχι. Γιατί νὰ κρύβουν ἓνα σκύλο στὴν κάσα; Θᾶναι ἄγριο θηρίο λοιπὸν... ἓνας πάνθηρας... μιὰ τίγρη... ἓνα λιοντάρι...

Ἀρχίζω ἀμέσως ἐπάνω στὴν ὑπόθεση αὐτὴ νὰ πλάθω χίλιες ἱστορίες. Θάβναι ἄγρια θηρία, πού στέλνουν σὲ κανένα ζωολογικὸ κῆπο ἢ σὲ κανένα σουλτάνο τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας... Ἡ κάσα αὐτὴ εἶναι ἓνα κλουβί, κι ἂν τὸ κλουβὶ ἀνοίγε;.. Ἄν τὸ θηρίο ὀρμοῦσε στὸ κατὰστρομα... τί ταξιδιωτικὴ περιπέτεια... τί ὠραῖο ὑλικὸ γιὰ ἀνταπόκριση! Βλέπετε ὡς ποῦ μπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ ξαναμμένο κεφάλι ἐνὸς ρέπορτερ, πού γυρεύει, σώνει καὶ καλά, νὰ γράψῃ ἄρθρα! Πρέπει λοιπὸν μὲ κάθε τρόπο νὰ μάθω σὲ ποιὸν στέλνουν τὸ θηρίο τοῦτο. ἂν πηγαίνῃ στὸ Οὐζοῦν Ἄντὰ, ἢ ἂν πηγαίνῃ στὴν Κίνα... Ἡ διεύθυνση θάβναι γραμμμένη πάνω στὴν κάσα.

Βγάζω ἓνα κερένιο σπύρτο, τὸ ἀνάβω καὶ τί βλέπω;

Ἡ κάσα μὲ τὸ θηρίο εἶναι ἐκείνη πού ἔχει τὴ διεύθυνση: Δεσποινίδα Ζίνκα Κλόρκ, λεωφόρος Χα - Χουά, Πεκίνο, Κίνα...

Εὐθραυστο! τὸ θηρίο μου! Φοβᾶται τὴν ὑγρασία! τὸ λιοντάρι μου! Ἄς εἶναι! Μά, γιὰ ποιὸ λόγο αὐτὴ ἢ νόστιμη — γιὰτὶ θάβναι νόστιμη αὐτὴ ἢ Ρουμὰνα, γιὰτὶ σίγουρα εἶναι Ρουμὰνα — γιὰ ποιὸ λόγο νὰ τῆς στέλνουν ἔτσι ἓνα θηρίο μέσα σὲ μιὰ κάσα καὶ μ' αὐτὲς τὶς ἐπιγραφές;

Μά, ἂς λογικευθῶ, κι ἂς ἀφίσω πιά τοὺς παραλογισμούς. Τὸ ζῶο αὐτό, ὅ,τι κι ἂν εἶναι, ἔχει ἀνάγκη νὰ πίνῃ καὶ ἀπὸ τὸ Οὐζοῦν Ἄντὰ χρειάζονται ἔντεκα μέρες γιὰ νὰ περάσῃ κανεὶς τὴν Ἀσία καὶ νὰ φθάσῃ στὸ Πεκίνο. Ἔτσι, τὸ κακόμοιρο τὸ ζῶο θὰ πεθάνῃ τῆς πείνας καὶ τῆς δίψας.

Ὅλες αὐτὲς οἱ ὑποθέσεις στροβιλίζονται μέσα στὸν νοῦ μου, οἱ ἰδέες μου μπερδεύονται. «Μήπως ἄραγε βλέπω ὄνειρο;». Δὲν μπορῶ πιά νὰ βαστάξω. Τὰ βλέφαρά μου εἶναι βαρεῖα δυὸ ὀκάδες. Ξαπλώνομαι, τυλίγομαι σφιχτὰ στὴν κουβέρτα μου, καὶ πέφτω σὲ βαθὺν ὕπνο.

Πόσῃ ὥρα κοιμήθηκα; Ἴσως τρεῖς τέσσερες ὥρες. Ἐνα εἶναι βέβαιο, πὼς δὲν εἶχε ἀκόμη ξημερώσει, ὅταν ξύπνησα.

Κυττάζω τὸ ρολοὶ μου· μόλις εἶναι τρεῖς. Ἄκουμπῶ πάλι τὸ κεφάλι μου στὴν κάσα, καὶ κλείνω τὰ μάτια μου.

Ἔξαφνα, νέος πάλι θόρυβος στὴν κάσα! Κάποιος φτερνίζεται, καὶ προσπαθεῖ νὰ μὴν ἀκουστῇ. Οἱ πλευρὲς ὁμῶς τῆς κάσας τράνταξαν... Ποτὲ ζῶο δὲν φτερνίζεται ἔτσι...

Μά, εἶναι δυνατόν; Κάποιος λοιπὸν ἄνθρωπος εἶναι κρυμμένος στὴν κάσα αὐτή, καὶ μεταφέρεται ἔτσι μὲ τὸν μέγα ὑπερασιατικὸ καὶ πάει λαθρεμπόριο στὴν ὠραία Ρουμάνια; Εἶναι ἄραγε ἄνδρας; εἶναι γυναίκα; Ἀπὸ τὸ φτάρισμα μου φαίνεται πὼς εἶναι ἄντρας.

Ἀδύνατο νὰ κοιμηθῶ τώρα. Πόσο ἀργεῖ νὰ ξημερώσει! Ἀνυπομονῶ νὰ ἐξετάσω στὸ φῶς τῆς ἡμέρας τὴ μυστηριώδη αὐτὴ κάσα. Ἦθελα ἐπεισόδια στὸ ταξίδι μου. Λοιπόν, νά, ἓνα ἐπεισόδιο, καὶ μὰ τὸν Θεό, ἂν δὲν κατορθώσω νὰ βγάλω καμιά πεντακοσαριὰ γραμμὲς ἄρθρο, νὰ μὴ μὲ λένε ρέπορτερ.

Ἡ αὐγὴ ἀρχίζει νὰ φωτίζει κάπως τὸν ὀρίζοντα στὴν ἀνατολή. Τὰ σύννεφα τώρα κοκκινίζουν ἐλαφρά. Τέλος, ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει μέσα ἀπὸ τὰ κύματα.

Κυττάζω· νά, εἶναι αὐτὴ ἡ κάσα ποὺ πάει στὸ Πεκίνο. Παρατηρῶ μερικὲς τρυπίτσες, ποὺ ἔχουν ἀνοιχτῇ ἐδῶ κι ἐκεῖ γιὰ νὰ μπορῇ ὁ ἀέρας ν' ἀνανεώνεται. Ἴσως μέσα ἀπὸ τὶς τρυπίτσες αὐτὲς δυὸ μάτια νὰ παραμονεύουν τί γίνεται ἔξω. Μά, ἄς μὴν εἴμαστε ἀδιακριτοί!

Στὸ πρόγευμα ἔχουν μαζευτῇ στὴν τραπεζαρία οἱ ἐπιβάτες, ποὺ δὲν τοὺς πείραξε χθὲς ἡ θάλασσα: ὁ νεαρὸς Κινέζος, ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, ὁ κ. Ἔφρινελ, ἡ μὲς Ὁρατία Μπλύετ, ὁ κ. Κατέρνα μόνος, ὁ βαρῶνος Βάισονιτερντέοφερ κι ἑπτὰ ἢ ὀκτῶ ἄλλοι ἐπιβάτες. Ἐννοεῖται πὼς ἀπέφυγα μὲ κάθε τρόπο νὰ ἐμπιστευθῶ στὸν Ἀμερικάνο τὸ μυστικὸ τῆς κάσας... Μιὰ μικρὴ μου ἀδιακρισία, καὶ τὸ ἄρθρο μου πῆγαινε χαμένο!

Κατὰ τὸ μεσημέρι, φάνηκε ἀνατολικά ἡ στεριά. Ἐ-

πίπεδη και κίτρινωπή, χωρίς βραχώδεις άκτές, μιá άμμου-
δερή σύρτη γύρω από την πόλη Κρασονοβότσκ.

Κατά τή μία διακρινόταν καλά τὸ Ούζοὺν Ἐντά. Στή
μία και δέκα έπτά λεπτά πάτησα τὸ πόδι μου στήν άσιατι-
κή γῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Ἐ ὕπερασιατικὸς

Ἄλλοτε οἱ ταξιδιωτὲς αποβιβάζονταν στὸ Μιχαηλώφ,
μικρὸ λιμανάκι, ἀπ' ὅπου ἀρχίζει ἡ γραμμὴ τοῦ ὕπερασια-
τικοῦ σιδηροδρόμου. Τὰ νερά του ὁμοίως ἦταν πολὺ ἀνάβα-
θα, και βαπόρια μετροῦ ἀκόμα μεγέθους δὲν μπορούσαν
ν' ἀράξουν. Ἐ στρατηγὸς τότε Ἄνεκκοφ, ὁ δημιουργὸς
τοῦ νέου σιδηροδρόμου. ὁ ἔξοχος μηχανικός, πὸν τὸ ὄνομά
του θὰ τὸ ἀναφέρω στή διήγησή μου αὐτὴ πολλὲς φορές,
ἀναγκάστηκε νὰ ιδρύσῃ τὸ Οὔζοὺν Ἐντά, και ἔτσι συντο-
μεύεται πολὺ τὸ ταξίδι τῆς Κουσίας. Ἐ σταθμὸς αὐτὸς
ιδρύθηκε σὲ τρεῖς μῆνες, και ἐγκαινιάστηκε στίς 8 Μαΐου
1886.

Ἐντυχῶς, εἶχα διαβάσει ὅ,τι σχετιζόταν μὲ τὸ τερά-
στιο ἔργο τοῦ στρατηγοῦ Ἄνεκκοφ. Κι ἔτσι θὰ ξέρω κα-
λὰ ὅλες τίς λεπτομέρειες τοῦ σιδηροδρόμου μεταξὺ τοῦ Οὔ-
ζοὺν Ἐντά και τῆς Σαμαρκάνδης. Ἄλλωστε βασίζομαι
πολὺ και στὸν ταγματάρχη Νόλιτις, πὸν θὰ ξέρῃ περίφη-
μα ὅλες αὐτὲς τίς ἐργασίες. Ἐχω τὸ προαίσθημα πὸς θὰ
γίνουμε φίλοι. Ἄς λέει ἡ παροιμία: «και ἂν ἀκόμη ὁ φίλος
σου εἶναι ἀπὸ μέλι, μὴν τὸν γλείψῃς». ἐγὼ ὁμοίως εἶμαι ἀπο-
φασισμένος νὰ γλείψω τὸν ταγματάρχη, πρὸς ὄφελος τῶν
ἀναγνωστῶν μου.

Πολλὲς φορές θαυμάζουμε μὲ τί καταπληκτικὴ ταχύ-
τητα οἱ Ἄμερικόανοι κατασκεύασαν τὸ σιδηροδρόμὸ τους,
ἀπὸ τὴ μιάν ἄκρα ὡς τὴν ἄλλη τῶν Ἐνωμένων Πολιτει-

ῶν. Μάθετε ὅμως πὸς οἱ Ρῶσοι δὲν πᾶνε πίσω, καὶ μάλιστα στὴν περίπτωσι αὐτὴ ξεπέρασαν τοὺς Ἀμερικάνους, καὶ σὲ ταχύτητα καὶ σὲ τόλμη. Ὅλοι γνωρίζετε τὴν περιπετειώδη ἐκστρατεία τοῦ στρατηγοῦ Σκομπέλεφ ἐναντίον τῶν Τουρκομάνων. Ἡ ἐκστρατεία αὐτὴ θὰ πῆγαινε χαμένη, ἂν δὲν ὑπῆρχε ὁ ὑπερκασιανὸς σιδηρόδρομος. Ἀπὸ τότε, ἡ πολιτικὴ κατάστασι τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας ἄλλαξε ριζικά, καὶ τὸ Τουρκεστὰν δὲν εἶναι πιά, παρὰ μιὰ ἐπαρχία τῆς ἀσιατικῆς Ρωσίας, καὶ τὰ σύνορά του φθάνουν ἴσαμι τὴν Κίνα. Ὁ Κινέζος μάλιστα Τουρκομάνος ἀρχίζει βαθιὰ νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τοὺς Ρώσους. Ὁ ρωσικὸς πολιτισμὸς κατόρθωσε νὰ περάσῃ τὰ ἱλιγγιώδη ὕψη τοῦ Παμίρ, καὶ νὰ φθάσῃ στὴν Κίνα.

Θ' ἀρχίσω λοιπὸν νὰ περνῶ κι ἐγὼ τὶς περίφημες αὐτὲς χῶρες, πού ὁ Ταμερλάνος κι ὁ Τσιγγισχάνος κατέκτησαν μιὰ φορὰ, ἰδρύνοντας ἀξιοθαύμαστο πολιτισμὸ, μὲ περίφημα τζαμιά.

Μιὰ ὥρα εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ κανεὶς ὅλο τὸ Οὐζοῦν Ἀντά, πού τὸ ὄνομά του σημαίνει «Μακρονήσι». Εἶναι σχεδὸν μιὰ μικρὴ πόλι, χαραγμένη, ὅπως οἱ νεώτερες πόλεις σὲ ἴσες εὐθείες, ἐπάνω σὲ ἐπίπεδο ἀπὸ κίτρινη ἄμμο. Μῆτε μνημεῖα ἔχει ἐδῶ, μῆτε ἱστορικὲς ἀναμνήσεις· σανιδένια γεφύρια, ξύλινα σπίτια καὶ μερικὰ πέτρινα. Ἀπὸ τώρα κανεὶς μπορεῖ νὰ μαντέψῃ τί θᾶναι μετὰ πενήντα χρόνια ὁ πρῶτος αὐτὸς σταθμὸς τοῦ ὑπερκασιανοῦ. Δὲ θᾶναι πιά ἀπλῶς ἓνας μεγάλος σιδηροδρομικὸς σταθμὸς, μὰ μιὰ μεγάλη πόλι.

Στὸ σταθμὸ αὐτὸν τώρα ὑπάρχουν ἀρκετὰ ξενοδοχεῖα· μάλιστα τὸ «Ξενοδοχεῖο τοῦ Τσάρου» ἔχει καλὴ κουζίνα, καλὰ δωμάτια καὶ καλὰ κρεβάτια. Αὐτὰ ὅμως δὲ μ' ἐνδιαφέρουν, ἀφοῦ τὸ τραῖνο φεύγει τὴν ἴδια μέρα στὶς τέσσερεις τὸ ἀπόγευμα.

Ἡ πρώτη μου δουλειὰ ἦταν νὰ τηλεγραφήσω στὸν «Εἰκοστὸν Αἰῶνα» μὲ τὸ καλώδιο τῆς Κασπίας, πὸς ξφθασα στὴ θέσι, ὅπου μοῦ ὄρισαν, σταθμὸ Οὐζοῦν Ἀντά. Καὶ

τώρα ἄς κανονίσουμε τὰ ρεπορτερικά μου κατάστιχα.

Τὸ πράγμα εἶναι ἀπλούστατο: Ἐνοίγω στήλη πληροφοριῶν σὲ κάθε ἓνα ἀπὸ τοὺς συνταξιδιωτὲς μου πού σχετίζομαι. Αὐτὴ εἶναι ἡ συνήθειά μου καὶ μοῦ θγῆκε πάντα σὲ καλὸ. Ἐνοίγω λοιπὸν τὸ σημειωματάριό μου καὶ γράφω μὲ ἀριθμητικὴ τάξη:

- Ἐριθμὸς 1 Φούλκ Ἐφρινελ, Ἐμερικάνος.
- » 2 Μῖς Ὁρατία Μπλύετ, Ἐγγλέζα.
- » 3 ταγματάρχης Νόλιτις, Ρῶσος.
- » 4 κύριος Κατέρνα, Γάλλος.
- » 5 κυρία Κατέρνα, Γαλλίδα.
- » 6 βαρῶνος Βάισονιτσερντέρφερ, Γερμανός.

Οἱ δυὸ Κινέζοι δὲ θὰ πάρουν ἀριθμὸ, παρὰ ἀργότερα, ὅταν θὰ μάθω τί πράγμα εἶναι. Ἐν ρωτᾶτε καὶ γιὰ τὸ μυστηριῶδες ἄτομο, πού εἶναι κλεισμένο μέσα στὴν κάσα, ἔχω σκοπὸ σταθερὸ νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί του καὶ — ἂν θέλετε κατηγορήσετε με — νὰ τὸν διευκολύνω, ἂν μπορῶ, χωρὶς νὰ προδώσω τὸ μυστικὸ του.

Τὸ τραῖνο εἶναι ἔτοιμο. Ἐχει βαγόνια μὲ πρώτη καὶ δευτέρη θέση, ἓνα βαγόνι - ἐστιατόριο καὶ δυὸ σκευοφόρες. Ὅλα τὰ βαγόνια εἶναι θαμμένα μ' ἀνοιχτὸ χρῶμα, κατάλληλο γιὰ τὴ ζέστη καὶ γιὰ τὸ κρύο. Γιατὶ πρέπει νὰ ξέρετε, πὼς ἐδῶ στὴν Κεντρικὴ Ἀσία ἡ θερμοκρασία κυμαίνεται μεταξὺ πενήντα βαθμοῦς πάνω ἀπὸ τὸ μηδὲν καὶ εἴκοσι κάτω. Ἐχομε δηλαδὴ διαφορὰ ἑβδομήντα βαθμοῦς καὶ φαντάζεστε τ' ἀποτελέσματα.

Τὰ βαγόνια αὐτὰ εἶναι πολὺ ἄνετα καὶ ἐπικοινωνοῦν τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο κατὰ τὸ ἀμερικάνικο σύστημα. Ἐντὶ νὰ εἶναι κλεισμένοι σ' ἓνα βαγόνι οἱ ταξιδιωτὲς, μποροῦν ἐλεύθεροι νὰ κυκλοφοροῦν σὲ ὅλο τὸ τραῖνο.

Τὰ βαγόνια τῆς πρώτης θέσεως ἔχουν ἰδιαίτερη τουαλέτα πρὸς τὰ πίσω καὶ τὰ καθίσματά τους, μ' ἓνα ἀπλούστατο μηχανισμό, μποροῦν νὰ μετατραποῦν σὲ κρεβάτια, πράγμα ἀπαραίτητο σὲ μεγάλα ταξίδια. Οἱ ταξιδιωτὲς τῆς

δευτέρας θέσεως δὲν ἔχουν βέβαια τόση ἄνεση κι εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ φέρνουν μαζί τους τὴν τροφή ἢ νὰ τὴν προμηθεύονται ἀπὸ τοὺς διαφόρους σταθμούς.

Τὰ ἐγκαίνια τῆς γραμμῆς τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ ἔγιναν πρὸ ἕξι ἐβδομάδων, κι ἡ Ἐταιρία ἔβαλε σὲ κυκλοφορία μόνο δυὸ τραίνα τὴν ἐβδομάδα, καὶ ὅλα ὡς τώρα πᾶνε καλά. Πρέπει ὅμως νὰ προσθέσω, πὼς οἱ ὑπάλληλοι τοῦ σιδηροδρόμου ἔχουν στὴ διάθεσή τους ἀρκετὰ περιστροφή, γιὰ νὰ ὀπλίσουν τοὺς ταξιδιωτὲς, ἂν τύχη ἀνάγκη. Πολὺ φρόνιμη προφύλαξη, προπάντων, ὅταν ὁ σιδηρόδρομος περνᾷ τὶς ἔρημες ἐπαρχίες τῆς Κίνας, ὅπου, ἂν γίνη καμιὰ ἐπίθεση, πρέπει οἱ ταξιδιωτὲς νᾶναι καλὰ ὀπλισμένοι, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ὑπερασπιστοῦν.

Εἶμαι βέβαιος πὼς ἡ Ἐταιρία ἔλαβε ὅλα τῆς τὰ μέτρα, γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κανονικὴ λειτουργία τῶν τραίνων. Δυστυχῶς, ὅμως, τὴν κινεζικὴ διαδρομὴ τῆ διοικοῦν Κινέζοι καὶ ποιὸς ξέρει τί παρελθὸν σκοτεινὸ μπορεῖ νὰ ἔχουν! Ποιὸς ξέρει ἂν δὲν εἶναι συνεννοημένοι μὲ ληστὲς καὶ νὰ παίρνουν ποσοστὰ ἀπὸ τὰ λάφυρα, γδύνοντας τοὺς ταξιδιωτὲς!

Ἀπὸ τὴν Τιφλίδα στὸ Πεκίνο τὸ ταξίδι μας θὰ διαρκέσῃ δέκα τρεῖς ἡμέρες καὶ ἔντεκα μονάχα ἀπὸ τὸ Οὐζοῦν Ἄντά. Ὁ σιδηρόδρομος δὲ θὰ σταθῇ στοὺς δευτερεύοντες σταθμούς, παρὰ γιὰ νὰ πάρῃ νερὸ καὶ κάρβουνα. Πάντως, στὶς κυριώτερες πόλεις, Μέρβ, Βουχάρα, Σαμαρκάνδη, Τασκένδη, Καχγκάρ, Κόχαν, Σου - Τσέου, Λάν - Τσέου, Τάι - Γιουάν, θὰ μείνῃ πολλὲς ὥρες· κι ἔτσι, θὰ μπορέσω νὰ δῶ τὶς πόλεις αὐτὲς στὰ πεταχτά, σὰ ρέπορτερ.

Ἐννοεῖται βέβαια πὼς ὁ ἴδιος μηχανικὸς κι οἱ ἴδιοι θερμαστὲς δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ κάνουν ὅλο τὸ ταξίδι, τὶς ἔντεκα μέρες. Τοὺς ἀλλάζουν λοιπὸν κάθε ἕξι ὥρες. Μονάχα, ὕστερα ἀπὸ τοὺς Ρώσους, πού θὰ ἐργασθοῦν ὡς τὰ σύνορα τοῦ Τουρκεστάν, θὰ ἔρθουν Κινέζοι, σὲ ἀτμομηχανὲς τῆς Κίνας.

Ἐν τούτοις, ὑπάρχει ἕνας ὑπάλληλος τῆς Ἐταιρίας,

πού δὲν πρέπει ν' ἀφήση τὴ θέση του, ὁ Πολώφ. Ὁ Πολώφ, εἶναι ἀρχηγὸς τοῦ τραίνου μας, ἕνας ἀληθινὸς Ρῶσος, ἔχει ὕψος στρατιωτικοῦ, μὲ τὴ σουρωτὴ μπλουζα του καὶ τὸ μοσχοβίτικο κασκέτο του, πολὺ μαλλιαρὸς καὶ μὲ μακριὰ γένια. Θέλω νὰ κουβεντιάσω μὲ τὸν καλὸν αὐτὸ ἄνθρωπο, φθάνει ν' ἀγαπᾶ κι αὐτὸς τὴ φλυαρία. Ἐν δὲν περιφρονήση ἕνα ποτηράκι βότκα, πού θὰ τοῦ προσφέρω, εὐθὺς ὡς παρουσιασθῆ ἢ κατάλληλη περίσταση, θὰ μοῦ πῆ πολλὰ γιὰ τὸν τόπο. Τώρα καὶ δέκα χρόνια εἶναι στὴν ὑπηρεσία τοῦ ὑπερκασιανοῦ, μεταξὺ τοῦ Οὐζοῦν Ἄντὰ καὶ τοῦ Παμίρ, κι ἀπὸ ἕνα μῆνα τώρα κάνει ὅλη τὴ γραμμὴ ὡς τὸ Πεκίνο.

Τοῦ δίνω τὸν ἀριθμὸ 7 στὸ σημειωματάριό μου, κι ἄς δώση ὁ Θεὸς νὰ μὴ μ' ἀφίση χωρὶς πληροφορίες. Τὸ κάτω κάτω δὲ ζητῶ σιδηροδρομικὰ δυστυχήματα· ὄχι! Μονάχα μικρὰ ἐπεισόδια, πού νὰ κάνουν καλὴ φιγούρα στὶς στήλες τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰώνα»!

Μεταξὺ τῶν ταξιδιωτῶν, πού πηγαινοέρχονται στὸ σταθμὸ, ἀναγνωρίζω πολλοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τὸν τύπο τους μᾶλλον, παρὰ ἀπὸ τὸ ντύσιμό τους, γιατί ἐδῶ φοροῦν μονάχα «τοπέ», (ἕνα στρογγυλὸ σκούφο) κι ἕνα ἀπλὸ σχοινὶ γιὰ ζώνη. Ὅποιος παραβῆ αὐτὴ τὴ διαταγὴ, σκοτώνεται.

Βλέπω ἐπίσης Ταντζίκους, περσικῆς καταγωγῆς. Εἶναι οἱ πιὸ ὡραῖοι ἄνδρες, πού μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῆ. Ἀγοράζουν τὰ εἰσιτήριά τους, ἄλλοι γιὰ τὸ Μέρθ, ἄλλοι γιὰ τὴ Σαμαρκάνδη ἢ τὸ Κόχαν καὶ δὲ θὰ πᾶνε πέρα ἀπὸ τὸ ρωσοκινέζικο ὄροπέδιο. Ταξιδεύουν οἱ περισσότεροὶ δεύτερη θέση. Στους ἐπιβάτες τῆς πρώτης ὑπάρχουν πολλοὶ Οὐζμπέκοι, ἀρκετὰ συνηθισμένοι τύποι, μὲ μέτωπο πρὸς τὰ πίσω, μὲ ἐξογκωμένα ζυγωματικά, μελαψοί, πού ἦταν ἄλλοτε οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου. Οἱ οἰκογένειές τους ἔβγαζαν πάντα τοὺς ἐμίρηδες καὶ τοὺς Χάνα τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας.

Μὰ δὲν ὑπάρχουν λοιπὸν διόλου Εὐρωπαῖοι στὸν μέγα ὑπερασιατικὸ; Ὁμολογῶ πὼς μόνο πέντε ὡς ἕξι βρισκῶ. Μερικοὶ εἶναι ἔμποροι τῆς μεσημβρινῆς Ρωσίας, κι

Ἐξω φρενῶν ὁ Φοῦλκ Ἐφρινελ, βάζει τὶς φωνές. Δίνει μία γερὴ γροθιά
στὸν ἀγθοφόρο καὶ μουρμουρίζει: Τὰ δόντια μου! τὰ δόντια μου! (Σελ. 31)

4. Ἰουλίου Βέρν. Ἀπὸ τὸν Καύκασο στὸ Πεκίνο

ένας μονάχα από τους τζέντλεμαν τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, πού εἶναι οἱ συνηθισμένοι πελάτες τῶν σιδηροδρόμων καί τῶν βαποριῶν. Ἔπειτα, χρειάζεται νά πάρη κανεῖς εἰδική ἄδεια γιά νά ταξιδέψῃ μὲ τὸν ὑπερκασιανό, πού οἱ ρωσικὲς ἀρχὲς δὲ δίνουν εὐχαρίστως στοὺς Ἄγγλους. Φαίνεται ὅμως πὼς ὁ τζέντλεμαν αὐτὸς κατόρθωσε νά τὴν πάρη.

Ὁ τζέντλεμαν αὐτὸς μοῦ φαίνεται πρόσωπο ἀξιοπαρατήρητο. Εἶναι ὑψηλός, ἀδύνατος, φαίνεται νᾶναι ὡς πενήντα χρόνων. Τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τοῦ προσώπου του εἶναι ἡ ὑπεροψία, ἢ μᾶλλον ἡ περιφρόνηση αὐτή, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ ἴσες δόσεις ἀγάπης γιά ὅ,τι εἶναι ἀγγλικὸ καί περιφρόνησης γιά ὅλα τ' ἄλλα.

Μήπως τάχατες ὁ τζέντλεμαν αὐτὸς ἔρχεται ν' ἀντιπροσωπεύσῃ ἐδῶ τὴ συνηθισμένη ζήλεια τῶν Ἄγγλων γιά τὰ μεγάλα ἔργα, πού ἡ ρωσικὴ μεγαλοφυΐα ἔφερε σὲ καλὸ τέλος; Θὰ τὸ μάθω, μὰ ὡστόσο, ἄς τοῦ δώσω τὸν ἀριθμὸ 8 στὸ σημειωματάριό μου.

Λέ βλέπω καμιὰ σπουδαία προσωπικότητα. Κοῖμα! Ἄν ἀνέβαιναν στὸ σιδηρόδρομο ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ὁ αὐτοκράτορας πασῶν τῶν Ρωσιῶν, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ Γιὸς τοῦ Οὐρανοῦ, γιά νά συναντηθοῦν ἐπισήμως στὰ σύνορα τῶν δύο κρατῶν, τί γιορτές, τί μεγαλεῖα... τί περιγραφές... τί ὑλικὸ γιά ἀνταποκρίσεις καί τηλεγραφήματα!

Ξαναπάω λοιπὸν στὴ μυστηριώδη κάσα. Ἴσως ἐκεῖ βρῶ τίποτε ἐνδιαφέρον γιά τὴν ἐφημερίδα μου. Μυστηριώδη! Δὲν ἔχω ἄραγε τὸ δικαίωμα νά τὴν ὀνομάζω ἔτσι; Σίγουρα, ναί!

Τὴ βρίζω ἀκόμα στὸ πεζοδρόμιο τοῦ σταθμοῦ. Τὴν ἐξετάζω ἀπὸ κοντά, καί βλέπω πὼς ἔχει ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς τρύπες γιά νά ἀνανεώνεται ὁ ἀέρας, καί πὼς ἡ μιὰ πλευρά της εἶναι χωρισμένη σὲ δυὸ φύλλα, πού ἀνοίγουν καί κλείνουν σὰ ντουλάπα. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ὁ φυλακισμένος της θὰ μπορεῖ, ὅταν θέλῃ, νά βγαίνη ἀπὸ τὴ φυλακή του — τουλάχιστον τὴ νύχτα.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη δυὸ χαμάληδες ἔρχονται καὶ μεταφέρουν τὴν κάσα. Μ' εὐχαρίστησέ μου βλέπω πὼς σέβονται τὶς συστάσεις, πὺ εἶναι γραμμένες στὰ πλευρὰ της. Τὴν τοποθέτησαν μὲ μεγάλη προσοχὴ στὴν εἴσοδο τῆς σκευοφόρας, ἀριστερά, τὴ στερέωσαν καλά, ἔβαλαν τὸ «ἐπάνω» μέρος ἐπάνω καὶ τὸ «κάτω» κάτω, κι ἄφισαν τὴν μπροστινὴ μεριά, πὺ ἀνοίγει ἐλεύθερα σὰ νᾶταν ἡ πόρτα μιᾶς ντουλάπας.

— Τὴ βολέψαμε ἐπὶ τέλος αὐτὴ τὴν ντελικάτη κάσα! εἶπε ἓνας ἀπὸ τοὺς χαμάληδες, ἀφοῦ βεβαιώθηκε πὼς ἡ κάσα ἦταν καλὰ τοποθετημένη καὶ προσεχτικὰ δεμένη.

— Δὲν μπορεῖ νὰ κουνηθῆ! ἀποκρίθηκε ὁ ἄλλος. Οἱ καθρέφτες θὰ πᾶνε στὸ Πεκίνο... ἐκτὸς ἂν τὸ τραῖνο ἐκτροχιασθῆ στὸ δρόμο.

— Ἡ καὶ ἂν συγκρουσθῆ! ἀποκρίθηκε ὁ πρῶτος.

Νά, καὶ ὁ Ἀμερικάνος ἔρχεται κατὰ μένα, ἀφοῦ ἔρριξε μιὰ τελευταία ματιὰ στὰ δόντια του, στοὺς κυνόδοντες καὶ στοὺς τραπεζίτες του...

— Ξέρετε, κύριε Μπομπάρνακ, μοῦ λέγει, ὅτι οἱ ταξιδιῶτες πρέπει νὰ φᾶνε στὸ «Ξενοδοχεῖο τοῦ Τσάρου», προτοῦ φύγη τὸ τραῖνο; Εἶναι ὥρα. Πᾶμε;

— Σᾶς ἀκολουθῶ!

Μπαίνουμε στὴν τραπεζαρία.

Ἦλα μου τὰ νούμερα βρῖσκονται ἐδῶ. Οἱ ἀριθμοὶ 1 - 6. Τὰ νούμερα 9 - 10, δηλαδὴ οἱ δυὸ Κινέζοι, πὺ τοὺς ἔδωσα τώρα τοὺς ἀριθμοὺς αὐτούς, κάθονται ἀντίκρου στὸ 3. Βλέπω ἐπίσης, πὼς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τραίνου, ὁ Ποπῶφ — ἀριθμὸς 7 — ἔχει τὴν ἰδιαίτερή του θέση στὸ κάτω μέρος τοῦ τραπεζιοῦ. Οἱ ἄλλοι μας Εὐρωπαῖοι κι οἱ Ἀσιάτες συνταξιδιῶτες εἶναι σκορπιστὰ τοποθετημένοι, καὶ βλέπεις ἀπὸ τὶς φυσιογνωμίες τους, πὼς ἔχουν ἀποφασίσει νὰ φᾶνε γερά.

ἮΑ! Ξέχασα τὸν ἀριθμὸ μου 8, τὸν ἀκατάδεχτο τζέντλεμαν. πὺ δὲν ξέρω ἀκόμα τὸ ὄνομά του καὶ πὺ φαίνεται

ἀποφασισμένος νὰ βρῆ τὴ ρωσικὴ κουζίνα κατώτερη ἀπὸ τὴν ἀγγλική.

Παρατηρῶ ἐπίσης μὲ τί προσοχὴ ὁ κύριος Κατέρνα φροντίζει τὴ γυναίκα του, προσπαθώντας νὰ τὴν πείσῃ νὰ κερδίσῃ ὅ,τι ἔχασε στὸ βαπόρι, ὅπου τὴν πείραξε ἡ θάλασσα. Τῆς βάζει κρασί, τῆς δίνει τὰ καλύτερα μεζεδάκια...

— Τί εὐτυχία, τὸν ἀκούω νὰ λέῃ, πὺ δὲν ἔχουμε κοντά μας τὸ Γερμανό. Θὰ μᾶς τὰ σάρωνε ὅλα!

Πραγματικά, εἶναι προφυλαγμένοι, δηλαδὴ τοὺς περνοῦν τὶς πιατέλες πρὶν ἀπὸ τὸν βαρῶνο Βάισνιτσερντέρφερ, πὺ χωρὶς καμιὰ ντροπὴ, τὶς ἀδειάζει στὸ πιάτο του.

Ἡ παρατήρηση αὐτὴ μὲ κάνει καὶ χαμογελῶ. Ὁ κ. Κατέρνα μὲ βλέπει, κλείνει τὸ μάτι, καὶ μ' ἕνα ἔλαφρὸ κίνημα τοῦ ὤμου, μοῦ δείχνει τὸ βαρῶνο.

Καμιὰ ἀμφιβολία! Οἱ Γάλλοι αὐτοὶ δὲν ἀνήκουν στὴν ἀριστοκρατία, δὲν εἶναι «ἄι - λάιφ», ὅπως λένε· μὰ εἶναι καλοὶ ἄνθρωποι, εἶμαι βέβαιος, καὶ ἀφοῦ βρῆκα Γάλλους ἐδῶ, στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, στὸ Τουρκεστάν, δὲν πρέπει νὰ κάνω τὸ δύσκολο.

Τὸ γεῦμα τελείωσε δέκα λεπτά πρὶν ἀπὸ τὴν ὀρισμένη ὥρα, πὺ θᾶφευγε τὸ τραῖνο. Ἡ καμπάνα χτυπᾷ, καὶ ὅλοι τραβοῦν κατὰ τὰ βαγόνια τους, ἐνῶ ἡ μηχανὴ φυσσομανᾷ.

Μέσα μου προσεύχομαι γιὰ τελευταία φορὰ στὸ Θεὸ τῶν ρέποτερ καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ μοῦ στείλῃ μερικὲς περιπέτειες. Ἐπειτα, ἀφοῦ βεβαιώθηκα πὺς ὅλοι οἱ ἀριθμοὶ μου κáθονται στὴν πρώτη θέση, καὶ αὐτὸ θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ τοὺς ἔχω διαρκῶς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια μου, παίρνω καὶ ἐγὼ τὴ θέση μου.

Ὁ βαρῶνος Βάισνιτσερντέρφερ — τί ἀτέλειωτο ὄνομα! — δὲν ἔμεινε πίσω τὴ φορὰ τούτῃ. Τὸ ἐναντίον μάλιστα, τὸ τραῖνο ἔχει καθυστέρηση πέντε λεπτά.

Κι ὁ Γερμανὸς ἀρχίζει τώρα νὰ παραπονιέται, νὰ θυμῶνῃ, ν' ἀπειλῇ τὴν Ἑταιρία, πὺς θὰ τῆς ζητήσῃ ἀποζημίωση... δέκα χιλιάδες ρούβλια — μονάχα τὸ μικρὸ αὐτὸ

ποσὸ — ἂν τὸν κἀνὴ νὰ χάσῃ... Τί νὰ χάσῃ, ἀφοῦ πηγαί-
νει στὸ Πεκίνο;

Ἐπὶ τέλους, τὸ τελευταῖο σφύριγμα ξεσχίξει τὸν ἀέ-
ρα, τὰ βαγόνια κουνιοῦνται, καὶ τὸ τραῖνο ἀναχωρεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Πληροφορίες γιὰ τοὺς συνεπιβάτες

Οἱ ιδέες τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ πάει καβάλα, εἶναι δια-
φορετικὲς ἀπὸ τὶς ιδέες τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ πάει πεζός. Ἡ
διαφορὰ εἶναι ἀκόμα μεγαλύτερη ἂν πηγαίνη μὲ τὸ σιδη-
ρόδρομο. Ἀνάλογα μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ τραίνου σκέπτε-
ται κανεὶς, συνδυάζει τὶς σκέψεις του καὶ τὰ γεγονότα. Ὅ-
πως τρέχει τὸ τραῖνο, ἔτσι τρέχουν κι οἱ συλλογισμοὶ μας
μέσα στὸ κεφάλι. Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ τώρα ἔχω μιὰ ἀκατάσχε-
τη ἐπιθυμία νὰ παρατηρῶ, νὰ ἐξετάζω τὸ κάθε τι, νὰ ἐν-
διαφέρωμαι γιὰ ὅλα, μὲ ταχύτητα πενήντα χιλιομέτρων τὴν
ᾠρα. Γιατὶ τὸ τραῖνο μας εἶναι ὑποχρεωμένο ἀπὸ τὸν κα-
νονισμὸ νὰ διατηρῇ ταχύτητα πενήντα χιλιομέτρων τὴν ᾠ-
ρα στὸ Τουρκεστάν. Ὅταν πιά φθάσουμε στὶς ἐπαρχίες
τῆς Κίνας, τὸ τραῖνο μας θὰ λιγοστέψῃ τὴν ταχύτητά του,
τριάντα μόλις χιλιόμετρα τὴν ᾠρα, κι ἐπομένως κι οἱ σκέ-
ψεις μου μέσα στὸ κρανίον μου θ' ἄχουν τότε κι αὐτὲς ταχύ-
τητα τριάντα χιλιομέτρων.

Κυττάζω τὸ δρομολόγιο, ποὺ ἀγόρασα στὸ σταθμὸ.
Ἔχει ἓνα μεγάλο γεωγραφικὸ χάρτη διπλωμένο, ὅπου φαί-
νεται καθαρὰ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τὴν Κασπία
θάλασσα ὡς τὶς ἀνατολικὲς ἀκτὲς τῆς Κίνας. Μελετῶ λοι-
πὸν τὸν ὑπερασιατικὸ ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἀφίσαμε τὸ Οὐ-
ζοὺν Ἀντά, ὅπως μελέτησα καὶ τὸν ὑπεργεωργιανό, ἀφί-
νοντας τὴν Τιφλίδα.

Ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἔχει πλάτος ἓνα μέτρο καὶ
ἑξήντα ἑκατοστά. Εἶναι πλατύτερη ἀπὸ πολλὰς εὐρωπαϊκῆς

γραμμές. Λένε πώς οί Γερμανοί κατασκεύασαν μεγάλον ἄριθμό ἄξονες με τέτοιες διαστάσεις, με τὴν προϋπόθεση πὼς μιὰ μέρα θὰ κατακτήσουν τὴ Ρωσία! Ἐλπίζω ὅμως πὼς οί Ρῶσοι ἔλαβαν κι αὐτοὶ τὰ μέτρα τους, με τὴν προϋπόθεση πὼς μιὰ μέρα μποροῦν νὰ κατακτήσουν τὴ Γερμανία...

Δεξιὰ κι ἀριστερὰ στρογγυλοί, ἀμμουδεροὶ λόφοι, κι ἀνάμεσά τους ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ.

Περάσαμε πολλοὺς σταθμοὺς, χωρὶς νὰ σταθοῦμε, καὶ πρῶτο τὸ Μιχαήλωφ, μιὰ λεύγα ἀπὸ τὸ Οὐζοῦν Ἄντᾶ. Ἄπὸ τώρα κι ἔπειτα οί σταθμοὶ θ' ἀπέχουν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο δεκαπέντε ὡς τριάντα χιλιόμετρα. Οί σταθμοί, πὸν μπόρεσα νὰ διακρίνω, μοιάζουν με βίλλες, με κάγκελα καὶ στέγες ἰταλικοῦ ρυθμοῦ. Περίεργο θέαμα στὸ Τουρκεστάν, στὰ σύνορα τῆς Περσίας! Ἡ ἔρημος ἀπλώνεται ἴσαμε τὰ περὶχωρα τοῦ Οὐζοῦν Ἄντᾶ, κι οί σιδηροδρομικοὶ σταθμοὶ εἶναι μικρὲς ὁάσεις, πὸν δημιούργησε τὸ χέρι τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ πραγματικά, ὁ ἄνθρωπος φύτεψε τὶς λιγοστὲς ἀδύναμες λεῦκες πὸν ρίχνουν κάποια σκιά· αὐτὸς ἔφερε, με μεγάλα ἔξοδα καὶ πολλοὺς κόπους, τὸ νερὸ αὐτό, πὸν πηδᾷ ἔτσι δροσερὸ καὶ πέφτει μέσα στὶς ὠραῖες γοῦρνες. Χωρὶς τὰ ὑδραυλικά αὐτὰ ἔργα δὲ θ' ἄβλεπε κανεὶς οὔτ' ἓνα δέντρο, οὔτε σταλιὰ πρασινάδας μέσα στὶς ἀπέραντες αὐτὲς ἔρημιές.

Ποτέ μου δὲν εἶδα τόσο γυμνὰ μέρη, τόσο ξερά, τόσο δύσκολα νὰ καλλιεργηθοῦν καὶ φαίνεται πὼς ἀπλώνονται ἀπὸ τὸ Οὐζοῦν Ἄντᾶ καὶ πέρα, περισσότερο ἀπὸ 260 χιλιόμετρα. Ὅταν ὁ στρατηγὸς Ἀνενοφ ἄρχισε τὶς ἐργασίες του στὸ Μιχαήλωφ, ἀναγκάστηκε νὰ διυλιζῆ τὸ νερὸ τῆς Κασπίας, ὅπως κάνουν τὰ βαπόρια, με εἰδικὰ μηχανήματα.

Οί ἀναγνώστες τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» θὰ ρωτήσουν λοιπὸν τί κάνουν οί μηχανὲς σὲ μιὰ χώρα, ὅπου δὲν μπορεῖς νὰ βγάλῃς μήτε ἓνα κάρβουνο, μήτε ἓνα κομμάτι ξύλο νὰ κόψῃς... Ὑπάρχουν ἄραγε ἀποθηκευμένες οί καύσι-

μες αὐτὲς ὕλες στοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς τοῦ ὑπερ-
 κασπιανοῦ; Καθόλου. Ἐφήρμοσαν ἀπλῶς τὴν ἰδέα τοῦ με-
 γάλου χημικοῦ Σαίντ - Κλαίρ Ντεβίλλ: Τροφοδοτοῦν τὶς
 μηχανὲς μὲ πετρέλαιο, πὺ εἶναι ἄφθονο στὶς ἀκτὲς τῆς Κα-
 σπίας. Σὲ πολλοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς ἔχουν μεγά-
 λες δεξαμενὲς, γεμάτες πετρέλαιο.

Μά, τί ξηρασία πὺ ἔχει ὄλο αὐτὸ τὸ τοπίο καὶ τί μο-
 νοτονία! Ὅλο τὸ ἔδαφος εἶναι σχεδὸν ἐπίπεδο, ἀμμουδερὸ
 καὶ κάπου κάπου σαπίζουν στεκούμενα γλυφὰ νερά. Εἶναι
 ὅμως καταλληλότατο, ἔτσι πὺ εἶναι τὸ ἔδαφος αὐτό, γὰ
 σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Δὲν ἔχεις ἀνάγκη μῆτε νὰ σκάψης,
 μῆτε νὰ ἐπιχωματώσης, μῆτε νὰ τινάξης στὸν ἀέρα βρά-
 χους, μῆτε ν' ἀνοίξης σήραγγες. Κάπου κάπου μόνο μερι-
 κά ξύλινα γεφύρια καὶ τίποτ' ἄλλο.

Ἡ μονοτονία τοῦ ταξιδιοῦ δὲ θὰ πάψη, παρὰ μονάχα
 στὶς μεγάλες ὀάσεις τοῦ Μέρβ, τῆς Βουχάρας καὶ τῆς Σα-
 μαρκάνδης. Ἄς ἀσχοληθῶ λοιπὸν μὲ τοὺς συνταξιδιωτὲς
 μου· εἶναι πολὺ εὐκόλο, γιὰτὶ μπορῶ νὰ πηγαινοέρχωμαι
 ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη τοῦ τραίνου. Μὲ λίγη φαν-
 τασία, μπορῶ νὰ νομίζω πὺς βρίσκομαι σὲ μιὰ μικρὴ πολι-
 τεία κινητὴ, κι ἐτοιμάζομαι νὰ περπατήσω στὸν κυριώτερό
 τῆς δρόμο.

Σᾶς λέγω μόνο, πὺς μετὰ τὴν ἀτμομηχανὴ καὶ τὴν
 ἀποθήκη γὰ τὸ κάρβουνο, ἔρχεται ἡ σκευοφόρα, ὅπου βρί-
 σκεται ἡ μυστηριώδης κάσα· καὶ πὺς ἡ καμαρούλα τοῦ Πο-
 πῶφ εἶναι στὴν ἄκρα ἀριστερὰ τοῦ ἐξώστη τοῦ πρώτου βα-
 γονιοῦ.

Μέσα στὸ βαγόνι αὐτὸ παρατήρησα μερικοὺς Σάρτες,
 μὲ ὑπερήφανο ὕφος, τυλιγμένους στὶς μακριὲς, μὲ χτυπη-
 τὰ χρώματα κελεμπίς τους, πὺ ἀπὸ κάτω τους βγαίνουν
 πέτσινες μπότες, κεντημένες μὲ σειρίτια. Ἐχουν ὠραία μά-
 τια, ἐξαίσια γένεια, γριπὴ μύτη, καὶ θὰ μποροῦσες νὰ τοὺς
 πάρης γὰ ἀληθινοὺς μεγιστάνες, ἂν δὲν ἤξερες πὺς ἡ λέ-
 ξη «Σάρτης» σημαίνει μεταπράτης, κι αὐτοὶ πηγαίνουν δι-

χως άλλο στην Τασκένδη, όπου οι μεταπρόατες είναι αψυθονοί.

Στὸ βαγόνι αὐτὸ κάθονται κι οἱ δυὸ Κινέζοι, ὁ ἓνας ἀπέναντι στὸν ἄλλο. Ὁ νεώτερος κυττάζει ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο· ὁ ἡλικιωμένος — ἓνας Τα-λαο-γέ, δηλαδὴ ἓνας γέρος — φυλλομετρᾷ διαρκῶς τὸ βιβλίο του. Τὸ περίφημο αὐτὸ βιβλίο ἔχει σχῆμα 32 ἑκατ., εἶναι δεμένο μὲ χνουδωτὸ πανί, σὰν ἱερὰ σύνοψη, καὶ κλείνει μὲ κορδόνια ἀπὸ καουτσούκ.

Αὐτὸ ποὺ μοῦ κάνει ἐντύπωση εἶναι ὅτι δὲ φαίνεται νὰ τὸ διαβάξῃ ἀπὸ τὰ δεξιὰ στ' ἀριστερά. Μήπως δὲν εἶναι ἄραγε τυπωμένο μὲ κινέζικους χαρακτήρες; Πρέπει νὰ τὸ μάθω!

Σὲ δυὸ καθίσματα, ὁ ἓνας πλάι στὸν ἄλλο, κάθονται ὁ κ. Ἐφρινελ κι ἡ μὴς Μπλύετ. Μιλοῦν καὶ γράφουν ἀριθμούς. Δὲν ξέρω ἂν ὁ πρακτικὸς Ἀμερικάνος μουρμουρίζει στὸ αὐτὸ τῆς πρακτικῆς Ἑγγλέζας τὸν ἑξαίσιον στίχο ποὺ ἔκανε τὴν καρδιὰ τῆς Λυδίας νὰ τρέμη:

«Μήτε μαζί μὲ σὲ μπορῶ νὰ ζῶ, μήτε χωρὶς ἐσένα!».

Μὰ αὐτὸ ποὺ ξέρω καλὰ εἶναι πὼς ὁ κ. Ἐφρινελ μπορεῖ περίφημα νὰ ζῆσῃ χωρὶς ἐμένα. Πολὺ φρόνιμα ἔκανα κι ἐγὼ νὰ μὴ βασίζωμαι καθόλου ἐπάνω του, γιὰ νὰ περάσω εὐχάριστα τὸ ταξίδι μου. Ὁ διαβολο Γιάνκης μὲ παράτησε ἐντελῶς, γιὰ τὸ χατήρι τῆς κοκκαλιάρας αὐτῆς Ἑγγλέζας!

Φθάνω στὸν ἐξώστη, περνῶ τὸ διάδρομο καὶ μπαίνω στὸ δεύτερο βαγόνι.

Στῆ δεξιὰ γωνιὰ κάθεται ὁ βαρῶνος Βάισονιτσερντέρφερ. Ἡ μακριὰ του μύτη τρίβεται στὶς γραμμὲς τοῦ βιβλίου, ποὺ διαβάζει, τὸ σιδηροδρομικὸ ὁδηγὸ — εἶναι κοντόφθαλμος, σὰν τυφλοπόντικας. Ὅλος ἀνυπομονησία, βεβαιώνεται ἂν τὸ τραῖνο περνᾷ τοὺς σταθμοὺς στὴν κανονισμένην ὥρα... Ὅταν ἔχῃ κάποια καθυστέρηση, νέες φωνὲς καὶ φοβέρες ἐναντίον τῆς Ἐταιρίας τοῦ μεγάλου ὑπερ-ασιατικοῦ.

Στὸ ἴδιο βαγόνι κάθεται καὶ τὸ ζεῦγος Κατέρνα. Ὁ σύζυγος ἔχει εὐθυμο χαρακτήρα καὶ μιλεῖ μὲ πολλὰ χειρονομίες, πιάνει πάντοτε τὸ χέρι τῆς γυναίκα του καὶ τὴ μέση της, ἔπειτα στρίβει τὸ κεφάλι ἄλλοῦ ἢ κυττάζει τὸ ταβάνι καὶ λέει μερικά λόγια, σὰ νὰ μονολογῇ. Ἡ κ. Κατέρνα σκύβει τὸ κεφάλι, σὰ νὰ ντρέπεται, μαζεύεται στὴ γωνιὰ τοῦ διαμερίσματος καὶ μιᾶ κι αὐτὴ μονολογώντας, σὰ νὰ παίξει θέατρο. Καὶ τὴ στιγμή πού θγαίνω, ἀκούω ἕνα τραγουδάκι ὀπερέττας, πού σιγομουρμουρίζει ὁ κ. Κατέρνα.

Στὸ τρίτο βαγόνι, ὅπου κάθονται πολλοὶ Τουρκομάνοι καὶ τρεῖς τέσσερες Ρῶσοι, βλέπω τὸν ταγματάρχη Νόλιτς. Μιᾶ μ' ἕνα συμπατριώτη του. Θ' ἀνακατευόμενον εὐχαρίστως στὴ συζήτησή τους, ἂν ἔβρισκα τὴν κατάλληλη εὐκαιρία. Μὰ καλύτερα νὰ κρατήσω κάποια ἐπιφύλαξη, ἄλλωστε τὸ ταξίδι τώρα μὲν ἀρχίζει· ἔχουμε καιρό!

Ἐπισκέπτομαι τὸ βαγόνι-ἐστιατόριο. Εἶναι κατὰ τὸ ἕνα τρίτο μεγαλύτερο ἀπὸ τ' ἄλλα, ἀληθινὴ τραπεζαρία, μ' ἕνα μονάχα μεγάλο τραπέζι στὴ μέση· στὴν πίσω μεριὰ δεξιὰ θρῖσκεται ἕνα κελαράκι, κι ἀριστερὰ μιὰ κουζίνα, ὅπου μένουν ὁ μάγειρος κι οἱ σερβιτόροι.

Τὸ πέρασα, καὶ φθάνω στὴ δεύτερη θέση, ὅπου εἶναι στριμωγμένοι πολλοὶ ταξιδιωτὲς, Κιργίσιοι. Μοῦ φαίνονται μᾶλλον κουτοί. Ἔχουν πλακωτὸ κρανίον, χοντρὲς μασέλες, μικρὸ τραγίσιο γενάκι, μύτη πιεσμένη, ὅπως τῶν Κοζάκων, δέρμα πολὺ μελαψό. Οἱ κακόμοιροι αὐτοὶ Μουσουλμάνοι ἀνήκουν ἢ στὴ Μεγάλῃ Ὀρδῇ, πού τριγυρνᾷ τὴ Σιβηρία καὶ τὴν Κίνα, ἢ στὴ Μικρῇ Ὀρδῇ, πού εἶναι σκορπισμένη μεταξὺ Οὐραλίων καὶ τῆς λίμνης Ἀράλης. Τὸ βαγόνι εἶναι παλάτι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, πού εἶναι συνηθισμένοι στὰ τσαντήρια τῆς στέπας ἢ στὶς ἄθλιες γιοῦρτες (καλύβες) τῶν χωριῶν. Μῆτε τὰ παλιοκρέββιά τους, μῆτε τὰ σκαμνιά τους ἀξίζουν, ὅσο οἱ παραγεμισμένοι πάγγοι, ὅπου κάθονται τώρα μὲ ἀνατολίτικη σοβαρότητα.

Ἐδῶ κάθονται ἐπίσης δυὸ-τρεῖς Νογκαῖ, πὸν πηγαίνουν στὸ ἀνατολικὸ Τουρκεστάν. Φυλὴ πὸ ἐξευγενισμένη ἀπὸ τοὺς Κινέζους, Τάρταροι, βγάζουν πάντα τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς καθηγητές, πὸν δόξασαν τὶς πλούσιες πόλεις τῆς Βουχάρας καὶ τῆς Σαμαρκάνδης. Μά, ἡ ἐπιστήμη καὶ τὸ δασκαλίκι μὲ δυσκολία μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ ζωὴ τους, ὅσο κι ἂν εἶναι λιτότατοι, ὅπως εἶναι δά, ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Γι' αὐτό, οἱ Νογκαῖ προσπαθοῦν νὰ βροῦν δουλειὰ ὡς διερμηνεῖς. Δυστυχῶς ὁμως, ἀπὸ τότε πὸν διαδόθηκαν τὰ ρωσικά, τὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ δὲν εἶναι πολὺ κερδοφόρο.

Τώρα ξέρω πὸν κάθονται οἱ ἀριθμοὶ μου, καὶ μπορῶ νὰ τοὺς βρῶ, ἂν τύχη ἀνάγκη. Ὅλοι αὐτοὶ θὰ πᾶνε στὸ Πεκίνο. Ἄν ρωτᾶτε καὶ γιὰ τοὺς ταξιδιωτὲς, πὸν δὲ θὰ περάσουν τὰ σύνορα. εἶναι γιὰ μένα ἐντελῶς ἀσήμαντοι. Δυστυχῶς ὁμως, καὶ μεταξὺ τῶν συντρόφων μου δὲ βλέπω ἀκόμα τὸν ἥρωα τοῦ μελλοντικοῦ ἄρθρου μου. Ἄς ἐλπίσουμε πὸς θὰ φανερωθῇ στὸ ταξίδι!

Ἀποφασίζω νὰ βγῶ στὸν ἐξώστη τοῦ βαγониοῦ, γιὰ νὰ ρίξω μιὰ ματιὰ στὴν ἐξοχί. Θὰ καπνίσω ἓνα δυὸ πούρα, ἴσαμε νὰ φθάσουμε στὸ σταθμὸ Κιζιλ Ἀρβάτ, ὅπου θὰ σταθοῦμε ἀρκετὴν ὥρα.

Καθὼς πηγαίνω ἀπὸ τὸ δεῦτερο βαγόνι στὸ πρῶτο, διασταυρώνομαι μὲ τὸν ταγματάρχη Νόλτιτς. Παραμερίζω ἀπὸ σεβασμὸ, γιὰ νὰ περάσῃ. Μὲ χαιρετᾷ μὲ τὴ χάρη πὸν ἔχουν οἱ Ρῶσοι εὐγενεῖς. Τοῦ ἀνταποδίδω τὸ χαιρετισμὸ του. Στὸ σημεῖο αὐτὸ σταμάτησε ἡ συνάντησή μας, μὰ τὸ πρῶτο βῆμα ἔγινε.

Ὁ Ποπῶφ δὲ βρίσκεται μέσα στὴν καμαρούλα του. Ἡ πόρτα τῆς σκευοφόρας εἶναι ἀνοιχτή. Ἀριστερὰ στὴ σκευοφόρα βρίσκεται ἡ μυστηριώδης κάσα, στὴ θέση της. Μά, εἶναι μόλις ἑξίμισι βράδυ, καὶ φέγγει ἀκόμα πολὺ. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀκόμα καιρὸς νὰ ἱκανοποιήσω τὴν περιέργειά μου.

Ὁ σιδηρόδρομος τρέχει μέσα στὴν ἔρημο. Περνοῦμε

τὸ Καρακούμ («Μαύρη Ἐρημος»). Ἀπλώνεται πάνω ἀπὸ τὴν Χίβα, σὲ ὅλο τὸ Τουρκεστάν, μεταξὺ τῶν περσικῶν συνόρων καὶ τοῦ ποταμοῦ Ἄμου Ντάρια. Ἡ ἄμμος τοῦ Καρακούμ δὲν εἶναι μαύρη, ὅπως καὶ τὰ νερὰ τῆς Μαύρης Θάλασσης δὲν εἶναι μαῦρα, ὅπως ἡ Λευκὴ Θάλασσα δὲν εἶναι διόλου λευκὴ, ἢ Ἐρυθρὰ καθόλου ἐρυθρὰ κι ὁ Κίτρινος ποταμὸς δὲν εἶναι κίτρινος. Μά, τρελλαίνομαι γιὰ τὶς ὀνομασίες, πού ἔχουν χρώματα, ὅσο λανθασμένες κι ἂν εἶναι.

Φαίνεται πὼς τὸ Καρακούμ ἦταν ἄλλοτε μιὰ μεγάλη λίμνη. Ξεράθηκε ὅμως, ὅπως θὰ ξεραθῆ μιὰ μέρα ἡ Κασπία κι ἡ Ἀράλη, γιὰ τὴν ἑξάτμιση εἶναι μεγάλη ἀπὸ τὴ δυνατὴ συγκέντρωση τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων στὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ στὸ ὄροπέδιο τοῦ Παμίρ.

Ἡ ἔρημος Καρακούμ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀμμώδεις λόφους, πού οἱ δυνατοὶ ἄνεμοι τοὺς μετατοπίζουν διαρκῶς. Οἱ λόφοι αὐτοί, οἱ «μπαιράνοι», ὅπως τοὺς ὀνομάζουν οἱ Ρῶσοι, ἔχουν ὕψος δέκα ὡς τριάντα μέτρα. Τοὺς χτυπᾷ δυνατὸς βοριάς καὶ τοὺς σπρώχνει διαρκῶς πρὸς τὸ νότο. Ὑπάρχει μεγάλος φόβος πὼς θὰ ἔλθῃ μέρα, πού θὰ σκεπάσουν τὸν ὑπερκασιανό.

Γιὰ νὰ τὸν προφυλάξῃ λοιπὸν ὁ στρατηγὸς Ἀβενκοφ, εἶχε τὴν ἔμπνευση νὰ μεταχειρισθῆ ἕνα μέσον ἀπλούστατο κι ἀσφαλέστατο, γιὰ νὰ στερεώσῃ τοὺς ἄμμους.

Παρατήρησε πὼς στὶς ἀμμουδιὲς αὐτὲς φυτρώνουν μικρὰ ἀγκυρωτὰ δένδρα καὶ θάμνοι, πού θυθίζουν βαθιὰ τὶς δυνατὲς τοὺς ρίζες στὸ ἔδαφος. Σὲ ὅσα μέρη ὑπάρχει πολλὴ τέτοια φυτεία τῆς ἐρήμου, ἡ ἄμμος στερεώνεται, κι ὅσο δυνατὸς ἀέρας κι ἂν φυσᾷ, δὲν μπορεῖ πιά νὰ τὴν μετατοπίσῃ. Τίποτε ἄλλο λοιπὸν δὲν ἔκανε ὁ στρατηγὸς Ἀβενκοφ, παρὰ νὰ φυτέψῃ δεξιὰ κι ἀριστερὰ στὴ γραμμὴ, σὲ μεγάλη ἔκταση, τοὺς εὐεργετικὸς αὐτοὺς θάμνους.

Χρήσιμες προφυλάξεις, βέβαια. Μά, ἂν ἡ γραμμὴ εἶναι τώρα προφυλαγμένη, οἱ ταξιδιωτὲς δὲν εἶναι διόλου, ὅταν ἡ ἄμμος τοὺς βομβαρδίζῃ κι ὁ ἄνεμος σηκώνει στὴν

πεδιάδα άσπριδερή σκόνη άλάτι. Καλά πού δέν εΐμαστε στην εποχή τής μεγάλης ζέστης, και δέ σάς συμβουλεύω νά πάρετε τόν μέγα ύπερασιατικό μήτε τόν 'Ιούνιο, μήτε τόν 'Ιούλιο, μήτε τόν Αύγουστο.

Λυπούμαι πολύ πού ό ταγματάρχης Νόλτις δέν έχει την εμπνευση νάρθη ν' αναπνεύση τόν καλόν άέρα του Καρακούμ στον έξώστη. Θά ήταν ενδιαφέρουσα ή συνομιλία μας, άφου πήρε μέρος στις έκστρατείες τών στρατηγών Σχομπέλεφ - "Ανεκκοφ, ως γιατρός του ρωσικού στρατού! "Όταν τó τραίνο μας περνά από τους μικρούς σταθμούς, πού δέν τους τιμά, παρὰ μ' ένα σφύριγμα, ό ταγματάρχης θά μου έλεγε, αν σε τούτον ή σε κείνον έγινε καμιά σπουδαία συμπλοκή. Θά τολμούσα, άφου είναι Γάλλος, νά τόν ρωτούσα για την έκστρατεία αυτή τών Ρώσων στο Τουρκεστάν, και δέν άμφιβάλλω πώς ό συνταξιδιώτης μου θά μου άπαντούσε άμέσως. Δέν μπορώ νά βασίζωμαι σοβαρά, παρὰ μονάχα σ' αυτόν και στον Ποπόφ.

Μ' άλήθεια, γιατί ό Ποπόφ δέν ήταν στην καμαρούλα του; Κι αυτός επίσης δέ θά έμενε άδιάφορος μπροστά σ' ένα καλό πούρο.

'Επί τέλους, νάτος, έρχεται από την σκευοφόρα, κλείνει την πόρτα, σταματά μιá στιγμή στον έξώστη, πάει νά μηϊ στην καμαρούλα του... Του προσφέρω ένα πούρο. 'Ο Ποπόφ χαμογελά, και σε λίγο ό μυρωδάτος καπνός πού βγαίνει από τó στόμα του άνακατεύεται με τó δικό μου καπνό.

Είναι ό πρώτος οδηγός τών τραίνων στην ύπηρεσία τής εταιρίας του ύπερκασιανού. Γνωρίζει τή χώρα ως τά κινέζικα σύνορα και πέντε ως έξι φορές έκανε όλόκληρη τή διαδρομή του ύπερασιατικού.

'Ο Ποπόφ λοιπόν ήξερε πολλά πράγματα. Μου έδωκε όσες πληροφορίες του γύρεψα: τότε έγινε ό ένας σταθμός, τότε ό άλλος, τότε έφθασε ή γραμμή στη Σαμαρκάνδη. Μόλις ό Ποπόφ τελείωσε τις πληροφορίες αυτές, τόν ρώτησα τί ξέρει για τους συνταξιδιώτες μας —

έννοῶ ὅσους πηγαίνουν στήν Κίνα. Καὶ πρῶτα πρῶτα τὸν ταγματάρχη Νόλτιτς.

— Ὁ ταγματάρχης, μοῦ ἀποκρίνεται ὁ Ποπῶφ, ἔξησε πολλὰ χρόνια στὶς ἐπαρχίες τοῦ Τουρκεστάν καὶ τώρα πάει στὸ Πεκίνο νὰ ὀργανώσῃ τὴν ὑπηρεσία ἐνὸς νοσοκομείου γιὰ τοὺς στρατιῶτες μας — μὲ τὴν ἄδεια τοῦ Τσάρου, ἐννοεῖται.

— Μ' ἀρέσει αὐτὸς ὁ ταγματάρχης, τοῦ ἀποκριθῆκα, κι ἐλπίζω νὰ τὸν γνωρίσω γρήγορα.

— Ἄλλο δὲ θέλει κι αὐτὸς, παρὰ νὰ κἀνῃ τὴ γνωριμία σας, μοῦ ἀποκριθῆκε ὁ Ποπῶφ.

— Κι οἱ δυὸ Κινέζοι, ποὺ ἀνέβηκαν στὸ τραῖνο, στὸ Οὐζοῦν Ἀντά, τοὺς γνωρίζετε;

— Καθόλου, κύριε Μπομπαρνάκ· τὸ μόνο ποὺ ξέρω γι' αὐτοὺς εἶναι τὸ ὄνομα ποὺ ἔχουν ἐπάνω στὶς ἀποσκευές τους.

— Πῆτε μου τ' ὄνομά τους, κύριε Ποπῶφ.

— Ὁ νεώτερος λέγεται Πάν-Σάο, ὁ γέρος, Τίο-Κίνγκ. Ἴσως νὰ ἔμειναν μερικὰ χρόνια στήν Εὐρώπη. Μά, νὰ σᾶς πῶ ἀπὸ ποῦ ἔρχονται, δὲν ξέρω. Φαντάζομαι πὼς ὁ νεαρὸς Πάν-Σάο θὰ εἶναι κανένας πλούσιος γιὸς καλῆς οἰκογενείας, γιὰτὶ τὸ συνοδεύει ὁ γιατρός του.

— Ὁ Τίο-Κίνγκ αὐτός;

— Μάλιστα, ὁ δόκτωρ Τίο-Κίνγκ.

— Μιλοῦν ἄραγε μονάχα κινέζικα;

— Πιθανόν, γιὰτὶ δὲν τοὺς ἄκουσα νὰ μιλοῦν καμιὰν ἄλλη γλώσσα.

Μὲ τίς πληροφορίες αὐτὲς τοῦ Ποπῶφ σημειῶνω ἀριθμοὺς 9, ποὺ ἔδωσα στὸν Πάν-Σάο καὶ 10, ποὺ ἔδωσα στὸ δόκτορα Τίο-Κίνγκ.

— Γιὰ τὸν Ἀμερικάνο... ἐξακολουθεῖ ὁ Ποπῶφ.

— Τὸν κ. Ἐφρινελ καὶ τὴ μὶς Μπλύετ! φώναξα. Ὡ! γι' αὐτοὺς τοὺς δυὸ δὲν ἔχετε τίποτε νὰ μοῦ πῆτε. Τοὺς ξέρω πολὺ καλά!

— Θέλετε νὰ σᾶς πῶ τί σκέπτομαι γιὰ τὸ ζευγάρι αὐτό, κύριε Μπομπαρνάκ;

— Πῆτε ὅ,τι σκέπτεσθε, κύριε Ποπώφ!

— Μόλις φθάσουν στὸ Πεκίνο, ἢ μὴς Μπλύετ μπορεῖ νὰ γίνη κυρία Ἕφρινελ.

— Ὁ Θεὸς ἄς εὐλογήσῃ τὴν ἔνωσή τους, κύριε Ποπώφ, γιὰτὶ πραγματικὰ εἶναι καμωμένοι ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο!

Βλέπω πὼς στὸ ζήτημα αὐτὸ ὁ Ποπώφ κι ἐγὼ συμφωνοῦμε.

— Κι οἱ δυὸ Γάλλοι, τὸ τρυφερὸ αὐτὸ ζευγαράκι; ρώτησα, ποιοὶ εἶναι;

— Δὲ σᾶς εἶπαν;

— Ὅχι, κύριε Ποπώφ.

— Μείνετε ἤσυχος, θὰ σᾶς τὸ ποῦν, κύριε Μπομπαρνάκ. Ἄλλωστε, ἂν θέλετε νὰ τὸ μάθετε, τὸ ἐπάγγελμά τους εἶναι γραμμένο μὲ μεγάλα γράμματα σὲ ὅλες τὶς ἀποσκευὲς τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας.

— Καὶ τί ἐπάγγελμα εἶναι αὐτό;

— Εἶναι ἠθοποιοί, πὸν πᾶνε νὰ παίξουν στὴν Κίνα.

Ἡθοποιοί! Ἄν αὐτὸ ἐξηγῇ μερικὲς στάσεις, μερικὸς μορφασμούς, τὴν εὐκνησία τῆς φυσιογνωμίας, τὶς διαχυτικὲς χειρονομίες τοῦ κ. Κατέρνα, δὲν ἐξηγεῖ ὅμως τὶς ναυτικὲς του ἐκφράσεις.

— Καὶ ξέρετε τί εἶδους ἠθοποιοὶ εἶναι; ρώτησα τὸν κύριο Ποπώφ.

— Ὁ ἄντρας εἶναι κωμικός.

— Κι ἡ γυναίκα;

— Πρώτη σουμπρέτα.

— Ποῦ πάει τὸ θεατρικὸ αὐτὸ ζευγάρι;

— Στὴ Σαγκάη, ὅπου θὰ παίξουν κι οἱ δυὸ στὸ θέατρο τῆς γαλλικῆς παροικίας.

Περίφημα! Θὰ μιλήσω γιὰ τὸ θέατρο, γιὰ ἱστορίες τῶν παρασηνίων, ἐπαρχιακὲς κουτσομπολιές, κι ὅπως λέει ὁ Ποπώφ, ἢ γνωριμία θὰ γίνη γρήγορα μὲ τὸν εὐθυμο κω-

μικὸ καὶ τὴ χαριτωμένη σουμπρέτα. Μά, βέβαια, δὲ θὰ βρῶ στοὺς συντρόφους μου τούτους τὸν ρομαντικὸ ἥρωα πὸ τόσο λαχταρῶ!

“Ὅσο γιὰ τὸν ἀκατάδεχτο τζέντλεμαν, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τραίνου μας δὲν ξέρει τίποτε, παρὰ μονάχα πὼς οἱ βαλίτσες του ἔχουν αὐτὴ τὴ διεύθυνση: Σὲρ Φράνσις Τρεβέλυαν, τοῦ Τρεβέλυαν Χόλ, Τρεβέλυανσάιρ.

— “Ἐνας κύριος, πὸ δὲν ἀποκρίνεται, ὅταν τοῦ μιλοῦν, πρόσθεσε ὁ κ. Ποπῶφ.

“Ἐ, τί νὰ γίνῃ, ὁ ἀριθμὸς μου 8 θὰ εἶναι βουδὸ πρόσωπο.

— “Ἄς ἔρθουμε τώρα στὸ Γερμανό, εἶπα.

— Ὁ βαρῶνος Βάισνιτσερντέρφερ;

— Πάει στὸ Πεκίνο, φαντάζομαι.

— Στὸ Πεκίνο καὶ πὸ πέρα, κύριε Μπομπαρνάκ.

— Πὸ πέρα;

— Μάλιστα, κάνει τὸ γύρο τοῦ κόσμου... σὲ 39 μέρες.

“Ἔτσι λοιπόν, ὕστερα ἀπὸ τὴν κυρία Μπίσλανδ, πὸ ἔκανε τὸ γύρο τοῦ κόσμου σὲ 73 ἡμέρες, μετὰ τὴ δεσποινίδα Νὲλκ Μπλού, πὸ τὸν ἔκανε σὲ 72, μετὰ τὸν ἀξιότιμο κ. Τραίν, πὸ τὸν ἔκανε σὲ 70, ὁ Γερμανὸς αὐτὸς θέλει νὰ τὸν κάνῃ σὲ 39 μέρες;

Εἶναι ἀλήθεια, πὼς τὰ σημερινὰ μεταφορικὰ μέσα εἶναι πὸ γρήγορα, οἱ γραμμὲς πὸ κατευθεῖαν, καὶ παίρνοντας τὸν μέγα ὑπερασιατικὸ, πὸ ἐνώνει τὸ Πεκίνο μὲ τὸ Βερολίνο σὲ 15 μέρες, ὁ βαρῶνος μπορεῖ νὰ συντομεύσῃ τὴν παλιὰ διαδρομὴ, ἀπὸ τὸ Σουἲξ καὶ τὴ Σιγκαπούρη, στὰ μισά.

— Δὲ θὰ φθάσῃ ποτέ! φώναξα.

— Καὶ γιατί τάχα; ρώτησε ὁ κ. Ποπῶφ.

— Γιατὶ εἶναι πάντοτε καθυστερημένος! Στὴν Τιφλίδα, παρὰ λίγο νὰ χάσῃ τὸ τραῖνο, καὶ στὸ Μπακού, τὸ βαπόρι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Ἄνακαλύπτω ἄνθρωπο μέσα στὴν κάσα

Τὸ τραῖνο ἔφθασε στὸ Κιζιλ Ἀρβάτ, 240 βέρτσια ἀπὸ τὴν Κασπία, στὶς ἑπτὰ καὶ δεκατρία λεπτά, ἀντὶ νὰ φθάσῃ στὶς ἑπτὰ ἀκριβῶς. Ἡ ἀργοπορία αὐτὴ ἔκανε τὸ Γερμανό μας νὰ φωνάξῃ δεκατρεῖς φορές, ἔξω φρενῶν:

— Ζητῶ ἀποζημίωση γιὰ τὴν καθυστέρηση! Ζητῶ ἀποζημίωση!

Θὰ μείνουμε δυὸ ὥρες στὸ σταθμὸ τοῦ Κιζιλ Ἀρβάτ.

Ἄν κι ἀρχίζει πιά νὰ βραδιάξῃ, ὅμως τί νὰ κάνω γιὰ νὰ περάσουν αὐτὲς οἱ δυὸ ὥρες; Τὸ καλύτερο εἶναι νὰ πάω νὰ γυρίσω λίγο τὴ μεγάλη αὐτὴ πόλη, ποὺ ἔχει πάνω ἀπὸ δυὸ χιλιάδες κατοίκους, Ρώσους, Πέρσες καὶ Τουρκομάνους. Τριγύρισα ἐδῶ κι ἐκεῖ, μὰ τίποτε σπουδαῖο δὲ βρῆκα, μήτε μέσα στὸ μεγάλο αὐτὸ χωριό, μήτε στὰ περὶ-χωρα. Ὅλη ἡ ἐξοχὴ εἶναι ἄδενδρη, δὲν ἔχει μήτε χουρμαδιά. Παντοῦ φτωχὰ λιβάδια γιὰ βοσκή καὶ μερικὰ καχεκτικὰ χωράφια, σπαρμένα σιτάρι. Εὐτυχῶς, ἡ τύχη τὸ ἔφερε νᾶχω σύντροφό μου, καὶ μάλιστα ὁδηγὸ μου, μπορῶ νὰ πῶ, τὸν ταγματάρχη Νόλτιτς.

Ἡ γνωριμία μας ἔγινε ἀπλούστατα. Μόλις κατεβήκαμε ἀπὸ τὸ τραῖνο, ὁ ταγματάρχης ἔτρεξε νὰ μὲ βρῇ, κι ἐγὼ ἔτρεχα νὰ τὸν συναντήσω.

— Κύριε, τοῦ εἶπα, εἶμαι Γάλλος, ὀνομάζομαι Κλαύδιος Μπομπαρνάκ, ἀνταποκριτὴς τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» κι εἶστε ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ. Πηγαίνετε στὸ Πεκίνο, καθὼς κι ἐγώ. Γνωρίζω τὴ γλώσσα σας, καθὼς κι ἐσεῖς πιθανώτατα γνωρίζετε τὴ δική μου...

Ὁ ταγματάρχης ἔγνεψε καταφατικά.

— Λοιπὸν, ἀγαπητὲ κύριε ταγματάρχα, ἀντὶ νὰ μένουμε ξένοι ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλο, στὸ μεγάλο αὐτὸ ταξίδι

Ὁ σιδηρόδρομος τρέχει μέσα στὴν ἔρημο. Περνοῦμε τὸ Καρακοῦμ.
(«Μαύρη Ἐρημος»). (Σελ. 58)

5. Ἰουλίου Βέρν. Ἀπὸ τὸν Καύκασο στὸ Πεκίνο

μέσα στις άπέραντες εκτάσεις της Κεντρικής 'Ασίας, προτιμάτε άρράγε να γίνουμε δυο καλοί συνταξιδιώτες και να κουβεντιάσουμε κάποτε; Σεις ξέρετε καλά τὸ Ρωσικὸ Τουρκεστάν, καὶ θάταν για μένα μεγάλη χαρὰ νὰ σᾶς ἀκούω!

— Κύριε Μπομπαρνάκ, μου ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης, με ἄσφογη γαλλικὴ προφορὰ, εἶμαι στὶς διαταγές σας! Θᾶμαι εὐτυχὴς νὰ σᾶς ἐξιστορήσω τὴ δύσκολη ἐπιχείρηση καὶ τὸ ὑψηλὸ ἔργο τοῦ στρατηγοῦ "Ανενκοφ, ποὺ παρακολούθησα ὅλες του τὶς ἐργασίες.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, ταγματάρχα Νόλτιτς! "Ημουν βέβαιος πὼς ἓνας Ρῶσος θὰ φερνόταν με τὴν εὐγένεια σ' ἓνα Γάλλο.

— 'Εὰν μοῦ ἐπιτρέπετε, θὰ μεταχειρισθῶ μιὰ φράση περίφημη ἐνὸς συγγραφέως σας: «'Εφόσον ὑπάρχουν Γάλλοι καὶ Ρῶσοι, ἡ φιλία μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ποτὲ δὲ θὰ πάψη...».

— Βλέπω, ταγματάρχα μου, πὼς ἔχω νὰ κάνω μ' ἓναν ἀληθινὸ παριζιάνο.

— Παριζιάνο ἀπὸ τὴν Πετρούπολη, κύριε Μπομπαρνάκ!

Σφίγγουμε τὸ χέρι ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου μ' ἐγκαρδιότητα. "Υστερα ἀπὸ λίγα λεπτά, ὁ ταγματάρχης κι ἐγὼ διατρέχουμε τὴ μεγάλη πόλη, καὶ με χαρὰ μου σᾶς ἀναφέρω τὰ ὅσα μοῦ ἔμαθε στὸ μικρὸ μας περίπατο ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1885 ὁ στρατηγὸς "Ανενκοφ τελείωσε στὸ Κίξιλ 'Αρβάτ τὸ πρῶτο μέρος τοῦ σιδηροδρόμου, 215 χιλιόμετρα. 'Απὸ τὰ χιλιόμετρα αὐτά, 160 διατρέχουν μιὰν ἔρημο, ὅπου δὲν ὑπῆρχε σταλαγματιὰ νερό. Μά, πρὶν σᾶς διηγηθῶ πῶς πραγματοποιήθηκε τὸ δυσκολώτατο αὐτὸ ἔργο, εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω πῶς σιγὰ σιγὰ ἔγινε ἡ πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ κατάκτηση τοῦ Τουρκεστάν καὶ πῶς προσαρτήθηκε τελειωτικὰ στὴ ρωσικὴ αὐτοκρατορία.

Ἀπὸ τὸ 1854 εἶχαμε συνάψει συνθήρη συμμαχίας μὲ τὸν Χάνη τῆς Χίβας. Ὅστερα ἀπὸ λίγα χρόνια ἐξακολουθήσαμε τὶς κατακτήσεις μας, μὲ φοβεροὺς ἀγῶνες πρὸς τ' ἀνατολικά, καὶ ἔτσι ἀπὸ τὸ 1860 ὡς τὸ 1864 εἶχαμε κατακτήσει τὰ χανάτα τοῦ Κόχαν καὶ τῆς Βουχάρας. Μετὰ δυὸ χρόνια ἡ Σαμαρκάνδη ἔπεφτε στὰ χέρια μας.

Ἔπρεπε τώρα νὰ ὑποτάξουμε τὸ νότιο Τουρκεστὰν καὶ κυρίως τὴν ὄαση τοῦ Ἀχὰτ Τεκέ, πὸν συνορεύει μὲ τὴν Περσία. Οἱ στρατηγοὶ Σουράκυ καὶ Λαζάρωφ ἀνέλαβαν δυὸ ἐκστρατείες ἀπὸ τὸ 1878 ὡς τὸ 1879. Τὸ σχέδιό τους ὅμως ἀπέτυχε ἐντελῶς καὶ τότε ὁ Τσάρος ἐμπιστεύτηκε στὸν περίφημο στρατηγὸ Σκομπέλεφ, στὸν ἥρωα τῆς Πλέβνας, τῆ δύσκολη ἐκστρατεία. Οἱ τουρκομάνικες φυλὲς ἦταν ἀνδρειότητες, καὶ ἡ ὑποταγὴ τους πολὺ δύσκολη.

Ὁ Σκομπέλεφ ἀποβιβάστηκε στὸ λιμάνι Μιχαήλωφ —τὸ λιμάνι τοῦ Οὐζοῦν Ἀντὰ δὲν εἶχε ἀκόμα γίνει— καὶ ὁ βοηθός του, ὁ στρατηγὸς Ἄνεγκοφ, γιὰ νὰ πραγματοποιησῆ τὴ μεταφορὰ τοῦ στρατοῦ του στὴν ἔρημο, ἄρχισε νὰ κατασκευάζῃ τὸ στρατηγικὸ σιδηρόδρομο. Σὲ δέκα μῆνες, ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἔφθανε στὸ σταθμὸ τοῦ Κιζιλ Ἀρβάτ.

Τὶ δυσκολίες συνάντησε σ' αὐτὸ τὸ ἔργο καὶ μὲ τί καταπληκτικὴ ταχύτητα ἔγινε, βέβαια θὰ ξέρετε. Ἐπερῶσαμε καὶ αὐτοὺς ἀκόμα τοὺς Ἀμερικάνους!

Στὴν ἀρχή, ὁ στρατηγὸς Ἄνεγκοφ κατασκεύασε ἓνα μεγάλο τραῖνο ἀπὸ τριάντα τέσσερα βαγόνια, τέσσερα ἀπὸ δυὸ πατώματα, γιὰ τοὺς ἀξιωματικούς, εἴκοσι ἀπὸ δυὸ πατώματα, γιὰ τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς στρατιῶτες, ἓνα βαγόνι-ἐστιατόριο, τέσσερα βαγόνια κουζίνα, ἓνα βαγόνι νοσοκομεῖο, ἓνα βαγόνι τηλεγραφεῖο, ἓνα βαγόνι σιδηρουργεῖο, ἓνα βαγόνι γιὰ τὰ τρόφιμα καὶ ἓνα βαγόνι ἀποθήκη. Τὸ τραῖνο αὐτὸ προχωροῦσε διαρκῶς ἐπάνω στὴ γραμμὴ πὸν στρωνόταν. Χίλιοι πεντακόσιοι ἐργάτες, στρατιῶτες καὶ ὑπάλληλοι κατοικοῦσαν τὸ τραῖνο. Οἱ ἐργάτες ἦταν χωρισμένοι σὲ δυὸ μέρη: Δούλευαν ἕξι ὥρες τὴν ἡμέρα, καὶ

είχαν 15.000 βοηθούς ντόπιους, πού ζούσαν στὰ τσαντήρια τους. Ἐνα τηλεγραφικὸ σύρμα ἔνωσε τὸ τραῖνο μὲ τὸ λιμάνι Μιχαήλωφ. Ἀπὸ τὸ λιμάνι αὐτὸ ἔστειλαν διαρκῶς μ' ἓνα μικρὸ σιδηροδρομᾶκο τὰ ὑλικά πού χρειάζονταν γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου (σίδερα καὶ τραβέρσες).

Τὸ ἔδαφος εὐτυχῶς ἦταν πεδινὸ καὶ ἡ δουλειὰ προχωροῦσε γρήγορα. Κατορθώναμε κάθε μέρα νὰ στρώνουμε ὀκτῶ χιλιόμετρα γραμμῆ, ἐνῶ οἱ Ἀμερικάνοι στὶς πεδιάδες τους δὲν κατόρθωναν νὰ προχωρήσουν πάνω ἀπὸ τέσσερα. Τὰ ἐργατικά δὲν κόστισαν καὶ πολὺ. Τὸ μεροκάματο, πού πληρώνουμε στοὺς ντόπιους, ἦταν πολὺ μικρὸ.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ οἱ στρατιῶτες τοῦ Σκομπέλεφ μεταφέρθηκαν στὸ Κιζιλ Ἀρβάτ. Ἐπειτα, 150 χιλιόμετρα πρὸ πέρα, ἴσαμε τὸ Γκιόκ Τεπέ. Ἡ πόλη αὐτὴ δὲν παραδόθηκε, παρὰ ἀφοῦ καταστρέψαμε τὰ φρουριά της καὶ σκοτώσαμε 12.000 γενναίους ὑπερασπιστές της. Ἡ περιφημὴ ὄαση τοῦ Ἀχάλ Τεπέ ἔπεφτε στὰ χέρια μας. Σὲ λίγο, ὑποτάχθηκαν κι οἱ κάτοικοι τῆς ὄασης τοῦ Ἀτέκ. Κι ἔτσι, σιγὰ σιγὰ κατακτήσαμε τὴ χώρα, καὶ τὸ πρῶτο τραῖνο ἔφθανε στὸ Μέρβ, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1886.

— Κι οἱ Ἄγγλοι; ρώτησα τὸν ταγματάρχη Νόλτις. Μὲ τί μάτι ἔβλεπαν ὅλη αὐτὴ τὴν πρόοδο τῆς Ρωσίας, πού σιγὰ σιγὰ ἔμπαινε μέσα στὴν Κεντρικὴ Ἀσία;

— Ἐννοεῖται, μὲ μάτι ζήλειας, ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης. Μά, γιὰ σκεφθῆτε καὶ μόνος σας. Οἱ ρωσικοὶ σιδηροδρομοὶ ἐνώνονται μὲ τοὺς κινέζικους, ἀντὶ νὰ ἐνωθοῦν μὲ τοὺς σιδηροδρόμους τῶν Ἰνδιῶν! Ὁ ὑπερκασιανὸς ἔκανε ἔτσι ἀντίπραξη στοὺς ἀγγλικούς σιδηροδρόμους. Ἄλλωστε, οἱ Ἄγγλοι, καθὼς ξέρετε, δὲν τὰ κατάφεραν καλὰ στὸ Ἀφγανιστάν, καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμα περισσότερο ζήλευαν τὶς ἐπιτυχίες μας στὸ Τουρκεστάν. Εἶδατε τὸν τζέντλεμαν αὐτόν, πού εἶναι μαζί μας στὸ τραῖνο;

— Καὶ βέβαια τὸν εἶδα, ταγματάρχα μου. Ξέρω μά-

λιστα, πὼς εἶναι ὁ σὲρ Φράνσις Τρεβέλυαν, ἀπὸ τὸ Τρεβέλυαν Χώλ, Τρεβέλυανσάιρ.

— Λοιπὸν, αὐτὸς ὁ σὲρ Φράνσις Τρεβέλυαν, ἀπὸ τὸ Τρεβέλυαν Χώλ, κυττάζει ὅ,τι ἔχουμε κάνει ἐδῶ μὲ ἀπερίγραπτη περιφρόνηση καὶ διαρκῶς σηκώνει μὲ ἀηδία τοὺς ὤμους. Ἀντιπροσωπεύει τέλεια τὸ ἀκατάδεχτο καὶ ζηλόφθονο ἔθνος του. Ἡ Ἀγγλία δὲ θὰ δεχθῆ ποτὲ οἱ σιδηροδρόμοί μας νὰ πηγαίνουν ἀπὸ τὴν Εὐρώπη στὸν Εἰρηνικὸ Ὠκεανό, τὴν ὥρα πού οἱ ἀγγλικοὶ σιδηροδρόμοι σταματοῦν μόνις στὸν Ἰνδικὸ Ὠκεανό.

Ἡ κουβέντα αὐτὴ βάσταξε πάνω ἀπὸ μιὰμιση ὥρα, μέσα στοὺς δρόμους τοῦ Κιζιλ Ἀρβάτ. Εἶχε πιά περάσει ἡ ὥρα, κι ἔπρεπε νὰ γυρίσουμε στὸ σταθμό.

Συμφωνήσαμε νὰ συνεχίσουμε τὴν ὀμιλία μας, κι ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς δέχθηκε ν' ἀφήσῃ τὴ θέση του στὸ τρίτο βαγόνι, καὶ νᾶρθῃ νὰ καθήσῃ δίπλα μου, στὸ πρῶτο βαγόνι.

Στὶς ἐννέα, κτύπησε ἡ καμπάνα γιὰ τὴν ἀναχώρηση. Τὸ τραῖνο ἀφῆκε τὸ Κιζιλ Ἀρβάτ καὶ τράβηξε νοτιοανατολικά πρὸς τὸ Ἀσχαμιπάδ, δίπλα στὰ περσικὰ σύνορα.

Ἐπὶ μισῆ ὥρα ἀκόμα ὁ ταγματάρχης κι ἐγὼ κουβεντιάζαμε γιὰ διάφορα πράγματα.

Οἱ περισσότεροὶ συνταξιδιώτες μας εἶχαν ξαπλώσει στὶς θέσεις τους, πού, καθὼς εἶπα, μποροῦν εὐκολώτατα νὰ μετατραποῦν σὲ κρεβάτια.

Ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, ἀφοῦ μὲ καληνύχτησε, ἔγειρε καὶ αὐτός, καὶ δὲν πέρασαν μῆτε τρία λεπτά, πού θυθίστηκε στὸν ὕπνο.

Ἐγὼ ὅμως ἤμουν ξυπνητός. Συλλογιζόμουν τὴν περίφημη μυστηριώδη κάσα, συλλογιζόμουν τὸν παράξενο ἄνθρωπο, πού φιλοξενεῖ, κι ἀπόψε δίχως ἄλλο ἤμουν ἀποφασισμένος μὲ κάθε τρόπο νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί του.

Ἐπρεπε ὅμως νὰ εἶμαι προσεκτικός. Πρέπει νὰ περιμένω ν' ἀποσυρθῆ ἐντελῶς στὴν καμαρούλα του ὁ κ. Ποπώφ. Τὸ τραῖνο θὰ σταματήσῃ μονάχα στὸ Γκιὸκ Τεπέ,

στη μία μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Στὸ διάστημα μεταξύ τοῦ Κι-ζιλ Ἀρβὰτ καὶ τοῦ Γκιὸκ Τεπέ εἶμαι βέβαιος πὼς ὁ ἀγαθὸς κ. Ποπὼφ θὰ τὸν πάρη λίγο, κι ἔτσι τὴν ὥρα πὸν αὐτὸς θὰ κοιμᾶται, ἢ εὐκαιρία εἶναι περίφημη, νὰ θέσω σ' ἐνέργεια τὸ σχέδιό μου.

᾽Ω! μιὰ ιδέα πὸν μοῦ ἤρθε! Ποιὸς ξέρει, μπορεῖ νᾶναι ὁ ἴδιος ὁ Τσαίτουγκ, πὸν ἔχει πιά ἐπάγγελμα νὰ ταξιδεύῃ ἔτσι καὶ κατορθώνει ν' ἀποσπάσῃ μερικὰ χρήματα ἀπὸ τὸ κοινό! Ναι, ναι, αὐτὸς θᾶναι. Ποιὸς ἄλλος μπορεῖ νᾶναι; Σίγουρα αὐτός! Κρῶμα! Δὲν εἶναι καθόλου ἐνδιαφέρουσα προσωπικότητα... Κι ἐγὼ πὸν ἔκανα τόσα καὶ τόσα ὄνειρα καὶ φανταζόμουν πὼς ὁ παρείσακτος αὐτὸς θᾶταν κανένα πρόσωπο σπουδαῖο καὶ θᾶγραφα συγκλονιστικὰ ἄρθρα! Ἄλλ' ἄς μὴ διαζόμεστε, θὰ δοῦμε. Τὸν Τσαίτουγκ τὸ γνωρίζω ἀπὸ τὶς φωτογραφίες του, κι ἴσως μπορῶ ἐπὶ τέλους νὰ τὸν χρησιμοποιήσω.

Μισὴ ὥρα ἀργότερα, ἄκουσα μιὰ πόρτα νὰ κλείνῃ στὸν ἐξώστη πὸν βρίσκεται μπροστὰ ἀπὸ τὸ βαγόνι μας. Κατάλαβα πὼς ὁ ὀδηγὸς τοῦ τραίνου πάει στὴν καμαρούλα του. Φαντάζεσθε μὲ τί λαχτᾶρα ἤθελα νὰ ὀρμήσω νὰ πάω στὴ σκευοφόρα. Κάνω ὅμως ὑπομονὴ καὶ περιμένω λίγο. ὡσότου ὁ κ. Ποπὼφ θυθιστῆ καλὰ στὸν ὕπνο. Μέσα στὰ βαγόνια βασιλεύει ἀπόλυτη ἡσυχία, τὰ φῶτα εἶναι σκεπασμένα. ᾽Ξω ἢ νύχτα εἶναι σκοτεινότητα καὶ φυσᾶ κρύος ἀέρας.

Σηκώνομαι, τραβῶ τὸ κουρτινάκι μιᾶς λάμπας καὶ κυττάζω τὸ ρολόι μου.

Εἶναι ἡ ὥρα ἔντεκα. ᾽Εχουμε ἀκόμα δυὸ ὥρες γιὰ νὰ φθάσουμε στὸ Γκιὸκ Τεπέ.

᾽Ἦρθε ἡ κρίσιμη στιγμή! Γλίστρησα ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ καθίσματα, ἔφθασα στὴν πόρτα τοῦ βαγονιοῦ, τὴν ἀνοιξα σιγὰ σιγὰ, κυττάζω· κανένας ἀπὸ τοὺς συνταξιδιώτες μου δὲν ἄκουσε τίποτε, κανένας δὲ μετακινήθηκε.

Φθάνω στὸν ἐξώστη, κυττάζω ἔξω· ἡ ἔρημος Καρακὸυμ εἶναι θυθισμένη στὸ σκοτάδι, κι ἔχω τὸ συναίσθημα

πὸς βρῖσκομαι σ' ἓνα θαπόρι μέσα σὲ ἀπέραντη θάλασσα.

Ἄμυδρὸ φῶς περνᾷ μέσα ἀπὸ τὰ παντζούρια τῆς καμαρούλας. Νὰ περιμένω ἄραγε νὰ σβήση, ἢ μήπως ὁ κ. Ποπῶφ ἔχει ἀναμμένο τὸ φῶς ὅλη τὴ νύχτα;

Πάντως, ὁ κ. Ποπῶφ δὲν κοιμήθηκε ἀκόμα. Τὸ καταλαβαίνω, στριφογυρίζει, κι ἀκούω τὸ κρεββάτι του νὰ τρίζη. Μένω λοιπὸν ἀκίνητος, καὶ μόλις ἀναπνέω.

Κυτᾶζω πάλι ἔξω τὴ σκοτεινὴ ἔρημο. Μονάχα τὰ φανάρια μπροστὰ στὴ μηχανὴ φωτίζουν ζωηρότατα τὸ δρόμο. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου τὰ σύννεφα τρέχουν γρήγορα, καὶ μερικοὶ ἀστερισμοὶ λάμπουν ἀνάμεσά τους, ἡ Κασιόπη κι ἡ Μικρὴ Ἄρκτος στὸ βορρᾶ κι ὁ Βέγας τῆς Λύρας στὸ ζενίθ.

Τέλος, ἡσυχία μεγάλη στὸν ἐξώστη καὶ στὴν καμαρούλα. Ὁ κ. Ποπῶφ, ἂν κι ἔχει χρέος ν' ἀγρυπνᾷ καὶ νὰ παρακολουθῆ τὸ προσωπικὸ τοῦ τραίνου, εἶναι κουρασμένος, κι ἀποκοιμήθηκε.

Περνῶ τὸ διάδρομο καὶ φθάνω στὴν πόρτα τῆς σκευοφόρας. Ἡ πόρτα εὐτυχῶς δὲν εἶναι κλειδωμένη. Ἔχει μονάχα ἓνα μάνταλο. Τραβῶ τὸ μάνταλο, μπαίνω μέσα καὶ κλείνω ἀμέσως τὴν πόρτα πίσω μου.

Ὅλα αὐτὰ ἔγιναν χωρὶς κανένα θόρυβο, γιατί δὲν ἤθελα νὰ μ' ἀκούσῃ μήτε ὁ κ. Ποπῶφ, μήτε ὁ ἰδιότροπος ποὺ βρῖσκεται στὴν κάσα. Τὸ σκοτάδι εἶναι βαθὺ μέσα στὴ σκευοφόρα, γιατί δὲν ὑπάρχει κανένα παράθυρο· ὅμως σιγὰ σιγὰ τὰ μάτια μου συνηθίζουν καὶ κατορθώνω νὰ προσανατολισθῶ. Ξέρω ποῦ βρῖσκεται ἡ κάσα. Στὴν ἀριστερὴ γωνιά, καθὼς μπαίνουμε. Τὸ σπυδαῖο εἶναι νὰ μὴ σκοντάψω σὲ κανένα δέμα.

Ἦσυχια ἢ σιγὰ λοιπὸν, ψαχουλεύοντας μὲ τὸ πόδι, ψάχνοντας μὲ τὰ χέρια, ἀγγίζω τὶς κάσες καὶ περνῶ. Τὶς χάιδεα σιγὰ σιγὰ καὶ τὸ χέρι μου ἦταν ἀλαφρὸ σὰν τὸ φτερὸ τῆς μύγας.

Σκύβω ἀγάλια καὶ κολλῶ τὸ αὐτί μου στὸ πλευρὸ τῆς κάσας.

Κανένας θόρυβος άναπνοής.

Τότε, ένας φόβος με κυρίευσε· μήπως άράγε άπατήθηκα, κι ήταν μονάχα πλάσμα τής φαντασίας μου αυτό που άκουσα στην «'Αστέρα»; 'Η άναπνοή, τὸ φτάρισμα, μήπως όλα αυτά ήταν όνειρο; Μήπως κανένας δέν είναι κλεισμένος στην κάσα;

Εύτυχως, κάτι άκούω τώρα. Κάποια έλαφρότατη κίνηση στην κάσα. 'Η κίνηση δλοένα γίνεται μεγαλύτερη, και μιá στιγμή σκέφθηκα πώς ο φυλακισμένος μου θ' άνοιξη την ντουλάπα του και θά βγῆ από τη φυλακή του, ν' άναπνεύσει ο καημένος κι αυτός τὸν άέρα τής νύχτας.

Τὸ καλύτερο λοιπὸν πὸν ἔχω νά κάνω γιὰ νά δω, χωρὶς νά με δοῦν, εἶναι νά στριμωχθῶ στὸ βάθος τῆς σκευοφόρας, ανάμεσα στὰ πακέτα. Τὸ σκοτάδι εἶναι τόσο πυκνὸ, πὸν δέν ὑπάρχει κανένας φόβος νά με δοῦν.

*Έξαφνα, άκούγεται κάποιος ξερός κρότος στην κάσα. *Όχι, ὄχι, δὲ με παραπλανᾷ ἡ φαντασία μου, κάποιος, σίγουρα, άναψε σπῆρτο. Πραγματικά, μερικὲς άμυδρὲς άκτίνες βγαίνουν τώρα από τις μικρὲς τρυπίτσες τῆς κάσας. Τώρα εἶναι φανερό πὸς εἶναι ἄνθρωπος μέσα.

Γιατί νά σᾶς τὸ κρύψω; 'Ελαφρὴ συγκίνηση με εἶχε κυριεύσει, κι ἔμεινα άκίνητος στῆ θέση μου. Πέρασε ἕνα λεπτό. 'Η κάσα δέν τρίζει πιά, ἡσυχία μεγάλη, ο φυλακισμένος δὲ φαίνεται νάχη τῆ διάθεση νά βγῆ ἔξω στὸν καθαρόν άέρα.

Γιὰ κάθε ένδεχόμενο, περιμένω άκόμα. Μοῦ ἔρχεται ἡ ιδέα νά χρησιμοποιήσω κι ἐγὼ τὸ φῶς πὸν εἶναι άναμμένο άκόμα στην κάσα. *Αν ἔβαζα τὸ μάτι μου σὲ καμιὰ από τις τρύπες αυτές... Σηκώνομαι, πλησιάζω πάλι τὴν κάσα σιγὰ σιγὰ...

'Επὶ τέλους, φθάνω στην κάσα, προσέχω νά μὴν τὴν άγγίξω καθόλου, και χαμηλώνω τὸ μάτι μου σὲ μιὰν από τις τρύπες.

*Ω! ένας ἄνθρωπος κάθεται μέσα στην κάσα... Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου! *Έχω τώρα τὸν αριθμὸ μου 11.

‘Ο ἄνθρωπος αὐτὸς θᾶναι εἴκοσι πέντε ὡς εἴκοσι ἔξι χρόνων· διακρίνω μὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες τὰ χαρακτηριστικά του. Ἔχει καστανὸ γενάκι, μοιάζει ἐντελῶς μὲ Ρουμάνο, κι ἔτσι ἡ ἰδέα μου ἐπιθεβαιώνεται πὼς ἡ δεσποινίδα Ζίνκα εἶναι Ρουμάνα. Τὸ βλέμμα του φαίνεται ἀγαθό, ἂν κι ἀπὸ τὴ φυσιογνωμία του καταλαβαίνεις πὼς εἶναι ἄνθρωπος μὲ μεγάλη δραστηριότητα. Ἄλλωστε δὲν εἶναι εὐκόλο πράγμα νὰ δεχθῆς νὰ μπῆς μέσα σὲ μιὰ κάσα καὶ νὰ κάνης τὸ τεράστιο αὐτὸ ταξίδι! ‘Ο νέος αὐτὸς δὲν ἔχει καθόλου χαρακτηριστικὰ ἐγκληματία, πὸν μπῆκε σὲ μιὰ κάσα γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν καταδίωξη τῆς ἀστυνομίας, μιὰ πρέπει ὅμως νὰ σᾶς πῶ, πὼς δὲν εἶχε καθόλου καὶ χαρακτηριστικὰ ἥρωα, ὅπως θὰ τὸν ἤθελα, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ γίνῃ κεντρικὸ πρόσωπο τῶν ἄρθρων, πὸν θέλω νὰ γράψω γιὰ τὸ ταξίδι.

Μὰ ἐπὶ τέλους δὲν ἦταν ἥρωες καὶ δυὸ Ἴσπανοὶ ἀρραβωνιασμένοι πὸν ταξίδεψαν κάποτε μέσα σὲ κάσα· καὶ ὅμως ἔγινε λόγος γι’ αὐτοὺς σὲ ὅλες τὶς ἐφημερίδες τοῦ κόσμου! Ποιὸ εἶναι λοιπὸν τὸ χρέος μου ἐμένα ὡς ρεπορτερ τῶρα; Νὰ προσπαθῆσω, τὸν ἀριθμὸ μου 11 νὰ τὸν παραφουσκώσω, νὰ τὸν στολίσω, νὰ τὸν φορτώσω μὲ χίλιες δυὸ περιπέτειες, νὰ τὸν μεγεθύνω μὲ μιὰ λέξη, ὅπως μεγεθύνουν μιὰ μικρὴ φωτογραφία. Ἔπειτα, δὲν εἶναι τὸ ἴδιο νὰ ταξιδεύῃς ἀπὸ τὴ Βαρκελώνη στὸ Παρίσι, ὅπως ἔκαναν οἱ δυὸ Ἴσπανοὶ ἀρραβωνιασμένοι. Τῶρα, τὸ πρᾶγμα εἶναι διαφορετικὸ· τὸ ταξίδι εἶναι τεράστιο ἀπὸ τὴν Τιφλίδα στὸ Πεκίνο κι ἐπομένως κι ὁ ἥρωάς μας εἶναι πολὺ πὸν ἐνδιαφέρων καὶ σηκώνει χίλια δυὸ στολισμάτα, πὸν νὰ ἐξάψουν τὴ φαντασία τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα».

Ἔλαβα τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν προδώσω τὸ Ρουμάνο μου, νὰ μὴ πῶ σὲ κανέναν τὴν ἀνακάλυψή μου. Ἄς εἶναι βέβαιος ὁ καημένος ὁ νέος πὼς θᾶμαι διακριτικός, καὶ πὼς θὰ τεθῶ στὴ διάθεσή του, ἂν τυχὸν τὸν ἀνακαλύψουν, πρᾶγμα πὸν δὲ μού φαίνεται πιθανόν.

Τώρα, θέλετε να μάθετε τί ἔκανε τὴ στιγμή πού τὸν εἶδα; Ἔ, λοιπόν, νὰ σᾶς τὸ πῶ. Ὁ ἀγαθὸς νέος καθόταν στὸ βάθος τῆς κάσας, εἶχε ἀνάψει μιὰ μικρὴ λαμπίτσα, κι ἔτρωγε ἤσυχα ἤσυχα. Εἶχε βάλει πάνω στὰ γόνατά του ἕνα κουτὶ κονσέρβας, κρατοῦσε ἕνα μεγάλο κομμάτι παξιμάδι καὶ μέσα σ' ἕνα μικρὸ συρτάρι ἔβλεπα μερικὲς γεμάτες μποτίλιες. Εἶχε πολλὲς κουβέρτες κι ἕνα πανωφόρι κρεμασμένο στὴ μιὰ πλευρὰ τῆς κάσας.

Πόσο καλὰ εἶναι βολεμένος ὁ ἀριθμὸς μου 11! Κάθεται ἤσυχα στὸ μικρὸ του σπίτι, ὅπως τὸ σαλιγκάρι στὸ καβούκι του. Τὸ σπίτι του τρέχει μαζί του, κι ἔτσι οἰκονομεῖ τὸ σεβαστὸ ποσὸ πού θὰ τοῦ κόστιζε τὸ εἰσιτήριό του ἀπὸ τὴν Τιφλίδα στὸ Πεκίνο. Ξέρω πὼς αὐτὸ λέγεται ἀπάτη· ἔξαπατᾷ τὴν Ἑταιρία, κι ὑπάρχουν νόμοι, πού τιμωροῦν τὴν πράξη αὐτή. Ὡστόσο ὅμως, αὐτὸς μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ σπίτι του, ὅταν τοῦ ἀρέση, νὰ κάνη μερικὰ βήματα μέσα στὴ σκευοφόρα, καὶ νὰ βγῆ μάλιστα τὴ νύχτα στὸν ἐξώστη. Ὁχι, δὲν τὸ λυπᾶμαι καθόλου, ὅταν μάλιστα συλλογιέμαι πὼς πάει στὴ δεσποινίδα Ζίνκα, στὴν ὠραία Ρουμάννα, γιατί εἶμαι βέβαιος πὼς εἶναι ὠραία καὶ σᾶς βεβαιώνω, εὐχαρίστως θ' ἀπαιρῶ τὴ θέση του.

Τότε μοῦ ἤρθε μιὰ σατανικὴ ἰδέα: νὰ χτυπήσω σιγὰ σιγὰ τὴν κάσα, νὰ ἐπικοινωνήσω μὲ τὸ νέο μου αὐτὸ σύντροφο, νὰ μάθω ποιὸς εἶναι κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεται. Ἀκαταμάχητη περιέργεια μὲ σπρώχνει νὰ ἐκτελέσω τὴν ἰδέα μου... Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ χτυπήσω. Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ μάθω· ἡ περιέργεια εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα προτερήματα τοῦ ἀληθινοῦ ρέπορτερ.

Μὰ πὼς θὰ δεχθῆ τὸ πράγμα ὁ κακόμοιρος ὁ νέος; Δὲ θὰ τρομάξῃ ἀράγε πολὺ; Ὁχι, ὄχι· θὰ τοῦ πῶ πὼς εἶμαι Γάλλος, κι ἕνας Ρουμάνος ξέρει καλὰ πὼς πρέπει πάντα νάχη ἐμπιστοσύνη στοὺς Γάλλους. Θὰ τοῦ πῶ πὼς εἶμαι ἔτοιμος νὰ τὸν βοηθήσω, ἂν χεῖ χρειαστῆ ποτέ. Θὰ τοῦ ὁμολογήσω πὼς εἶμαι δημοσιογράφος, καὶ θὰ τοῦ κρατῶ κάποτε συντροφιὰ. Μπορῶ καὶ νὰ τὸν κάνω ἔνδοξο,

δημοσιεύοντας τὴ φωτογραφία καὶ τὴν ἱστορία του στὴν ἔφημερίδα μου. Κι ἔπειτα, μπορεῖ νὰ τὸν φιλεῶ κάποτε κάποτε καὶ μερικὲς λιχουδιές, γιὰ νὰ συμπληρώνη τὸ λιτὸ φαγητό του. Πρέπει νὰ βεβαιωθῆ, πὼς θὰ τοῦ εἶμαι πιστὸς φίλος καὶ δὲ θὰ πῶ κανενὸς τίποτε.

Χτυπῶ τὴν κάσα...

Τὸ φῶς ἀπότομα σθῆναι. Ὁ φυλακισμένος σταματᾷ τὴν ἀναπνοή του. Πρέπει νὰ τὸν καθησυχάσω, τὸν καθημένο.

— Ἐνοῖξετε, τοῦ εἶπα σιγὰ σιγὰ, ρωσικά. Ἐνοῖξετε...

Δὲν μπόρεσα νὰ τελειώσω τὴ φράση μου, γιὰτὶ τὸ τραῖνο τράνταξε ἀπότομα, καὶ μοῦ φάνηκε πὼς ἡ ταχύτητά του λιγόστεψε. Κι ὅμως δὲ φθάσαμε ἀκόμα στὸ Γκιὸκ Τεπέ. Τί ἄραγε νὰ συμβαίνει;

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἄκουσα δυνατὲς κραυγὲς ἔξω ἀπὸ τὸ τραῖνο. Τρέχω, βγαίνω ἔξω ἀπὸ τὴ σκευοφόρα καὶ κλείνω πάλι τὴν πόρτα.

Ἦταν καιρὸς... Μόλις ἔφθασα στὸν ἐξώστη, ἀκούω τὴν καμαρούλα ν' ἀνοίγη. Ὁ κ. Ποπώφ βγαίνει, χωρὶς νὰ μὲ δῆ, μπαίνει στὴ σκευοφόρα καὶ τρέχει πρὸς τὴ μηχανή.

Σχεδὸν τὴν ἴδια στιγμὴ τὸ τραῖνο ξαναπῆρε πάλι τὴν κανονικὴ του ταχύτητα, κι ὁ κ. Ποπώφ ξαναπέρασε πάλι στὸν ἐξώστη.

— Τί συνέβη, κ. Ποπώφ;

— Πράγματα συνηθισμένα, κύριε Μπομπάρνακ. Μιὰ γκαμήλα βρέθηκε στὴ γραμμὴ, καὶ τὴν τσακίσαμε!

— Τὸ κακόμοιρο τὸ ζῶο!

— Τί κακόμοιρο ζῶο! ἀποκρίθηκε ὁ κ. Ποπώφ. Θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς ἐτροχιάσει.

— Καλὰ νὰ πάθη λοιπόν! ἀποκρίθηκα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Ένας πεθαμένος ταξιδεύει

Πρὶν νὰ φθάσῃ τὸ τραῖνο στὸ σταθμὸ τοῦ Γκιὸκ Τεπέ, μῆκα στὸ βαγόνι μου. Ὁ διάβολος νὰ πάρῃ τὶς γκαμῆλες! Ἄν δὲν ἔμπαινε στὴ μέση καὶ δὲν τὴν τσάκιζε τὸ τραῖνο, ὁ ἀριθμὸς 11 δὲ θάταν ἄγνωστος σὲ μένα. Θάνοιγε τὸ ντουλάπι του καὶ θὰ κουβεντιάσαμε ἤσυχα καὶ φιλικὰ καὶ θὰ χωρίζαμε σφίγγοντας τὸ χέρι ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου, σὰν παλιοὶ σύντροφοι. Τώρα, ὁ δύστηχος θὰ κάθεται στὰ κάρβουνα, γιατί ξέρει πὼς τὸν ἀνακάλυψαν, πὼς κάποιος γνωρίζει ποῦ βρίσκεται καὶ πολὺ πιθανὸ νὰ τὸν προδώσῃ... Καὶ τότε τί ἔχει νὰ πάθῃ ὁ δυστυχής! Θὰ τὸν πετάξουν ἔξω ἀπὸ τὴν κάσα, θὰ τὸν κατεβάσουν στὸν πρῶτο σταθμὸ, καὶ τοῦ κάκου ἢ δεσποινίδα Ζίνκα Κλὸρκ θὰ τὸν περιμένῃ στὸ Πεκίνο.

Ναί, χωρὶς ἄλλο! Πρέπει ἀπόψε ἀμέσως νὰ τὸν καθησυχάσω, τὸν καημένο. Μὰ πὼς; Εἶναι ἀδύνατο, γιατί τὸ τραῖνο σὲ λίγο θὰ σταματήσῃ στὸ Γκιὸκ Τεπέ, κι ἔπειτα στὸ Ἄσχαμπάδ, ἀπ' ὅπου θὰ φύγῃ τὰ ξημερώματα. Εἶναι λοιπὸν ἀδύνατο νὰ κοιμηθῇ πιά ὁ κέρβερος τοῦ τραίνου, ὁ κ. Ποπῶφ.

Ἦμουν βυθισμένος στὶς θλιβερὲς αὐτὲς σκέψεις, ὅταν ἔξαφνα ἡ μηχανὴ σταμάτησε στὸ σταθμὸ τοῦ Γκιὸκ Τεπέ, στὴ μία μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Κανένας ἀπὸ τοὺς συνταξιιδιώτες μου δὲν ἀφῆκε τὸ κρεβάτι του.

Κατεβαίνω στὸ σταθμὸ καὶ πηγαίνω κι ἔρχομαι γύρω στὴ σκευοφόρα. Βέβαια, εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ δοκιμάσω νὰ μπῶ μέσα. Ἐπειτα, εἶναι τόσο σκοτάδι, πού δὲν μπορῶ νὰ πάω καὶ στὴν πόλῃ νὰ τὴ δῶ λίγο.

Τὸ τραῖνο ξανακινᾶ στὶς δυὸ τὸ πρωί. Πῆρε μερικὸς νέους ταξιδιωτές.

— Εἶναι Τουρκομάνοι, μοῦ εἶπε ὁ κ. Ποπῶφ.

Ἄμα ξημερώση, θὰ πάω νὰ τοὺς ἐπιθεωρήσω. Ἔσως κάτι βγῆ.

Ἀπὸ τὸν ἐξώστη διακρίνω μέσα στὸ σκοτάδι, μακριὰ τὰ βουνὰ στὰ σύνορα τῆς Περσίας. Περνοῦμε μεγάλες καλλιεργημένες πεδιάδες κι ἀνάμεσά τους διαβαίνει μὲ κάποιες λοξοδρομίες ὁ σιδηρόδρομος. Κυττάζω πρὸς τὴν καμαρούλα· ὁ κ. Ποπῶφ δὲν ἔχει καθόλου σκοπὸ νὰ ξανακοιμηθῆ· γυρίζω λοιπὸν στὴ θέση μου.

Στὶς τρεῖς τὸ πρωὶ τὸ τραῖνο πάλι σταματᾷ. Ἀκούω δυνατὰ νὰ φωνάζουν τὸ ὄνομα τοῦ σταθμοῦ: Ἀσχαμπάδ.

Τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη ὁ κ. Ποπῶφ βρίσκεται στὴ σκευοφορὰ, δὲν ξέρω γιὰ ποιά αἰτία, κι ἐγὼ μπροστὰ του. Πόσο θὰ χτυπᾷ ἡ καρδιὰ τοῦ κακόμοιρου Ρουμάνου, ν' ἀκούη τὰ βαριὰ βήματα νὰ πηγαίνουν καὶ ν᾿αῶχωνται μπροστὰ ἀπὸ τὴν κάσα του!

— Τίποτε νεώτερο, κύριε Ποπῶφ;

— Τίποτε, κύριε Μπομπαρνάκ. Μονάχα πὼς ὁ πρωινὸς ἀέρας εἶναι τσουχτερός.

— Πραγματικά, πολὺ τσουχτερός. Μήπως ὑπάρχει καμιὰ ταβερνίτσα στὸ σταθμὸ;

— Ναί, ὑπάρχει μιὰ γιὰ τοὺς ταξιδιωτὲς, πὺ θέλουν νὰ πιοῦν ἕνα ποτηράκι...

— Καὶ γιὰ τοὺς ὑπαλλήλους, βέβαια, πὺ θέλουν νὰ πιοῦν ἕνα ποτηράκι! Ἐλάτε μαζί μου, κύριε Ποπῶφ.

Ὁ κ. Ποπῶφ δὲν περιμένει νὰ τοῦ τὸ ξαναπαῶ.

Ἡ ταβερνίτσα ἦταν ἀνοιχτή, μὰ δὲν εἶχε πολλὰ πράγματα. Τὸ μόνο πιοτὸ πὺ εἶχε, ἦταν τὸ περίφημο «κουμὶς», πὺ τὸ κάνουν ἀπὸ φοραδίσιο γάλα. Ἡ γεύση του εἶναι ἄνοστη, εἶναι ὅμως θρεπτικώτατο. Πρέπει ν᾿αῶσαι ἀληθινὸς Τάρταρος γιὰ νὰ μπορέσης νὰ τὸ δοκιμάσης· ἔτσι τουλάχιστο μοῦ φάνηκε. Ὁ κ. Ποπῶφ ὅμως τὸ βρῆκε περίφημο, κι αὐτὸ ἦταν τὸ σπουδαιότερο.

Πολλοὶ Σάρτες καὶ Κιργίσιοι κατέβηκαν στὸ Ἀσχαμπάδ. Ἄλλοι ταξιδιωτὲς ἀνέβηκαν στὴ δεύτερη θέση ἀπὸ τὸ Ἀφγανιστάν, ἔμποροι καὶ προπάντων ἐπιτηδεύτατοι

λαθρέμποροι. Όλο τὸ τσάι ποὺ ξοδεύεται στὴν κεντρικὴ Ἀσία τὸ φέρνουν ἀπὸ τὴν Κίνα, περνώντας το ἀπὸ τὶς Ἰνδίες. Καὶ μ' ὅλο ποὺ ἡ μεταφορὰ εἶναι τόσο μεγάλη καὶ πολυδάπανη, αὐτοὶ τὸ πουλοῦν φθηνότερα ἀπὸ τὸ ρωσικὸ τσάι. Εἶναι περιττὸ νὰ σὰς πῶ πῶς οἱ ἀποσκευές τῶν ἐμπόρων αὐτῶν τοῦ Ἀφγανιστάν ἐξετάσθηκαν ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους μὲ ρωσικὴ αὐστηρότητα.

Τὸ τραῖνο ξανακίνησε στὶς τέσσερεις τὸ πρωί. Τὸ βαγόνι μου ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ὑπνωτήριο. Ζηλεύω τοὺς συνταξιδιώτες μου, ποὺ κοιμοῦνται, μὰ ἐγὼ ποῦ νὰ κλείσω μάτι! Ὁ νοῦς μου εἶναι διαρκῶς προσηλωμένος στὸ συμπαθητικὸ φυλακισμένον μου. Βγαίνω πάλι ἔξω καὶ στέκομαι στὸν ἐξώστη. Περνοῦμε διάφορους σταθμοὺς μέσα στὴν ἔρημο, καὶ δὲ σταματήσαμε, παρὰ μονάχα στὸ Γκεοῦρ καὶ στὸ Ἀτέκ, ὅπου ὑπάρχει ἄφθονο νερὸ, ἂν καὶ λίγο ἄλμυρό.

Τὸ τραῖνο διασχίζει τὴν ὄαση τοῦ Ἀτέκ, γεμάτη πρασινάδα καὶ δένδρα, καὶ φθάνουμε στὸ Ντουσάκ, περίπου στὶς ἔξι τὸ πρωί. Σταματοῦμε δυὸ ὥρες. Κατεβαίνω ἀμέσως μὲ ἀνυπομονησία νὰ δῶ τὴν πόλη. Τὴ φορὰ ὅμως τούτη δὲν εἶμαι μόνος· μὲ συνοδεύει πάλι ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, ποὺ ἔχει τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ χρησιμεύση ὡς ὁδηγός.

Πρὶν ἀπὸ μᾶς εἶχε κατεβῆ ἓνας ἄλλος ταξιδιώτης. Τὸν ἀναγνωρίζω· εἶναι ὁ σερ Φράνσις Τρεβέλμαν.

Ὁ ταγματάρχης στρέφεται καὶ μοῦ λέει:

— Κυττάξετε τὸν τζέντλεμαν. Τὰ φρούδια του εἶναι ἀκόμα περισσότερο σουφρωμένα, τὰ χεῖλια του πῶς περιφρονητικά, ἡ στάση του πῶς ἀγγλοσαξωνικὴ. Καὶ ξέρετε γιατί, κύριε Μπομπάρν;

— Ὅχι, ταγματάρχα μου, κι εἶμαι πολὺ περίεργος νὰ μάθω.

— Ἀπλούστατα: γιατί ἀπὸ τὸ σταθμὸ αὐτὸ τοῦ Ντουσάκ ὡς τὸ τέλος τοῦ ἀγγλικοῦ σιδηροδρόμου τῶν Ἰνδιῶν, μιὰ γραμμὴ ποὺ θὰ περνοῦσε τὰ σύνορα τοῦ Ἀφγανιστάν, τοῦ Κανταχάρ, τὸ πέρασμα τοῦ Μπουλάν καὶ τὴν

ὄαση τοῦ Παντσέχ, θ' ἄρκοῦσε νὰ συνενώσῃ τὶς δυὸ σιδηροδρομικὰς γραμμὰς.

— Λοιπὸν καὶ τὴ γραμμὴ αὐτὴ;

— Τὴ γραμμὴ αὐτὴ, πού δὲ θάναί πάνω ἀπὸ χίλια χιλιόμετρα, οἱ Ἄγγλοι ἀρνοῦνται νὰ τὴν κάνουν. Κι ὅμως τί εὐκολία γιὰ τὸ ἐμπόριό τους, νὰ μποροῦν νὰ φεύγουν ἀπὸ τὸ Λονδίνο καὶ νὰ φθάνουν στὴν Καλκούτα σὲ δώδεκα μέρες!

— Ἦθελα νὰ ξέρω, ταγματάρχα μου, ρώτησα, ἂν ὁ μέγας ὑπερασιατικός, πού περνᾷ τὶς ἄγριες αὐτὲς χῶρες τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, εἶναι ἀρκετὰ ἀσφαλῆς.

— Στὸ Τουρκεστάν, μοῦ ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης, ἡ ἀσφάλεια εἶναι σχεδὸν ἀπόλυτη. Ρῶσοι ὑπάλληλοι ἐπιβλέπουν μέρα καὶ νύχτα τὴ γραμμὴ. Ἡ ἀστυνομία φρουρεῖ τοὺς σταθμούς, κι ἐπειδὴ δὲν ἀπέχουν μεταξὺ τους πολὺ οἱ σταθμοὶ αὐτοί, οἱ ταξιδιωτὲς δὲν ἔχουν τίποτε νὰ φοβηθοῦν ἀπὸ τὶς ἄγριες φυλὰς τῶν νομάδων. Ἄλλωστε οἱ Τουρκομάνοι ἔχουν πιά ὑποταχθῆ στὴ σκληρὴ πειθαρχία τῆς ρωσικῆς διοίκησης. Γι' αὐτό, τώρα καὶ τόσα χρόνια, πού λειτουργεῖ ὁ ὑπερκασιανός, μήτε μιὰ φορὰ δὲν ἐπέτεθησαν ἐναντίον του.

— Χαίρω πολὺ, ταγματάρχα μου· θάταν πολὺ δυσάρεστο, βέβαια, νὰ μᾶς ἔκαναν καμιὰ ἐπίθεση οἱ ἄγριοι αὐτοὶ λαοί. Γιὰ τὴ γραμμὴ ὅμως πού ἀρχίζει ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ Τουρκεστάν καὶ φθάνει στὸ Πεκίνο...

— Ἄ! αὐτὸ ἀλλάζει! ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης. Ἐδῶ τὰ πράγματα εἶναι κάπως πὺδ πολὺπλοκα. Ἄπὸ τὸ ὁροπέδιο τοῦ Παμίρ ὡς τὸ Κασγάρ ἡ γραμμὴ φρουρεῖται πολὺ καλά. Πιὸ πέρα ὅμως, ὁ μέγας ὑπερασιατικός βρῖσκεται στὰ χέρια τῶν Κινέζων, καὶ νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, δὲν τοὺς ἔχω καὶ πολλὴ ἐμπιστοσύνη.

— Μήπως οἱ σταθμοὶ ἐκεῖ πέρα ἀπέχουν πολὺ ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο; ρώτησα.

— Πάρα πολὺ καμιὰ φορὰ.

— Καὶ τοὺς Ρώσους ὑπαλλήλους τοὺς ἀντικαθιστοῦν, βέβαια, οἱ Κινέζοι στὴ διαδρομὴ αὐτῆ;

— Ναί, μονάχα ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τραίνου μας, ὁ κ. Ποπώφ, μένει. Αὐτὸς θὰ μᾶς συνοδεύσῃ σ' ὅλο τὸ ταξίδι.

— Ὡστε λοιπὸν ὑπαλλήλους, μηχανικοὺς καὶ θερμοστές θάχουμε Κινέζους; Νὰ σᾶς πῶ, ταγματάρχα μου, αὐτὸ μ' ἀνησυχεῖ καὶ φοβοῦμαι πὼς ἡ ἀσφάλεια τῶν ταξιδιωτῶν...

— Μὴν ἀνησυχῆτε, κύριε Μπομπάρνακ. Οἱ Κινέζοι αὐτοὶ εἶναι ἐπίσης ἐμπειρότατοι ὑπάλληλοι, ὅπως κι οἱ δικοὶ μας, κι ἐξαίσιοι θερμοστές. Ὑπάρχουν μάλιστα μηχανικοὶ ποὺ ἔστρωσαν μὲ μεγάλη ἐπιτηδειότητα τὴ γραμμὴ στὴν Κίνα. Σᾶς βεβαιώνω πὼς ἡ κίτρινη φυλὴ εἶναι πολὺ ἔξυπνη καὶ μὲ πολλὰς βιομηχανικὰς ἰκανότητες.

— Δὲν ἔχω καμιὰ δυσκολία νὰ τὸ παραδεχθῶ, ταγματάρχα μου, ἀφοῦ ἡ κίτρινη φυλὴ μιὰ μέρα θὰ γίνῃ κυρίαρχος τοῦ κόσμου... Ἐννοεῖται, ὕστερα ἀπὸ τὴ σλάβικη.

— Δὲν ξέρω τί μᾶς ἐπιφυλάσσει τὸ μέλλον, ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, χαμογελώντας. Μὰ γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε στοὺς Κινέζους μας, μπορῶ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω πὼς ἔχουν πολὺ μεγάλη ἀντίληψη, καὶ μὲ καταπληκτικὴ εὐκολία ἀφομοιώνουν τὸν πολιτισμὸ μας. Τοὺς εἶδα στὸ ἔργο, καὶ σᾶς μιλῶ ἀπὸ δική μου πείρα.

— Σύμφωνος, ταγματάρχα μου! Ἄς ὑποθέσουμε λοιπὸν πὼς δὲν ὑπάρχει κανένας κίνδυνος ἀπὸ τοὺς Κινέζους ὑπαλλήλους καὶ μηχανικοὺς, ποὺ θάρθουν στὸ τραῖνο μας. Μὰ δὲν ὑπάρχουν ἄλλοι κίνδυνοι; Ἐχω ἀκούσει πὼς πολλοὶ κακοποιοί, πολλὰς ληστρικὰς συμμορίες, διατρέχουν τὶς ἀπέραντες ἐρήμους τῆς Μογγολίας καὶ τῆς βόρειας Κίνας.

— Καὶ φαντάζεσθε πὼς οἱ ληστὲς αὐτοὶ θάχουν τὸ θράσος νὰ ἐπιτεθοῦν στὸ τραῖνο μας;

— Βεβαιότατα, ταγματάρχα μου, κι ἀκριβῶς σ' αὐτὸ στηρίζω τὶς ἐλπίδες μου.

— Πῶς, στηρίζετε τὶς ἐλπίδες σας;

Τότε μοῦ ἤρθε μιὰ σατανική ιδέα: νὰ χτυπήσω σιγὰ σιγὰ τὴν κάσα, νὰ ἐπι-
κοινωνήσω μὲ τὸ νερό μου σύντροφο... (Σελ. 74)

6. Ἰουλίου Βέρν. Ἀπὸ τὸν Καύκασο στὸ Πεκίνο

— Καὶ βέβαια! Λησμονεῖτε πὼς εἶμαι ρέπορτερ; Ἡ μόνη μου ἐπιθυμία εἶναι τὸ ταξίδι μας νᾶναι γεμάτο περιπέτειες.

— Ἀλήθεια, κύριε ρέπορτερ, σᾶς θαυμάζω. Σᾶς χρειάζονται περιπέτειες...

— Ὅπως χρειάζονται οἱ ἄρρωστοὶ στὸ γιατρό.

— Ἐ, κύριε Μπομπάρνὰκ, φοβᾶμαι πὼς θᾶχετε ἀπογοητεύσεις στὸ ζήτημα αὐτό, ἂν εἶναι ἀλήθεια, ὅπως ἀκούω νὰ λένε, πὼς ἡ Ἐταιρία ἤρθε σὲ συνεννόηση μὲ μερικοὺς ἀρχηγοὺς συμμοριῶν...

— Ὅπως ἡ περιφημὴ ἑλληνικὴ διοίκηση μὲ τὸ Χατζησταῦρο, στὸ μυθιστόρημα τοῦ Ἄμποῦ;

— Ἀκριβῶς, καὶ ποιὸς ξέρει μάλιστα ἂν δὲν ἔχουν συνεννοηθῆ μαζὶ...

— Ἄ! ὄχι δά. Τί λέτε!

— Γιατί ὄχι; ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς. Τὸ μέσο αὐτὸ θάταν πολὺ φυσικό, πολὺ τῆς μόδας μάλιστα, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀσφάλεια τῶν τραίνων σὲ ὅλη τὴ διαδρομὴ τῆς Κίνας. Πάντως ὅμως ὑπάρχει ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ληστάρχους, ποὺ θέλησε νὰ κρατήσῃ τὴν ἀνεξαρτησία του καὶ νᾶναι ἐλεύθερος νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει. Λέγεται Κι - Τσάνγκ.

— Ποιὸς εἶναι πάλι αὐτὸς ὁ Κινέζος;

— Ἐνας τολμηρὸς ἀρχιληστής, καταγωγῆς μισὸ κινέζικης, μισὸ μογγολικῆς. Ἐπὶ πολλὰ χρόνια ἐτρομοκρότησε τὸ Γιουνάν. Ἀρχισαν ὅμως νὰ τὸν κυνηγοῦν ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ μεταφερθῆ στὶς βόρειες ἐπαρχίες. Λένε μάλιστα πὼς τὸν εἶδαν στὸ μέρος ἀκριβῶς τῆς Μογγολίας ἀπ' ὅπου περνᾶ ὁ μέγας ὑπερασιατικὸς.

— Ἄ! ὦραϊα! νά, ἓνας ἄνθρωπος ποὺ θὰ μοῦ προμηθεύσῃ τὰ ἄρθρα ποὺ μοῦ χρειάζονται!

— Κύριε Μπομπάρνὰκ, τὰ ἄρθρα ποὺ θὰ σᾶς προσφέρῃ αὐτὸς ὁ Κι - Τσάνγκ μπορεῖ νὰ στοιχίσουν ἀκριβά...

— Μπά, ταγματάρχα μου, ὁ «Εἰκοστὸς Αἰώνας» δὲν εἶναι τάχα ἀρκετὰ πλούσιος γιὰ νὰ πληρώσῃ τὴ δόξα του;

— Αὐτὸς θὰ πληρώσῃ μὲ τὰ χρήματά του, μὰ ἐμεῖς οἱ ἄλλοι θὰ πληρώσουμε ἴσως μὲ τὴ ζωὴ μας! Εὐτυχῶς, οἱ σύντροφοί μας δὲν σᾶς ἄκουσαν νὰ μιλάτε ἔτσι, ἀλλιῶς θὰ ἐρχόνταν ὅλοι μαζί νὰ ζητήσουν νὰ σᾶς πετάξουν ἔξω ἀπὸ τὸ τραῖνο. Νὰ εἰστε λοιπὸν πῶς προσεκτικὸς καὶ νὰ μὴ φανερώσετε διόλου τὶς ἐπιθυμίες τοῦ δημοσιογράφου, ποὺ γυρεύει περιπέτειες. Ἰδίως, ἄς μὴν ἔχουμε τίποτε νὰ κάνομε μ' αὐτὸν τὸν Κι - Τσάνγκ.

Ἐπιστρέφουμε στὸ σταθμὸ. Θὰ μείνουμε ἀκόμα στὸ Ντουςὰκ μισὴ ὥρα. Περπατώντας στὸ πεζοδρόμιο τοῦ σταθμοῦ παρατηρῶ πὼς προσθέτουν ἓνα καινούργιο βαγόνι.

Μιὰ σκευοφόρα ἦρθε ἀπὸ τὴν Τεχεράνη, ἀπὸ τὴ διακλάδωση τοῦ Μεσχέδ, ποὺ ἐνώνει τὴν πρωτεύουσα τῆς Περσίας μὲ τὸν ὑπερκασπιανό.

Ἡ σκευοφόρα αὕτὴ εἶναι κλεισμένη, σφραγισμένη καὶ συνοδεύεται ἀπὸ ἕξι χωροφύλακες Πέρσες, ποὺ ἔχουν φαίνεται διαταγὴ νὰ τὴν ἐπιτηροῦν μέρα νύχτα.

Δὲν ξέρω ἂν αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὴν πνευματικὴ μου ὑπερδιέγερση, μὰ νομίζω πὼς τὸ βαγόνι αὐτὸ ἔχει κάτι τὸ ἰδιαίτερο, τὸ μυστηριῶδες, κι ὅταν ὁ ταγματάρχης μ' ἄφισε μονάχο, ρωτῶ τὸν κ. Ποπώφ, ποὺ ἐπιστατοῦσε στὴν τοποθέτηση:

- Κύριε Ποπώφ, ποῦ πάει αὐτὸ τὸ βαγόνι;
- Στὸ Πεκίνο, κύριε Μπομπαρνάκ.
- Καὶ τί ἔχει μέσα;
- Τί ἔχει μέσα; Ἕνα μεγάλο πρόσωπο.
- Ἕνα μεγάλο πρόσωπο;
- Παραξενεύεστε;
- Πολὺ μάλιστα... στὸ φορητὸ αὐτό;
- Ἄφου ἔτσι τὸ θέλει...
- Πολὺ καλὰ, κύριε Ποπώφ, θὰ μὲ εἰδοποιήσης ὅταν τὸ μεγάλο αὐτὸ πρόσωπο κατεβῇ!
- Δὲ θὰ κατεβῇ.
- Γιατί;
- Γιατὶ εἶναι πεθαμένος!

— Πεθαμένος;

— Ναι, και πάνε το πτώμα του στην Κίνα, όπου θα το θάψουν με όλες τις τιμές που τοῦ ἀνήκουν.

Ἐπὶ τέλος ἔχουμε μιὰ σπουδαία προσωπικότητα στοῦ τραίνο μας — μὰ εἶναι πτώμα δυστυχῶς! Τί πειράζει; Παρακαλῶ τὸν κ. Ποπὼφ νὰ μπορέση νὰ μάθη τὸ ὄνομα τοῦ πεθαμένου. Θάναι κανένας μανδαρίνος. Μόλις τὸ μάθω, θὰ στείλω τηλεγράφημα στὸν «Εἰκοστὸν Αἰῶνα».

Τὴν ὥρα που κυττάζω τὴ νεκρώσιμη σκευοφόρα, ἓνας καινούργιος ταξιδιώτης τὴν ἐξετάζει κι αὐτὸς μὲ τὴν ἴδια περιέργεια.

Ὁ ταξιδιώτης αὐτὸς ἔχει ὑπερήφανη ὄψη, κι εἶναι καμιὰ σαρανταριὰ χρονῶν· φορεῖ μὲ πολλὴ κομψότητα τὸ κοστούμει τῶν πλουσίων Μογγόλων. Ὑψηλόσωμος, βλέμμα κάπως βλοσυρό, μουστάκι χωροφύλακα, δέρμα πολὺ σκοῦρο, μάτια που κυττάζουν ἄφοβα.

«Νὰ ἓνας ἐξαισιος τύπος», λέω μέσα μου. Δὲν ξέρω ἂν θὰ παίξῃ τὸν κύριο ρόλο που γυρεύω, μὰ θὰ τοῦ δώσω γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο τὸν ἀριθμὸ 12.

Ὁ κύριος αὐτὸς — τὸ ἔμαθα σὲ λίγο ἀπὸ τὸν κ. Ποπὼφ — εἶναι ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ. Συνοδεύεται ἀπὸ ἓναν ἄλλο Μογγόλο, κατωτέρου βαθμοῦ, τῆς ἴδιας ἡλικίας, που τὸ λένε Γκανζίρ. Παρατηροῦν κι οἱ δυὸ τὴ σκευοφόρα που τὴ δένουν πίσω στοῦ τραίνο, πρὶν ἀπὸ τὴ σκευοφόρα που εἶχαμε μαζί μας, κι ἀνταλλάσσουν μερικὲς λέξεις. Μόλις τελειώνουν οἱ ἐργασίες, οἱ δυὸ Πέρσες ἀνεβαίνουν στοῦ βαγόνι, που θρῖσκεται πρὶν ἀπὸ τὴ σκευοφόρα, στὴ δευτέρη θέση, γιὰ νὰ μποροῦν ἔτσι νὰ ἐπιτηροῦν διαρκῶς τὸν πολὺτιμο νεκρό.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη δυνατὲς φωνὲς ξεσποῦν στοῦ πεζοδρομίου τοῦ σταθμοῦ.

Τις φωνὲς αὐτὲς τίς γνωρίζω. Εἶναι ὁ βαρῶνος Βάισονιτσερντέρφερ, που οὐρλιάζει:

— Σταματήστε το! σταματήστε το!

Τὴ φορὰ αὐτὴ δὲν πρόκειται γιὰ κανένα τραίνο, που

έτοιμάζεται νὰ φύγη, μὰ γιὰ ἓνα καπέλο πὸν κινδυνεύει. Ὁ σταθμὸς εἶναι ἀνοικτός, ἄνεμος δυνατὸς φουσᾷ ἀπὸ παντοῦ καὶ σχηματίζει ρεῦμα, καὶ τὸ καπέλο τοῦ βαρῶνου — μιὰ κάσκα γαλαζωπῆ — ἔφυγε ἀπὸ τὸ κεφάλι του... Κυλάει στὸ πεζοδρόμιο, στὶς γραμμές, περνᾷ σύριζα ἀπὸ τὸ φράχτη κι ἀπὸ τοὺς τοίχους κι ὁ κύριός του τρέχει λαχανιασμένος ἔξοπισω του, χωρὶς νὰ κατορθῶνῃ νὰ τὸ φθάσῃ.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσω πὼς βλέποντας τὸ κυνηγητὸ αὐτὸ, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Κατέρνα βαστοῦν τὶς κοιλιές τους, ὁ νεαρὸς Κινέζος Πᾶν - Σάο σκάζει στὰ γέλια, ἐνῶ ὁ δόκτωρ Τίο - Κὶνγκ μένει σοβαρώτατος.

Ὁ Γερμανὸς, ὀλοκόκκινος, λαχανιασμένος, φουσμώνοντας, δὲ μπορεῖ πιά. Δυὸ φορὲς κατορθῶνει νὰ βάλῃ τὸ χέρι πάνω στὸ καπέλο του· μὰ πάλι τοῦ ξεφεύγει, καὶ τώρα ξαπλώνεται φαρδὺς πλατὺς στὶς πλάκες, μὲ τὸ κεφάλι σκεπασμένο στὶς σοῦρες τοῦ πανωφοριοῦ του. Ὁ κ. Κατέρνα τραγουδᾷ τὸ διάσημο τραγουδάκι:

”Α! ᾶ! πῶς μ’ ἀρέσει
νὰ κυνηγᾷ τὸ φέσι!

Δὲν ξέρω τίποτε πὸν νᾶναι πιὸ κωμικὸ ἀπὸ ἓνα καπέλο πὸν τὸ παίρνει ὁ ἀέρας, πὸν πάει κι ἔρχεται, στριφογυρίζει, πηδάει, σηκώνεται στὸν ἀέρα, πετάει, πέφτει, φεύγει, ἀκριβῶς τῆ στιγμῆ πὸν νομίζεις πὼς τὸ ἔπιασες. Κι ἂν μοῦ συνέβαινε ἐμένα αὐτό, θὰ συγχωροῦσα ὅσους γελοῦν γι αὐτὴ τὴν κωμικὴ μάχη.

Μὰ ὁ βαρῶνος δὲν εἶναι διατεθειμένος νὰ συχωρέσῃ. Πηδᾷ ἀπ’ ἐδῶ, ξαναπηδᾷ ἀπ’ ἐκεῖ, κατεβαίνει πάνω στὶς γραμμές. Τοῦ φωνάζουν: Προσοχή! προσοχή! γιὰ τὸ τραῖνο πὸν ἔρχεται ἀπὸ τὸ Μερβ μπαίνει στὸ σταθμὸ μὲ ἀρκετὴ ταχύτητα. Πάει ἢ κακόμοιρη ἢ κάσκα. Ἡ ἀτμομηχανὴ τὴ λιώνει ἀλύπητα, καὶ δὲ μένει πιά, παρὰ ἓνα κουρέλι, πὸν τὸ μαζεύουν καὶ τὸ δίνουν στὸ βαρῶνο. Καὶ τότε ξαναρχίζει ἡ ἱερεμιάδα ἐναντίον τῆς Ἑταιρίας.

Ἡ καμπάνα χτυπᾷ, κι οἱ ταξιδιωτῆς, καινούργιοι καὶ παλιοί, τρέχουν διασπασμένοι νὰ πιάσουν τὶς θέσεις τους. Ἀνάμεσα στοὺς νέους ταξιδιωτῆς παρατηρῶ τρεῖς Μογγόλους, μὲ ἀρκετὰ ὑποπτη φυσιογνωμία, πὺ ἀνεβαίνουν σ' ἓνα βαγόνι.

Τὴ στιγμὴ πὺ βάζω τὸ πόδι μου στὴ σκάλα τοῦ βαγονιοῦ, ἀκούω τὸ νεαρὸ Κινέζο νὰ λέη στὸ σύντροφό του γαλλικά:

—Ἐ, δόκτωρ Τίο - Κίνγκ, εἶδατε τὸ Γερμανὸ μὲ τὸ ἀστείωτατο καπέλο του; Γέλασα μὲ τὴν καρδιά μου!

Πῶς, ὁ Πᾶν - Σάο λοιπὸν μιλεῖ γαλλικά; Τί παρισίνο - κινέζος εἶναι τοῦτος!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Τὸ ζευγος Κατέρνα

Φύγαμε ἀκριβῶς στὴν κανονισμένην ὥρα.

Ἡ μέρα φαίνεται πῶς θὰ γίνη ὠραία. Τί δυνατὸ ὁμως ἄερα κάνει! Θαρρεῖς πῶς θὰ σήση τὸν ἥλιο σὰν κερᾶκι — μιὰ ἀπὸ αὐτῆς τὶς καταιγίδες πὺ σταματοῦν, ὅπως λένε, τὶς ἀτμομηχανῆς τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ. Σήμερα, εὐτυχῶς, φουᾶ ἀπὸ τὰ δυτικὰ καὶ θᾶναι ἀρκετὰ ὑποφερτός, ἀφοῦ τὸν ἔχουμε ἀπὸ πίσω μας. Θὰ μπορούμε νὰ μείνουμε στοὺς ἐξῶστες.

Ἦθελα τώρα ν' ἀνοίξω κουβέντα μὲ τὸ νεαρὸ Πᾶν - Σάο. Ὁ κ. Ποπῶφ εἶχε δίκιο· θᾶναι ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια καὶ θὰ ἔμεινε μερικὰ χρόνια στὸ Παρίσι, γιὰ νὰ σπουδάση καὶ νὰ διασκεδάση. Θᾶναι σίγουρα ἓνας ἀπὸ τοὺς τακτικὸς πελάτες τῶν «φάιβ ο κλόκ» τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα».

Ἐχω ὁμως νὰ φροντίσω γιὰ ἄλλα πράγματα. Καὶ πρῶτα πρῶτα τὸν ἄνθρωπό μου μέσα στὴν κάσα. Ἀναγκαστικά, μιὰ ὀλόκληρη μέρα θὰ περάση ὡσότου μπορέσω νὰ τὸν καθησυχάσω. Καὶ σὲ τί ἀγωνία θὰ βρῖσκεται ὁ δύστυ-

χος! Μὰ νὰ μπῶ τὴν ἡμέρα μέσα στὴ σκευοφόρα δὲν εἶναι φρόνιμο. Πρέπει λοιπὸν νὰ περιμένω τὴ νύχτα.

Ἐκεῖνο πού θὰ εἶναι κάπως δυσκολώτερο, εἶναι νὰ ἐπικοινωνήσω μὲ τὸν ἀριθμὸ μου 12, τὸν ἐξάισιο ἄρχοντα Φαρουσκιάρ. Φαίνεται ἐντελῶς ἀπρόσιτος αὐτὸς ὁ ἀνατολίτης.

Ἄ! πρέπει νὰ μάθω, καὶ τὸ γρηγορώτερο, τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ μανδαρίνου. Μὲ λίγη ἐπιδεξιότητα, ὁ κ. Ποπῶφ θὰ τὸ μάθῃ ἀπὸ κανένα ἀπὸ τοὺς Πέρσες, πού φρουροῦν τὴν ἐξοχότητά του. Ἄχ, νᾶταν κανένας μεγάλος ὑπάλληλος, ὁ Πάο - Βάγκ, ὁ Κὸ - Βάγκ, ὁ ἀντιβασιλιάς τῶν δύο Κιάνγκ, ὁ πρίγκηπας Κίνγκ ὁ ἴδιος...

Ὅλη τὴν πρώτη ὥρα τὸ τραῖνο ἐξακολουθεῖ νὰ τρέχει ἀνάμεσα στὴν ὄαση. Σὲ λίγο, μπαίνουμε στὴν ἔρημο. Πρέπει νὰ συνηθίσω στὴ μονοτονία τοῦ ταξιδιοῦ, πού θὰ βαστάξῃ ὡς τὰ σύνορα τοῦ Τουρκεστάν. Ὁ ὄαση κι ἔρημος, ἔρημος κι ὄαση, τίποτ' ἄλλο. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ὅταν θὰ πλησιάζουμε τὸ ὄροπέδιο τοῦ Παμίρ, τὸ τοπίο θ' ἀλλάξῃ. Θάβουμε πιά κάποια ποικιλία, γιατί θὰ περάσουμε σειρὰ ἀπὸ βουνά. Πέρα ἀπὸ τὸ Παμίρ ἀρχίζουν οἱ ἀτέλειωτες πεδιάδες τοῦ κινεζικοῦ Τουρκεστάν, οἱ ἀπέραντοι ἄμμοι τῆς ἐρήμου τοῦ Γκόμπι, καὶ θὰ ξαναρχίσῃ πάλι ἡ φοβερὴ μονοτονία τοῦ ταξιδιοῦ.

Εἶναι δέκα καὶ μισή. Σὲ λίγο, θὰ σερβίρουν τὸ πρόγευμα στὸ βαγόνι - ἐστιατόριο. Ἄς κάνω πρῶτα τὸν πρῶτονό μου περίπατο κατὰ μῆκος τοῦ μεγάλου δρόμου τοῦ τραίνου.

Μὰ πού λοιπὸν νὰ βρῖσκειται ὁ κ. Ἐφρινελ; Δὲν τὸν βλέπω στὴ θέση του, πλάι στὴ μὴς Μπλύετ.

Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ κι ὁ Γκανζιὸ κάθονται στὸ πίσω μέρος, στὸ δεύτερο βαγόνι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ταξιδιοῦ. Μοναχοὶ τοὺς τὴ στιγμὴ αὐτὴ μιλοῦν μὲ σιγανὴ φωνή.

Στὴν ἐπιστροφὴ συνάντησα τὸν κ. Ἐφρινελ, πού πάει νὰ βρῇ τὴ συντρόφισσά του. Μοῦ σφίγγει τὸ χέρι «γιάνκι-κα». Τοῦ λέω πὼς ἡ μὴς Μπλύετ, μοῦ ἔδωσε νέα του.

— Ώ! φώναξε, τί τακτική γυναίκα! Τί πρώτης τάξεως ἔμπορος! Μιά ἀπὸ αὐτὲς τὲς Ἀγγλίδες...

— Ποὺ εἶναι ἄξιες νὰ γίνουν Ἀμερικάνες! πρόσθεσα.

— Wait a bit, ἀποκρίθηκε χαμογελώντας, με ὕφος ποὺ ἔλεγε πολλά.

Τῇ στιγμῇ ποὺ ἐτοιμαζόμουν νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ βαγόνι παρατηρῶ πὼς οἱ δυὸ Οὐράνιοι θρῖσκονται κιόλας στὸ ἐστιατόριο, ὡς φαίνεται. Τὸ βιβλιαράκι τοῦ δόκτορα Τίο - Κίνγκ ἔχει μείνει πάνω στὸ τραπεζάκι τοῦ βαγονιοῦ.

Δὲν νομίζω πὼς εἶναι ἀδιακρισία γιὰ ἓνα ρέπορτερ νὰ πάρω τὸ βιβλίον, νὰ τὸ ἀνοίξω, νὰ διαβάσω τὸν τίτλον. Διαβάζω λοιπόν:

Περὶ τῆς κανονικῆς ζωῆς, ἢ περὶ τῆς τέχνης ν' ἀποκτίσης μακροζωία με πλήρη ὑγεία.

Μετάφραση ἀπὸ τὸ ἰταλικὸ ὑπὸ τοῦ Δουδοβίκου Κορνάρου, εὐγενοῦς βενετσιάνου.

Πῶς νὰ διορθωθῇ μιὰ ἀσθενικὴ ἰδιοσυγκρασία καὶ νὰ κατορθώσῃ ν' ἀποκτήσῃ τέλεια εὐτυχία, ἴσαμε τὰ βαθυτάτα γερατειά καὶ νὰ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος, μόνον ὅταν ἐξαντληθῇ πλέον κάθε ζωτικὸς χυμὸς.

Σαλέρνο, 1782

Αὐτὴ λοιπόν εἶναι ἡ ἀγαπημένη τοῦ δόκτορα Τίο - Κίνγκ! Καὶ νά, γιὰτὶ εἰρωνικὰ ὁ μαθητὴς του τὸν φωνάζει κάποτε Κορνάρο.

Δὲν εἶχα καιρὸ νὰ δῶ τίποτ' ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ τὸ βιβλιαράκι, παρὰ τὸ γνωμικόν: «Ἡ λιτότητα μεγαλώνει τὴ ζωή».

Τίποτε τὸ νεώτερον ὅσον ἀφορᾷ τὲς θέσεις τῶν ταξιδιωτῶν στὸ βαγόνι - ἐστιατόριον. Βρίσκομαι πλάι πλάι στὸν

ταγματάρχη Νόλτις, πὺ παρατηρεῖ μὲ κάποια προσοχὴ τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ καὶ τὸ σύντροφό του, πὺ κάθονται στὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ. Καὶ οἱ δυὸ θὰ θέλαμε νὰ ξέρουμε ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ Μογγόλος, μὲ τὸ τόσο ἀλαζονικὸ ὕφος.

— "Α! εἶπα γελώντας, μὲ ἰδέα περνᾶ ἀπὸ τὸ νοῦ μου... "Αν ἦταν...

— Ποιὸς; ρώτησε ὁ ταγματάρχης.

— Λήσταρχος... ὁ περίφημος Κι - Τσάνγκ!

— Κοροϊδεύετε, κύριε Μπομπάρνακ; μιλάτε ὅμως καλύτερα μὲ χαμηλὴ φωνή, σᾶς τὸ συμβουλεύω γιὰ τὸ καλό σας.

— Ἐλάτε, ὁμολογήστε, ταγματάρχα μου, θᾶταν ἓνα ἀπὸ τὰ πιδ ἑνδιαφέροντα πρόσωπα καὶ θ' ἄξιζε νὰ τοῦ πάρω λεπτομερῆ συνέντευξη.

Μιλοῦμε καὶ τρῶμε μὲ πολλὴ ὄρεξη. Τὸ πρόγευμα εἶναι περὶφημο, γιὰτὶ ἀνανέωσαν τὶς προμήθειες στὸ Ἄσχαμπὰδ καὶ στὸ Ντουσάκ. Ἄντι νερό, κρασί τῆς Κριμαίας, μπύρα τοῦ Καζὰν καὶ τσάι. Κρέας, κοτολέτες ἀρνίσιας καὶ κονσέρβες· φροῦτα, γλυκύτατο πεπόνι, ἀχλάδια καὶ σταφύλια πρώτης.

Μετὰ τὸ γεῦμα, πάω νὰ καπνίσω τὸ ποῦρο μου στὸν ἐξώστη, στὸ πίσω μέρος τοῦ ἐστιατορίου. Ὁ κ. Κατέρνα ἔρχεται σχεδὸν ἀμέσως. Φαίνεται καθαρὰ πὺς θέλει νὰ μ' ἀνοίξη κουβέντα.

— Κύριε, μοῦ λέγει, μήπως ἄραγε δυὸ Γάλλοι θὰ πᾶνε ἀπὸ τὸ Μπακού στὸ Πεκίνο χωρὶς νὰ γνωρισθοῦν;

— Κύριε, ἀποκρίθηκα, ὅταν συναντῶ ἓναν συμπατριώτη...

— Πὺ εἶναι παραζιάνος, κύριε...

— Κι ἐπομένως δυὸ φορὲς Γάλλος, πρόσθεσα, δὲ θὰ ἐπιτρέψω ποτὲ στὸν ἑαυτό μου νὰ μὴν τοῦ σφίξω τὸ χέρι. Ὡστε λοιπόν, κύριε Κατέρνα...

— Πῶς; ξέρετε τ' ὄνομά μου;

— Ὡπως ξέρετε καὶ σεῖς τὸ δικό μου, εἶμαι βέβαιος.

— Πραγματικά, κύριε Κλαύδιε Μπομπαρνάκ, ανταποκριτή του «Εικοστού Αιώνα».

— Στη διάθεσή σας, σᾶς παρακαλῶ νὰ τὸ πιστέψετε.

— Χίλια εὐχαριστῶ, κύριε Μπομπαρνάκ. Καὶ μάλιστα δέκα χιλιάδες, ὅπως λένε στὴν Κίνα, ὅπου πᾶμε ἢ κυρία Κατέρνα κι ἐγώ.

— Γιὰ νὰ παίξετε στὴ Σαγκάη, στὸ γαλλικὸ θέατρο...

— Μὰ τὰ ξέρετε λοιπὸν ὅλα;

— Ἕνας ρέπορτερ...

— Ἔχετε δίκιο.

— Θὰ προσθέσω μάλιστα πὼς ἂν βασιστῶ σὲ ὀρισμένες ναυτικὲς ἐκφράσεις σας, στοιχηματίζω πὼς ἔχετε ταξιδέψει μὲ βαπόρια, κύριε Κατέρνα.

— Θέλει καὶ ρώτημα, κύριε Μπομπαρνάκ; Ἦμουν ἄλλοτε στὴν ὑπηρεσία τοῦ θωρηκτοῦ «Φοβερός».

— Μοῦ κάνει τότε ἐντύπωση πὼς ἐσεῖς, ναυτικός, νὰ μὴν προτιμήσετε τὴ θάλασσα!

— Ἄ! νὰ σᾶς πῶ ἀμέσως, κύριε Μπομπαρνάκ. Μάθετε πὼς ἢ κυρία Κατέρνα, πού εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία ἢ πρώτη ἡθοποιὸς τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ καμιὰ δὲν μπορεῖ νὰ τῆς παραβγῆ γιὰ ρόλους σουμπρέτας, δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρει τὴ θάλασσα. Ἔτσι λοιπὸν, ὅταν ἔμαθα πὼς λειτουργεῖ ὁ μέγας ὑπερασιατικός, τῆς εἶπα: «Ἡσύχασε, Καρολίνα, δὲ θὰ ἐμπιστευθοῦμε τὴ ζωὴ μας στὴ θάλασσα. Θὰ πᾶμε: Ρωσία, Τουρκεστάν, Κίνα, ὅλο στεριά».

Ὁ κ. Κατέρνα εἶναι πολὺ εὐχάριστος στὴν κουβέντα του. Εἶναι ὑπὸ «πίεση», ὅπως λένε οἱ μηχανικοί, καὶ δὲν ἔχεις, παρὰ νὰ τὸν ἀφίσης ν' ἀμολήσῃ τὸν ἀτμὸ του. Ὅσο κι ἂν σᾶς φανῆ παράξενο, λατρεῖ τὴ γυναίκα του, καὶ νομίζω πὼς κι αὐτὴ τοῦ τὸ ἀνταποδίδει. Ταιριαστὸ ζευγάρι, ἀπὸ τὰ σπάνια. Ὅπως μαθαίνω ἀπὸ τὸν κωμικὸ, εἶναι πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν τέχνη του, καὶ δὲν ἀγαπᾷ τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὸ θέατρο, ἰδίως τὸ θέατρο τῆς ἐπαρχίας, ὅπου ἢ κυρία Κατέρνα κι αὐτὸς ἔπαιξαν τὸ δράμα,

τὸ μελόδραμα, τὴν κωμωδία, τὴν ὄπερέττα, πρωτότυπα ἔργα, μεταφράσεις, ἐπιθεωρήσεις, παντομίμες, εὐτυχισμένοι ὅταν οἱ παραστάσεις ἄρχιζαν στὶς πέντε καὶ τελείωναν στὴ μία μετὰ τὰ μεσάνυχτα, στὰ μεγάλα θέατρα τῶν ἐπαρχιῶν, στὶς αἴθουσες τῶν δημαρχείων, στὰ καφενεῖα τῶν μεγάλων χωριῶν, ντυμένοι ὅπως, ὅπως, χωρὶς ὀρχήστρα, καμιά φορὰ μάλιστα χωρὶς θεατές, μὲ μιὰ λέξη, ἠθοποιοί, πού εἶναι ἔτοιμοι γιὰ ὅλα.

Σὰν ἀληθινὸς παριζιάνος ὁ κ. Κατέρνα θάταν ὁ γελωτοποιὸς τοῦ βαποριοῦ, ὅταν ἔκανε τὸν ναύτη. Τὰ χέρια του ἦταν ἐπιδεξιότατα, σὰν ταχυδακτυλογοῦ, τὰ πόδια του εὐλύγιστα, σὰ σχοινοβάτη, μποροῦσε νὰ μιμηθῆ μὲ τὴ γλώσσα καὶ μὲ τὰ χεῖλη ὅλα τὰ μουσικὰ ὄργανα, ξύλινα καὶ χάλκινα, ξέρει καὶ τραγουδᾷ ὅλα τὰ τραγουδάκια τῶν μπεκρήδων, ὅλα τὰ πατριωτικὰ θούρια κι ἀπαγγέλλει μὲ μεγάλη κωμικότητα τοὺς ἐλαφροὺς μονολόγους τῶν καφέ - σαντάν. "Ὅλα αὐτὰ μοῦ τὰ διηγεῖται μὲ μεγάλες χειρονομίες, μὲ ἀνεξάντλητη εὐγλωττία, πηγαίνει κι ἔρχεται τὴν ὥρα πού μιᾶ, χοροπηδώντας στὰ εὐλύγιστα πόδια του. Σίγουρα, θὰ περάση καλὰ ἡ ὥρα μου μ' ἕναν τέτοιο εὐθυμο κωμικό, πού μοῦ στέλνει ἡ τύχη.

— Καὶ σὲ ποιό μέρος εἴσαстан, παρακαλῶ, πρὶν φύγετε ἀπὸ τὴ Γαλλία;

— Στὴ Φερτὲ - σου - Ζουάρ, ὅπου ἡ κυρία Κατέρνα εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία στὸ ρόλο τῆς "Ἐλσας στὸ Λόεγκριν, πού παίξαμε χωρὶς μουσική.

— Θὰ γυρίσατε ὅλο τὸν κόσμο, κύριε Κατέρνα.

— Καὶ βέβαια, τὴ Ρωσία, τὴν Ἀγγλία, τὶς δυὸ Ἀμερικὲς... "Α! κύριε Κλαύδιε!

Νά τα! Μὲ λέει κιάλας «Κλαύδιο».

— "Α, κύριε Κλαύδιε, ὑπῆρξε ἐποχὴ πού βλέπετε ἤμουν τὸ εἶδωλο τοῦ Μπουένος "Αῦρες, κι ὅλο τὸ Ρίο Ἰανέιρο τρελλαινόταν γιὰ μένα. Μὴ νομίζετε πὼς τὰ παραλέω. "Ὅχι, ξέρω καλὰ τὴν ἀξία μου. Κι ἔπειτα, στὰ ἔργα πού παριστάναμε, τί ποικιλία πού εἶχαμε!..

— Τὰ συγχαρητήριά μου, κύριε συμπατριώτη μου.

— Τὰ δέχομαι, κύριε Κλαύδιε, γιατί ἀγαπῶ τὸ ἐπάγγελμά μου!

— Καὶ γιὰ νᾶμαστε εἰλικρινεῖς, ἐξακολούθησε ὁ κ. Κατέρνα, κερδίσαμε καὶ μερικὰ παραδάκια γυρίζοντας ἔτσι ἀπὸ πόλη σὲ πόλη. Ἔχουμε στὸν πάτο τῆς βαλίτσας μας μερικὲς μετοχὲς τοῦ Βορρά, πού μοῦ φαίνονται σπουδαιότητες, χρήματα ἐντελῶς ἐξασφαλισμένα, κι ὁ Θεὸς ξέρει πόσο τίμια τὰ κερδίσαμε, κύριε Κλαύδιε. Θεέ μου, ξέρω καλὰ πὼς ἂν καὶ ζοῦμε σὲ δημοκρατικὸ πολίτευμα κι εἴμαστε ὅλοι ἴσοι, θ' ἀργήση ὅμως νᾶρθῃ ἡ μέρα, ὅπου θὰ δοῦμε τὸν ἔντιμο οἰκογενειάρχη νὰ δειπνᾷ πλάι στὸν κύριο νομάρχη, καὶ τὸν ἠθοποιὸ ν' ἀρχίζῃ τὸ χορὸ μὲ τὸν κύριο στρατηγό... Μὰ τί πειράζει! Περιμένοντας νὰ ξημερώσῃ ἡ μεγάλη αὐτὴ δημοκρατικὴ μέρα, ἐμεῖς δειπνοῦμε καὶ χορεύουμε μεταξὺ μας.

— Πολὺ σωστά, κύριε Κατέρνα, καὶ γλεντοῦμε ἔτσι πολὺ ὠραῖα!

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἡ κ. Κατέρνα ἔρχεται νὰ μᾶς βρῇ. Εἶναι ἀντάξια συντρόφισσα τοῦ συζύγου της, καὶ γεννήθηκε στὸν κόσμον αὐτὸ γιὰ νὰ τὸν συμπληρώσῃ στὴ ζωὴ, ὅπως καὶ στὴ σκηνὴ, μιὰ ἀπὸ τὶς συντρόφισσες ἐκεῖνες τοῦ θεάτρου, πού δὲν κάνουν μῆτε σκέρτσα, μῆτε κακογλωσσίες.

— Σᾶς παρουσιάζω τὴν κυρία Καρολίνα Κατέρνα, μοῦ λέει ὁ κωμικός, μὲ τὸ ὕφος πού θὰ μοῦ παρουσίαζε τὴν Πάττι ἢ τὴ Σάρα Μπερνάρ.

— Ἀφοῦ ἔσφιξα τὸ χέρι τοῦ κ. Κατέρνα, τῆς εἶπα, θὰ εἶμαι εὐτυχῆς νὰ σφίξω τώρα καὶ τὸ δικό σας.

— Ἴδον τὸ χέρι μου, κύριε, ἀποκρίθηκε ἡ μεγάλη σουμπρέτα, μὲ ἀπλότητα κι εἰλικρίνεια.

— Ὅπως βλέπετε, δὲν κρατᾷ πόζα, κι εἶναι ἡ καλύτερη σύζυγος τοῦ κόσμου...

— Ὅπως κι ὁ κύριος ἀπ' ἐδῶ, ὁ καλύτερος σύζυγος...

— Εἶμαι πολὺ ὑπερήφανος, γιατί ἀληθινά, νομίζω,

εἶμαι ὁ καλύτερος σύζυγος, κύριε Κλαύδιε, ἀποκρίθηκε ὁ κωμικός, καὶ νὰ σᾶς πῶ γιατί; Γιατὶ κατάλαβα πὼς ὁ γάμος στηρίζεται ὀλόκληρος στὸ ρητὸ αὐτὸ τοῦ Εὐαγγελίου, πὺ οἱ σύζυγοι ἔπρεπε ν' ἀκολουθοῦν πιστά: «Αὐτὸ πὺ ἀγαπᾶ ἡ κυρία, ὁ κύριος πρέπει νὰ τὸ τρώη συχνά!».

Τὶ κέφι κι εὐλικρίνεια πὺ ἔχει τὸ γαλλικὸ αὐτὸ ζευγάρι! Τὶ διαφοροτικὸ πὺ εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸ ἀμερικανοαγγλικὸ ζευγάρι τοῦ «δοῦναι καὶ λαβεῖν», πὺ μιλά γιὰ ὑποθέσεις στὸ διπλανὸ βαγόνι. "Α! πόσο προτιμῶ τοὺς ἀγαθοὺς μου, εὐθυμοὺς Κατέρνα, ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους αὐτοὺς "Εφρινελ - Μπλύετ!

Μὰ νά, ὁ βαρῶνος Βάισσνιτσερντέρφερ μ' ἕνα ταξιδιωτικὸ σκούφο, βγαίνει ἀπὸ τὸ βαγόνι - ἐστιατόριο, ὅπου φαντάζομαι δὲν πέρασε θέβαια τὸν καιρὸ του νὰ μελετᾶ τὸ σιδηροδρομικὸ ὁδηγὸ.

— Νά, ὁ κοιλαρᾶς μας μὲ τὸ κωμικὸ καπέλο! φώναξε ὁ κ. Κατέρνα, ἀφοῦ ὁ βαρῶνος μπῆκε στὸ βαγόνι, χωρὶς νὰ μᾶς τιμήσῃ μ' ἕνα χαιρετισμὸ.

— Ἀλήθεια, εἶπα, ξέρετε γιατί ὁ βαρῶνος αὐτὸς ταξιδεύει μὲ τὸν μέγα ὑπερασιατικὸ;

— "Οχι, ὄχι! καθόλου!

— Εἶναι ἀντίπαλος τῆς μὲς Νέλλης Μπλού. Ἔχει τὴν ἀξίωση νὰ κάνῃ τὸ γύρο τοῦ κόσμου σὲ 39 μέρες μόνο.

— Τριάντα ἑννέα μέρες! φώναξε ὁ κ. Κατέρνα. Θέλετε νὰ πῆτε ἑκατὸν τριάντα ἑννέα! "Ω! δὲ φαίνεται καθόλου ἄνθρωπος τοῦ σπόρτ, ὁ βαρῶνος αὐτός, ὦ, μὰ καθόλου!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Ἐπὸ τὸ Μέρβ στὴ Μπουχάρα

Μεσημέρι καὶ τέταρτο. Μπήκαμε στὴ μερβιακὴ ὄαση, πὺ ἔχει ἑκατὸν εἴκοσι πέντε χιλιόμετρα μᾶκρος, δώδεκα χιλιόμετρα φάρδος κι ἑξακόσιες χιλιάδες ἐκτάρια περιοχή!

Δὲν μπορεῖτε νὰ πῆτε πὼς οἱ πληροφορίες πὸν σᾶς δίνω δὲν εἶναι ἀκριβεῖς! Δεξιὰ κι ἀριστερὰ καλλιεργημένοι ἀγροί, ὠραῖα πυκνὰ δένδρα, διάφορα χωριά τὸ ἓνα πίσω ἀπ' τὸ ἄλλο, καλαμοκαλύβες πίσω ἀπὸ τὰ δένδρα, καρποφόροι κῆποι ἀνάμεσα στὰ σπίτια, κοπάδια πρόβατα καὶ βόδια σκόρπια μέσα στὰ λιβάδια. Ὅλη αὐτὴ ἡ πλούσια ἐξοχὴ ποτίζεται ἀπὸ τὸν Μουργκαμπ — τὸ Ἄσπρο Νερὸ — ἢ ἀπὸ τὰ παραπόταμά του· κοπάδια φασιανοὶ πετοῦν ἀνάμεσα στὰ δέντρα, ὅπως τὰ κοράκια στὶς πεδιάδες τῆς Νορμανδίας.

Στὴ μία τὸ ἀπόγευμα τὸ τραῖνο στέκεται στὸ Μέρβ, 822 χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Οὔζον Ἐντὰ.

Νὰ μιὰ πόλη πὸν συχνὰ χτίστηκε καὶ ξαναχτίστηκε! Ἐπέφερε πολὺ ἀπὸ τοὺς πολέμους τοῦ Τουρκεστάν. Ἄλλοτε ἦταν φωλιὰ κακούργων καὶ ληστῶν κι εἶναι κριμα, πὸν ὁ διαβόητος Κι - Τσάνγκ δὲν ἔζησε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ἴσως νὰ γινόταν κανένας Τσιγκισχάνος.

Ὁ ταγματάρχης Νόλιτς μοῦ λέει ἓνα τουρκομάνικο γνωμικόν.

«Ἄν συναντήσης ἓνα Μερβιανὸ καὶ μιὰ ἔχιδνα, σκότωσε πρῶτα τὸ Μερβιανὸ κι ὕστερα βάλε τα μὲ τὴν ἔχιδνα».

— Νομίζω πὼς πρέπει ν' ἀρχίσης ἀπὸ τὴν ἔχιδνα, τώρα πὸν τὸ Μέρβ ἔγινε ρωσικόν.

Ἐπτά ὥρες θὰ μείνουμε στὸ Μέρβ. Ἐχω ὅλο τὸν καιρὸ νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν περιέργη αὐτὴ πόλη, πὸν ἄλλαξε βαθύτατα, φυσικὰ καὶ ἠθικά, μὲ τὴ ρωσικὴ διοίκηση. Εἶναι εὐτύχημα πὼς τὸ φρούριό της πὸν εἶχε ὀκτὼ χιλιόμετρα περιφέρεια καὶ χτίστηκε τὸ 1873 ἀπὸ τὸ Νούρ Βερντί, δὲν ἐμπόδισε τὰ τσαρικὰ στρατεύματα νὰ τὴν κατακτήσουν. Ἐτσι, ἢ ἄλλοτε φωλιὰ τῶν κακοποιῶν ἔγινε μιὰ ἀπὸ τίς κυριώτερες πόλεις τοῦ Τουρκεστάν.

Εἶπα στὸν ταγματάρχη Νόλιτς:

— Ἄν δὲν καταχρῶμαι τὴν εὐγένειά σας, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὲ συνοδεύσετε...

— Εὐχαρίστως, μοῦ ἀποκρίθηκε, μὲ μεγάλη χαρὰ θὰ ξαναδῶ κι ἐγὼ τὸ Μέρβ.

Ἐκινήσαμε μὲ βιαστικὸ βῆμα.

— Πρέπει νὰ σᾶς εἰδοποιήσω, μοῦ λέει ὁ ταγματάρχης, ὅτι θὰ δοῦμε τὴ νέα πόλη.

— Καὶ γιατί ὄχι τὴν παλιὰ πρῶτα; Θᾶναι πὶὸ λογικό, καὶ μάλιστα πὶὸ χρονολογικό.

— Γιατὶ τὸ παλιὸ Μέρβ ἀπέχει τριάντα χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ νέο, καὶ θὰ τὸ δῆτε, ὅταν θὰ περνοῦμε μὲ τὸ τραῖνο.

Οἱ ἀναγνώστες μου λοιπὸν δὲ θὰ χάσουν τίποτε.

Μὰ τί ἀπαίσια σκόνη! Ἡ ἐμπορικὴ πόλη εἶναι χτισμένη ἀριστερὰ στὸν ποταμὸ — μιὰ πόλη κατὰ τὸ ἀμερικάνικο σύστημα, πὸν θ' ἀρέσει στὸν κ. Ἐφρινελ: πλατεῖς δρόμοι, ὁλόισοι, πὸν κόβονται σὲ ὀρθὲς γωνίες, ἴσα εὐθύγραμμα βουλευάρτα, φυτεμένα μὲ δενδροστοιχίες· ζωνρὸ πήγαινε κι ἔλα τῶν ἐμπόρων, πὸν εἶναι ντυμένοι ἀνατολίτικα, Ἑβραῖοι μικροπραματευτάδες ὅλων τῶν εἰδῶν, πλῆθος γκαμῆλες καὶ δρομάδες, περιζήτητες, γιατί ἀντέχουν πολὺ στίς κακουχίες.

Πολὺ λίγες γυναῖκες κυκλοφοροῦν στοὺς δρόμους αὐτοὺς, πὸν τοὺς πυρώνει ὁ ἥλιος καὶ τοὺς κάνει σίδερο ἀναμμένο. Εἶδα ὅμως μερικὲς γυναῖκες, πὸν ἔχουν πολὺ ἐνδιαφέρον. Φοροῦσαν στρατιωτικὴ στολή, μαλακὰ ὑποδήματα, φουσεκλίκι στὸ στήθος, κατὰ τὴ μόδα τῶν Κιρκασίων.

Σᾶς συνιστῶ, ἂν πᾶτε ποτὲ στὸ Μέρβ, νὰ φυλάγεστε πολὺ ἀπὸ τοὺς σκύλους του. Σᾶς ἀναφέρω ἕνα περιστατικὸ γιὰ νὰ καταλάβετε πόσο εἶναι ἐπικίνδυνο. Λὲν πὸς οἱ σκύλοι τοῦ Μέρβ ἔφαγαν ἕνα Ρῶσο στρατηγὸ.

— Μὰ εἶναι ἀλήθεια αὐτό, ταγματάρχα μου; ρώτησα τὸ συνοδό μου.

— Ὅχι ἐντελῶς, ἀποκρίθηκε, δὲν τὸν ἔφαγαν ὁλόκληρο. Τοῦ ἀφήκαν τὰ ὑποδήματά του.

Στὸ παζάρι πουλοῦσαν περσικὰ ταπέτα, μὲ χρώματα ἐξαίσια καὶ ἀπίστευτη λεπτότητα. Τὰ ταπέτα αὐτὰ τὰ ὑφαίνουν ντόπιες γυναικοῦλες.

Στις ὄχθες τοῦ Μουργκαβ οἱ Ρῶσοι ἔχουν στρατιωτικὲς ἐγκαταστάσεις. Ἐκεῖ βλέπεις νὰ κάνουν παρελάσεις Τουρκομάνοι στρατιῶτες στὴν ὑπηρεσία τοῦ Τσάρου. Φοροῦν γαλάζιο καλπάκι κι ἄσπρες ἐπωμίδες. Ἡ ἄλλη στολή τους εἶναι τὰ ντόπια τους φορέματα. Ρῶσοι ἀξιωματικοὶ τοὺς γυμνάζουν.

Μιά ξύλινη γέφυρα ἔχει στηθῆ πάνω ἀπὸ τὸν ποταμό. Τὴν περνοῦν ὄχι μόνο οἱ πεζοί, μὰ καὶ τὰ τραῖνα. Στὴν ἄλλη ὄχθη βρίσκεται ἡ πόλη τῶν ὑπαλλήλων, μὲ πλῆθος πολιτικοὺς ὑπαλλήλους, πὺ φοροῦν ὅλοι τὸ ρωσικὸ καλπάκι.

Τὸ σπουδαιότερο ὅμως πὺ ἔχει νὰ δῆ κανένας, εἶναι ἓνας εἶδος προάστειο τοῦ Μέρβ, τὸ χωριὸ Τεκέ. Οἱ κάτοικοὶ του διατήρησαν τὸν ἄσχημο τύπο τῆς ξεπερασμένης αὐτῆς φυλῆς, βαριά σώματα, ἀπλωμένα αὐτιά, χοντρά χεῖλια, μαῦρα γένεια. Ἐδῶ μπορεῖς νὰ δῆς ἀληθινοὺς ἀνατολίτες, πράγμα πὺ δὲ βλέπεις στὴ νέα πόλη.

Στὴ στροφῆ ἐνὸς δρόμου, κοντὰ στὸ παζάρι, ἀντικρίζουμε τὸν Ἀμερικάνο παραγγελιοδόχο καὶ τὴν Ἑγγλέζα συνάδελφό του.

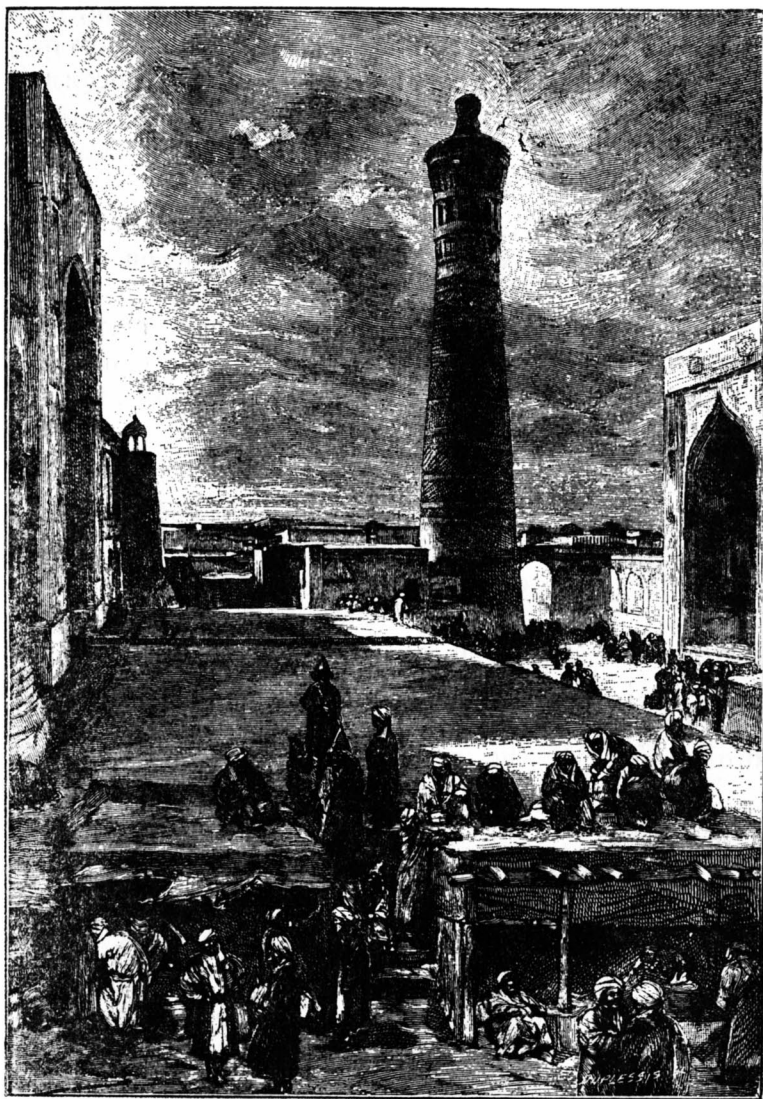
— Κύριε Ἐφρινελ, τοῦ φωνάζω. δὲν ἔχει κανένας τίποτε νὰ δῆ σπουδαῖο στὸ νέο Μέρβ.

— Τὸ ἐναντίον, κύριε Μπομπάρνακ. Τὸ Μέρβ μοῦ ἀρέσει πάρα πολὺ. Εἶναι σχεδὸν ἀμερικάνικη πόλη καὶ θὰ γίνῃ ἐντελῶς ἀμερικάνικη, ὅταν θ' ἀποφασίσουν οἱ Ρῶσοι νὰ τοῦ βάλουν τραῦ καὶ ἀερίοφως.

— Θὰ γίνῃ κι αὐτό!

— Τὸ ἐλπίζω, ἀποκρίθηκε ὁ Ἀμερικάνος. Καὶ τότε τὸ Μέρβ θ'ἄχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ὀνομάζεται ἀληθινὴ πολιτεία.

— Ἐγὼ σᾶς ὁμολογῶ, κύριε Ἐφρινελ, πὺς θὰ προτιμοῦσα νὰ κάνω μιὰ ἐκδρομὴ στὴν παλιὰ πόλη, νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ τζαμιά της, τὸ φρούριό της, τὰ παλάτια της. Δυστυχῶς εἶναι λίγο μακριά, τὸ τραῖνο δὲ σταματᾷ, καὶ δὲν ξέρετε πόσο λυποῦμαι...

Έτσι περπατώντας στους σκοτισμένους δρόμους τῆς Μπουχάρας, ἔμπαινα στήν τύχη σά διάφορα οἰκοδομήματα. (Σελ. 105)

7. Ἰουλίου Βέρν. Ἀπό τὸν Καύκασο σὸ Πεκίνο

— Πφ! ἔκαμε ὁ Γιάνκης. Ἐγὼ νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, λυποῦμαι μονάχα πὺν δὲν μπορῶ νὰ τοποθετήσω στὶς τουρκομάνικες αὐτὲς χῶρες τὸ ἐμπόριό μου. Οἱ Τουρκομάνοι σοῦ ἔχουν κάτι δόντια...

— Εὐτυχῶς, οἱ γυναῖκες σοῦ ἔχουν κάτι μαλλιά! εἶπε ἡ μὴς Ὅρατία Μπλύετ.

— Δὲν ἔχετε, μὴς, παρὰ ν' ἀγοράσετε τὶς πλεξοῦδες τους, ἀποκριθῆκα, κι ἔτσι δὲ θὰ χάσετε καθόλου τὸν καιρό σας.

— Καὶ θὰ τὸ κάνη, νὰ εἶστε βέβαιος, ὁ οἶκος Χόλμες Χόλμ τοῦ Λονδίνου, ἀποκριθῆκε ἡ πρακτικὴ συνταξιδιώτισσά μου. Μόλις ἐξαντλήσουμε τὶς πλεξοῦδες τῆς Κίνας, θὰ στραφοῦμε πρὸς τὸ Τουρκεστάν.

Τὸ χαριτωμένο ζευγάρι μᾶς ἀφῆκε.

Ὁ περιπάτός μας τελείωσε, καὶ λίγα πράγματα εἶδα γιὰ τὴν ἐφημερίδα μου. Ἄραγε θὰ μπορέσω νὰ μάθω τὸ ὄνομα τοῦ ἐπίσημου πτόματος, πὺν ταξιδεῦει μαζί μας; Θὰ κατορθώσῃ ἄραγε ὁ κ. Ποπῶφ ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοὺς αὐστηροὺς φρουροὺς τὸ ὄνομα τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς προσωπικότητος;

Γυρίζουμε πίσω καὶ τί εὐτυχία! Μόλις ἔφθασα στὸ σταθμό, ὁ κ. Ποπῶφ τρέχει χαρούμενος:

— Ξέρω τ' ὄνομα! εἶπε.

— Λοιπὸν, λέγε!

— Γὲν - Λοῦ... ὁ μέγας μανδαρίνος Γὲν - Λοῦ ἀπὸ τὸ Πεκίνο.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Ποπῶφ.

Τρέχω στὸ τηλεγραφεῖο τοῦ σταθμοῦ καὶ στέλνω στὸν «Εἰκοστὸν Αἰῶνα» τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

Μέρβ, 16 Μαΐου, ἐπὶ τὸ βράδι

«Ἐπερασιατικὸς ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ Μέρβ. Παραλάβαμε στὸ Ντουσὰκ πτόμα μεγάλου μανδαρίνου Γὲν - Λοῦ, προερχόμενον ἀπὸ τὴν Περσία, κατευθυνόμενον Πεκίνο».

Πολύ ακριβά, μού στοίχισε τὸ τηλεγράφημα, μά, καθὼς βλέπετε, ἄξιζε τὸν κόπο.

Τὸ ὄνομα τοῦ Γ' ἐν - Λοῦ διαδόθηκε ἀμέσως σὲ ὅλα τὰ βαγόνια, καὶ μού φάνηκε πὼς ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ χαμογέλασε πονηρά, ὅταν τὸ ἄκουσε.

Ἄφήκαμε τὸ σταθμὸ στὶς ὀκτὼ τὸ βράδυ ἀκριβῶς. Μετὰ σαράντα λεπτά περνούσαμε κοντὰ ἀπὸ τὸ παλιὸ Μέρβ, μὰ δυστυχῶς ἦταν βαθὺ σκοτάδι, καὶ δὲν μπόρεσα νὰ δῶ τίποτε. Κι ὅμως, καθὼς μού λένε, στὸ παλιὸ Μέρβ ἔχει ὀλόγυρα ἓνα περίφημο φρούριο μὲ τετράγωνους πύργους ἀπὸ τοῦβλα ψημένα στὸν ἥλιο. Παντοῦ ἐρείπια ἀπὸ παλάτια καὶ τάφους, ἀπὸ τζαμιά, καὶ πλῆθος ἀρχαιολογικὰ περιέργα, πὺν ἂν τὰ ἔβλεπα, θὰ μπορούσα νὰ κάνω ἓνα ἄρθρο ἀπὸ διακόσιες τουλάχιστο τυπωμένες γραμμές.

— Μὴ πολυστενοχωριέστε, μού εἶπε ὁ ταγματάρχης Νόλιτις. Τὰ πράγματα δὲν εἶναι ὅπως τὰ φαντάζεσθε. Τὸ παλιὸ Μέρβ χτίστηκε τέσσερεις φορές. Ἄν βλέπατε τὴν τέταρτη πόλη, τὸ Μπαϊράμ - Ἄλῃ, τῆς περσικῆς ἐποχῆς, δὲ θὰ βλέπατε τὴν τρίτη πόλη, πὺν ἦταν μογγολικὴ, κι ἀκόμα λιγότερο τὴ δεύτερη, τὴ μουσουλμανικὴ, πὺν ὀνομαζόταν Σουλτὰν - Σαντζάρκαλα, κι ἀκόμα λιγότερο τὴν πρώτη, τὴν ἀρχαιότερη. Αὐτὴν ἄλλοι τὴν ὀνομάζουν Ἰσκαντέρ - Καλά, ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κι ἄλλοι Γκισαὺρ - Καλά. Παρηγορηθῆτε λοιπόν, κύριε Μπομπάρνακ!

Αὐτὸ κι ἔκανα. Παρηγορήθηκα, ἀφοῦ δὲν εἶχα τίποτε καλύτερο νὰ κάνω.

Τὸ τραῖνο μας προχωρεῖ πρὸς τὰ βορειοδυτικά.

Τώρα περνοῦμε τὴν ἔρημο, τὴν ἀληθινὴ ἔρημο πὺν δὲν ἔχει στάλα νερό. Εὐτυχῶς, ἄνοιξαν ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀρτεσιανὰ πηγάδια, κι ἔτσι ὑδρεύονται οἱ διάφοροι σταθμοί.

Ὁ ταγματάρχης μού ἐξιστορεῖ τί φοβερὲς δυσκολίες βρῆκαν οἱ μηχανικοὶ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ συγκρατήσουν στὰ μέρη αὐτὰ τοὺς ἀμμόλοφους, πὺν μετακινούνταν δεξιά κι ἀριστερὰ τῆς γραμμῆς. Ἔψωσαν φράκτες γερούς,

για να ἐμποδίζουσαν τὴν ἄμμο νὰ πλακῶνῃ τὶς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς. Μετὰ τὴν ἔρημο αὐτὴ ἀρχίζει ἡ ἐπίπεδη πεδιάδα, ὅπου ἡ τοποθέτησι τῶν γραμμῶν ἦταν πολὺ εὐκόλη, καὶ ἔγινε ταχύτατα.

Σιγὰ σιγὰ οἱ συνταξιδιωτὲς μου ἀποκοιμοῦνται, καὶ τὸ βαγόνι μας πάλι μεταβάλλεται σὲ ὑπνωτήριο.

Ὡρα νὰ πάω νὰ δῶ τί ἀπογίνεται μέσα στὴν κάσα ὁ Ρουμάνος μου. Γιὰ σκεφθῆτε σὲ τί τρόπον τὸν ἔβαλα! Τώρα γνωρίζει πὼς κάποιος ἀνακάλυψε τὸ μυστικόν του· ποιὸς ξέρει λοιπόν; μπορεῖ νὰ τοῦ ἔρθῃ ἡ ἰδέα νὰ κατεβῇ σὲ κανένα σταθμό, νὰ θυσιάσῃ τὸ ἐπίλοιπον ταξίδι του καὶ νὰ προτιμήσῃ νὰ μὴ δῇ τὴν ὠραία δεσποινίδα Ζίνκα, παρὰ νὰ πέσῃ στὰ νύχια τῆς Ἑταιρίας τοῦ σιδηροδρόμου.

Ὅσο τὸ συλλογίζομαι, τόσο βλέπω πὼς δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ καταλήξῃ ὁ δυστυχὴς Ρουμάνος σ' αὐτὴ τὴν ἀπόφαση, καὶ ἔτσι χάνει αὐτὸς τὸ ταξίδι του καὶ τὴν ὠραία Ζίνκα, χάνω καὶ ἐγὼ τὸν ἀριθμὸ μου 11, ἕναν ἀπὸ τοὺς καλύτερους τῆς συλλογῆς μου.

Ἀποφάσισα λοιπὸν νὰ τοῦ κάνω, χωρὶς ἄλλο, ἐπίσκεψιν τὴ νύχτα αὐτὴ. Θὰ περιμένω νὰ περάσουμε τὸ σταθμὸν τοῦ Τσαρτζοῦ, στὶς δυὸ καὶ εἴκοσι ἑπτὰ λεπτὰ μετὰ τὰ μεσάνυχτα, πρὶν ν' ἀνεβοῦμε πλάι στὸν ποταμὸ Ἄμου Ντάρια. Χωρὶς ἄλλο, ὁ κ. Ποπόφ θὰ πάῃ τότε νὰ κοιμηθῇ στὴν καμαρούλα του καὶ θᾶναι ἡ κατάλληλη στιγμή νὰ τρυπώσω καὶ ἐγὼ μὲ προσοχὴν εἰς τὴν σκευοφόρα, χωρὶς νὰ μὲ δῇ ψυχῇ.

Χωρὶς καμιὰ καθυστέρηση, τὸ τραῖνον μπαίνει εἰς τὸν σταθμὸν Τσαρτζοῦ — χιλιοστὸ πέμπτον βέρσι. Τὸ Τσαρτζοῦ εἶναι σημαντικὴ πόλις τοῦ χανάτου τῆς Μπουχάρας, ὅπου ὁ ὑπερκασιανὸς ἔφθανε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ Νοέμβριον τοῦ 1886, δέκα ἑπτὰ μῆνες ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἡμέραν πού τοποθετοῦσαν τὴν πρώτην τραβέρσαν. Ἀπέχουμε τώρα μόλις δώδεκα βέρσια ἀπὸ τὸν Ἄμου Ντάρια.

Τὸ τραῖνον σταματᾷ εἰς τὸν σταθμὸν Τσαρτζοῦ εἰς τέταρτον. Μερικοὶ ταξιδιωτὲς κατεβαίνουν, ἄλλοι ἀνεβαίνουν γιὰ νὰ

πᾶνε στὴ Μπουχάρα ἢ στὴ Σαμαρκάνδη, ὅλοι δεύτερη θέση. Ὁ σταθμὸς μιὰ στιγμή ἀποκτᾶ κάποια κίνηση.

Κατεβαίνω κι ἐγὼ καὶ περπατῶ μπροστὰ ἀπὸ τὴν πρώτη σκευοφόρα. Ἐξαφνα, βλέπω τὴν πόρτα τῆς ν' ἀνοίγει καὶ νὰ κλείνη σιγὰ σιγὰ, χωρὶς θόρυβο. Ἕνας ἄνθρωπος γλιστρᾷ στὸν ἐξώστη, κι ἀθύρῃ κατεβαίνει στὸ μισοφωτισμένο σταθμὸ.

Εἶναι ὁ Ρουμάνος μου... Ποιὸς ἄλλος; Χωρὶς ἄλλο, αὐτὸς εἶναι! Κανένας δὲν τὸν εἶδε, κι ἔτσι μπόρεσε ν' ἀνακατευθῆ μὲ τοὺς ἄλλους ταξιδιωτῆς. Γιατί ἄραγε νὰ κατέβηκε; Μήπως θέλησε νὰ τὸ σκάσει; Μήπως θέλει ἀπλῶς ν' ἀνανεώσῃ τὶς προμήθειές του στὸ ρεστωράν; Ἄχ, Θεέ μου, φοβοῦμαι πὼς θὰ μοῦ φύγῃ γιὰ πάντα! Καὶ τότε;

Μὰ θὰ τὸν ἐμποδίσω... Θὰ τρέξω νὰ τοῦ μιλήσω... Θὰ τοῦ ὑποσχεθῶ πὼς θὰ τὸν βοηθήσω, ἂν χρειαστῆ ἀνάγκη, πὼς κανενὸς δὲ θὰ ὁμολογήσω τὸ μυστικόν. Θὰ τὸν καθησυχάσω... Θὰ τοῦ μιλήσω γαλλικά, ἀγγλικά, γερμανικά, ρωσικά — ὡσότου μὲ καταλάβῃ. Θὰ τοῦ πῶ: «—Φίλε μου, μὴν ἀνησυχητε! Εἶμαι φίλος σας... Δὲ θὰ σᾶς προδώσω... Ἄν θέλετε τροφίμα, θὰ σᾶς φέρνω ἐγὼ τὴ νύχτα... Καὶ θὰ σᾶς κρατῶ ὅταν, δὲν ὑπάρχῃ κίνδυνος κανένας, συντροφιά, νὰ περνᾷ λίγο ἢ ὥρα σας... Μὴ λησμονητε πὼς ἡ δεσποινίδα Ζίνκα Κλόρκ, ἡ ὡραιότατη Ρουμᾶνα, σᾶς περιμένει στὸ Πεκίνο!». Αὐτὰ θὰ τοῦ πῶ καὶ ἄλλα πολλά, ὅ,τι μπορῶ, γιὰ νὰ τὸν πείσω νὰ ξαναγυρίσῃ στὴ ντουλάπα του!

Τὸν παρακολουθῶ λοιπὸν μὲ προσοχή, χωρὶς νὰ μὲ καταλάβῃ. Εὐτυχῶς, ἔτσι ποὺ ἀνακατώθηκε τώρα μὲ τὸ πλῆθος, δὲ διατρέχει κανένα κίνδυνο νὰ τὸν ἰδοῦν. Μῆτε ὁ κ. Ποπώφ, μήτε κανεὶς ἄλλος ὑπάλληλος δὲν μπορεῖ νὰ ὑποψιασθῆ πὼς ὁ νέος αὐτὸς βρῖσκεται λαθρεμπορικὰ στὸ τραῖνο. Μὰ θὰ τραβήξῃ ἄραγε πρὸς τὴν πόρτα τῆς ἐξόδου... νὰ μοῦ ξεφύγῃ;

Ὅχι, δόξα σοι ὁ Θεός! Ὁ καημένος θέλησε μονάχα νὰ ξεμουδιάσῃ λίγο... Τόσον καιρὸ κλεισμένος στὴν κάσα

του θάχη πιαστή. Ἐπὸ τὸ Μπακού δὲν ἔκανε βῆμα — δηλαδὴ μένει ἀκίνητος ἐξήντα ὥρες περίπου. Ἔχει λοιπὸν κι αὐτὸς δίκιο νὰ θέλῃ νὰ περπατήσῃ λίγο στὸν ἀνοιχτὸ ἀέρα!

Εἶναι μέτριος στὸ ἀνάστημα, εὐλύγιστος, περπατᾷ ἐλαφρά... Μαζεύεται, γλιστρᾷ σὰ γάτος, ἔχει συνηθίσει ἀπὸ τὸ κλουβί του νὰ πιάνῃ ἐλάχιστο τόπο. Φορεῖ ἓνα μικρὸ σακάκι, πανταλόνι μὲ πέτσινη ζώνη, κασκέτο. Ὁλη του ἡ ἐνδυμασία ἔχει σκοῦρο χροῶμα.

Ἡσύχασα. Σίγουρα δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ τὸ σκάσῃ. Γυρίζει πίσω στὴ σκευοφόρα, σηκώνει τὸ πόδι του, πατάει τὸ σκαλοπάτι, ἀνεβαίνει στὸν ἐξώστη, κι ἡ πόρτα τῆς σκευοφόρας κλείνει σιγὰ σιγὰ ἀπὸ πίσω του. Μόλις τὸ τραῖνο κινήσῃ, θὰ πάω νὰ χτυπήσω τὴ ντουλάπα του καὶ τότε...

Μὰ κάτι ἀπρόοπτο πάλι! Ἄντὶ νὰ μείνουμε ἓνα τέταρτο στὸ σταθμὸ, μένουμε τρία τέταρτα. Τὸ φρένο τῆς μηχανῆς χάλασε λίγο, κι ἔπρεπε νὰ τὸ διορθώσῃν. Τοῦ κάκου φωνάζει ὁ δυστυχῆς βαρῶνος, τοῦ κάκου ἀρχίζει νὰ βλαστημᾷ καὶ νὰ φοβερίζῃ. Ξεκινοῦμε μόλις στίς τρεῖς καὶ μισή, τὴν ὥρα πού ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ...

Κι ἔτσι, μῆτε ἀπόψε δὲν μπόρεσα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ φυλακισμένο μου! Παρηγορήθηκα κάπως γιατί μπόρεσα νὰ δῶ τὸν Ἄμου - Ντάρια.

Ὁ Ἄμου - Ντάρια εἶναι ὁ ὠξὸς τῶν ἀρχαίων, ποταμὸς περίφημος, ὅπως κι ὁ Ἰνδὸς κι ὁ Γάγγης. Ἄλλοτε χυνόταν στὴν Κασπία θάλασσα, ἔπειτα ὁμως ἄλλαξε κοίτη, καὶ χύνεται στὴ θάλασσα τοῦ Ἀράλ. Τροφοδοτεῖται ἀπὸ τὰ χόνια καὶ τὶς βροχὲς τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Παμῖρ καὶ τὰ νερά του τρέχουν σιγὰ ἀνάμεσα στοὺς ἀργιλώδεις κι ἀμμουδεροὺς λόφους. Οἱ ντόπιοι τὸν ὀνομάζουν «Ποταμοθάλασσο» καὶ τὸ ρέμα του ἔχει μᾶκρος 2.500 χιλιόμετρα.

Τὸ τραῖνο περνᾷ μιὰ γέφυρα, μιὰ λεύγα μᾶκρος, ἐπάνω ἀπὸ τὸν Ἄμου - Ντάρια· ἡ γέφυρα ἔχει ὕψος ἔντεκα μέτρα. Τὴν ὥρα πού τὴν περνοῦμε, τρέμει ὀλόκληρη ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ τραίνου. Ὁ στρατηγὸς Ἄνεγκοφ τὴν κα-

τασκεύασε σὲ δέκα μῆνες, κι εἶναι ἡ σπουδαιότερη γέφυρα ἀπ' ὅσες περνᾷ ὁ μέγας ὑπερασιατικός.

Τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ εἶναι κίτρινα λαμπερά. Στὰ πλατύτατα νερά του διακρίνω ἐδῶ κι ἐκεῖ μερικὰ σκορπισμένα νησιά.

Ὁ κ. Ποπῶφ μοῦ δείχνει μερικὲς σκοπιὲς φρουρῶν, πὸν βρίσκονται δεξιὰ κι ἀριστερὰ τῆς γέφυρας.

— Τί χρησιμεύουν οἱ σκοπιὲς αὐτές; ρώτησα.

— Γιὰ τοὺς φρουροὺς πὸν μένουν ἐδῶ καὶ φυλάγουν μὴν τύχη καὶ πιάση πυρκαϊά. Κάθε σκοπιὰ ἔχει καὶ τὴν πυροσβεστικὴ τῆς ἀντλία.

Ἡ προφύλαξη αὐτὴ εἶναι ἀπαραίτητη. Τὰ ἀναμμένα κάρβουνα, πὸν ξετινάζονται ἀπὸ τὴ μηχανή, ἔβαλαν φωτιὰ πολλὲς φορὲς στὴ γέφυρα. Ὑπάρχει ὅμως κι ἓνας ἄλλος κίνδυνος: πολλὲς βάρκες, οἱ περισσότερες φορτωμένες μὲ πετρέλαιο, ἀνεβαίνουν καὶ κατεβαίνουν τὸν Ἄμου - Ντάρια καὶ συχνὰ οἱ βάρκες αὐτὲς παίρνουν φωτιὰ. Βλέπετε λοιπὸν πόσο ἀπαραίτητη εἶναι ἡ ἐπιτήρηση. Ἄν καμιά μέρα καὶ ἡ τεράστια αὐτὴ γέφυρα, θὰ χρειασθῆ πάλι ἓνας χρόνος σχεδὸν γιὰ νὰ ξαναγίνη, καὶ τὸ ταξίδι τοῦ ὑπερασιατικοῦ θὰ δυσκολευθῆ πολὺ γιὰτὶ δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλο νὰ μεταφερθοῦν οἱ ταξιδιωτὲς ἀπὸ τὴ μὴν ὄχθη στὴν ἄλλη.

Ἐπὶ τέλους, τὸ τραῖνο πέρασε τὸν ποταμὸ μὲ μικρὴ ταχύτητα. Εἶναι πιά μέρα. Ἡ ἔρημος ξαναφαίνεται ἀπὸ τὸν δεῦτερο σταθμὸ τοῦ Καρακούμ. Πέρα μακριὰ διακρίνονται οἱ μαιάνδροι ἐνὸς παραποτάμου τοῦ Ἄμου - Ντάρια, πὸν οἱ ντόπιοι τὸν λένε Σαραφιάν, δηλαδὴ «χρυσοφόρο ποτάμι». Ὁ παραπτόταμος αὐτὸς φθάνει ὡς τὴν κοιλάδα τοῦ Σόγδ, στὴν εὐφορώτατη ὄαση, ὅπου λάμπει ἡ περίφημη πόλη Σαμαρκάνδη.

Στὶς πέντε τὸ πρωὶ τὸ τραῖνο σταματᾷ στὴν πρωτεύουσα τοῦ χανάτου τῆς Μπουχάρας, χίλια ἑκατὸν ἑπτὰ βέρστια ἀπὸ τὸ Οὐζόν Ἄντά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Πρὸς τὴ Σαμαρκάνδη

Τὰ χανάτα τῆς Μπουχάρας καὶ τῆς Σαμαρκάνδης ἀποτελοῦσαν ἄλλοτε τὴ Σογδιανὴ περσικὴ σατραπεία, κατοικούμενη ἀπὸ τοὺς Τατζίκ, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς Οὐσμπέκους, πὸν κυρίευσαν καὶ κατάστρεψαν τὴ χώρα κατὰ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰώνα. Ὑπάρχει ὅμως ἕνας ἐχθρὸς μεγαλύτερος, πὸν ἀπειλεῖ διαρκῶς νὰ εἰσβάλῃ καὶ νὰ ἐρημώσῃ τὴν ὠραία ὄαση: ὁ ἄμμος. Οἱ εἰδικοὶ θάμνοι πὸν εἶχαν φυτέψει γιὰ νὰ στερεώσουν τοὺς ἀμμόλοφους, ἔχουν σχεδὸν καταστραφῆ.

Ἡ Μπουχάρα ἦταν ἡ πρωτεύουσα τοῦ χανάτου, ἡ Ρώμη τοῦ Ἰσλάμ, ἡ «εὐγενέστατη πολιτεία», ὅπως τὴν ὀνόμαζαν, ἡ πόλις τῶν τζαμιῶν, τὸ ἱερὸ κέντρο τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας. Ἦταν ἡ πόλις μὲ τις ἑπτὰ πύλες· γύρω τριγύρω τῆς ὑψώνονταν μεγάλα φρούρια καὶ προφύλαγαν τοὺς θησαυροὺς τῆς. Τὸ ἐμπόριό τῆς μὲ τὴν Κίνα ἦταν, στὰ καλά τῆς χρόνια, μεγάλο. Σήμερα ἔχει ξεπέσει, διατηρεῖ ὅμως ἴχνη ἀπὸ τὴν παλιά τῆς λαμπρότητα. Τὰ τζαμιά τῆς προπάντων, ὅσα ἀκόμα σώζονται, εἶναι ἐξάίσια.

Περπατῶ μὲ τὸν ταγματάρχη, πὸν γνωρίζει καλὰ τὴ Μπουχάρα, καὶ μοῦ δίνει ὅσες πληροφορίες μοῦ χρειάζονται. Δυστυχῶς, δὲν μπορεῖ νὰ μὲ συνοδεύσῃ ὡς στὸ τέλος, γιὰτὶ ἔχει μερικὲς ἐπισκέψεις νὰ κάνῃ. Θὰ φύγουμε κατὰ τις ἔντεκα τὸ πρωί. Ἔχω λοιπὸν πέντε ὥρες στὴ διάθεσή μου, πὸν δυστυχῶς δὲν εἶναι ἀρκετές, γιὰτὶ ἡ πόλις ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸ σταθμὸ.

Εὐτυχῶς, ἕνας μικρὸς σιδηροδρομᾶκος ἐνώνει τὸ σταθμὸ μὲ τὴ Μπουχάρα, κι ἔτσι θὰ ἔχω κάπως καιρὸ νὰ ἐπισκεφθῶ τὴ μυστηριώδη ἱστορικὴ πόλις.

Συμφωνήσαμε μὲ τὸν ταγματάρχη νὰ μποῦμε μαζὶ

στό τραίνο, κι ὅταν φθάσουμε στὴν πόλη, θὰ χωριστοῦμε, γιὰ νὰ πάη αὐτὸς στὶς δουλειές του. Ὡστε δὲν μπορῶ καθόλου νὰ ὑπολογίζω νὰ τὸν ἔχω μαζί μου καὶ νὰ μὲ ὀδηγήσῃ πρὸς τὰ πρὸ ἀξιοθέατα μέρη. Μὰ εἶναι δυνατὸ νὰ μὴν ἔρθῃ κανένας ἀπὸ τοὺς ἀριθμούς μου νὰ μοῦ κάνῃ συντροφιά;

Ἄς δοῦμε.

Μὰ ὁ σιδηροδρομικός σφυρίζει. Τρέχω λοιπὸν μὲ τὸν ταγματάρχη καὶ καθόμαστε σ' ἓνα ἀνοιχτὸ βαγόνι. Μετὰ μισὴ ὥρα φθάνουμε στὴν πόλη, ὁ ταγματάρχης μ' ἀφίνει, κι ἔτσι ἀπομένω μονάχος μου κι ἀρχίζω νὰ περπατῶ στοὺς δρόμους τῆς Μπουχάρας.

Ἄν ἔλεγα στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» πὼς ἐπισκέφθηκα τὰ ἑκατὸ σχολεῖα τῆς Μπουχάρας, τὰ τριακόσια τῆς Τζαμιά, βέβαια δὲ θὰ μὲ πίστευαν, ὅσο κι ἂν ἔχουν τὴν πεποίθησιν πὼς ἓνας δημοσιογράφος δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ πῇ ὑπερβολές...

Ἔτσι, περπατώντας στοὺς σκονισμένους δρόμους τῆς Μπουχάρας, ἔμπαινα στὴν τύχη στὰ διάφορα οἰκοδομήματα, πὺν συναντοῦσα καὶ πὺν μοῦ φαίνονταν ἀξιοπαρατήρητα. Βυθίστηκα στὸ παζάρι, ὅπου πουλοῦν τὰ διάφορα ὑφάσματα, τοὺς ἀλατζάδες, τὰ λεπτότατα ἀραχνένια μαντήλια, τὰ δέρματα μὲ τὴ μοναδικὴ κατεργασία τους καὶ τὰ ὠραιότατα μεταξωτά. Ἐπειτα μπῆκα σ' ἓνα ἄλλο τραπέζι, ὅπου πουλοῦσαν τὰ δέκα ἕξι εἶδη τοῦ τσαγιοῦ. Ἐντεκα ἀπὸ αὐτὰ τὰ εἶδη εἶναι τὰ λεγόμενα πράσινα τσάγια, γιὰτί, καθὼς ξέρετε, στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Κίνας καὶ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας πίνουν μονάχα πράσινο τσάι. Ἐνα προπάντων εἶναι περιζήτητο, τὸ λεγόμενον «λούκα»· ἓνα μονάχα φύλλο ἀρκεῖ ν' ἀρωματίσῃ ὀλόκληρη τσαγέρα.

Πιὸ πέρα συνάντησα τὶς δεξαμενὲς τοῦ Ντιβὰν μεγκί, τριγυρισμένες ἀπὸ φτελιές. Πιὸ πέρα ὑψώνεται τὸ ὀχυρωμένον παλάτι, μ' ἓνα καινούργιο μεγάλο ρολοῖ στὴν εἴσοδο. Ἄγρωτάτη εἶναι ἡ ὄψη τοῦ παλατιοῦ αὐτοῦ μὲ τὰ μπρούτζινα κανόνια στὴν πόρτα. Στοὺς δρόμους κυκλοφοροῦν μπουχαρινοὶ στρατιῶτες μ' ἄσπρα πανταλόνια, μαῦρο

πανωφόρι, σκοῦφο ἀστραχάν, ὑψηλὲς μπότες· κάπου κάπου συναντᾶς καὶ Ρώσους ἀξιωματικούς μὲ τὴ στολὴ γεμάτη χρυσὰ σειρήτια.

Κοντὰ στὸ παλάτι δεξιὰ ὑψώνεται τὸ μεγαλύτερο τζαμί τῆς Μπουχάρας, τὸ τζαμί Μετζζιντι Κελάμ, πὺ χτίστηκε ἀπὸ τὸν Ἀβδουλάχ Σεμπανί. Πλήθος θόλοι, καμπανάκια, μιναρέδες καὶ στὴν κορφή τους φωλιὲς πελαργῶν· τὰ ἱερὰ αὐτὰ πουλιὰ τῶν μουσουλμάνων πετοῦν πάνω ἀπὸ τὴν πόλη.

Περπατώντας ἔτσι στὴν τύχη φθάνω στὶς ὄχθες τοῦ Σαραφιάν. Τὰ νερά του εἶναι δροσερὰ καὶ διαυγέστατα καὶ συχνὰ φουσκώνουν καὶ καταστρέφουν τ' αὐλάκια, πὺ ἔχουν ἀνοίξει δεξιὰ κι ἀριστερά. *Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, σκύλοι, δίποδα καὶ τετράποδα λούζονται, ὅλοι μαζί, φωνάζοντας, οὐρλιάζοντας, ἀληθινὸ πανδαμῖο.

Ἄκολουθώντας διεύθυνση πρὸς τὸ κέντρο τῆς Μπουχάρας, συναντῶ ὁμάδες δερβίσηδες, μὲ τοὺς ψηλοὺς μυτεροὺς σκούφους των, μὲ ἓνα μεγάλο ραβδί στὸ χέρι, μὲ τὰ μαλλιά λυμένα τρικυμιστὰ στὸν ἀέρα. Κάποτε σταματοῦν κι ἀρχίζουν ἄγριο, ἀλλοπρόσαλλο χορὸ, μουγκρίζοντας συγχρόνως φανατικούς θρησκευτικούς ὕμνους.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχάσω νὰ σᾶς πῶ πὺ πῶς πῆγα στὸ βιβλιοπάζαρο. Πάνω ἀπὸ εἴκοσι ἑξὶ μαγαζάκια πουλοῦν χειρόγραφα κι ἔντυπα, ὄχι μὲ τὸ ζύγι, ὅπως τὸ τσαί, μήτε μὲ τὸ μάτσο, ὅπως τὰ λαχανικά, μὰ μὲ τὸ κομμάτι.

*Ἄν ρωτᾶτε καὶ γιὰ τοὺς πολυαριθμοὺς μεντρεσέδες, τὰ κολλέγια αὐτὰ, πὺ ἔδωσαν στὴ Μπουχάρα τὴν πανεπιστημιακὴ τῆς φήμη, πρέπει νὰ ὁμολογήσω πὺς δὲν ἐπισκέφθηκα κανένα. Κουρασμένος, ξεθεωμένος, πηγαίνω νὰ ξανακαθίσω κάτω ἀπὸ τὶς φτελιές, στὸ Ντιβάν - μπεγκί. Ἐκεῖ βάζουν διαρκῶς τεράστια τσαγιερά καὶ μὲ ἓνα «τίνγκ» (ἑβδομήντα πέντε περίπου λεπτά), δροσιζομαι μὲ τὸ θεσπέσιο αὐτὸ «σίβεν», τσαί πρῶτης ποιότητος, πὺ δὲ μοιάζει διόλου μὲ τὸ τσαί πὺ μεταχειρίζομαστε στὴν Εὐρώπη καὶ πὺ, ὅπως λένε, τὸ δικό μας τσαί τὸ ἔχουν ἤδη μεταχει-

ρισθῆ γιὰ νὰ καθαρίσουν τὰ χαλιά τους στὴν Κίνα.

Νά, ἡ μοναδικὴ ἀνάμνηση ποὺ κράτησα ἀπὸ τὴ Ρώμη αὐτὴ τοῦ Τουρκεστάν.

Στὶς δέκα καὶ μισή, μαζί μὲ τὸν ταγματάρχη Νόλτιτς, ποὺ ξαναβρῆκα στὸ σιδηροδρομᾶκο, φθάνουμε στὸ σταθμὸ. Οἱ ἀποθῆκες του εἶναι γεμάτες βαμβάκι τῆς Μπουχάρας καὶ μαλλὶ τοῦ Μέρβ.

Μὲ μιὰ ματιὰ βλέπω πὼς ὅλα τὰ νούμερά μου εἶναι στὸ σταθμὸ, ἀκόμα κι ὁ Γερμανὸς βαρῶνος. Στὴν οὐρὰ τοῦ τραίνου οἱ Πέρσες φυλᾶνε μὲ προσοχὴ τὸ πτώμα τοῦ μανδαρίνου Γὲν - Λοῦ. Μοῦ φαίνεται πὼς τρεῖς ἀπὸ τοὺς συνταξιδιωτὲς μου τοὺς παρατηροῦν μὲ ιδιαίτερη προσοχὴ· εἶναι οἱ Μογγόλοι μὲ τὸ ὑποπτο ὕφος, ποὺ πήραμε στὸ Ντουςάκ. Περνώντας μάλιστα δίπλα τους νόμισα πὼς ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ τοὺς ἔκανε κάποιον νόημα, ποὺ δὲν καταλαβαίνω τί θέλει νὰ πῆ. Τοὺς γνωρίζει ἄραγε; Ὅπως κι ἂν εἶναι, αὐτὸ μοῦ ἐρεθίζει τὴν περιέργεια.

Δὲ γελᾶστηκα· σωστὸς Παριζιάνος κάτω ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίᾳ τοῦ Κινέζου. Πέρασε τρία χρόνια ἀνάμεσα στὸν κόσμον, ὅπου γλεντοῦν καὶ σπουδάζουν. Μοναχογιὸς πλούσιου ἐμπόρου τοῦ Πεκίνου, ταξίδεψε καὶ ταξιδεύει ὑπὸ τὴν ἐπιτήρηση τοῦ Τίο - Κίγγκ, εἶδος γιατροῦ, ποὺ εἶναι ὁ πιὸ ἡλίθιος καὶ ξεμωραμένος γέρος, ποὺ εἶδα ποτέ μου, κι ὁ μαθητὴς του τὸν κοροϊδεύει μὲ πολλὴ χάρη.

— Προτοῦ ἀρχίσουμε τὸ φαγητό, εἶπε ὁ Πὰν - Σάο, θυμῆστε μου, δόκτωρ, ποιοὶ βασικοὶ κανόνες ὑπάρχουν, γιὰ νὰ βροῦμε τὸ σωστὸ μέτρο τοῦ φαγητοῦ καὶ τοῦ πιотоῦ.

— Ἐπτά, νεαρέ μου φίλε, ἀποκρίθηκε ὁ δόκτωρ Τίο - Κίγγκ μὲ μεγάλη σοβαρότητα. Ὁ πρῶτος εἶναι νὰ μὴν τρῶς, παρὰ τόσο μονάχα, ὥστε νὰ μπορῆς εὐθὺς ἀμέσως νὰ ἐπιδοθῆς σὲ πνευματικὴ ἐργασία.

— Κι ὁ δεῦτερος;

— Ὁ δεῦτερος εἶναι νὰ φᾶς τόσο, ὥστε νὰ μὴ νιώσης κανένα βάρος, καθόλου λήθαργο ἢ σωματικὴ κούραση... Ὁ τρίτος...

—“Ας σταθοῦμε ἐδῶ σήμερα, δόκτωρ, ἂν θέλετε, τὸν διέκοψε ὁ Πᾶν - Σάο. Νά ἔνα φαῖ, πὸν φαίνεται νᾶναι νοστιμώτατο καί... ”

— Πρόσεξε, ἀγαπητέ μου μαθητή! Τὸ φαῖ αὐτὸ εἶναι ἔνα εἶδος πουτίγγας ἀπὸ κιμά, ἀνακατεμένο μὲ πάχος καὶ μπαχαρικά. Φοβοῦμαι πὼς θὰ εἶναι πολὺ βαρῦ... ”

— Γί’ αὐτὸ σᾶς συμβουλεύω, γιὰ τὸν μου, νὰ μὴ φᾶτε. Ὅσο γιὰ μένα, θὰ μιμηθῶ τοὺς κυρίους ἀπ’ ἐδῶ.

Κι αὐτὸ κάνει ὁ Πᾶν - Σάο, δικαίως ἄλλωστε, γιὰ τὸ φαῖ εἶναι νοστιμώτατο. Καὶ πὼς νὰ μὴν εἶναι, ἀφοῦ τὸ λένε «ζεμπουζί», πὸν θὰ πῆ γυναικεία φιλία;

Ἅ ο. Κατέρνα λυπᾶται πολὺ πὸν τὰ ζεμπουζι αὐτὰ δὲν εἶναι γραμμένα κάθε μέρα στὸν κατάλογο.

Παρατηρῶ τὸ νεαρό μου Κινέζο. Μὲ τί ὄρεξη τρώει! Κι ὁ δόκτωρ ἀνησυχεὶ καὶ τοῦ κάνει παρατηρήσεις προλέγοντάς του πὼς θὰ καταξοδέψη ἄσωτα τοὺς «ὀργανικοὺς χυμούς» του.

Τὸ γεῦμα πέρασε πολὺ εὐθύμα. Μιλῆσαμε γιὰ τὰ ἔργα τῶν Ρώσων στὴν Ἀσία. Ὁ Πᾶν - Σάο μοῦ φαίνεται πολὺ καλὰ πληροφορημένος γιὰ τὶς προόδους πὸν ἔκαμαν οἱ Ρῶσοι. Δὲν ἐπιχείρησαν μονάχα τὸν ὑπερκασιανό, μὰ καὶ τὸν ὑπερσιβηρικό, πὸν τὸν ἔχουν μελετήσει ἀπὸ τὸ 1888.

Φαντάζεσθε βέβαια, πὼς ἡ κουβέντα αὐτὴ γιὰ τὰ ρωσικὰ ἔργα, δὲν ἄρесе στὸ σὲρ Φράνσις Τρεβέλμαν. Κι ἂν καὶ δὲ λέει λέξη, δὲ σηκώνει τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ πιάτο του, τὸ μακρὺ πρόσωπό του ὁμως ἀρχίζει καὶ κοκκινίζει ἐλαφρά.

—“Ἐ, κύριοι, εἶπα τότε, αὐτὰ πὸν βλέπουμε δὲν εἶναι τίποτα μπροστὰ σὲ ὅσα θὰ δοῦνε τὰ ἐγγόνια μας. Ταξιδεύουμε τώρα μὲ τὸν μέγα ὑπερασιατικό. Μὰ τί θὰ γίνῃ λοιπόν, ὅταν ὁ μέγας ὑπερασιατικός ἐνωθῇ μὲ τὸν μέγα ὑπεραφρικανικό;

— Μὰ πὼς θὰ ἐνωθῇ σιδηροδρομικῶς ἡ Ἀσία μὲ τὴν Ἀφρική; ρώτησε ὁ ταγματάρχης Νόλτις.

— Μὰ ἀπὸ τὴ Ρωσία, Αὐστρία, Ἰταλία, Γαλλία καὶ

Ἰσπανία. Οἱ ταξιδιωτῆς θὰ πηγαίνουν ἀπὸ τὸ Πεκίνο στὸ ἀκρωτήρι τῆς Καλῆς Ἑλπίδος κατευθεῖαν, χωρὶς ν' ἀλλάξουν.

— Κι ὁ πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρ; ρώτησε ὁ Πὰν - Σάο.

Μόλις ἄκουσε τὴ λέξη αὐτὴ ὁ σὲρ Φράνσις Τρεβέλμαν, στήλωσε τὸ αὐτί του. Μόλις μιλήσῃ κανεὶς γιὰ τὸ Γιβραλτάρ, ὀλόκληρη ἡ Μεγάλῃ Βρεταννία σὰ ν' ἀνατριχιάζῃ ἀπὸ πατριωτισμό.

— Ναί, τὸ Γιβραλτάρ; ἐρωτᾷ ὁ ταγματάρχης.

— Θὰ περνοῦν ἀπὸ κάτω, ἀποκρίθηκα. Ἐνα τοῦνελ δέκα πέντε χιλιόμετρα, χαρᾶς τὸ πράγμα! Καμιὰ ἀγγλικὴ Βουλὴ δὲ θ' ἀντισταθῇ, ὅπως κάνει τώρα γιὰ τὸ τοῦνελ Καλαὶ - Ντόβερ.

— Αὐτὸ πάντως πὺν εἶναι βέβαιο, λέει ὁ Πὰν - Σάο, εἶναι πὺς ὁ αὐτοκράτορας τῆς Κίνας ἔκανε πολὺ καλὰ νὰ προσιμῆσῃ τοὺς Ρώσους ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Ἀντὶ νὰ κἀνῃ στρατηγικὸ σιδηρόδρομο ἀπὸ τὴ Μαντζουρία, πὺν ποτὲ ὁ Τσάρος δὲ θὰ συμφωνοῦσε, ὁ Γιὸς τοῦ Οὐρανοῦ προτίμησε νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν ὑπερκασιανό, διὰ μέσου τῆς Κίνας καὶ τοῦ κινέζικου Τουρκεστάν.

— Κι ἔκανε πολὺ φρόνιμα, πρόσθεσε ὁ ταγματάρχης. Μὲ τοὺς Ἕλληνας ἐνώνονται μονάχα οἱ Ἰνδῆς μὲ τὴν Εὐρώπη. Μὲ τοὺς Ρώσους ὀλόκληρη ἡ ἀσιατικὴ ἥπειρος.

Κυττάζω τὸ σὲρ Φράνσις Τρεβέλμαν. Τὰ ζυγωματικά του γίνονται ὄλο καὶ πὺν κόκκινα, μὰ μένει ἀσάλευτος. Πολὺ θὰ ἤθελα νὰ ξέρω, ἂν αὐτὲς οἱ ἐπιθέσεις σὲ γλώσσα πὺν καταλαβαίνει περίφημα, δὲ θὰ τὸν κάνουν ἐπὶ τέλους νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ σιωπὴ του. Κι ὅμως ἂν ἔπρεπε νὰ στοιχηματίσω ὑπὲρ ἢ κατὰ, δὲ θὰ ἤξερα διόλου τί νὰ κάνω.

Ὁ ταγματάρχης Νόλτις ξαναρχίζει πάλι τὴ συζήτηση, ἀποδείχνοντας τὰ σπουδαῖα πλεονεκτήματα τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ, σχετικὰ μὲ τὶς ἐμπορικὰς σχέσεις Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, καὶ μὲ πόση ταχύτητα καὶ ἀσφάλεια γίνεται ἡ συγκοινωνία. Τὰ παλαιὰ μίση σθῆγονται σιγὰ

σιγά με την ευρωπαϊκή επίδραση. Νέα εποχή ανοίγεται για τους πληθυσμούς αυτούς, και τὸ ρωσικὸ αὐτὸ ἔργο θεωρεῖται ἔργο πολιτισμοῦ. Πόσο εἶναι δικαιολογημένα τὰ ὠραῖα λόγια τοῦ Σκομπέλεφ, πὺ εἶπε μετὰ τὴν ἄλωση τοῦ Γκιόκ - Τεπέ, ὅταν οἱ νικημένοι ἔτρεμαν ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ, πὺς θὰ τοὺς ἔσφαζαν οἱ νικητές:

«Στὴν πολιτικὴ μας, στὴν κεντρικὴ Ἀσία, παρίες δὲν ὑπάρχουν!»

— Καὶ μετὰ τὴν πολιτικὴ αὐτὴ, εἶπε τελειώνοντας ὁ Ταγματάρχης Νόλτις, ἀποδείχνουμε πὺς εἴμαστε ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν Ἀγγλία!

— Κανένας δὲν εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὴν Ἀγγλία!

Αὐτὴ τὴ φράση τὴν περιμένα ἀπὸ τὸ σὲρ Φράνσις Τρεβέλυαν — φράση πὺ οἱ τζέντλεμεν τῆς Μεγάλης Βρετανίας προφέρουν — καθὼς λένε — μόλις γεννηθοῦν... Μὰ ὁ σὲρ Φράνσις Τρεβέλυαν δὲν εἶπε τίποτε.

Μὰ ὅταν σηκώθηκα γιὰ νὰ πῶ στὴν ὑγεία τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας καὶ τῶν Ρώσων, τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Κίνας καὶ τῶν Κινέζων, ὁ σὲρ Φράνσις Τρεβέλυαν, νιώθοντας πὺς δὲ θὰ μπορούσε πῶ νὰ συγκρατήσῃ τὸ θυμὸ του, σηκώθηκε καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸ τραπέζι. Ἔτσι, μῆτε σήμερα δὲ θὰ μάθω τί τόνο ἔχει ἢ φωνὴ του.

Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ καὶ ὁ Γκαντζιζο δὲν ἔλαβαν μέρος στὴ συζήτηση. Ἴσως νὰ μὴν ἐννοοῦν τὰ γαλλικά.

Πρέπει ὅμως νὰ σημειώσω μιὰ ἀρκετὰ παράξενη λεπτομέρεια, πὺ δὲν ἔξφυγε μῆτε ἀπὸ τὸν ταγματάρχη Νόλτις. Κάποιος ρώτησε τὸν Πᾶν - Σάο τί ἰδέα ἔχει γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ. Ὁ νεαρὸς Κινέζος ὁμολόγησε πὺς ἡ ἀσφάλεια εἶναι πολὺ λιγότερη, ὅταν περᾶσαμε τὰ σύνορα τοῦ Τουρκεστάν. Ρώτησα τότε τὸν Πᾶν - Σάο, ἂν εἶχε ἀκούσει νὰ μιλοῦν ποτὲ γιὰ τὸν περιφημο αὐτὸν Κι - Τσάνγκ, προτοῦ φύγῃ γιὰ τὴν Εὐρώπη.

— Πολὺ συχνά, μοῦ ἀποκρίθηκε, γιὰτὶ ὁ Κι - Τσάνγκ τότε λεηλατοῦσε τὶς ἐπαρχίες τοῦ Γιουνάν.

Ἀσφαλῶς θὰ πρόφερα πολὺ κακὰ τὸ ὄνομα τοῦ διά-

σημου αὐτοῦ λήσταρχου, γιατί πολὺ δύσκολα κατάλαβα τὸν Πάν - Σάο, ὅταν εἶπε «Κι - Τσάνγκ», μὲ τὴ γνήσια προφορὰ τῆς μητρικῆς του γλώσσας.

Ἔ, λοιπόν, μπορῶ νὰ σᾶς βεβαιώσω πὼς τὴ στιγμή πὺ ἐπανεἶλαβε τὸ ὄνομα τοῦ Κι - Τσάνγκ ὁ Πάν - Σάο, ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάο μάζεψε τὰ φρύδια του, καὶ τὰ μάτια του ἔρριξαν ἀστραπές. Ἐπειτα, κύτταξε τὸ σύντροφό του καὶ ξαναπῆρε τὴ συνηθισμένη του ἀδιαφορία γιὰ ὅ,τι ἔλεγαν γύρω του.

Σίγουρα θὰ κοπιᾶσω πολὺ γιὰ νὰ πιάσω φιλία μὲ τὸν ἀπρόσιτο αὐτὸν ἄρχοντα. Οἱ Μογγόλοι αὐτοὶ εἶναι σφιχτοκλειδωμένοι σὰν τὰ χρηματοκιβώτια, κι ἂν δὲν ξέρης τὸ μυστικό, πολὺ δύσκολα τ' ἀνοίγεις.

Ἐστίσσο, τὸ τραῖνο ἔτρεχε μὲ πολὺ μεγάλη ταχύτητα. Στὰ συνηθισμένα ὁρομολόγια, ὅταν στέκεται στοὺς ἑντεκα σταθμοὺς πὺ ὑπάρχουν μεταξὺ Μπουχάρας καὶ Σαμαρκάνδης, χρειάζεται μιὰ ὀλόκληρη μέρα. Τὸ δικό μας ἔξπρὲς ἔκανε τρεῖς μόνον ὥρες, γιὰ νὰ περάσῃ τὰ διακόσια χιλιόμετρα, πὺ χωρίζουν τίς δυὸ πόλεις, καὶ στίς δύο τὸ ἀπόγευμα ἔμπαινε στὴν πόλη τοῦ Ταμερλάνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Ἡ Σαμαρκάνδη

Ἡ Σαμαρκάνδη εἶναι χτισμένη καταμεσῆς στὴν πλούσια ὄαση, πὺ ποτίζει ὁ Σεραφχάν, ἀνάμεσα στὴν κοιλάδα τοῦ Σόγδ. Ἐνα μικρὸ βιβλιαράκι, πὺ ἀγόρασα στὸ σταθμὸ, μοῦ μαθαίνει πὼς ἡ μεγάλη αὐτὴ πόλη θὰ μπορούσε νὰ βρισκεται σ' ἕνα ἀπὸ τὰ τέσσερα σημεῖα, ὅπου οἱ γεωγράφοι «συμφωνοῦν», γιὰ νὰ τοποθετήσουν τὸν ἐπίγειο Παράδεισο. Ἀφίνω τὴ συζήτηση τούτη γιὰ τοὺς σοφοὺς...

Ὁ στρατὸς τοῦ Κύρου ἔκαψε τὴ Σαμαρκάνδη στὸ 329 π.Χ. Ὁ Τσιγκισχάνος τὴν κατέστρεψε στὸ 1219. Ἐ-

γινε ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ταμερλάνου, κι ἦταν περήφανη γιὰ τὴ λαμπρὴ αὐτὴ δόξα.

Πέντε ὥρες θὰ μείνουμε στὴ Σαμαρκάνδη. Ἔτσι λοιπὸν ἔχω καιρὸ νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ καὶ νὰ γράψω καὶ κανένα ἄρθρο γιὰ τὴν ἐφημερίδα μου.

Μὰ πρέπει νὰ βιασθῶ. Ὅπως ἦταν φυσικό, ἡ πόλη εἶναι διπλῆ· ἢ μιὰ χτίστηκε ἀπὸ τοὺς Ρώσους, ἐντελῶς συγχρονισμένη, μὲ καταπράσινους κήπους, μὲ λεωφόρους φυτεμένες μὲ σημύδες, στολισμένες μὲ παλάτια καὶ βίλλες. Ἡ ἄλλη εἶναι πλούσια ἀκόμα, μὲ τὰ ἐξαίσια ἀπομεινάρια τῆς δόξας τῆς. Χρειάζεσαι ὅμως πολλὲς ἐβδομάδες γιὰ νὰ τὴν δῆς καλά.

Τὴν φορὰ πάλι αὐτὴ δὲ θὰ εἶμαι μόνος. Ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς εἶναι ἐλεύθερος, καὶ θὰ μὲ συνοδέψῃ. Εἶχαμε κιόλας βγῆ ἀπὸ τὸ σταθμὸ, ὅταν ξάφνου παρουσιάζονται ὁ κ. κι ἡ κ. Κατέρνα.

— Θὰ κάνετε ἓνα γύρο, κύριε Κλαύδιε; μὲ ρωτᾶ ὁ κωμικός, δείχνοντας μὲ κυκλικὴ κίνηση τὰ ἀπέραντα τείχη τῆς Σαμαρκάνδης.

— Ἔτσι λέμε, κύριε Κατέρνα.

— Ἄν ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς κι ἐσεῖς εἶχατε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἔρθω μαζί σας...

— Πῶς ὄχι!

— Μὲ τὴν κυρία Κατέρνα, γιὰτὶ δὲν κάνω τίποτε χωρὶς αὐτὴ.

— Ὁ περιπατὸς μας θάναί ἔτσι πιδεὺχάριστος, ἀποκρίνεται ὁ ταγματάρχης, κι ὑποκλίνεται μπροστὰ στὴ χαριτωμένη σουμπρέτα. Κι ἐγὼ προσθέτω:

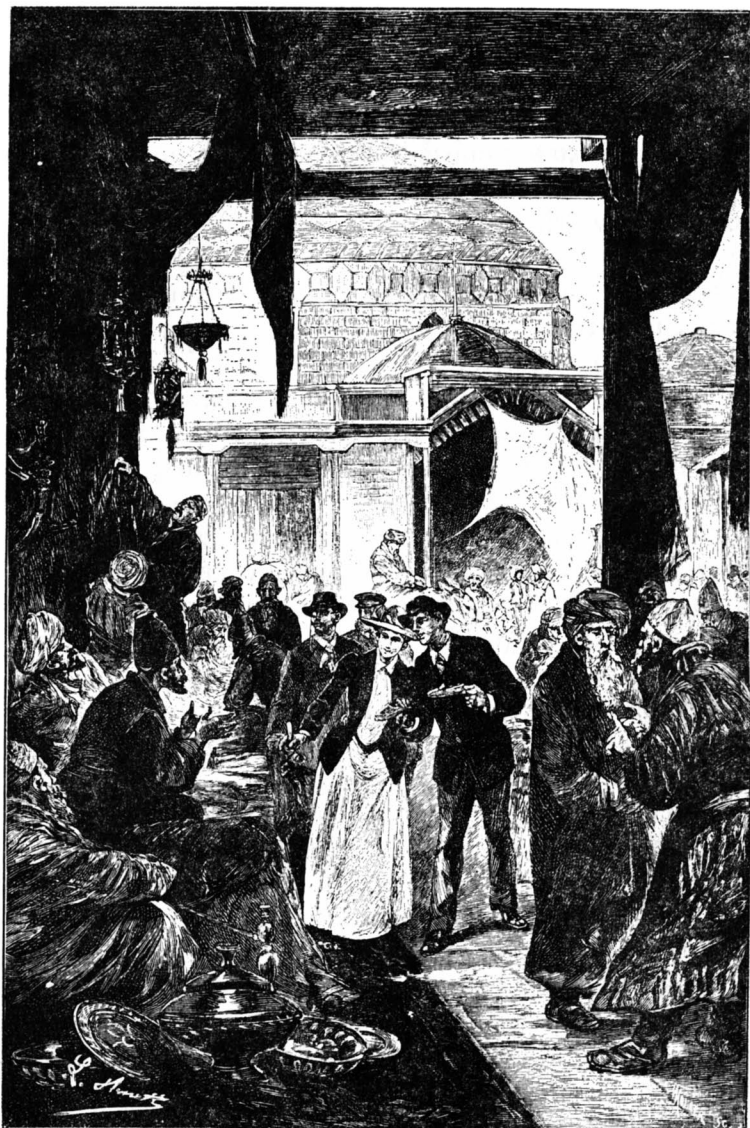
— Γιὰ νὰ μὴν κουραστοῦμε καὶ γιὰ νὰ κερδίσουμε καιρὸ, ἀγαπητοί μου σύντροφοι, προσφέρω ἓναν ἀραμπά!

— Ἐναν ἀραμπά! φώναξε ὁ κ. Κατέρνα. Τί θὰ πῆ αὐτό;

— Ἐνα ἀμάξι τοῦ τόπου.

— Ἄς πάρουμε λοιπὸν ἓναν ἀραμπά!

Μπαίνουμε σὲ μιὰ ἀπὸ αὐτὲς τὶς τροχοφόρες κασέλες,

Οι περισσότεροι φορούν μακρούς πολύχρωμους μανδύες, με μεγάλα πολυτελή, σαρίκια στο κεφάλι. (Σελ. 116)

8. Ίουλιού Βέρν. Ἀπὸ τὸν Καύκασο στὸ Πεκίνο

πού στέκονται μπροστά στο σταθμό. Ὁ γιαιμισίκ, πού τοῦ ὑποσχέθηκα ἕνα καλὸ «σιλάο», δηλαδή φιλοδώρημα, μᾶς ὑπόσχεται νὰ δώσῃ φτερὰ στὰ «περιστέρια» του, τὰ δυὸ μικρά του ἀλογάκια, καὶ ξεκινοῦμε μὲ βῆμα ταχύ.

Καθὼς προχωροῦμε, ὁ ταγματάρχης μᾶς δείχνει τὸ τεῖχος. Ἐκεῖ εἶναι οἱ τάφοι τῶν Ρώσων στρατιωτῶν, πού σκοτώθηκαν στὴν ἔφοδο τοῦ 1868, κοντὰ στὸ παλιὸ παλάτι τοῦ ἐμίρη τῆς Μπουχάρας. Ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ παίρνουμε ἕνα στενὸ δρομάκι ὀλόισο, καὶ φθάνουμε στὴν πλατεῖα Ριγκιστάν.

Ὁραῖο τετράγωνο, πού οἱ Ρῶσοι τὸ χάλασαν ἴσως λίγο, στολίζοντάς το μὲ πεζοδρόμια καὶ φανάρια. Στὶς τρεῖς πλευρὲς τῆς πλατείας ὑψώνονται τὰ καλὰ διατηρημένα ἔρειπια τριῶν μεντρεσέδων, ὅπου οἱ μολλάδες δίνουν στὰ παιδιὰ μιὰ καλὴ μόρφωση. Τέτοιοι μεντρεσέδες ὑπάρχουν δέκα ἐπτὰ στὴ Σαμαρκάνδη καὶ ὀγδόντα πέντε τζαμιά. Γενικὰ μπορεῖς νὰ πῆς πὼς μοιάζουν ἀναμεταξύ τους: μιὰ στρογγυλὴ πόρτα στὸ κέντρο, ἀπ' ὅπου μπαίνει στὶς ἐσωτερικὲς αὐλές, τοῖχοι ἀπὸ τοῦβλα σμαλτωμένα, κίτρινο ἀνοιχτὸ κι ἀπαλὸ γαλάζιο χρῶμα, μαϊάνδροι μὲ χρυσὲς γραμμὲς σὲ βάθος γαλάζιο περουζέ, μιναρέδες γερμένοι, πού ὑπάρχει φόβος νὰ πέσουν καὶ δὲν πέφτουν ποτέ, εὐτυχῶς γιὰτὶ εἶναι ὠραιότατοι, ὅλο σμάλτο...

Τὰ θαύματα αὐτὰ εἶναι ἀκόμα στὴν κατάστασι πού τὰ βρῆκε ὁ Μάρκος Πόλο, ὁ βενετσιάνος ταξιδιώτης τοῦ 13ου αἰῶνα.

— Ἐ, κύριε Μπομπάρνακ, δὲν εἶναι ἐξαίσια ἡ πλατεῖα αὐτή;

— Ἐξαίσια, εἶπα.

— Ναί, ἀποκρίθηκε ὁ κωμικός, καὶ τί περίφημα σκηρικὰ γιὰ ἕνα μπαλέτο, Καρολίνα! Αὐτὸ τὸ τζαμί μὲ τὸν κήπο καὶ τ' ἄλλο δίπλα στὴν αὐλή...

— Ναί, εἶπε ἡ σουμπρέτα, μὰ θᾶπρεπε ἴσως νὰ σηκώσουν τοὺς πύργους γιὰ νᾶναι συμμετρία καὶ νὰ βάλουν στὴ μέση φωτεινὰ ἀναβρυτήρια.

— Περιφημη ιδέα, Καρολίνα. Ἐμπρός, κάνετε μας ἓνα δράμα, κύριε Κλαύδιε, μιὰ φαντασμαγορία, καὶ στὴν τρίτη πράξη νὰ ὑπάρχουν τὰ σκηνικὰ αὐτά... Ὅσο γιὰ τὸν τίτλο...

Ἄς ἀφίσουμε τοὺς δυὸ ἠθοποιούς μας νὰ λένε τὰ δικά τους. Τὰ βλέπουν ὅλα μὲ μάτι θεατρίνου. Προτιμοῦν τὶς γάζες, πὸν παριστάνουν τὸν ἀέρα καὶ τὰ χάρτινα φυλλώματα ἀπὸ τὸ γαλανὸ οὐρανὸ, καὶ τ' ἀληθινὰ δάση. Δηλαδή προτιμοῦν τὴν τέχνη ἀπὸ τὴ φύση. Βέβαια, δὲ θ' ἀναλάβω ἐγὼ νὰ τοὺς ἀλλάξω ιδέες...

Ρωτῶ τὸν ταγματάρχη Νόλτιτς ἂν θὰ πᾶμε νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸν τάφο τοῦ Ταμερλάνου. Ὁ ταγματάρχης μου ἀποκρίνεται πῶς θὰ τὸν δοῦμε στὸ γυρισμό, γιὰτὶ τώρα ὁ δρόμος μας πάει ἴσια στὸ μεγάλο παζάρι τῆς Σαμαρκάνδης.

Ὁ ἀραμπὰς στέκεται σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς εἰσόδους τῆς μεγάλης αὐτῆς πλατείας. Περάσαμε ἀπὸ τὴν παλιὰ πολιτεία μὲ τὰ φτωχικὰ χαμηλὰ σπίτια τῆς.

Νὰ τὸ παζάρι, ὅπου εἶναι σωροὶ μάλλινα ὑφάσματα, χαλιὰ μὲ ζωηρὰ χρώματα, σάλια μὲ ὠραῖα σχέδια, ὅλα ἀνακατεμένα στὶς προθηκὲς τῶν μαγαζιῶν. Οἱ ἀγοραστὲς στέκονται καὶ παζαρεύουν ὥρες ὀλόκληρες γιὰ τὸ κάθε τι.

Ἡ κ. Κατέρνα θέλει ν' ἀγοράσῃ ἓνα μεταξωτό.

— Νὰ ἓνα ὑφασμα, πὸν θὰ ταίριαζε περίφημα γιὰ τὸ κοστουμί μου στὴ «Μεγάλη Δούκισσα», λέει.

— Νὰ καὶ παντουφλάκια, πὸν θὰ εἶχαν μεγάλη ἐπιτυχία στὸν Ἀλῆ Μπαγιῶ τοῦ Κάιδ, λέει ὁ κ. Κατέρνα.

Καὶ τὴν ὥρα πὸν ἡ σουμπρέτα ἀγοράζει ἓνα μεταξωτό, ὁ κωμικὸς παζαρεύει ἓνα ζευγάρι πασουμάκια ἀπ' αὐτὰ πὸν φοροῦν οἱ μουσουλμάνοι πρὶν μποῦν στὰ τζαμιά. Χρειάστηκε ὅμως νὰ ἐπέμβῃ ὁ ταγματάρχης, πὸν ἤξερε κάπως τὴ γλώσσα τοῦ τόπου, γιὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς διερμηνέας μεταξὺ τοῦ ἐμπόρου καὶ τῶν ἠθοποιῶν μας.

Ὁ ἀραμπὰς ξεκινᾷ πάλι καὶ τραβᾷ κατὰ τὴν πλατεία Ριμπὶ - χανούμ, ὅπου ὑψώνεται τὸ ὀμώνυμο τζαμί, πὸν

ἔχει τὸ ὄνομα μιᾶς ἀπὸ τὶς γυναῖκες τοῦ Ταμερλάνου.

Ἡ πλατεία αὐτὴ δὲν εἶναι βέβαια τόσο κανονική, ὅπως ἡ πλατεία Ριγκιστάν, μὰ κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι πιὸ ὠραία. Παντοῦ βλέπεις ἐρείπια γραφικώτατα ἀπὸ ἀπομεινάρια τοξοτά, σπασμένους τρούλλους, μισογκρεμισμένους θόλους, κολῶνες χωρὶς κεφαλοκόλωνα, ντυμένες μὲ ζωηρότατο σμάλτο. Τὰ ἐρείπια αὐτὰ μοῦ ἔκαναν μεγάλην ἐντύπωση, ἔτσι πὸν τὰ ἔβλεπα στὸ γαλάζιο βάθος τοῦ οὐρανοῦ τῆς Σαμαρκάνδης καὶ στὶς πρασινάδες τῶν περιβολιῶν της. Ὅμολογῶ ὅμως πὼς ἀκόμα μεγαλύτερη ἐντύπωση μοῦ ἔκανε τὸ ὠραιότερο ἀπ' ὅλα τὰ τζαμιὰ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, τὸ τζαμιὶ τοῦ σάχη Σιντέχ, πὸν χτίστηκε στὸ 795 τῆς Ἑγείρας (1392 μ. Χ.).

Δὲν μπορῶ ἔτσι στὰ πεταχτὰ νὰ σᾶς δώσω μιὰν ἰδέα γιὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Τί νὰ κάθωμαι νὰ σᾶς ἀραδιάζω τὶς γνωστὲς λέξεις: μωσαϊκά, αἰτώματα, τύμπανα, ἀνάγλυφα, σμάλτα, χρώματα, κλπ. Ποτὲ δὲ θὰ κατορθώσω νὰ σᾶς δώσω νὰ καταλάβετε τὴν ὠραιότητα τοῦ τζαμιοῦ αὐτοῦ. Ἐπρεπε νὰ μπορούσα νὰ σᾶς τὸ ζωγράφιζα μὲ χρώματα, κι ὄχι νὰ σᾶς τὸ περιγράψω μὲ λόγια. Ἡ φαντασία τὰ χάνει, εἶναι ἀνίκανη ν' ἀποδώσῃ τίποτε, μπροστὰ στὴν ἐξαισία αὐτὴ ἀρχιτεκτονικῆ, τὴν ὠραιότερη ἀπ' ὅλες, πὸν μᾶς ἀφήκε ἡ ἀσιατικὴ μεγαλοφυΐα.

Στὰ βάθη τοῦ τζαμιοῦ τούτου οἱ πιστοὶ μουσουλμάνοι πέφτουν καὶ προσκηνοῦν τὸν τάφο τοῦ Κασίμ - μπέν - ἀμπάς· αὐτὸς εἶναι ἓνας μουσουλμάνος ἅγιος, κι ἡ παράδοσι λέει πὼς ἂν ἀνοίξῃς τὸν τάφο του, θὰ πεταχθῇ μπροστὰ σου ζωντανὸς μὲ ὅλη του τὴ δόξα.

Ἀνεβαίνουμε πάλι στὸν ἀραμπὰ κι ὁ ἀμαξὰς χτυπᾷ τ' ἄσπρα του περιστέρια, τὰ μικρὰ του ἀλογάκια, καὶ διασχίζουμε ἔτσι πετώντας τοὺς ἡσκιωμένους δρόμους, πὸν ἡ ρωσικὴ διοίκηση τοὺς φροντίζει μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια.

Περνοῦμε τοὺς δρόμους τῆς Σαμαρκάνδης. Τί περιέργεια πλήθη! Τί τύποι ἀνθρώπων διαφορετικοί! Τί ἐνδυμασίες ὄλων τῶν εἰδῶν! Οἱ περισσότεροι φοροῦν μακροὺς πο-

λύχρωμους μανδύες, με μεγάλα πολυτελή σαρίκια στο κεφάλι.

Οι περισσότεροι κάτοικοι της Σαμαρκάνδης ἀνήκουν στη φυλή των Τατζίκ, ιρανικῆς καταγωγῆς. Είναι γεροὶ ἀντρακλάδες, ἡλιοκαμένοι. Τὰ μαλλιά τους εἶναι μαύρα, καθὼς καὶ τὰ μακριὰ τους γένεια. Τὰ μάτια τους καστανά. Δὲν εἶναι λοξά, ὅπως τῶν Μογγόλων. Ἡ μύτη τους εἶναι πολὺ ὠραία, τὰ χεῖλια λεπτότατα, τὰ δόντια πολὺ μικρά. Τὸ μέτωπο εἶναι ὑψηλό, πλατύ, καὶ τὸ πρόσωπο μακροῦλό.

Ὁ κ. Κατέρνα, βλέποντας ἕναν ἀπὸ τοὺς Τατζίκ αὐτούς, φώναξε ἐνθουσιασμένος :

— Τί θαυμαστά θάπαιζε αὐτὸς τὸ ρόλο «Νάνα Σαχίμπ» τοῦ Ρισπαῖν ἢ τὸν «Σαμίλ» τοῦ Μερύς!

— Καὶ τί χρήματα θάκανε! πρόσθεσε ἡ κ. Κατέρνα.

— Χρήματα, Καρολίνα, μετὸ τσουβάλι! πρόσθεσε ὁ ἐνθουσιώδης κωμικός.

Εἶναι πὰ πέντε ἢ ὦρα, καὶ στὴν ἀπαράμιλλη αὐτὴ πόλη τῆς Σαμαρκάνδης ἡ σκηνοθεσία ἀλλάζει διαρκῶς, ἀνάλογα μετὸ φῶς τῆς ἡμέρας. "Α! τί συγκίνηση πὸν αἰσθάνομαι! πόσο ἡ πόλη αὐτὴ με γοητεύει! Τὸ ὠραῖο θέαμα θὰ τελειώσῃ μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Τότε μονάχα οἱ κάτοικοι θ' ἀποσυρθοῦν στὰ χαμηλὰ σπίτια τους νὰ ἡσυχάσουν. Δυστυχῶς, τὸ τραῖνο μας φεύγει στὶς ὀκτώ, κι ἔτσι ἀναγκαζόμαστε νὰ χάσουμε τὶς τελευταῖες σκηνὲς ἀπὸ τὸ θέαμα... Τὰ ἀλογάκια πάλι τρέχουν καὶ σταματοῦν μπροστὰ στὸ μνημεῖο τοῦ Γκιούρ - Ἐμίρ. Τί βρωμερὴ συνοικία, τί φτωχικὰ πλινθόκτιστα σπιτάκια!

Τὸ τζαμί εἶναι μεγαλοπρεπέστατο. Ὁ θόλος του εἶναι ὄλος ἀπὸ σμάλτο γαλάζιο περουζέ κι ἔχει σχῆμα περσικοῦ σκούφου. Ἄπ' ὄλους τοὺς μιναρέδες του ἕνας μονάχα σώζεται, κι αὐτὸς κουτσουρεμένος. Λάμπει ὅμως ἀκόμα ἀπὸ τὰ σμαλτωμένα του ἀραβουργήματα μετὴ θυμαστή τους ἀσιατικὴ τέχνη.

Ἐπισκεφθήκαμε τὴν κεντρικὴ αἵθουσα κάτω ἀπὸ τὸν

τροῦλλο. Ἐκεῖ βρῖσκεται ὁ τάφος τοῦ «σιδερένιου κουτσοῦ». Ἔτσι ὀνόμαζαν τὸν Ταμερλάνο τὸν κατακτητὴ. Εἶναι καμωμένοι ἀπὸ πέτρα μαύρη, γεμάτη ἐπιγραφές, καὶ γύρω του ὑψώνονται οἱ τέσσερεις τάφοι τῶν γιῶν του. Κάτω ἀπὸ τὸν τάφο αὐτὸν ἀσπρίζουν τὰ κόκκαλα τοῦ Ταμερλάνου, πὺν τὸ τρομερὸ του ὄνομα γεμίζει ὅλο τὸν 14ον αἰῶνα τῆς ἀσιατικῆς ἱστορίας. Μιὰ μικρὴ κολώνα νοτιοδυτικὰ δείχνει τὴ διεύθυνση τῆς Μέκκας. Ὁλη ἡ ἀτμόσφαιρα γύρω ἔχει κάτι τὸ βαθὺ θρησκευτικὸ.

— Μὰ ἐπὶ τέλος ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ Ταμερλάνος, ρώτησε ὁ κ. Κατέρνα, πὺν διαρκῶς ἀκούω τὸ ὄνομά του;

— Ὁ Ταμερλάνος αὐτός, ἀποκρίθηκε μὲ σοβαρὴ φωνὴ ὁ ταγματάρχης Νόλιτις, ὑπῆρξε ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους κατακτητὲς τοῦ κόσμου, ὁ μεγαλύτερος μάλιστα, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψη τὴν ἔκταση τῶν κατακτήσεών του. Ἡ Ἀσία, ἀνατολικά τῆς Κασπίας, ἡ Περσία, καὶ ὅλες οἱ ἐπαρχίαι πέρα ἀπὸ τὰ βόρεια σύνορά της, ἡ Ρωσία ὡς τὴ θάλασσα τοῦ Ἀράλ, οἱ Ἰνδίες, ἡ Συρία, ἡ Μικρὰ Ἀσία καὶ τέλος ἡ Κίνα, νὰ ὁ ἀπέραντος κόσμος, πὺν ὁ μεγάλος αὐτὸς στρατηγὸς κατέκτησε.

— Ἦταν κουτσός, παρατήρησε ἡ κ. Κατέρνα.

— Μάλιστα, ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης. Ὁ Ταμερλάνος ὅμως ἦταν φανατικὸς καὶ αἰμοχαρής, ὅσο κανένας ἄλλος κατακτητὴς στὸν κόσμιο. Ἡ ἱστορία ἀναφέρει πὺν ἔσφαξε στὸ Δελγὶ τῶν Ἰνδιῶν ἑκατὸ χιλιάδες αἰχμαλώτους. Καὶ στὴ Βαγδάτη, ὑψωσε μιὰ πύραμιδα ἀπὸ ὀστέωντα χιλιάδες ἀνθρώπινα κεφάλια!

Φεύγουμε ἀπὸ τὸ τζαμί τοῦ Γκιουρ - Ἐμίρ καὶ βιαστικὰ γυρίζουμε πίσω στὸ σταθμὸ. Ἡ συγκίνησή μου γιὰ τὰ θανασταὰ πράγματα πὺν εἶδα ἦταν τόσο μεγάλη, πὺν δὲν μπόρεσα νὰ προσφέρω λέξη. Τὸ ὄραμα τῆς Σαμαρκάνδης ἔμενε ζωηρότατο μπροστὰ στὰ μάτια μου.

Ξαφνικὰ ὅμως ἡ σύγχρονη πραγματικότητα μ' ἔκανε νὰ τιναχθῶ. Στους δρόμους τῆς ἀνατολίτικης Σαμαρκάνδης, στὴ μυστηριώδη πρωτεύουσα τοῦ Ταμερλάνου, εἶ-

δα δυο ποδηλατιστές να τρέχουν επάνω στα ποδήλατά τους.

Κι οί κύριοι αυτοί, αγαπητέ μου αναγνώστη, ήταν τουρκομάνικης καταγωγής!

Άληθινά, ύστερα από τη βεβήλωση αυτή, δεν μπόρεσα πια να μείνω στην πόλη του μεγάλου κατακτητή...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

Κουβεντιάζω με τον ένοικο της κάσας

Δειπνήσαμε μια ώρα μετά την αναχώρηση. Στο βαγό-νι - εστιατόριο παρουσιάζονται απόψε μερικοί νέοι όμοτρά-πέζοι. Έχουμε τώρα στο τραπέζι δυο νέγρους, που ό κ. Κατέρινα ονομάζει ποιητικά «σκοτεινούς ανθρώπους».

Κανένas από τους νέους αυτούς ταξιδιώτες, καθώς με βεβαιώνει ό κ. Ποπόφ, δεν προχωρεί πέρα από τα ρωσοκινέζικα σύνορα. Έπομένως, πολύ λίγο μ' ενδιαφέρουν ή και καθόλου. Δεν τους δίνω λοιπόν κανένα αριθμό.

Κατά τὸ δείπνο, όλοι μου οί αριθμοί είναι παρόντες. Έχω ως τώρα 12 και φαντάζομαι πώς δὲ θὰ πάω πὸ πέρα. Ένα όμως πράγμα μου κάνει μεγάλη έντύπωση απόψε: Ό ταγματάρχης Νόλιτις κυττάζει διαρκώς με μεγάλη προσοχή τὸν άρχοντα Φαρουσιάρ. Μήπως άράγε άρχίζει να τὸν ύποψιάζεται; Μήπως άράγε δίνει κάποια σημασία στο ότι ό άκατάδεχτος αυτός Μογγόλος φαίνεται να γνωρίζη τὸς τρεῖς Μογγόλους ταξιδιώτες, που βρίσκονται στη δεύτερη θέση; Μήπως άράγε ή φαντασία του ταγματάρχη εργάζεται, όπως κι ή δική μου, με τὴν ίδια πυρετώδη δραστηριότητα και παίρνει στα σοβαρά αυτό που εἶπα ἐγὼ μονάχα ως άστεῖο; Έγώ, ένας άνθρωπος τῶν γραμμάτων, δημοσιογράφος, που ζητῶ διαρκώς περιπέτειες κι έντυπώσεις, για να κάνω εύχαρίστηση στους άναγνώστες τῆς ἐφημερίδας μου, εύχαριστοῦμαι πολύ να συλλογιέμαι πὸς τὸ μυστηριώδες αυτό πρόσωπο είναι ἐφάμιλλο του περιφημου Κι - Τσάνγκ ή κι ό ίδιος ό Κι - Τσάνγκ.

Ἡ φαντασία μου εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ κἀνῃ αὐτοὺς τοὺς συνδυασμούς, ποὺ συμφέρουν στὸ ἐπάγγελμά μου. Αὐτὸς ὁμως, ὁ ταγματάρχης Νόλτις, ἄνθρωπος σοβαρὸς, γιὰ τὸς τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ, νὰ κἀθεται νὰ παίρνῃ στὰ σοβαρὰ τὶς φαντασίες μου καὶ νὰ δημιουργῇ δραματικὲς σκηνὲς στὸ νοῦ του, αὐτὸ ἀληθινὸ εἶναι ἀπίστευτο.

Ὡστόσο, ἐγὼ λησιμόνησα τὸ Μογγόλο, κι ὅλη μου ἡ σκέψη πῆγε στὸ φυλακισμένον μου στὴν κάσα. Ὅσο κι ἂν εἶμαι κουρασμένος, ὕστερα ἀπὸ τὸ μεγάλο περίπατο τῆς Σαμαρκάνδης, εἶπα, πρέπει ἀπόψε νὰ πάω νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ.

Ἄμα τελείωσε τὸ δεῖπνο, οἱ σύντροφοί μου γύρισαν στὶς θέσεις τους καὶ καθένας ἐτοιμαζόταν νὰ κοιμηθῇ ἴσαμε τὴν Τασκένδη.

Ἡ Σαμαρκάνδη ἀπέχει ἀπὸ τὴν Τασκένδη τριακόσια χιλιόμετρα. Θὰ φθάσουμε λοιπὸν στὸ σταθμὸ τῆς μεγάλης αὐτῆς πολιτείας λίγο πρὶν ἀπὸ τὶς ἑπτὰ τὸ πρωί. Στὸ ἀναμεταξὺ τὸ τραῖνο θὰ σταματήσῃ μονάχα τρεῖς φορὲς σὲ ἐνδιάμεσους σταθμούς, γιὰ νὰ πάρῃ νερὸ καὶ κάρβουνο. Πρέπει ἀκόμα νὰ σᾶς πῶ, πὼς ἡ νύχτα εἶναι σκοτεινὴ, ὁ οὐρανὸς συννεφιασμένος, χωρὶς φεγγάρι, χωρὶς ἄστρα. Ὁ καιρὸς εἶναι βροχερός, σηκώνεται δυνατὸς ἀέρας. Κανένας λοιπὸν δὲ θὰ πάῃ στοὺς ἐξῶστες, κι ἔτσι κανένας δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ μὲ δῇ. Τὸ σπουδαῖο εἶναι μονάχα νὰ διαλέξω τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ κ. Ποπὼφ θὰ εἶναι βυθισμένος στὸν ὕπνο.

Ἄλλωστε ἡ ἐπίσκεψή μου δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ βαστάξῃ πολὺ. Θᾶθελα μονάχα νὰ καθησυχάσω τὸν καλὸ αὐτὸν νέο, αὐτὸ εἶναι τὸ σπουδαιότερο... Καὶ θὰ καθησυχάσῃ σίγουρα ἅμα γνωριστοῦμε. Θᾶθελα μονάχα νὰ μοῦ δώσῃ μερικὲς πληροφορίες, τί ἄνθρωπος εἶναι, τί εἶναι ἡ δεσποινίδα Ζίνκα Κλόρκ, ἀπὸ ποῦ ἔρχεται, γιὰτί πηγαίνει στὸ Πεκίνο, γιὰτί διάλεξε αὐτὸ τὸ μέσο τῆς μεταφορᾶς, τί κρατᾶ γιὰ τὸ ταξίδι του, πὼς εἶναι ἐγκατεστημένος στὴν κάσα του, τί ἡλικία ἔχει, τί δουλειὰ κἀνει, ποῦ γεννήθηκε, τί ἔκανε ἄλλοτε, τί σχέδια ἔχει γιὰ τὸ μέλλον κλπ., κλπ. Νὰ

μάθω τέλος ὅ,τι ἕνας ρέπορτερ πού σέβεται τὸν ἑαυτό του πρέπει νὰ μάθῃ γιὰ νὰ κἀνῃ ἕνα καλὸ ἄρθρο. Αὐτὸ μονάχα θέλω. Καθὼς βλέπετε, δὲν εἶμαι καὶ πολὺ ἀπαιτητικός.

Περιμένω λοιπὸν νὰ κοιμηθοῦν ὅλοι στὸ βαγόνι. Αὐτὸ βέβαια δὲ θ' ἀργήσῃ νὰ γίνῃ, γιατί οἱ συνταξιδιώτες μου ὅλοι εἶναι, ποιὸς λίγο ποιὸς πολὺ, κουρασμένοι ἀπὸ τὸν περιπάτό τους στὴ Σαμαρκάνδη. Οἱ ὑπάλληλοι μετέτρεψαν μετὰ τὸ δεῖπνο τὶς θέσεις τοῦ βαγονιοῦ σὲ κρεβάτια. Τὰ φῶτα σκεπάστηκαν μὲ τὰ κουρτινάκια τους, κι ὅλοι ξάπλωσαν νὰ κοιμηθοῦν. Κατὰ τὶς δέκα καὶ μισή, ὅλοι εἶχαν παραδοθῆ στὸν ὕπνο, ἄλλοι ἀνέπνεαν σιγὰ σιγὰ, κι ἄλλοι ροχάλιζαν.

Ἔμεινα μονάχος μὲ τὸν κ. Ποπῶφ στὸν ἐξώστη. Ἄνταλλάσουμε μερικὲς λέξεις.

— Θὰ περάσουμε ἡσυχῇ νύχτα, μοῦ λέει ὁ κ. Ποπῶφ, καὶ σᾶς συνιστῶ νὰ ἐπωφεληθῆτε νὰ κοιμηθῆτε καλά. Τὴν ἐρχόμενη νύχτα περνώντας τὰ στενὰ τοῦ Παμίρ, φοβᾶμαι πὼς δὲ θὰ ταξιδέψουμε τόσο ἡσυχᾶ.

— Εὐχαριστῶ, κ. Ποπῶφ. Θ' ἀκολουθήσω τὴ συμβουλή σου καὶ θὰ πάω νὰ κοιμηθῶ τὸν ὕπνο τοῦ δικαίου, καθὼς λένε.

Ὁ κ. Ποπῶφ μὲ καληνυχτίζει, καὶ τρυπώνει στὴν καμαρούλα του.

Ἐγὼ μένω στὸν ἐξώστη. Ἀδύνατο νὰ δῶ τίποτε, μήτε δεξιά, μήτε ἀριστερὰ τῆς γραμμῆς. Περάσαμε πιά τὴν ὄσση τῆς Σαμαρκάνδης, μπήκαμε σὲ μιὰ μεγάλη πεδιάδα. Θὰ περάσουν ἀκόμα πολλὲς ὄρες γιὰ νὰ φθάσουμε στὸν ποταμὸ Σὺρ - Ντάρια, ὅπου ὑπάρχει μιὰ ξύλινη γέφυρα, ὅπως στὸν Ἄμου - Ντάρια, ὅχι ὅμως καὶ τόσο μεγάλη.

Θᾶταν πιά ἔντεκα ἡ ὥρα, ὅταν ἀποφάσισα ν' ἀνοίξω τὴν πόρτα τῆς σκευοφόρας. Τὴν ἀνοίξα σιγὰ σιγὰ καὶ τὴν ἔκλεισα πάλι πίσω μου. Ἦξερα τώρα πὼς ὁ νεαρὸς Ρουμάνος δὲν ἔμενε πάντα κλεισμένος στὸ κλουβί του. Μποροῦσε λοιπὸν τὴ στιγμὴ αὐτὴ νὰ τοῦ ἤρθε ἡ ἰδέα, γιὰ νὰ

ξεμουδιάση λίγο, νὰ κἀνη ἕνα μικρὸ περίπατο ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη τῆς σκευοφόρας στὴν ἄλλη.

Τὸ σκοτάδι εἶναι πυκνὸ. Κανένα τώρα φῶς δὲν περνᾷ μέσα ἀπὸ τὶς τρουπίτσες τῆς κάσας. Καλύτερα, σκέφθηκα. Ὁ ἀριθμὸς μου 11 κοιμᾶται, χωρὶς ἄλλο....

Προχωρῶ ψαχουλεύοντας. Τὸ χέρι μου βρῖσκει τὴν κάσα, ἀκουμπῶ τὸ αὐτί μου, ἀκροάζομαι. Ἀκούω καθαρὰ τὴν ἀναπνοή του ἡσυχῆ καὶ πλατειά... Κοιμᾶται... κοιμᾶται τὸν ὕπνο τοῦ ἀθῶου...

Ἐτοιμαζόμιον νὰ γτυπήσω, ὅταν ἄκουσα τὴ μηχανὴ νὰ σφυρίζῃ διαπεραστικά. Θὰ περνούσαμε κάποιον σταθμὸ. Τὸ τραῖνο δὲ σταματᾷ, τὸ ξέρω, καὶ περιμένω νὰ πάψουν τὰ σφυρίγματα του.

Χτυπῶ σιγὰ σιγὰ τὴν κάσα.

Καμιὰ ἀπάντηση.

— Ἀνοίξτε, ἐπανέλαβα, εἶμαι φίλος, δὲν ἔχετε τίποτε νὰ φοβηθῆτε.

*Ἐλπίζα ν' ἀνοίξη ἡ ντουλάπα. Ἀντὶ ὅμως ν' ἀνοίξη, ἄκουσα τρίψιμο σπύρτου, κι ἀμυδρὸ φῶς φώτισε τὸ ἐσωτερικὸ τῆς κάσας.

Κυττάζω τὸ φυλακισμένον μέσα ἀπὸ τὶς τρουπίτσες.

Εἶναι κίτρινος, λείψανο! Τὰ μάτια του εἶναι τρομαγμένα... δὲν ξέρει ἂν κοιμᾶται, ἂν βλέπη ὄνειρο.

— Ἀνοίξτε, φίλε μου, τοῦ εἶπα, ἀνοίξτε, κι ἔχετε ἐμπιστοσύνη... ἀνακάλυψα τὸ μυστικὸ σας..., μὰ δὲ θὰ τὸ φανερώσω σὲ κανένα· τὸ ἐναντίον μάλιστα, μπορῶ νὰ σᾶς φανῶ χρήσιμος.

Ὁ δυστυχῆς νέος φαίνεται νὰ καθησυχάζῃ λίγο· μὰ μένει ἀκόμα ἀκίνητος.

— Εἶστε Ρουμάνος, νομίζω, εἶπα, κι ἐγὼ Γάλλος.

— Γάλλος; Εἶστε Γάλλος;

*Ἀκουσα καλὰ τὴν ἀπάντηση. Ὁ νέος μοῦ μίλησε στὴ γλώσσα μου μὲ ξένη προφορὰ.

Πῆρε θάρρος. Ἡ πλευρὰ τῆς κάσας ἀνοίξε σιγὰ σι-

γὰ καὶ μὲ τὸ ἀμυδρὸ φῶς μπόρεσα νὰ ἐξετάσω τὸν ἀριθμὸ μου 11.

Ὁ νέος μου φίλος μου πιάνει τὰ δύο μου χέρια καὶ μου τὰ σφίγγει... Αἰσθάνομαι πὼς μου ζητᾷ βοήθεια...

— Μὴ μὲ προδώσετε... μὴ μὲ προδώσετε!..

— Νὰ σᾶς προδώσω ἐγώ, φίλε μου! Καὶ δὲ ξέρετε λοιπὸν πὼς οἱ ἐφημερίδες τῆς Γαλλίας ἔγραψαν τόσα ἐνθουσιαστικὰ ἄρθρα γιὰ ἓναν Αὐστριακὸ ράφτη καὶ γιὰ δύο Ἴσπανοὺς ἀρραβωνιασμένους, ποὺ ταξίδεψαν κι αὐτοὶ κρυφὰ μὲ τὸ δικό σας τρόπο; Μήπως ἄραγε δὲν ξέρετε πὼς ἔκαμαν μάλιστα καὶ συνεισφορὲς πρὸς χάρη τους; Πῶς μπορεῖτε λοιπὸν νὰ φαντασθῆτε πὼς ἐγώ, ρέπορτερ, ἐγώ, δημοσιογράφος...

— Εἶστε δημοσιογράφος;

— Κλαύδιος Μπομπαρνάκ, ἀνταποκριτὴς τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» τῶν Παρισίων.

— Καὶ πηγαίνετε ἴσαμε τὸ Πεκίνο;

— ἴσαμε τὸ Πεκίνο!

— Ἄ! κύριε Μπομπαρνάκ, ὁ Θεὸς σᾶς ἔστειλε στὸ δρόμο μου!

— Ὁχι, φίλε μου, ὁ διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδας μου μ' ἔστειλε. Ἐχετε θάρρος κι ἐμπιστοσύνη. Ὅ,τι εὐκολία μπορῶ νὰ σᾶς κάνω, θὰ σᾶς τὴν κάνω εὐχαρίστως.

— Εὐχαριστῶ... εὐχαριστῶ...

— Πῶς λέγεστε;

— Κίνκο.

— Εἶστε Ρουμάνος, δὲν εἶναι ἀλήθεια;

— Ρουμάνος ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι.

— Τέσσερα χρόνια στὸ Παρίσι, ὅπου δούλευα σ' ἓναν ταπετσήρη, στὸ προάστειο Σαιντ Ἀντουάν.

— Καὶ γυρίσατε στὸ Βουκουρέστι;

— Ναί. Καὶ ἄνοιξα δικό μου μαγαζί... Μὰ τώρα τῶκλεισα καὶ πάω νὰ παντρευτῶ!

— Νὰ παντρευτῆτε μὲ τὴ δεσποινίδα Ζίνκα Κλόρκ, λεωφόρος Χὰ Χουά, Πεκίνο, Κίνα!

- Ποῦ τὸ ξέρετε, κύριε;
- Μά, στὴν κάσα εἶναι ἡ διεύθυνση.
- Ἔχετε δίκιο!
- Τί εἶναι ἡ δεσποινὶς Ζίνκα;
- Ρουμάνα. Τῆ γνώρισα στὸ Παρίσι, ὅπου δούλευε σ' ἓνα μοδιστράδικο... ὦ, τί χαριτωμένη!
- Εἶμαι βέβαιος... Μὴν ἐπιμένετε...
- Εἶχε γυρίσει κι αὐτὴ στὸ Βουκουρέστι. Κι ἔπειτα τὴν κάλεσαν νὰ πάη στὸ Πεκίνο νὰ διευθύνῃ ἓνα κατάστημα νεωτερισμῶν... Ἀγαπητέ μου κύριε, ἔφυγε... Εἶμαστε τώρα κι ἓνα χρόνο μακριὰ ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον... Τώρα καὶ τρεῖς ἐβδομάδες μοῦ ἔγραψε... Οἱ δουλειές της πηγαίνουν περίφημα. Ἄν μποροῦσα νὰ πάω νὰ τῆ βρῶ, θὰ μούβρισκε δουλειά... Θὰ παντρευόμαστε... Ἔχει μερικὲς οἰκονομίες... Θὰ κέρδιζα κι ἐγὼ ἀπὸ τὴ δουλειά μου... Ξεκίνησα λοιπὸν κι ἐγὼ γιὰ τὴν Κίνα.
- Μέσα σ' αὐτὴ τὴν κάσα;
- Τί τὰ θέλετε, κύριε Μπομπαρνάκ, ἀποκρίθηκε ὁ Κίνκο, κοκκινίζοντας. Δὲν εἶχα χρήματα, εἶχα μόλις ὅσα μοῦ χρειάζονταν γιὰ ν' ἀγοράσω μιὰ κάσα, μερικὰ τρόφιμα. Ἐνας φίλος μου μ' ἔστειλε ὡς πακέτο. Κοστίζει πολὺ τὸ εἰσιτήριο ἀπὸ τὴν Τιφλίδα στὸ Πεκίνο... Μὰ σᾶς ὀρκίζομαι, εὐθὺς ὡς μπορέσω, θὰ στείλω στὴν Ἐταιρία τὰ χρήματα τοῦ ταξιδιοῦ μου.
- Σᾶς πιστεύω, φίλε μου Κίνκο, κι ὅταν φθάσετε στὸ Πεκίνο;
- Ἡ Ζίνκα ξέρει τὸ μυστικό. Θὰ μεταφέρουν τὴν κάσα στὸ σπίτι της κι αὐτὴ θά...
- Θὰ πληρώσῃ τὰ μεταφορικά;
- Μάλιστα, κύριε...
- Καὶ μὲ μεγάλη χαρά, εἶμαι βέβαιος.
- Βεβαιότατα, κύριε! Ἀγαπιόμαστε τόσο πολὺ!
- Κι ἔπειτα, Κίνκο, τί δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ μιὰ κοπέλα γιὰ τὸν ἀρραβωνιαστικό της, ποὺ δέχεται νὰ μεταβληθῇ σὲ πακέτο ἐπὶ δέκα πέντε μέρες, μέσα σὲ μιὰ κάσα

μὲ τὴν ἐπιγραφὴ «Καθρέφτες... Εὐθραυστο... Φοβᾶται τὴν ὑγρασία...».

— "Α! μὲ κοροϊδεύετε, τὸν κακομοίρη, μουρμούρισε ὁ Ρουμάνος μου.

— Μὰ καθόλου... καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴν ἔχετε καμιὰν ἀμφιβολία πὼς θὰ κάνω ὅ,τι μπορῶ γιὰ νὰ φθάσετε ἀβλαβῆς καὶ χωρὶς καθόλου ὑγρασία στὴ δεσποινίδα Ζίνκα Κλόρκ!

— Καὶ πάλι σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε, ἀποκρίθηκε ὁ Κίνκο, σφίγγοντας μ' εὐγνωμοσύνη τὰ χέρια μου. Πιστέψτε με, δὲν εἶμαι καθόλου ἀχάριστος, καὶ δὲ θὰ ξεχάσω ποτὲ τὸ καλὸ ποῦ μου κάνετε.

— "Ε, φίλε μου Κίνκο, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μ' εὐγνωμονήτε καθόλου. Ἐγὼ θὰ πληρωθῶ, καὶ μὲ τὸ παραπάνω.

— Πῶς; Δὲν καταλαβαίνω!

— Πῶς; Περιγράφοντας, εὐθύς ὡς αὐτὸ δὲ θὰ μπορῆ νὰ σᾶς βλάψῃ, τὸ ἀλλόκοτο ταξίδι σας ἀπὸ τὴν Τιφλίδα στὸ Πεκίνο. Μὰ γιὰ σκεφθῆτε καὶ μόνος σας... τί χτυπητὸς τίτλος: «Ἐνας ἐρωτευμένος μέσα σὲ μιὰ σκευοφόρα!».

Ἄ Ο Ρουμάνος, παρ' ὅλη του τὴ δύσκολη θέση, δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὸ χαμόγελο.

Τράβηξα πάλι πρὸς τὴν πόρτα τῆς σκευοφόρας γιὰ νὰ βεβαιωθῶ πὼς ὅλα εἶναι ἐν τάξει καὶ δὲ διατρέχουμε τὸν κίνδυνο νὰ μᾶς ἀκούσῃ κανεὶς. Ἡσυχία ἀπόλυτη. Ὁ κ. Ποπῶφ κοιμᾶται, ὅλοι οἱ συνταξιδιώτες μου εἶναι βυθισμένοι σὲ βαθὺ ὕπνο. Γυρίζω λοιπὸν πίσω στὸ νέο μου φίλο.

Ἄ Ο Κίνκο φυσικὰ μὲ ρώτησε πὼς ἀνακάλυψα τὸ μυστικὸ του. Τοῦ διηγοῦμαι ὅ,τι συνέβη στὸ βαπόρι, ὅταν περνούσαμε τὴν Κασπία. Ἡ ἀναπνοή του τὸν πρόδωσε. Γέλασε, ὅταν τοῦ εἶπα πὼς στὴν ἀρχὴ τὸν πῆρα γιὰ ἄγριο θεριό, ποῦ εἶχαν κλείσει στὴν κάσα.

— Προχτὲς τὴ νύχτα, μοῦ ἀποκρίθηκε ὁ ἀγαθὸς νέος, νόμισα πὼς ἤμουν χαμένος. Μόλις ἄκουσα νὰ κλείνουν τὴ σκευοφόρα, ἄναψα κατὰ τὴ συνήθειά μου τὴ λαμπίτσα

μου... Ἄρχισα νὰ δειπνῶ, ὅταν ξάφνου ἄκουσα κάποιον νὰ χτυπάη τὴν κάσα μου...

— Ἦμουν ἐγώ, Κίνκο, ἐγὼ ὁ ἴδιος, καὶ τὴ νύχτα ἐκείνη θὰ πιάναμε κιόλας γνωριμία, ἂν τὴ στιγμή πού ἐτοιμαζόμουν νὰ σᾶς μιλήσω, δὲν τρανταζόταν ξαφνικὰ τὸ τραῖνο, καὶ δὲ λιγότευε τὴν ταχύτητά του. Μιὰ γκαμήλα εἶχε μπῆ στὴ γραμμὴ μας, καὶ μόλις πρόλαβα νὰ τιναχτῶ στὴν πόρτα τῆς σκευοφόρας, τὴν ὥρα πού ὁ κύριος Ποπὼφ ξυπνοῦσε.

— Ἄ! σεῖς ἦσαστε! φώναξε ὁ Κίνκο, χαρούμενος. Τώρα ἀναπνέω! Τί ἀγωνία πού εἶχα, Θεέ μου! Τί φοβερὰ πράγματα ἔβαζε ὁ νοῦς μου! Κάποιος ξέρει, ἔλεγα, τὸ μυστικό μου. Τώρα θὰ μὲ καταγγείλη, θαρτοῦν οἱ στρατιῶτες, θὰ μὲ ἀρπάξουν, καὶ θὰ μὲ πᾶνε στὴ φυλακὴ τοῦ Μερὸ ἢ τῆς Μπουχάρας — γιατί, καθὼς ξέρετε, ἡ ρωσικὴ ἀστυνομία δὲν ἀστειεύεται. Κι ἡ καημένη μου ἡ Ζίνκα, τοῦ κάκου θὰ μὲ περιμένη. Ποτὲ πιά δὲ θὰ τὴν ξαναδῶ. Ἐκτὸς ἂν ἤθελα νὰ ἐπιχειρήσω τὸ ταξίδι πεζός... Ἔ, λοιπόν, σᾶς βεβαιώνω, κύριε, πὼς θὰ ξεκινούσα πεζός... ναί, πεζός!

Μιλοῦσε μὲ τόση ἀποφασιστικότητα, πού ἀμέσως ἐνιωθες πόση ὁ νεαρὸς αὐτὸς Ρουμάνος εἶχε μέσα του ἐξαιρετικὴ δραστηριότητα καὶ φλόγα.

— Καημένη μου Κίνκο, τοῦ εἶπα, στενοχωροῦμαι πολὺ πού σᾶς ἔκανα τόσο νὰ τρομάξετε. Μὰ τώρα πιά νὰ μένετε ἐντελῶς ἡσυχος. Μὴ φοβᾶστε πιά τίποτε... Τώρα εἴμαστε φίλοι καὶ θὰ σᾶς βοηθήσω, ὅσο μπορῶ, μόλις ἡ ἀνάγκη τὸ ἀπαιτήσῃ.

— Εὐχαριστῶ!

— Καὶ θγαίνετε τακτικὰ ἔξω ἀπὸ τὴν κάσα; ρώτησα τὸν Κίνκο.

— Κάθε βράδυ κάνω ἓνα μικρὸ περίπατο στὸ ἐσωτερικὸ τῆς σκευοφόρας, καὶ μάλιστα μιὰ νύχτα κατέβηκα καὶ σ' ἓνα σταθμό.

— Τὸ ξέρω, Κίνκο, σᾶς εἶδα!

— Μὲ εἶδατε;

— Ναί, σᾶς εἶδα, φίλε μου καὶ μάλιστα μιὰ στιγμή φαντάσθηκα πὼς θέλατε νὰ τὸ σκάσετε. Μὰ μὴν ἀνησυχῆτε. Κανένας ἄλλος δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ σᾶς πρόσεξε. Ἐγὼ σᾶς διέκρινα, γιατί ἤξερα πὼς ἦσατε μέσα στὴν κάσα, κι ἤμουν ἀπέξω ἀπὸ τὴ σκευοφόρα νὰ σᾶς παραμονεύω... Σᾶς εἶδα λοιπὸν ν' ἀνοίγετε σιγὰ σιγὰ τὴν πόρτα καὶ νὰ κατεβαίνετε. Μὰ κανένας ἄλλος δὲν ἔνωσε τίποτε! Ὅμως, πρέπει νὰ σᾶς πῶ, ἀγαπητέ μου Κίνκο, πὼς οἱ νυχτερινοὶ αὐτοὶ περιπάτοι εἶναι ἐπικίνδυνοι. Μὴν τὸ ξανακάνετε! Ἀφίστε ἐμένα νὰ σᾶς ἀγοράζω ὅ,τι ἔχετε ἀνάγκη καὶ θὰ σᾶς τὸ φέρνω εὐθὺς ὡς βρῖσκω εὐκαιρία.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Μπομπάρνὰκ, εὐχαριστῶ. Μὲ τὴ βοήθειά σας δὲ φοβοῦμαι πιά πὼς θὰ μὲ ἀνακαλύψουν. Μονάχα στὰ κινέζικα σύνορα εἶναι φόβος... ἢ μᾶλλον στὸ Κασγάρ.

— Καὶ γιατί;

— Γιατὶ τὸ τελωνεῖο ἐξετάζει μὲ μεγάλη ἀυστηρότητα τὰ ἐμπορεύματα ποὺ μπαίνουν στὴν Κίνα. Φοβοῦμαι μήπως ψάξουν καὶ στὴ σκευοφόρα, ἀνοίξουν τίς κάσες καὶ τότε...

— Ἐχετε δίκιο, Κίνκο, ἀποκρίθηκα. Ὑπάρχει φόβος, τὸ παραδέχομαι. Μὰ κάνετε ὑπομονή, ποιὸς ξέρει, μπορεῖ καὶ πάλι νὰ γλυτώσετε.

— Ἄν μὲ πιάσουν;

— Θὰ τρέξω καὶ θὰ κάνω ὅ,τι μπορῶ γιὰ νὰ μὴ σᾶς συμβῆ τίποτε δυσάρεστο...

— Ἄ! κύριε Μπομπάρνὰκ, φώναξε ὁ δύστυχος Κίνκο μὲ μεγάλη συγκίνηση, πὼς μπορῶ ποτὲ νὰ σᾶς δείξω τὴν εὐγνωμοσύνη μου;

— Πολὺ εὐκόλα, ἀγαπητέ Κίνκο.

— Πῶς; Λέγετε!

— Καλώντας με στοὺς γάμους σας, ὅταν θὰ παντρευτῆτε τὴ δεσποινίδα Ζίνκα.

— Σᾶς δίνω τὸ λόγο μου, ἀποκρίθηκε ὁ Κίνκο, κι ἡ Ζίνκα θὰ σᾶς φιλήσῃ.

— Θα κάνη τὸ χρέος της, καθὼς κι ἐγὼ θὰ κάνω τὸ δικό μου, ἀνταποδίδοντας δυὸ φιλιὰ.

Ἔσφιξα τὸ χέρι τοῦ φυλακισμένου φίλου μου καὶ μοῦ φάνηκε πὼς ὁ καλὸς νέος δὲν μπορούσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Ἔσθησε τὴ λάμπα του, ἔκλεισε τὴ ντουλάπα του καὶ μέσα ἀπὸ τὶς τρυπίτσες ἀκούω ἀκόμα τὴ φωνή του νὰ μοῦ λέη σιγά: Εὐχαριστῶ! εὐχαριστῶ!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ἡ Τασκένδη

Οἱ Ρῶσοι εἶχαν προσπαθήσει στὰ 1870 νὰ ιδρῦσουν καὶ στὴν Τασκένδη μιὰ ἐμπορικὴ πανηγυρὴ ἐφάμιλλη μὲ τὴν πασίγνωστη τοῦ Νιζνὶ Νοβγκορόδ. Δὲν πέτυχε ὅμως. Ἀργότερα, ἔπειτα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια, ἡ ρωσικὴ αὐτὴ ἐπιθυμία πραγματοποιήθηκε, ἅμα ὁ ὑπερκασπιανὸς σιδηρόδρομος ἔνωσε τὴ Σαμαρκάνδη μὲ τὴν Τασκένδη.

Ἄξι μονάχα οἱ ἐμποροὶ, μὲ τὰ ἐμπορεύματά τους ἔτρεξαν κατὰ χιλιάδες στὴν πόλη αὐτή, μὰ καὶ πλῆθος μουσουλμάνων ἔρχονται σὲ κάθε πανηγύρι, σὰν προσκυνητές.

Τώρα πλησιάζουμε στὴν Τασκένδη, ὅπου θὰ μείνουμε δυόμιση ὥρες.

Βέβαια, δὲν ἔχω καιρὸ νὰ ἐπισκεφθῶ καλὰ τὴν πόλη. Τί κρίμα! Ξέρω πὼς εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα, μὰ τί νὰ κάνω; Μὲ παρηγορεῖ ἡ ιδέα πὼς ὅλες οἱ πόλεις τοῦ Τουρκεστάν μοιάζουν μεταξὺ τους. Ὅποιος εἶδε καλὰ μιὰ μονάχα, εἶναι σὰ νὰ εἶδε ὅλες.

Περάσαμε μιὰ εὐφορὴ πεδιάδα μὲ ὠραῖες λεῦκες περᾶσαμε ἀμπέλια καὶ περιβόλια μὲ καρποφόρα δένδρα καὶ τέλος τὸ τραῖνο σταμάτησε στὴν Τασκένδη.

Καθὼς κι ἄλλοτε σᾶς εἶπα, ἀφότου οἱ Ρῶσοι κυρίευσαν τὸ Τουρκεστάν, ὑπάρχει πάντα μιὰ νέα πόλη, δίπλα στὴν παλιά. Αὐτὸ συμβαίνει, ὅπως εἶδαμε, στὴ Σαμαρκάν-

Ένας πυροβολισμός άφισε στον τόπο έναν τεράστιο κάνθηρα, τη στιγμή που πήδωσε στον έξωστη του τρίτου βαγονιού. (Σελ. 142)

9. Ίουλιου Βέρν. Από τόν Καύκασο στο Πεκίνο

δη, στη Μπουχάρα, στο Μέρβ· τὸ ἴδιο κι ἐδῶ, στὴν Τασκένδη. Ἡ παλιὰ ἔχει σοκάκια ἀντὶ δρόμους, σπιτάκια πλίνθινα, παζάρια μεγάλα, πλινθόκτιστα χάνια γιὰ τὰ καραβάνια, μερικὰ τζαμιά καὶ πολλὰ σχολεῖα.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Τασκένδης διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὸν πληθυσμὸ τῶν ἄλλων πόλεων τοῦ Τουρκεστάν. Κι ἐδῶ συναντᾶς Σάρτες, Οὐζμπέκους, Τατζίκ, Κιργισίους, Ναγκάι, Ἰσραηλίτες, μερικοὺς Ἀφγανοὺς καὶ Ἰνδοὺς καὶ βέβαια καὶ Ρώσους, πού θρῖσκονται πιά στὸ Τουρκεστάν σὰν καὶ στὸ σπίτι τους.

Δυστυχῶς, δὲν ἔχω παρὰ δυὸ ὄρες στὴ διάθεσή μου καὶ ποῦ νὰ προφθάσω νὰ ἐπισκεφθῶ μιὰ τόσο μεγάλη πόλη! Βέβαια, ἔτρεξα σιὰ πιδ ἀξιοπαρατήρητα μέρη τῆς — ἔτρεξα στὸ μεγάλο ξύλινο παζάρι τῆς, ὅπου σωριάζονται ὑφάσματα τῆς Ἀνατολῆς, ὠραῖα μεταξωτά, μετάλλινα ἀγγεῖα, μπρίκια, λεγένια, τάσια καὶ πλῆθοςπραμάτειες κινέζικες, πρὸ πάντων ὠραῖες πορσελάνες.

Στοὺς δρόμους τῆς Τασκένδης συναντᾶς ἀρκετὲς γυναικὲς. Εἶναι περιττὸ νὰ σᾶς πῶ πῶς, ἀφότου πάτησαν τὸ πόδι τους ἐδῶ οἱ Ρῶσοι, σκλάβες πιά δὲν ὑπάρχουν, πρὸς μεγάλη στενοχώρια τῶν Μουσουλμάνων. Τώρα ἡ γυναίκα εἶναι ἐλεύθερη, καὶ μπορεῖ νὰ διαθέσῃ ὅπως θέλει τὸν ἑαυτό τῆς.

— Ἐέρετε, μοῦ εἶπε γελώντας ὁ ταγματάρχης Νόλτις, τί μοῦ ὁμολόγησε μιὰ μέρα ἓνας γέρος Τουρκομάνος;

— Ὅχι ταγματάρχα μου, εἶμαι περιεργος ν' ἀκούσω.

— Μοῦ εἶπε: «Πάει πιά ἡ συζυγική μας ὑπεροχὴ ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού δὲν μποροῦμε πιά νὰ δέρνουμε τίς γυναῖκες μας. Στὴν παραμικρὴ ξυλεῖα, πού τοὺς δίνουμε, μᾶς φοβερίζουν πὼς θὰ τὸ ποῦν τοῦ Τσάρου! Χάθηκε, καταστράφηκε ἡ ἱερότητα τοῦ γάμου!».

Δὲν ξέρω ἂν ἐξακολουθοῦν οἱ κακόμοιρες γυναῖκες τοῦ Τουρκεστάν νὰ δέρνονται. Ξέρω μονάχα πὼς οἱ βάρβαροι ἄνδρες ἀρχίζουν τώρα νὰ φοβοῦνται καὶ φέρονται, θέλοντας καὶ μὴ, ἀνθρωπινότερα. Κι ὅμως ἀκόμα δὲν μπο-

ροῦν νὰ πιστέψουν πὼς εἶναι σωστὸ ν' ἀπαγορεύουν στοὺς συζύγους νὰ δέρνουν τὸ τρυφερό τους ἥμισυ! Ἴσως νὰ ξέρονται πὼς ὁ ἐπίγειος Παράδεισος, πὺν ἀναφέρει ἡ Ἁγία Γραφή, ἦταν καθὼς λένε, ἕνας ὠραιότατος κήπος ἀνάμεσα Τίγρη κι Εὐφράτη, ἢ ἴσως, ἀνάμεσα τοῦ Ἄμου-Ντάρια καὶ τοῦ Σῦρ-Ντάρια. Ἴσως νὰ μὴν ξέχασαν ἀκόμα πὼς στὸν παράδεισο αὐτὸ ζοῦσαν εὐτυχισμένοι κάμποσο καιρὸ ὁ Ἄδαμ κι ἡ Εὐᾶ, ὡσότου ἡ ἀνόητη γυναίκα ἄκουσε τὰ δολερὰ λόγια τοῦ φιδιοῦ κι ἔτσι παρέβη τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ διώχτηκαν ἀπὸ τὴν εὐτυχία τοῦ Παραδείσου! Ποιὸς ξέρεῖ, θὰ συλλογιῶνται οἱ ἀπλοῖκοι Τουρκομάνοι, ἂν ὁ Ἄδαμ ἔδερνε κάποτε τὴν γυναίκα του, ἴσως νὰ τῆς εἶχε βάλει γνώση καὶ νὰ μὴν ἔπεφτε στὴν ἁμαρτία!

Ἄφησαμε τὴν Τασκένδη, ἀκριβῶς στὶς ἔντεκα τὸ πρωί. Ἡ χώρα πὺν περνοῦμε τώρα, ἀρχίζει νὰ γίνεται ὄλο καὶ πιὸ ἀνώμαλη. Λόφοι καὶ μικρὰ βουνὰ διαγράφονται δεξιά κι ἀριστερὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Αἰσθάνομαι πὼς πλησιάζουμε στὰ μεγάλα ὑψώματα τοῦ Παμίρ.

Μόλις τὸ τραῖνο κίνησε, ἡ σκέψη μου πῆγε ἀμέσως στὸν καημένο μου τὸν Κίνο. Τὸ μικρὸ του ἐρωτικὸ μυθιστόρημα μὲ συγκίνησε, τὸ ὁμολογῶ, κατὰ κράτος. Συλλογιέμαι μὲ μεγάλη συμπάθεια τὸν φλογερὸ αὐτὸν ἀρραβωνιαστικὸ, πὺν πάει μέσα σὲ κάσα νὰ βρῆ τὴν ἐκλεκτὴ τῆς καρδιάς του... Συλλογιέμαι τὴν ὠραία Ζίνκα, πὺν περιμένει μὲ ἀνησυχία στὸ Πεκίνο καὶ θᾶναι στὸ σταθμὸ νὰ παραλάβῃ τὴν πολύτιμη κάσα, καὶ νὰ πληρώσῃ τὰ μεταφορικά...

Θὰ προσπαθῆσω τὴ νύχτα νὰ βρῶ εὐκαιρία, νὰ πάω μερικὰ τρόφιμα στὸ φυλακισμένο μου — στὸ σάλιαγκά μου! — Γιατί, ἀλήθεια, μὴ δὲ μοιάζει μὲ σάλιαγκα ὁ Ρουμάνος μου, ἔτσι πὺν κουβαλάει στὴ ράχη του τὸ σπιτάκι του; Μὲ τὴ διαφορὰ πὼς αὐτὸς μπορεῖ νὰ βγαίνει λίγο ἀπὸ τὸ καβούκι του καὶ νὰ κάνῃ περίπατο, σὰ γυμνοσάλιαγκας!

Φθάνουμε στὸ Κοχάν, κατὰ τὶς τρεῖς τὸ ἀπόγευμα. Ἡ χώρα εἶναι εὐφορη, καταπράσινη, καλλιεργημένη μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια. Διαρκῶς περνοῦμε λαχανόκηπους, λιβάδια ἀπέ-

ραντα σπαρμένα με τριφύλλι. Μοῦ λένε πὼς τὸ θερίζουν τέσσερεις πέντε φορὲς τὸ χρόνο — τόσο εὐφορη εἶναι ἐδῶ ἢ γῆ. Στους ἔξοχικούς δρόμους κοντὰ στὴν πόλη, εἶναι φυτεμένες δεξιὰ κι ἀριστερὰ μουριές. Ἐδῶ σίγουρα θὰ κάθουν ἄφθονο μετάξι.

Κι ἐδῶ πάλι δυὸ ξεχωριστὲς πόλεις — ἡ παλιὰ κι ἡ νεώτερη. Ὁ πληθυσμὸς τους διαρκῶς ἀυξάνει. Ὅχι βέβαια γιατί ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι γεννοῦν πολλὰ παιδιά, ὅπως στὴν Κίνα, μὰ γιατί μὲ τὸ σιδηρόδρομο καὶ μὲ τὴν ἡσυχία πὺν βασιλεύει τώρα στὶς μουσουλμανικὲς αὐτὲς χῶρες, τὸ ἐμπόριο μεγάλωσε, οἱ ἔμποροι ἔρχονται ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, κι ἡ οἰκονομικὴ κίνηση τοῦ τόπου ἔγινε μεγαλύτερη.

Τὸ τραῖνο μας σταμάτησε τρεῖς ὥρες στὸ Κοχάν. Ἐχω λοιπὸν καιρὸ νὰ κάνω τὴ δημοσιογραφικὴ μου ἐπίσκεψη στὴν πόλη, καὶ νὰ περπατήσω στὶς ὄχθες τοῦ Σὺρ-Ντάρια. Ὁ ποταμὸς αὐτὸς τρέχει στὰ ριζοβούνια τοῦ Μογγόλ-Ταοῦ καὶ πολλὰ καίκια καὶ βάγκες πλέουν στὰ λασπερὰ νερά του.

Κάνει μεγάλη ζέστη. Ἡ πόλη προφυλάσσεται ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ βουνά, κι ἔτσι δὲν ὑπάρχουν ἄνεμοι στὰ μέρη αὐτά. Γι' αὐτό, κι ἡ ζέστη εἶναι τόσο ἀφόρητη.

Συνάντησα τὸν κ. καὶ τὴν κ. Κατέρνα. Εἶναι ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὸν περίπατό τους. Ὁ κωμικὸς μοῦ εἶπε μὲ τὴ συνηθισμένη του εὐθυμία:

— Ποτὲ δὲ θὰ ξεχάσω τὸ Κοχάν, κύριε Κλαύδιε!

— Καὶ γιατί δὲ θὰ ξεχάσετε ποτὲ τὸ Κοχάν, κύριε Κατέρνα;

— Βλέπετε αὐτὰ τὰ ροδάκινα; μοῦ εἶπε δείχνοντάς μου ἓνα μαντῆλι γεμάτο μὲ ωραίους καρπούς πὺν κρατοῦσε.

— Θάναι ἔξοχα τὰ ροδάκινα, ἀποκρίθηκα.

— Καὶ τί φτηνά! μοῦ εἶπε ἐνθουσιασμένος. Σχεδὸν δωρεάν!

— Ἐ, εἶναι φυσικό, κύριε Κατέρνα. Ἐδῶ τὰ ροδάκινα θάναι ἄφθονα! Εἶναι ὅπως λένε, τὰ μῆλα τῆς Ἀσίας. Ἐνα ἀπὸ τὰ μῆλα αὐτὰ θάφαγε ἡ κυρία Ἀδάμ...

— Τότε τὴ συγχωρῶ! Εἶχε πολὺ δίκιο, ἡ καημένη! φώναξε ἡ κ. Κατέρνα, δαγκάνοντας μὲ ἀπληστία ἓνα ὠραιότατο ροδάκινο.

Μόλις κινήσαμε, οἱ ταξιδιωτὲς ἔτρεξαν στὸ βαγόνι-έστιατόριο, ὅπου δὲν εἶδα κανένα νέο ἐπιβάτη. Μονάχα στὸ Κασγάρ πιά θὰ πάροουμε καινούργιους συνοδοιπόρους. Ἐκεῖ ἡ ρωσικὴ κουζίνα θ' ἀντικατασταθῆ μὲ κινέζικη, καὶ φοβᾶμαι πὼς τὰ φαγητά μας πιά δὲ θ'ἀναί τὸσο νόστιμα...

Ἄ κ. Ἐφρινελ βρῖσκεται στὴ συνηθισμένη του θέση. Ἡ οἰκειότητά του μὲ τὴ μὲς Μπλύετ ἔχει κάνει μεγάλες προόδους. Ἡ φιλία τῶν δυὸ ἀγγλοαμερικάνων ἔχει γίνε πολὺ στενή. Φαίνεται πὼς ὅλο κι ἀνακαλύπτουν πὼς ἔχουν τὰ ἴδια γούστα καὶ τὶς ἴδιες ἐπιθυμίες. Ὅλοι μας πιά εἴμαστε βέβαιοι πὼς ἡ φιλία αὐτὴ θὰ καταλήξῃ σὲ γάμο, ἅμα τελειώσῃ τὸ ταξίδι μας. Νὰ σᾶς πῶ ὅμως τὴν ἀλήθεια, προτιμῶ τὸ ἐρωτικὸ μυθιστόθημα τοῦ φίλου μου Κίνκο μὲ τὴ δεσποινίδα Ζίνκα. Τὶ κρίμα, ἡ ὠραία Ρουμάννα νὰ μὴν εἶναι κι αὐτὴ μαζί μας!

Βρισκόμαστε «μεταξύ μας». Κι ὅταν λέω «μεταξύ μας», ἐννοῶ τοὺς πῶ συμπαθητικούς μου ἀριθμούς — τὸν ταγματάρχη Νόλτις, τὸν κ. καὶ τὴν κ. Κατέρνα καὶ τὸ νεαρὸ Πάν-Σάο, πού ἀπαντᾷ μὲ παριζιάνικη ἔξυπνάδα στὰ χωρατὰ τοῦ κωμικοῦ.

Τὸ δεῖπνο πέρασε μὲ μεγάλη εὐθυμία. Ὁ γέρο Τίο-Κίνγκ μᾶς μαθαίνει ἀπόψε ποιὸς εἶναι ὁ τέταρτος κανόνας τοῦ Κορνάρου, τοῦ εὐγενοῦς βενετσιάνου, πού πρέπει ν' ἀκολουθοῦμε, ἂν θέμε ν' ἀποκτήσουμε θαλερώτατη ὑγεία ἴσαμε τὰ βαθιὰ γερατειά. Ὁ Πάν-Σάο κούρδισε τὸ γέρο δάσκαλό του νὰ μιλήσῃ, κι ἔτσι ὁ ἀπλοϊκὸς Τίο-Κίνγκ μᾶς λέει μὲ βουδικὴ σοβαρότητα:

— Ὁ τέταρτος κανόνας, κύριοι, εἶναι σοβαρώτατος! «Ἄν μποροῦμε νὰ ὀρίσουμε τὴν ἴδια ποσότητα τροφῆς σὲ ὅλους. Τὸ εἶδος τῆς τροφῆς πού χρειάζεται γιὰ τὸν καθένα, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἰδιοσυγκρασία του, ἀπὸ τὴν ἡλικία, ἀπὸ τὴν ἀντοχή του!»

— Καὶ γιὰ τὴ δική σας ιδιοσυγκρασία, κύριε δόκτωρ; ρώτησε ὁ κ. Κατέρνα. Τί εἶδος τροφῆς σᾶς χρειάζεται;

— Δέκα τέσσερεις οὐγγίεις στερεὰ κι ὑγρὴ τροφή.

— Τὴν ὥρα;

— Ὁχι, κύριε. Πῶς εἶναι δυνατόν; Τὴν ἡμέρα! Καὶ τὸν κανόνα αὐτὸν ἀκολούθησε πιστὰ ὁ ἔνδοξος Κορνάρο ἀπὸ ἡλικίας 36 ἐτῶν. Ἔτσι κατόρθωσε νᾶχη σωματικὴ καὶ πνευματικὴ δύναμη τόσο μεγάλῃ, ὥστε νὰ μπορῇ νὰ συγγράψῃ τὴν τέταρτὴ του πραγματεία σὲ ἡλικία ἐνενήντα πέντε χρόνων. Πέθανε ἑκατὸν δύο ἐτῶν, ἀκμαῖος ἀκόμα.

— Ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, ἀγαπητέ μου διδάσκαλε, ἄς διατάξω νὰ μοῦ φέρουν τὴν πέμπτη κοτολέτα, ἀποκριθῆκε ὁ Πάν-Σάο, ξεσπώντας στὰ γέλια.

Δὲν ὑπάρχει πιδ εὐχάριστο πράγμα ἀπὸ τὸ νὰ μιλᾶς καὶ νᾶναι μπροστὰ σου ἓνα τραπέζι μὲ ὀρεκτικὰ φαγητά. Δὲν ξεχνῶ ὅμως καὶ τὸ δημοσιογραφικὸ μου χρέος, καὶ ζητῶ νὰ μάθω ἀπὸ τὸν ταγματάρχη μερικὰ πράγματα γιὰ τὸ Κοχάν, ὅπου φθάνουμε στὶς ἑννέα τὸ βράδι. Εἶναι ὁ τελευταῖος σπουδαῖος σταθμὸς πού θὰ κάνουμε στὸ ρωσικὸ Τουρκεστάν.

— Μπορῶ νὰ σᾶς δώσω ὅ,τι πληροφορία θέλετε, ἀποκριθῆκε ὁ ταγματάρχης Νόλιτις. Ξέρω πολὺ καλὰ τὸ Κοχάν. Εἶναι κρίμα, πού δὲν ἔχετε καιρὸ νὰ ἐπισκεφθῆτε τὴν περιέργη αὐτὴ πόλη, γιὰτὶ ἔχει μείνει ἐντελῶς ἀσιατικὴ καὶ δὲν τῆς κολλήσαμε ἀκόμα καμιά νέα πόλη. Τὸ Κοχάν ἔχει τὴν ὠραιότερη πλατεία τῆς Ἀσίας, ἓνα μεγαλοπρεπέστατο παλάτι τοῦ παλιοῦ χάνη Χουνταγιάρ· εἶναι χτισμένο σ' ἓνα λόφο, πού ἔχει ὕψος καμιά κατοστὴ μέτρα, κι εἶναι περικυκλωμένος ἀπὸ τὰ παλιά του σαρτικὰ κανόνια. Τὸ θεωροῦν ὡς ἓνα θαῦμα ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ σᾶς βεβαιώνω κι ἐγὼ πὼς εἶναι ἀληθινὸ θαῦμα. Χάνετε ἔτσι μιὰ σπάνια εὐκαιρία νὰ χρησιμοποιήσετε τὶς πιδ ζωηρὲς λέξεις τῆς γλώσσας σας περιγράφοντας τὴν αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς, πού ἔχει τώρα μεταβληθῆ σὲ ρωσικὴ ἐκκλησία, τὰ ἄπειρα δωμάτιά του, τὰ παρκέτα τους, πού εἶναι ἀπὸ πολύτιμο ξύλο τοῦ Κα-

ραγάτς, τὸ τριανταφυλλένιο περίπτερο, ὅπου ὑποδέχονται μὲ ἀνατολίτικη, ἀληθινά, φιλοξενία τοὺς ξένους, τὴν ἐσωτερικὴ αὐλὴ μὲ τὴ μαυριτανικὴ διακόσμηση, ποὺ θυμίζει τὴ γοητευτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ φαντασίᾳ τῆς Ἀλάμπρας, τοὺς ἐξώστες μὲ τὴν ἐξαίσιᾳ θεά, τὰ διαμερίσματα τοῦ χαρεμιοῦ, ὅπου οἱ χίλιες γυναῖκες τοῦ σουλτάνου — ἑκατὸ περισσότερες ἀπ' ὅσες εἶχε ὁ Σολομὼν — ζοῦσαν μὲ πλήρη ἀρμονία, τὶς δαντελωτὲς προσόψεις, τοὺς κήπους μὲ τὶς παμπάλαιες κρεββατίνες... Νά τί θὰ μπορούσατε νὰ δῆτε κύριε Μπομπαρνάκ, κι ὁ Θεὸς ξέρει τί ὠραιᾶ ἄρθρα θὰ σᾶς ἐνέπνεε τὸ μαγικὸ αὐτὸ παλάτι.

— Τὸ βλέπω μὲ τὰ μάτια σας, ἀγαπητέ μου ταγματάρχα, εἶμαι βέβαιος πὼς οἱ ἀναγνώστες μου δὲ θᾶχουν κανένα παράπονο. Σᾶς παρακαλῶ μονάχα νὰ μοῦ πῆτε ἂν ὑπάρχουν παζάρια στὸ Κοχάν.

— Μιὰ πόλη τοῦ Τουρκεστάν χωρὶς παζάρια, ἀποκρίνεται ὁ ταγματάρχης, εἶναι πράγμα ἀνήκουστο· εἶναι σὰ νὰ λέμε Λονδίνο χωρὶς ἀποθήκες.

— Καὶ Παρίσι χωρὶς θέατρα! φώναξε ὁ κωμικός.

— Ναί, ἐξακολούθησε ὁ ταγματάρχης, τὸ Κοχάν ἔχει παζάρια πολλά, ἕνα πρὸ πάντων στὴ γέφυρα τοῦ Σόχ, ὅπου πωλοῦνται τὰ ὠραιότερα ὑφάσματα τῆς Ἀσίας, πολυτιμότερα κι ἀκριβότερα.

— Εἶμαι βέβαιος, ταγματάρχα μου, πὼς θὰ μοῦ μιλήσετε τώρα γιὰ τὰ τζαμιᾶ...

— Βεβαιότατα.

— Καὶ γιὰ τοὺς μεντρεσέδες.

— Βέβαια, καὶ γιὰ τοὺς μεντρεσέδες, κύριε ρέπορτερ. Μὰ τὰ μνημεῖα αὐτὰ δὲν εἶναι τόσο ὠραιᾶ, ὅσο οἱ μεντρεσέδες καὶ τὰ τζαμιᾶ τῆς Σαμαρκάνδης καὶ τῆς Μπουχάρας.

Ἔτσι, ἄς εἶναι καλὰ ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» θᾶχουν δῆ καὶ τὴν περιφήμη αὐτὴ πόλη Κοχάν.

Τὸ δείπνο ἐξακολουθεῖ ἀκόμα πολλὴν ὥρα καὶ τελειώνει κατὰ τρόπο ἀπροσδόκητο καὶ εὐχάριστο. Τὴν τελευταία στιγμή ὁ κ. Κατέρνα μᾶς προτείνει ἂν θέλουμε νὰ μᾶς ἀπαγγεῖλη ἓνα μονόλογο.

Φαντάζεσθε μὲ τί ἐνθουσιασμό δεχτήκαμε τὴν πρότασή του.

Ἔτσι, στὴν ἀνατολικὴ ἄκρη τοῦ Τουρκεστάν, τετρακόσια χιλιόμετρα μακριὰ ἀπὸ τὸ ὄροπέδιο τοῦ Παμίρ, στὰ ἐπιδόρπια ἑνὸς περίφημου δείπνου, στὸ σαλόνι τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ, ὁ κ. Κατέρνα ἀπήγγειλε μὲ μεγάλη λεπτότητα καὶ τέχνη, τὴν «Ἐμμονη Ἰδέα», ἓνα ἀστεϊότατο πραγματικὰ μονόλογο.

Τὰ ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα, πού ὑποδέχτηκαν τὸν κ. Κατέρνα, μῆτε κὰν συγκίνησαν τὸ σὲρ Φράνσις Τρεβέλναν, πού διαρκῶς μόρφαζε θυμωμένος, γιὰ τὸ δείπνο τοῦ φαινόταν ἀπαίσιο. Μῆτε κὰν «διασκέδασε θλιβερά», ὅπως συνηθίζουν οἱ συμπατριῶτες του τώρα καὶ τετρακόσια χρόνια, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ μέγας μας ἱστορικὸς Φρουασάρ. Μὰ κανένας πιά δὲν τὸν προσέχει, καὶ ἀφήνουμε νὰ μορφαῖζῃ ὅσο θέλει τὸν ἀγέρωχο αὐτὸ τζέντλεμαν.

Ὁ βαρῶνος Βάισονιτσεντέρφερ δὲν κατάλαβε μῆτε λέξη ἀπὸ τὸ μικρὸ ἀριστούργημα. Μὰ καὶ ἂν καταλάβαινε, φαντάζομαι πόσο θὰ περιφρονοῦσε τὴν «παριζιάνικη μονολογομανία».

Ἄν ρωτᾶτε καὶ γιὰ τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιὰρ καὶ γιὰ τὸν ἀχώριστό του Γκανζίρ, μοῦ φάνηκε πὼς βγήκε κάπως ἀπὸ τὴν ἐπιφυλακτικότητά του καὶ παρακολουθοῦσε μὲ περιέργεια τὴ ζωηρὴ ἔκφραση τοῦ προσώπου καὶ τὶς χαρακτηριστικὰς χειρονομίες καὶ τὸν κωμικὸ τόνο τῆς φωνῆς τοῦ κ. Κατέρνα.

Ὁ κωμικὸς παρατήρησε τὴν προσοχὴ αὐτὴ τοῦ Μογγόλου καὶ συγκινήθηκε πολὺ ἀπὸ τὸ σιωπηλὸ του θαυμασμό. Γι' αὐτό, ὅταν σηκώθηκε ἀπὸ τὸ τραπέζι, μοῦ εἶπε:

—Ἐξοχος εἶναι αὐτὸς ὁ Μογγόλος ἄρχοντας!... Τί ἀξιοπρέπεια! Τί μεγαλοπρέπεια! Τί λαμπρὸς τύπος τῆς Ἄ-

πω Ἀνατολῆς... Δὲ μοῦ ἀρέσει τόσο πολὺ ὁ σύντροφός του... Τὸ πολὺ πολὺ τρίτης τάξεως ῥόλος. Μὰ ὁ θαυμαστός αὐτὸς Μογγόλος, Καρολίνα, γιὰ φαντάσου πόσο ὠραία θάπαιζε στοὺς «Πειρατές».

Τὴν ὥρα πού δειπνούσαμε, τὸ τραῖνο πέρασε τὸ σταθμὸ τοῦ Καστακός, πού βρίσκεται μέσα σὲ βουνά. Ὁ σιδηρόδρομος τώρα κάνει πολλοὺς ἐλιγμούς, περνᾷ γέφυρες καὶ τουνέλια καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ Παμίρ.

Ἵστερα ἀπὸ λίγη ὥρα, ὁ κ. Ποπῶφ μᾶς εἶπε πὸς βρισκόμαστε πιά στὴ χώρα Φεργκανά, ὅπως ὀνομάζουν τὸ ἀρχαῖο χανάτο τοῦ Κοχάν, πού τὸ κατέκτησε ἡ Ρωσία στὸ 1876, μὲ τὶς ἑπτὰ ἐπαρχίες του. Οἱ ἐπαρχίες αὐτὲς κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σάρτες, διοικοῦνται ἀπὸ νομάρχες, ἐπάρχους καὶ δημάρχους.

Πιὸ πέρα ἀπλώνεται μιὰ ἀπέραντη στέπα, ἐντελῶς ισόπεδη, σὰν τραπέζι μιλιάρδου. Μὰ στὸ τραπέζι αὐτὸ δὲν κυλᾷ φιλντισένια σφαῖρα, ἀλλὰ τὸ ἐξπρὲς τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ, μὲ ταχύτητα ἐξήντα χιλιόμετρα τὴν ὥρα.

Μπλαινουμε στὸ σταθμὸ τοῦ Κοχάν, στὶς ἑννέα τὸ βράδι. Θὰ σταματήσουμε δυὸ ὥρες. Ἔχουμε λοιπὸν καιρὸ νὰ κατεβοῦμε καὶ νὰ περπατήσουμε λίγο.

Τὴν ὥρα πού κατεβαίναμε, ὁ ταγματάρχης Νόλιτις ρωτᾷ τὸ νεαρὸ Πάν-Σάο :

— Μήπως γνωρίζετε ἄραγε τὸ μανδαρίνο αὐτὸν Γέν-Λού, πού τὸ πτώμα του τὸ πάνε στὸ Πεκίνο;

— Πρώτη φορὰ ἀκούω τ' ὄνομά του, ταγματάρχα μου.

— Κι ὅμως, φαίνεται νᾶναι σημαντικὴ προσωπικότητα, ἂν κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν τιμητικὴ του συνοδεία.

— Πολὺ πιθανόν, ἀποκρίθηκε ὁ Πάν-Σάο, μὰ ἔχουμε τόσα σημαντικὰ πρόσωπα στὴν Κίνα!

— Ὡστε λοιπὸν αὐτὸς ὁ μανδαρίνος Γέν-Λού...

— Μοῦ εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστος, ταγματάρχα μου, ἀποκρίθηκε ὁ Πάν-Σάο.

Γιατί άραγε ό ταγματάρχης Νόλτις νά έκανε τήν έρωτηση αυτή στο νεαρό μας Κινέζο, και τί άνησυχίες νάχε ό ταγματάρχης μας; Ποιός ξέρει! Θα τó δοῦμε άργότερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

Τò όροπέδιο του Παμίρ

Στό Κοχάν, καθώς είπαμε, σταματοῦμε δυό ώρες. Είναι νύχτα. Οί περισσότεροι ταξιδιώτες έχουν πιά ξαπλώσει στα βαγόνια νά κοιμηθοῦν. Έγώ πηγαίνω κι έρχομαι στο σταθμό, καπνίζοντας. Στό σταθμό αυτό θα πάρουμε μιá μηχανή ισχυρότερη, για νά μπορέσουμε νά συνεχίσουμε τó ταξίδι μας. Έ μηχανή που είχαμε από τó Ούζοῦν Άντá ήταν καλή για τις πεδιάδες που περάσαμε. Τώρα όμως άνηφορίζουμε τις βόρειες πλευρές του όροπεδίου του Παμίρ. Θα έχουμε ν' άνεβοῦμε άρκετά άπότομους άνηφόρους, και χρειαζόμαστε πολὺ ισχυρότερες μηχανές.

Παρακολουθῶ τήν άλλαγή των μηχανών και παρατηρῶ πώς ή σκευοφόρα, όπου βρίσκεται ό φίλος μου ό Κίνο, είναι τοποθετημένη μπροστά στο τραίνο.

Φοβοῦμαι μήπως ό νεαρός Ρουμάνος πάρη πάλι τήν άπόφαση νά κατεβή στο σταθμό για νά ξεμουδιάση. Αυτό θαταν άπερισκεψία, γιατί μπορεί νά τόν δοῦν οί υπάλληλοι, που πάνε κι έρχονται και κυττάζουν με προσοχή τους ταξιδιώτες. Θα πάω νά του άγοράσω μερικά τρόφιμα και καμιá μποτίλια βότκα, και θα του τά πάω, ίσως μάλιστα και πριν φύγει τó τραίνο. Θα δῶ, άν βρω τήν εύκαιρία.

Τò ρεστωράν του σταθμοῦ είναι άνοιχτό, κι ό κ. Ποπῶφ δέν είναι μέσα. Καλύτερα. Γιατί άν με δῆ ν' άγοράζω τρόφιμα, θα παραξενευτῆ σίγουρα, άφοῦ τó έστιατόριό μας έχει ό,τι θέλουμε.

Άγοράζω λοιπόν λίγο κρύο ψητό κρέας, ψωμί, μιá μποτίλια βότκα· τίποτε άλλο δέν μπόρεσα νά βρω.

Ὁ σταθμὸς εἶναι λίγο σκοτεινός. Μερικὲς μόνο λάμπες ἐδῶ κι ἐκεῖ τὸν φωτίζουν ἀμυδρά. Ὁ κ. Ποπῶφ μ' ἔβλεπεν ὑπάλληλο πᾶνε κι ἔρχονται στὶς δουλειές τους. Ἡ στιγμή μου φαίνεται καταλλήλотаτη.

Ἄνεβαίνω λοιπὸν στὸν ἐξώστη, κυττάζω, κανεὶς δὲ μὲ βλέπει, ἀνοίγω τὴν πόρτα τῆς σκευοφόρας σιγὰ σιγὰ καὶ μπαίνω μέσα.

Μόλις μπῆκα, εἶπα δυνατά: «Ἐγὼ εἶμαι».

Ὁ Κίνκο εἶχε φανῆ πολὺ φρόνιμος, κι ἔμενε κλεισμένος στὴ φυλακὴ του. Μοῦ ἄνοιξε, τοῦ ἔδωκα τὰ τρόφιμα, κι ὁ ἀγαθὸς νέος εὐχαριστήθηκε πολὺ πὺν θὰ εἶχε κάτι καλύτερο νὰ φάη.

— Δὲν ξέρω πῶς νὰ σᾶς εὐχαριστήσω, κύριε Μπομπαρνάκ, μοῦ εἶπε.

— Φίλε μου Κίνκο, τοῦ ἀποκρίθηκα, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μ' εὐχαριστήσετε καθόλου· εἶμαι φίλος σας, δὲν εἶναι ἔτσι; Τὸ μόνο πράγμα πὺν σᾶς συνιστῶ, εἶναι νὰ μένετε ἡσυχος στὸ κλουβί σας καὶ νὰ μὴν κατεβῆτε πιά σὲ σταθμό.

— Πόσο θὰ μείνουμε στὸ Κοχάν;

— Δυὸ ὥρες.

— Καὶ πότε θ'ἀμαστε στὰ σύνορα;

— Αὔριο στὴ μία τὸ ἀπόγευμα.

— Καὶ στὸ Κασγκάρ;

— Μετὰ δέκα πέντε ὥρες, τὰ μεσάνυχτα.

— Ἐκεῖ εἶναι ὁ κίνδυνος, κύριε Μπομπαρνάκ.

— Ναί, Κίνκο, ἔχετε δίκιο. Οἱ Κινέζοι ἐξετάζουν μὲ μεγάλη προσοχὴ τὸν κάθε ταξιδιώτη πρὶν νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ περάσῃ. Ὅμως, μὴν ξεχνᾶτε πὺν ἡ αὐστηρότητα αὐτὴ ὑπάρχει μονάχα γιὰ τοὺς ταξιδιωτὲς, κι ὄχι γιὰ τὶς ἀποσκευές τους.

— Καληνύχτα, κύριε Μπομπαρνάκ.

— Καληνύχτα, Κίνκο.

Βγήκα ἔξω, μπῆκα στὸ θαγόνι μου, ξάπλωσα κι ἤμουν

τόσο κουρασμένοι, πού αποκοιμήθηκα άμέσως και μήτε καν άκουσα τὸ σφύριγμα τοῦ τραίνου, ὅταν ξεκίνησε.

Ὁ μόνος σπουδαῖος σταθμὸς πού κάναμε πρὶν νὰ ξημερώσει, ἦταν ὁ σταθμὸς τοῦ Μαρκελάν, ὅπου πολὺ λίγο σταματήσαμε.

Τὸ Μαρκελάν εἶναι μεγάλη πόλη, κι ἡ καθαυτὴ πρωτεύουσα τοῦ Φεργκανά. Γιατὶ τὸ Κοχάν δὲ φημιζεται γιὰ τὸ κλίμα του. Εἶναι πολὺ ἀνθυγιεινὸ. Πληροφορήθηκα πὼς δὲν ἔχει κανένα σπουδαῖο ἀρχαιολογικὸ μνημεῖο καὶ τίποτε τὸ ἀξιοπαρατήρητο. Γι' αὐτό, ἄς μὲ συχωρέσουν οἱ ἀναγνώστες μου πού δὲ διέκοψα καθόλου τὸν ὕπνο μου.

Στὶς τρεῖς τὸ πρωὶ περνοῦμε τὸ σταθμὸ τοῦ *Οχ.

Ἀπὸ ἐδῶ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ φθάνει πιά τὰ σύνορα πού χωρίζουν τὸ ρωσικὸ Τουρκεστάν, ἀπὸ τὸ ὄροπέδιο τοῦ Παμίρ κι ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένη χώρα τῶν Καρὰ Κιρκίς.

Τὸ Παμίρ ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς ντόπιους «ἡ Στέγη τοῦ Κόσμου». Ἀποκεῖ ξεκινοῦν οἱ μεγάλες ὄροσειρὲς τοῦ Τιέν Χάν, τοῦ Κουέν Λούν, τοῦ Καρακορούμ, τῶν Ἰμαλαίων καὶ τοῦ Ἰνδοῦ-Κούχ. Τὸ ὄρογραφικὸ αὐτὸ σύστημα ἔχει πλάτος τετρακόσια χιλιόμετρα, κι ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες κανένας κατακτητὴς δὲν μπόρεσε νὰ τὸ περάσει· τελευταία ὅμως τὸ νίκησε ἡ ρωσικὴ ἐπιμονή. Ἔτσι ἦρθαν σ' ἐπαφὴ ἡ σλαβικὴ φυλὴ μὲ τὴν κίτρινη.

Ἐπιτρέψτε μου ἐδῶ νὰ δείξω κάποια σοφία. *Ἄλλωστε σᾶς εἰδοποιῶ, πὼς δὲν εἶμαι ἐγὼ πού μιλῶ, μὰ ὁ ταγματάρχης Νόλτις.

Οἱ ἐξερευνητὲς τῶν ἀρίων λαῶν, ἀπὸ πολλὰ χρόνια προσπαθοῦν νὰ περάσουν καὶ νὰ ἐρευνήσουν τὸ ὄροπέδιο τοῦ Παμίρ. Ἄς ἀφήσουμε τὸ Μάρκο Πόλο τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνα, κι ἄς ἔρθουμε στοὺς νεώτερους. Οἱ *Ἄγγλοι ἔστειλαν τοὺς ἐξερευνητὲς τοὺς, τὸν Φόρστ, τὸν Ντούγκλας, τὸν Μπίτουεφ, τὸ Γιουγκσχόμπαντ καὶ τὸν περίφημο Γόρδωνα, πού σκοτώθηκε ἀργότερα στὸν Ἄνω Νεῖλο.

Οἱ Ρῶσοι ἔστειλαν τὸν Φεντσένκο, τὸν Σκομπέλεφ,

τὸν Μπριεβάλκυ, τὸν Κροντσέφσκυ, τὸ στρατηγὸ Πέφτσωφ, τὸν πρίγκηπα Γκαλίτσις, τοὺς ἀδελφοὺς Γκροὺμ Γκριμαϊλό. Οἱ Γάλλοι τὸν Ὁβερνί, τὸν Μπονβάλώ, τὸν Καπύς, τὸν Παπέν, τὸν Μπλάν κι ἄλλους. Οἱ Σουηδοὶ ἔστειλαν τὸ δόκτορα Σβέν Ἐδίν. Ἔτσι, μὲ τοὺς γενναίους αὐτοὺς ἐξερευνητὲς κατορθώσαμε νὰ μάθουμε τὰ μυστήρια τῆς «Στέγης τοῦ Κόσμου». Ξέρουμε τώρα πὼς τὸ ὄροπέδιο τοῦ Παμίρ ἀποτελεῖται ἀπὸ πυκνότετες διακλαδώσεις κοιλάδων, πού τὸ μέσο ὕψος τοὺς ὑπερβαίνει τὶς τρεῖς χιλιάδες μέτρα. Ξέρουμε πὼς ἡ ὑψηλότερη κορυφή του εἶναι τὸ Γκουροῦκ καὶ τὸ Κάουφμαν, μὲ ὕψος 22.000 πόδια, κι ἡ κορυφή του Ταγκάμα, μὲ ὕψος 27.000 πόδια. Μάθαμε πὼς ἀπὸ τὴν κορυφή αὐτὴ πηγάζουν οἱ ποταμοὶ Ἄμου Ντάρια πρὸς τὰ δυτικὰ κι ὁ Ταρῦμ πρὸς τ' ἀνατολικά. Μάθαμε τέλος πὼς τὰ βουνὰ αὐτὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ στρώματα βράχων τῆς πρωτογενοῦς περιόδου, ἀπὸ κόκκινο χῶμα τῆς δευτερογενοῦς κι ἀπὸ ἀργιλοαμμουδερά ἐδάφη τῆς τεταρτογενοῦς.

Τεράστιες ἦταν οἱ δυσκολίες πού ἔπρεπε νὰ ὑπερникήσῃ ὁ μέγας ὑπερασιατικὸς γιὰ νὰ περάσῃ τὸ ὑψηλὸ αὐτὸ ὄροπέδιο. Διαρκῶς ἡ γραμμὴ ἀνεβαίνει, περνᾷ γεφύρια, ἐπιχωματώσεις, σήραγγες, ἔχει ἀπότομες καμπές, ἐπικίνδυνους κατήφορους καὶ χρειάζεται πολὺ δυνατὴ μηχανή, γιὰ νὰ μὴν παρασυρθῇ τὸ τραῖνο.

Κατάπληξη κάνει στὴ φαντασίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἡ θέα τῶν ἔρημων αὐτῶν βουνῶν. Ὅσο περισσότερο ἀνεβαίνει τὸ τραῖνο, τόσο περισσότερο ἡ κατάπληξη γίνεται μεγαλύτερη. Ἐδῶ δὲ βλέπεις μῆτε χωριά, μῆτε χωριουδάκια. Κάπου κάπου μόνο μερικὰ σκόρπια καλύβια, ὅπου ζοῦν οἱ Παμίριοι, ξεμοναχιασμένοι ἀπ' ὅλον τὸν κόσμιο, μὲ τὶς οἰκογένειές τους, μὲ τ' ἄλογά τους καὶ μὲ τὰ κοπάδια τῶν «κουτάρ» —βόδια μὲ οὐρὰ ἀλόγου—, μὲ τὰ μικρόσωμα πρόβατά τους καὶ μὲ τὶς δασόμαλλες κατσίκες τους. Τὰ ζῶα αὐτὰ ἀλλάζουν μαλλὶ ἀνάλογα μὲ τὸ κλίμα, κι ἄλλα μαλλιά ἔχουν τὸ χειμῶνα κι ἄλλα τὸ καλοκαίρι. Τὸ ἴδιο παθαίνουν

και τὰ σκυλιά, πού ἡ τρίχα τους εἶναι πιὸ ἀνοιχτὴ τὸ καλοκαίρι στὶς μεγάλες ζέστες.

Καθὼς ἀνεβαίνουμε τὶς λαγκαδιές, βλέπουμε κάποτε μακριὰ νὰ ἐκτείνεται τὸ ἀπέραντο ὄροπέδιο. Σὲ πολλὰ μέρη ὑψώνονται κέδρα καὶ σημύδες, πού εἶναι τὰ κυριώτερα δένδρα τοῦ Παμίρ. Στὰ χαμηλὰ μέρη φυτρώνουν ἄφθονα ἕνα εἶδος καλάμια κι ἄλλα χόρτα χρήσιμα γιὰ τὴ βοσκὴ τῶν ζώων.

Ἐδῶ, στὰ ὕψη τοῦ Παμίρ, ζοῦν ζῶα ἐπικίνδυνα καὶ κάποτε ὀρνοῦν ἐναντίον τοῦ τραίνου πάνθηρες κι ἀρκοῦδες. Ὅλη τὴν ἡμέρα οἱ συνταξιδιωτὲς μας στέκονται στοὺς ἐξῶστες καὶ βλέπουν τὸ ἐξαισιο αὐτὸ θέαμα. Τί φωνὲς ἔσερναν ὅταν ἔβλεπαν κάποτε ἄγρια ζῶα νὰ τρέχουν δίπλα στὴ γραμμὴ, μὲ πολλὴ ὑποπτους σκοπούς! Πολλοὶ πυροβολισμοὶ ρίχτηκαν, πολλὰ περιστροφὰ ἄδειασαν, χωρὶς καμιὰ μεγάλη ἀνάγκη ἴσως, μὰ μονάχα γιὰ νὰ διασκεδάσουν καὶ νὰ καθησυχάσουν τοὺς ἐπιβάτες. Τὸ ἀπόγευμα ὅμως ἕνας πυροβολισμὸς ἄφησε στὸν τόπο ἕνα τεράστιο πάνθηρα, τὴ στιγμὴ πού πηδοῦσε στὸν ἐξῶστη τοῦ τρίτου βαγονιοῦ.

Ποιὸς ἔριξε τὸν ἐξαισιο αὐτὸ πυροβολισμὸ; Ποιὸς ἄλλος, παρὰ ὁ μεγαλοπρεπὴς ἄρχοντας Φαρουσκιάρ.

— Τί χέρι πού σοῦ ἔχει καὶ τί μάτι! εἶπα στὸν ταγματάρχη, πού κύτταζε διαρκῶς τὸν περίφημο Μογγόλο μὲ καχύποπτα βλέμματα.

Στὸ δρόμο μας συναντήσαμε καὶ πολλὰ ζῶα: λύκους, ἀλεπούδες, κοπάδια ἀπὸ μεγαλόσωμα ἄγρια πρόβατα, μὲ ψηλὰ κέρατα. Ψηλὰ στὸν οὐρανὸ πετοῦσαν γυπαετοὶ καὶ σύννεφα κοράκια καὶ περιστέρια.

Στὶς ἑξὶ τὸ θράδι περνοῦμε τὰ σύνορα 2.300 χιλίόμετρα ἀπὸ τὸ Οὐζοῦν Ἀντά. Μετὰ 250 χιλίόμετρα φθάνουμε στὸ Κασγκάρ. Ἄν καὶ θρῖσκόμεστε πραγματικὰ στὸ ἔδαφος τοῦ κινέζικου Τουρκεστάν, μονάχα στὸ Κασγκάρ οἱ κινέζικοι ἀρχεῖς θὰ μᾶς ἐπιθεωρήσουν.

Ἄμα τέλειωσε τὸ δεῖπνο, κατὰ τὶς ἑννέα, ὅλοι οἱ ταξιδιωτὲς πάλι ξαπλώθηκαν στὰ κρεβάτια τους.

Τὸ τραῖνο κατέβηκε μὲ μεγάλη ταχύτητα τὶς πλαγιὰς τοῦ Παμίρ. Ἐπειτα ἐξακολούθησε τὴ συνηθισμένη του πορεία στὸ ἐπίπεδο ἔδαφος.

Θᾶταν μία μετὰ τὰ μεσάνυχτα, ὅταν ξύπνησα ἀπότομα.

Λυνατὲς κραυγὲς ἀκούονται στὸ πίσω μέρος τοῦ τραίνου.

Τί νὰ τρέχη ἄράγε;

Ἄνησυχία μεγάλη κυρίευσε τοὺς ἐπιβάτες, ὅπως συχνὰ συμβαίνει μὲ τὸ παραμικρὸ ἐπεισόδιο στοὺς σιδηροδρόμους τὴ νύχτα.

— Τί τρέχει; τί τρέχει; ἀκουεὲς διαρκῶς ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, σὲ διάφορες γλῶσσες.

Ἡ πρώτη μου σκέψη εἶναι πὼς καμιὰ συμμορία μᾶς ἐπετέθηκε. Στὸ νοῦ μου ἤρθε ὁ περίφημος Κι - Τσάνγκ, ὁ Μογγόλος λήσταρχος.

Τὸ τραῖνο ἐλαττώνει τὴν ταχύτητά του, σιγὰ σιγὰ ἐτοιμάζεται νὰ σταματήσει.

Ὁ κ. Ποπώφ μπήκε στὴ σκευοφόρα, ἔπειτα βγῆκε ἔξω τρεχάτος καὶ τὸν ρωτῶ :

— Τί συμβαίνει, κύριε Ποπώφ;

— Ἐνα ἀτύχημα, μοῦ ἀποκρίθηκε.

— Σοβαρό;

— Ὁχι. Ἐνας συνδετήρας ἔσπασε, καὶ τὰ δυὸ τελευταῖα βαγόνια ἔμειναν στὸ δρόμο.

Τὸ τραῖνο σταμάτησε, καὶ πολλοὶ ἐπιβάτες κατέβηκαν. Κατέβηκα κι ἐγὼ μαζί τους. Οἱ ὑπάλληλοι κρατοῦν ἕνα φανάρι, κυττάζουν. Τὰ δυὸ ὅμως τελευταῖα βαγόνια, τὸ βαγόνι πού ἔχει τὸ νεκρὸ μανδαρίνο κι ἡ σκευοφόρα τῆς οὐρᾶς, ὅπου εἶναι ὁ ὑπάλληλος γιὰ τὶς ἀποσκευές, ἀπέμειναν πίσω στὸ δρόμο. Μὰ ἀπὸ πότε ἄράγε; Εἶναι πολὺ μακριά; Κανένας δὲν ξέρει. Κανεὶς δὲν ἀντελήφθη τίποτε.

Μπορεῖ νᾶχη περάσει καὶ μιὰ ὥρα ἢ καὶ δυὸ ἀπὸ τὴ στιγμή τοῦ ἀτυχήματος.

“Ένα μόνο πράγμα μπορούσαμε νὰ κάνουμε: νὰ γυρίσουμε πίσω ὥσπου θροῦμε τὰ δυὸ βαγόνια.

Τὸ πράγμα ἦταν ἀπλούστατο. Μὰ ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ἔκανε τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση εἶναι ἡ στάση τοῦ ἄρχοντα Φαρουσκιάρ. Φώναζε κι ἐπέμενε ἀγριεμένος νὰ μὴ χάσουν μήτε στιγμή καὶ νὰ γυρίσουν πίσω. Φώναζε τοῦ κ. Ποπώφ, τοῦ μηχανικοῦ, τοῦ θερμοαστῆ, καὶ γιὰ πρώτη φορὰ βλέπω πὼς μιλεῖ πολὺ καλὰ τὰ ρωσικά.

Μὰ συζήτηση δὲν ὑπάρχει. “Ὅλοι εἴμαστε σύμφωνοι, πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ γυρίσουμε πίσω γιὰ νὰ πάρουμε τὰ δυὸ βαγόνια — τοῦ μανδαρίνου καὶ τὴ σκευοφόρα.

Μονάχα ὁ Γερμανὸς βαρῶνος ἄρχισε τὶς φωνές. “Ἄλλη καθυστέρηση! Ἄκους ἐκεῖ νὰ γυρίσουμε πίσω, νὰ κάνουμε τόσο δρόμο γιὰ ἓνα μανδαρίνο πεθαμένο!

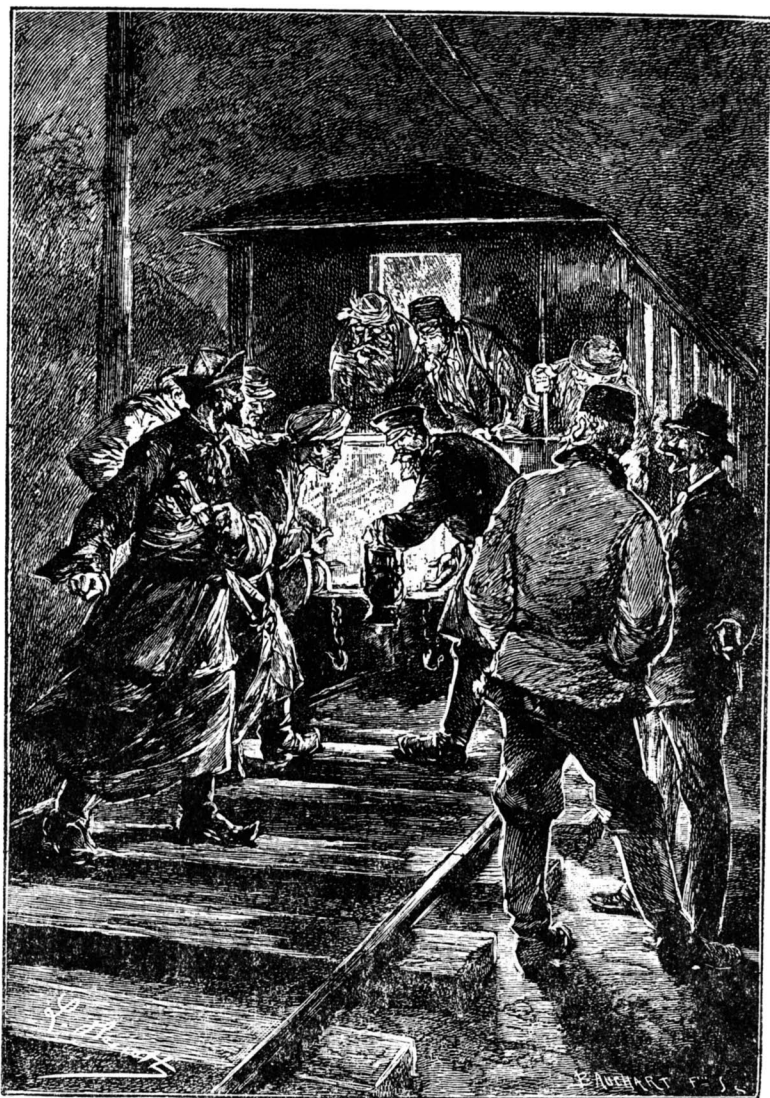
Τὸν ἀφήκαμε νὰ φωνάζει.

Ὁ σερ Φράνσις Τρεβέλουαν σήκωνε μὲ περιφρόνηση τοὺς ὤμους του, σὰ νᾶλεγε:

«Τὶ διοίκηση! Τὶ ὑλικά σιδηροδρόμου! Ἀυτὰ τὰ πράγματα δὲ γίνονται ποτὲ στοὺς ἀγγλοῖνδικοὺς σιδηροδρόμους!»!

Στὸν ταγματάρχη Νόλτιτς ἔκανε ἐπίσης μεγάλη ἐντύπωση, ὅπως καὶ σὲ μένα, ἡ ἀνεξήγητη ἐπίμονη ἐπέμβαση τοῦ ἄρχοντα Φαρουσκιάρ. Ὁ Μογγόλος αὐτός, ποῦ ἦταν τόσο ἀπαθὴς καὶ ἥσυχος, μὲ τὸ ψυχρὸ, ἀκίνητο βλέμμα του, τώρα πῆγαινε κι ἐρχόταν μὲ τρομερὴ ἀνησυχία, ποῦ δὲ μπορούσε νὰ τὴν κρατήσει. Κι ὁ σύντροφός του τὰ ἴδια. Μὰ γιατί ἄραγε τοὺς ἐνδιέφεραν τόσο πολὺ τὰ δυὸ βαγόνια, ποῦ ἔμειναν πίσω; Ἄφοῦ δὲν εἶχαν ἀποσκευές στὴν τελευταία σκευοφόρα! Ἄραγε νὰ ἐνδιαφέρονταν τόσο πολὺ γιὰ τὸν μακαρίτη μανδαρίνο Γὲν-Λού; Γιὰ τὸ λόγο ἄραγε αὐτὸν κύτταξαν στὸ Νιουσάκ μὲ τόση προσοχὴ τὸ βαγόνι ποῦ περιεῖχε τὸ πτώμα τοῦ μανδαρίνου; Κυττάζω τὸν ταγματάρχη· κι αὐτὸς φαίνεται πάρα πολὺ ν’ ἀνησυχῆ γιὰ τὰ ὑποπτα αὐτὰ φερσίματα τῶν δυὸ Μογγόλων.

Ἄνεβαίνομε στὶς θέσεις μας· τὸ τραῖνο ἀρχίζει νὰ πη-

Οι υπάλληλοι κρατούν ένα φανάρι. Τα δυο θύρες τελευταία βαγόνια απέμειναν πίσω στο θρόμο. (Σελ. 143)

10. Ίουλιού Βέρν. Ἀπὸ τὸν Καύκασο πρὸς Πεκίνο

γαίνη πίσω. Ὁ Γερμανὸς βαρῶνος ἐπιχειρεῖ πάλι νὰ διαμαρτυρηθῇ. Ὁ ἄρχοντας ὅμως Φαρουσκιὰρ τοῦ ρίχνει ἕνα βλέμμα τόσο ἄγριο, πὺν ὁ κακόμοιρος τὰ χάνει καὶ στριμώγνεται στὴ γωνιά του μουρμουρίζοντας.

Ἐημέρωνε πιά ὅταν παρατηρήσαμε τὰ δυὸ βαγόνια σὲ ἀπόσταση χιλιομέτρου. Τὸ τραῖνο σιγὰ σιγὰ προχωρῶντας τὰ ἔφθασε.

Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιὰρ κι ὁ σύντροφός του ὁ Γκανζιρ κατέβηκαν γιὰ νὰ παρασταθοῦν καὶ νὰ δοῦνε μὲ τὰ μάτια τους ἂν τὰ δυὸ βαγόνια τὰ ἔδесαν καλὰ στὸ τραῖνο.

Στὶς τέσσερεις, σταματήσαμε στὸ Κασγκάρ, πρωτεύουσα τοῦ κινεζικοῦ Τουρκεστάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ

Μπαίνουμε στὴν Κίνα

Ἀπὸ τὸ Κασγκάρ θὰ φύγουμε στὶς ἔντεκα. Ἔχω λοιπὸν καιρὸ ἑπτὰ ὥρες, καὶ μπορῶ νὰ δῶ καλὰ τὸ Κασγκάρ. Ἐκεῖ οἱ Κινέζοι τελωνοφύλακες νὰ μὴ μᾶς κρατήσουν πολλὴ ὥρα στὸ τελωνεῖο, μὲ τὶς διατυπώσεις τους.

Ὅ,τι δὲν ἔγινε στὰ σύνορα, θὰ γίνῃ στὸ Κασγκάρ. Ρῶσοι καὶ Κινέζοι, σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, εἶναι ἕνα πράγμα, φέρνουν τὶς ἴδιες δυσκολίες στὰ σύνορα. Ἀπαιτοῦν χίλιες δυὸ ἐνοχλητικὲς διατυπώσεις, διαβατήρια, χαρτιά, κλπ. Ἐξετάζουν τὰ πάντα μὲ ἀπερίγραπτη λεπτολογία. Τί νὰ κάνομε; Στὸ κάτω μέρος κάθε ἐγγράφου τους εἶναι γραμμένο μὲ μεγάλα γράμματα: «Τρέμετε κι ὑπακούετε»!

Εἶμαι λοιπὸν ἀποφασισμένος νὰ ὑπακούσω, καὶ θὰ παρουσιασθῶ καὶ ἐγὼ μπροστὰ στὶς κινεζικὲς ἀρχὲς τῶν συνόρων. Θυμῆθηκα πόσο φοβᾶται τὴ στιγμή αὐτὴ ὁ καημένος ὁ Κίνκο, κι ἀληθινὰ θὰ τρέμω γι' αὐτόν. Ἄν στοὺς Κινέζους ἔρθῃ ἡ ιδέα νὰ πᾶνε καὶ στὴ σκευοφόρα νὰ κυττάξουν τὶς κάσες, τότε τί θ' ἀπογίνῃ ὁ δύστηχος φίλος μου;

Τὸ Κασγκάρ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Κασγκαρίας (ἔτσι λέγεται τὸ Ἀνατολικὸ Τουρκεστάν) καὶ ἕνας σταθμὸς τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ, ὅπου ἐνώνονται οἱ ρωσικοὶ μὲ τοὺς κινέζικους σιδηροδρόμους. Ἀπέχει 3.000 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Κασπία καὶ 4000 χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Πεκίνο, τὴν πρωτεύουσα τῆς Οὐράνιας Αὐτοκρατορίας.

Ἡ νέα πόλη ὀνομάζεται Γιαγκι-Σάρ, καὶ ἡ παλιά, πὺν ἀπέχει ἀπὸ τὸ σταθμὸ τρία χιλιόμετρα, εἶναι τὸ καθεαυτὸ Κασγκάρ. Μπόρεσα νὰ τὶς ἐπισκεφθῶ καὶ τὶς δυὸ καὶ θὰ σᾶς τὶς περιγράψω μὲ λίγα λόγια.

Πρώτη παρατήρηση: καὶ ἡ παλιὰ καὶ ἡ νέα πόλη εἶναι περικυκλωμένες ἀπὸ ἄθλια τείχη, φτιαγμένα ἀπὸ πλίνθες, ἐντελῶς ἀνάξια λόγου.

Δεύτερη παρατήρηση: τοῦ κάκου θὰ ζητήσετε ἕνα ὀποιοδήποτε σημαντικὸ μνημεῖο· ὅλα ἔχουν καταστραφῆ, γιατί παλάτια, τζαμιά καὶ σίτια ἔχουν γίνει ἀπὸ τὸ ἴδιο ὑλικό. Ἀπὸ χῶμα, μονάχα ἀπὸ χῶμα. Ἔτσι, σὲ λίγα χρόνια, ὅλα αὐτὰ καταστρέφονται καὶ ξαναγουρίζουν στὸ χῶμα. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ στερεὰ ὑλικά, πέτρα ἢ μάρμαρο, γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἐπιζήση, νὰ τὴ θαυμάσουν οἱ μεταγενέστεροι.

Ἀνεβήκαμε σ' ἕνα ἀμάξι ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς καὶ ἐγώ, καὶ τραβήξαμε γρήγορα πρὸς τὸ Κασγκάρ. Ὁ ποταμὸς Κιζιλ-Σού, δηλαδὴ ὁ «Κόκκινος ποταμὸς», πὺν εἶναι μάλιστα κίτρινος, ὅπως ταιριάζει σὲ κινέζικο ποταμὸ, ἀγκαλιάζει μὲ τοὺς δυὸ του βραχίονες τὴν πόλη.

Τὸ Κασγκάρ εἶναι σπουδαιότατο ἐμπορικὸ κέντρο. Ὁλο σχεδὸν τὸ ἐμπόριο εἶναι στὰ χέρια τῶν Ρώσων. Τὰ κυριώτερα ἐμπορεύματα, πὺν φέρνουν ἐδῶ ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, εἶναι μεταξωτά, βαμβάκι καὶ μάλλινα χαλιά.

— Ἀπεδῶ καὶ πέρα, μοῦ εἶπε ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, θὰ δῆτε πῶς ὁ ἀκατάδεχτος Ἄγγλος μας σὲρ Φράνσις Τρεβέλυαν, θὰ γίνῃ ἀκόμα πιὸ ἀκατάδεχτος. Τὰ φρούδια του θὰ τὰ βλέπουμε διαρκῶς ζαρωμένα ἀπὸ περιφρόνηση καὶ ὀργή. Γιατὶ στὸ 1873 - 1874 οἱ Ἄγγλοι ἔστειλαν

ἐδῶ ἀποστολή, ὑπὸ τὴν ὄδηγία τοῦ Σάμπμαν καὶ τοῦ Γόρδωνα. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ ῥῆγγοι ἔλπιζαν ἀκόμα πὼς θὰ μπορούσαν νὰ ἔρθουν σὲ ἐμπορικὲς σχέσεις μὲ τὸ Κασγκὰρ καὶ θὰ ξάπλωναν ὡς ἐδῶ τὴν ἐπιρροή τους. Ἀντὶ ὅμως νὰ ἐνωθοῦν οἱ ρωσικοὶ σιδηρόδρομοι μὲ τοὺς ἀγγλοϊνδικούς, ἐνώθησαν μὲ τοὺς κινέζικους, κι ἔτσι οἱ ῥῆγγοι μας ἔχασαν κάθε εὐκαιρία νὰ πατήσουν κι ἐδῶ τὸ πόδι τους.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Κασγκὰρ ἀποτελεῖται ἀπὸ Τουρκομάνους κι ἀπὸ Κινέζους. Οἱ Κινέζοι αὐτοὶ εἶναι ἐδῶ συνήθως ὑπηρετές, τεχνίτες καὶ μεταπράτες.

ῥῆξαφνα, στὴν ἄκρη ἐνὸς δρόμου βλέπουμε τὸν κ. καὶ τὴν κ. Κατέρνα, πού στέκονται ἐκστατικοὶ καὶ θαυμάζουν μερικοὺς μουσικοὺς δερβίσηδες.

Δερβίσης θὰ πῆ ζητιάνος, κι οἱ ζητιάνοι ἐδῶ εἶναι ὁ τελειότερος τύπος τοῦ βρωμεροῦ καὶ τεμπέλη ἀνθρώπου. Μὰ τί περιεργότατες χειρονομίες, τί στάσεις κρατώντας τὴν κινάρα μὲ τὶς μεγάλες χορδές, τί ἀκροβατικὸ ξεγόφιασμα στὸ χορὸ τους, τί ἀλλόκοτα τραγούδια, πολλὲς φορὲς ἐντελῶς ξεδιάντροπα! Τὸ ἐνστικτο τοῦ καλοῦ μας κωμικοῦ ἄναψε, δὲν μπορεῖ πιά νὰ κρατηθῆ, ἔχει γίνεῖ κι αὐτὸς ἔξαλλος.

ῥῆρχίζει καὶ μιμεῖται τὶς χειρονομίες τους, τὰ τσακίσματα τῶν γοφῶν τους, μὲ κέφι μεγάλου κωμικοῦ, καὶ μοῦ φαίνεται πὼς ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ θὰ ριχτῆ κι αὐτὸς στὸ χορὸ μαζί μὲ τοὺς δερβίσηδες.

— ῥῆ, κύριε Κλαύδιε, μοῦ λέει, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ μιμηθῶ τὰ τσακίσματά τους. Κάντε μου μιὰ τουρκεστάνικη ὀπερέττα, δώστε μου ἕνα ρόλο δερβίση, καὶ θὰ δῆτε ἂν δὲν τὸν καταφέρω περίφημα.

— Δὲν ἀμφιβάλλω, ἀγαπητέ μου κύριε Κατέρνα, ἀποκρίθηκα· μὰ πρὶν περάσετε ἀπὸ τὸ ρόλο αὐτὸ τοῦ δερβίση, περάστε πρῶτα στὸ ἐστιατόριο τοῦ σταθμοῦ ν' ἀποχαιρετήσετε τὴν τουρκομάνικη κουζίνα, γιὰτὶ σὲ λίγο θ' ἀρχίση ἡ κινέζικη.

Δέχονται ὅλοι τὴν πρόσκλησή μου μὲ χαρὰ, γιὰτὶ ὅλοι

ξέρον ποσο οί κασγκαρινοί μάγειροι φημίζονται σέ ὄλο τὸν κόσμο.

Πραγματικά, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Κατέρνα, ὁ Πὰν-Σάο, ὁ ταγματάρχης κι ἐγὼ μένουμε κατενθουσιασμένοι καὶ κατάπληκτοι μὲ τὰ πολλὰ φαγητὰ ποὺ μᾶς σερβίρουν, καθὼς καὶ μὲ τὴν ποιότητά τους. Τὰ γλυκὰ διαδέχονται τὰ ἀλμυρὰ φαγητὰ, τὰ ψητὰ καὶ τὶς μπριζόλες... Ἐπειτα, αὐτὸ ποὺ δὲ θὰ ξεχάσῃ ποτὲ ὁ κωμικὸς κι ἡ σουμπρέτα — ὅπως δὲ θὰ ξεχάσουν καὶ τὰ περίφημα ροδάκινα τοῦ Χοτζέντ, εἶναι μερικὰ φαγητὰ, ποὺ ἔκαναν μεγάλη ἐντύπωση καὶ σὲ μιὰ ἀποστολὴ Ἑγγλέζων ἐδῶ· ποδαράκια γουρουνίσια πασπαλισμένα μὲ ζάχαρη, νεφρὰ τηγανητὰ μὲ γλυκειὰ σάλτσα καὶ μὲ σβίγγους.

Ὁ κ. Κατέρνα ξαναζητᾷ δυὸ φορὲς ἀπὸ τὰ πρῶτα καὶ τρεῖς φορὲς ἀπὸ τὰ δεύτερα.

— Παίρνω τὰ μέτρα μου, μᾶς λέει. Ποῖός ξέρει τί μᾶς ἐπιφυλάσσει τὸ βαγόνι ρεστωρὰν στοὺς κινέζικους σιδηροδρόμους! Ἄς μὴν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὶς φτεροῦγες τοῦ σκυλόψαρου, ποὺ δὲ θᾶναι καὶ τόσο τρυφεροῦτσικες καὶ στὶς χελιδονοφωλιές, ποὺ δὲ θᾶναι βέβαια καὶ τόσο φρέσκες.

Στὶς δέκα, χτυπᾷ τὸ κουδοῦνι γιὰ νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ πὼς θ' ἀρχίσουν οἱ ἀστυνομικὲς διατυπώσεις. Σηκωνόμαστε ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἀφοῦ ἤπιαμε τὸ τελευταῖο ποτήρι, μὲ τὸ περίφημο κρασί τοῦ Σάο-Χίγκ, κι ὕστερα ἀπὸ λίγα λεπτὰ βρισκόμαστε ὄλοι μαζεμένοι στὴν αἴθουσα τῶν ταξιδιωτῶν.

Ὅλοι μου οἱ ἀριθμοὶ εἶναι παρόντες. Ὁ γιατρὸς Το-Κίνγκ, μὲ τὸν Κορνάρο στὴ μασγάλη, ὁ Φούρκ Ἐφρινελ κι ἡ μὲς Ὁρατία Μπλύετ, ὁ σερ Φράνσις Τρεβέλουαν, ἀκίνητος, ἀμίλητος, ἀπρόσιτος καὶ λιχούδης, πιπιλίζοντας τὸ ποῦρο του, στέκεται στὸ κατώφλι· ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Γκαντζίρ, Ρῶσοι, Τουρκομάνοι καὶ Κινέζοι ταξιδιωτὲς, ὄλοι ὄλοι, ἐξήντα ὡς ὀγδόντα πρόσωπα. Καθένας πρέπει νὰ παρουσιασθῇ μὲ τὴ σειρὰ του ἐμπρὸς σ' ἓνα τραπέζι, ὅπου κάθονται δυὸ Κινέζοι μὲ στολή: ἓνας

υπάλληλος, πού μιλεί καλὰ τὰ ρωσικά, κι ἕνας διερμηνέας γιὰ τὰ γερμανικά, τὰ γαλλικά καὶ τ' ἀγγλικά.

Ὁ Κινέζος εἶναι ὡς 50 χρόνων, γυμνὸ κρανίον λεπτὸ μουστάκι, μακριὰ κοτσίδα στὴ ράχη, ματογυάλια. Τυλιγμένος σὲ κλαδωτὴ ρόμπα, παχύς, ὅπως ταιριάζει στοὺς εὐγενεῖς τοῦ τόπου του, δὲν ἔχει καθόλου, εὐχάριστη φυσιογνωμία.

— Τί ὕφος πού σοῦ ἔχει! μουρμουρίζει ἡ κ. Κατέρνα.

— Ὑφος Κινέζου, ἀποκρίνεται ὁ κωμικός, καὶ εἰλικρινά, δὲν μποροῦμε νὰ τοῦ κρατοῦμε κακία γι' αὐτό.

Εἶμαι ὁ πρῶτος, πού δείχνω τὸ διαβατήριό μου, μὲ τὴ θεώρηση τοῦ προξένου τῆς Τιφλίδας καὶ τῶν ρωσικῶν ἀρχῶν τοῦ Οὐζοῦν Ἀντά. Ὁ υπάλληλος τὸ ἐξετάζει προσεκτικά. Μὲ τὰ μανδαρινικά συστήματα πρέπει νάχης πάντα τὰ μάτια σου τέσσερα. Εὐτυχῶς ὅμως δὲ μοῦ φέρουν καμιά δυσκολία καὶ μοῦ βάνουν τὴ σφραγίδα μὲ τὸν πράσινο δράκο. Εἶμαι ἐλεύθερος νὰ μῶ στὴν Οὐράνια Αὐτοκρατορία.

Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸν κωμικὸ καὶ τὴ συμπρέτα. Ἐν τούτοις, τὴν ὥρα πού ἐξετάζουν τὰ χαρτιά του, ἀξίζει νὰ προσέξῃ κανεὶς τὸν κ. Κατέρνα. Παίρνει στάσεις κατηγορουμένου, πού προσπαθεῖ νὰ συγκινήσῃ τὸ δικαστή, κάνει τὰ γλυκὰ μάτια, τὰ χεῖλια του πλαταίνουν χαμογελώντας, κάνει σὰ νὰ ζητᾷ χάρη, ἢ τὸ λιγότερο, ρουσφέτι, κι ὁ πιὸ δύστροπος Κινέζος δὲ θὰ εἶχε καμιά παρατήρηση νὰ τοῦ κάνει.

— Ἐν τάξει! λέει ὁ διερμηνέας.

— Εὐχαριστῶ, πρίγκηπά μου! ἀποκρίνεται ὁ κ. Κατέρνα, μὲ ὕφος παριζιάνικου χαμινιοῦ.

Ὅσα ἀφοροῦν τὸν Φούλκ Ἐφρινελ καὶ τὴ μὴς Ὁρατία Μπλύετ, γίνονται ἀπλούστατα, ὅπως ρίχνεις ἕνα γράμμα στὸ ταχυδρομεῖο. Ἄν δὲν εἶναι ἐν τάξει ἕνας Ἀγγλος παραγγελιοδόχος καὶ μιὰ Ἀγγλίδα παραγγελιοδόχισσα, ποιὸς λοιπὸν θὰ εἶναι;

Μεταξὺ τῶν ταξιδιωτῶν αὐτῶν παρατηρῶ ἕναν πάστορα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καμιά πενηνταριά χρο-

νών, πού πάει στὸ Πεκίνο· εἶναι ὁ αἰδεσιμώτατος Ναθαναήλ Μόρς, ἀπὸ τῆ Βοστώνη, ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους τῶν Ἀγίων Γραφῶν, ἓνας ιεραπόστολος γιάνκης, πού εἶναι συνάμα καὶ ἐπιτηδειώτατος ἔμπορος, πολὺ ἱκανὸς γιὰ ἐμπορικὲς ἐπιχειρήσεις. Γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο, τοῦ δίνω τὸν ἀριθμὸ 13 στὸ σημειωματάριό μου.

Τὰ χαρτιὰ τοῦ Πὰν-Σάο καὶ τοῦ δόκτορα Τίο-Κίνγκ εἶναι ἐπίσης ἐν τάξει, κι οἱ δύο μας Κινέζοι ἀνταλλάσσουν, κατὰ τὴ συνήθεια τοῦ τόπου τους, «δέκα χιλιάδες καλημέρα».

Ὅταν ἔρχεται ἡ σειρὰ τοῦ ταγματάρχη Νόλτις, γίνεται ἓνα μικρὸ ἐπεισόδιο. Ὁ σερ Φράνσις Τρεβέλμαν, πού εἶχε παρουσιασθῆ τὴν ἴδια στιγμή, δὲ φαίνεται διατεθειμένος νὰ παραχωρήσῃ τὴ θέση του. Ὡστόσο, ὅλα γίνονται μὲ περιφρονητικὸ μονάχα βλέμμα. Ὁ τζέντλεμαν δὲν πῆρε καὶ τὸν κόπο ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του. Εἶναι λοιπὸν γραφτὸ πὼς δὲ θ' ἀκούσω φωνή του. Ὁ Ρῶσος κι ὁ Ἀγγλος πῆραν καθένας τὴ θεώρησή του, καὶ τὸ ἐπεισόδιο σταμάτησε ἐκεῖ.

Ὁ ἄρχοντας Φαρουσιάρ, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Γκανζιό, ἔρχεται τότε μπροστὰ στὸν Κινέζο μὲ τὰ ματογυῶλια, πού τὸν κυττάζει μὲ κάποια προσοχή. Ὁ ταγματάρχη Νόλτις κι ἐγὼ παρακολουθοῦμε τὴ σκηνή. Πῶς θὰ περάσῃ τὴν ἐξέταση; Ἴσως νὰ μάθουμε ἐπὶ τέλους τίποτε.

Μὰ φαντάζεστε τὴν ἐκπληξή μας ἢ καλύτερα τὴν κατάπληξη, ὅταν εἶδαμε νὰ γίνεται τὸ ἀκόλουθο ἐντελῶς ἀπροσδόκητο.

Ἀφοῦ ἔρριξε ἓνα βλέμμα στὰ χαρτιὰ, πού τοῦ παρουσίασε, ὁ Κινέζος ὑπάλληλος σηκώθηκε, ὑποκλίθηκε μὲ σεβασμὸ μπροστὰ στὸν ἄρχοντα Φαρουσιάρ κι εἶπε:

«Ὁ κύριος διοικητὴς τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ, ἄς μοῦ κάνῃ τὴ χάρη νὰ δεχθῆ τίς δέκα χιλιάδες τὰ σέβη μου».

Διοικητή! Νά λοιπὸν τί εἶναι ὁ ἄρχοντας Φαρουσιάρ. Ὅλα ἐξηγοῦνται. Ὅσο διασχίζαμε τὸ ρωσικὸ Τουρκεστὰν τὸν συνέφερε νὰ μένη ἄγνωστος, ὅπως κάνουν οἱ σπουδαῖες

προσωπικότητες, όταν βρίσκονται σὲ ξένες χώρες, μὰ τώρα, στὸν κινεζικὸ σιδηρόδρομο, θέλει νὰ ξαναπάρη τὴ θέση του καὶ τὶς τιμὲς ποὺ τοῦ ἀνήκουν.

Κι ἐγὼ — εἶναι ἀλήθεια πὼς τὸ ἔκανα στ' ἀστεῖα — τόλμησα νὰ τὸν πάρω γιὰ τὸ λήσταρχο Κι Τσάνγκ! Κι ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, ποὺ περνοῦσε τὸν καιρὸ του νὰ τὸν ὑποψιάζεται! Ἐπὶ τέλους ἤθελα νὰ ἔχω ἓνα σπουδαῖο ὑποκείμενο στὸ τραῖνο μας... Τὸ ἔχω τώρα, πρέπει νὰ κάνω τὴ γνωριμία του, νὰ τὸν καλλιεργήσω, σὰ σπάνιο φυτὸ, κι ἀφοῦ μιλεῖ ρωσικά, δὲ θὰ τὸν ἀφίσω ἤσυχο, θὰ τὸν ξεψαχνίσω, ἴσαμε τὸ κόκαλο!

Ἵσραῖα! Τρελλάθηκα μὲ τὸν ἄρχοντά μου σὲ τέτοιο σημεῖο, ποὺ δὲν μπορῶ παρὰ ν' ἀνασηκώσω τοὺς ὤμους, ὅταν ὁ ταγματάρχης μοῦ μουρμουρίζει στὸ αὐτί:

— Καὶ ποιὸς μᾶς βεβαιώνει πὼς δὲν εἶναι κανένας ἀπὸ κείνους τοὺς πρώην ἀρχηγοὺς συμμοριῶν, ποὺ ἢ ἔ-ταιρία τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ τοὺς πῆρε στὴν ὑπηρεσία της γι' ἀσφάλειά της;

— Ἐλάτε δά, ταγματάρχα μου, ἄς ἀφίσουμε τ' ἀστεῖα.

Ἡ ἀστυνομικὴ ἐπιθεώρηση κοντεύει πιά νὰ τελειώσῃ κι οἱ πόρτες θ' ἀνοίγαν, ὅταν ὁ βαρῶνος Βάισσιτσερντέρφερ παρουσιάστηκε ἀνήσυχος, στενοχωρημένος, ἄνω κάτω. Κάνει σὰν τρελλός, σκύβει, ψάχνει. Γιατί τινάζεται ἔτσι, σκύβει, σηκώνεται, κυττάζει τριγύρω του, σὰ νᾶχη χάσει κάτι πολύτιμο;

— Τὰ χαρτιά σας; τὸν ρωτᾷ ὁ διερμηνέας γερμανικά.

— Τὰ χαρτιά μου; ἀποκρίνεται ὁ βαρῶνος, γι' αὐτὰ ψάχνω... Δὲν τὰ βρίσκω... Ἦταν στὸ πορτοφόλι μου...

Καὶ ψάχνει τὶς τσέπες τοῦ παντελονιοῦ του, τοῦ γιλέκου, τοῦ σακκακιοῦ του, τῆς γούνας του — ἔχει τουλάχιστο εἴκοσι τσέπες — καὶ δὲ βρίσκει τίποτε.

— Ἐμπρός, γρήγορα! γρήγορα! λέει ὁ διερμηνέας. Ὁ σιδηρόδρομος δὲν μπορεῖ νὰ περιμένῃ!

— Δὲν μπορεῖ νὰ φύγῃ χωρὶς ἐμένα! φώναξε ὁ βα-

ρῶνος. Τὰ χαρτιά μου... πῶς νὰ χαθοῦν;... "Ἐπεσε ἴσως τὸ πορτοφόλι μου... θὰ τὸ βροῦν... θὰ τὸ ξαναφέρουν...

Τὴ στιγμή ἐκείνη τὸ σήμαντρο χτυπᾷ. Τὸ τραῖνο θὰ φύγη σὲ πέντε λεπτά. Κι ὁ δυστυχῆς Γερμανὸς ἀρχίζει τὶς φωνές:

— Περιμένετε! περιμένετε! Νὰ πάρη ὁ διάβολος! Μποροῦν νὰ περιμένουν λίγα λεπτά, γιὰ ἕναν ἄνθρωπο, πὺ κάνει τὸ γύρο τοῦ κόσμου σὲ 39 ἡμέρες.

— Ὁ μέγας ὑπερασιατικὸς δὲν μπορεῖ νὰ περιμένῃ! λέει ὁ διερμηνέας.

Ἀφίνουμε ἐγὼ κι ὁ ταγματάρχης Ντόλτιτς τὸ βαρῶνο στὴ τύχη του καὶ τραβοῦμε γιὰ τὸ βαγόνι μας.

Ἐξετάζω τὸ σιδηρόδρομό μας καὶ βλέπω πὼς ἡ σειρὰ τῶν βαγονιῶν ἄλλαξε, γαίτι οἱ ταξιδιώτες μεταξὺ τοῦ Κασγκάρ καὶ τοῦ Πεκίνου θὰ εἶναι λιγότερα. Ἀντὶ γιὰ δώδεκα βαγόνια, ἔχει μόνο δέκα, τοποθετημένα κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: Πρῶτα ἡ ἀτμομηχανὴ καὶ τὸ φορηγὸ, γιὰ τὸ κάρβουνο, ὕστερα ἡ μιὰ σκευοφόρα, δυὸ βαγόνια πρώτης, τὸ βαγόνι-ρεστωράν, δυὸ βαγόνια δευτέρας, τὸ βαγόνι μὲ τὸ μακαρίτη μανδαρίνο κι ἡ σκευοφόρα τῆς οὐρᾶς. Οἱ ρωσικὲς ἀτμομηχανές, πὺ μᾶς ἔφεραν ὡς ἐδῶ, δὲ θὰ μᾶς συνοδεύσουν πιά. Ἀλλες κινέζικες, θὰ μᾶς πάνε στὸ Πεκίνο.

Ἡ πρώτη μου δουλειὰ εἶναι νὰ πάω στὴν πρώτη σκευοφόρα. Ἰσα ἴσα τὴ στιγμή ἐκείνη οἱ ὑπάλληλοι τοῦ τελωνείου τὴν ἐξετάζουν, καὶ τρέμω γιὰ τὸν Κίνκο.

Εἶναι ὅμως βέβαιο πὼς δὲν τὸν ἀνακάλυψαν, γαίτι ἄλλοιῶς θὰ γινόταν μέγας θόρυβος. Φθάνει νὰ σεβάστηκαν τὴν κάσα. Τὴν ἄφησαν ἄραγε στὸ ἴδιο μέρος; Ἡ μήπως τὴν ἀναποδογύρισαν καὶ τοῦσπασαν κανένα χέρι ἢ κανένα πόδι;

Ἐπὶ τέλους οἱ Κινέζοι ὑπάλληλοι βγαίνουν ἀπὸ τὴ σκευοφόρα καὶ κλείνουν τὴν πόρτα, χωρὶς νὰ μπορέσω νὰ ρίξω μιὰ ματιὰ στὸ ἐσωτερικὸ. Τὸ σπουδαιότερο εἶναι πὼς δὲν ἀνακάλυψαν τὸν Κίνκο... Μόλις μπορέσω, θὰ τρυπώ-

σω στη σκευοφόρα και θά βεβαιωθῶ για τὴν κάσα.

Προτοῦ μποῦμε στὸ βαγόνι μας, ὁ ταγματάρχης Νόλτις, μὲ παρακαλεῖ νὰ τὸν ἀκολουθήσω στὴν οὐρὰ τοῦ τραίνου. Πραγματικά, βλέπουμε μιὰ σκηνή, ποὺ εἶχε ἐνδιαφέρον: οἱ Πέρσες φρουροὶ παραδίνουν τὸ λείψανο τοῦ μανδαρίνου Γὲν Λουὺ στοὺς στρατιῶτες τῆς πράσινης σημαίας, δηλαδὴ σὲ Κινέζους χωροφύλακες. Ὁ μακαρίτης θά βρῆσεται πιά ὑπὸ τὴν ἐπιτήρηση εἴκοσι περίπου Κινέζων, ποὺ θά ἐγκατασταθοῦν στὸ βαγόνι τῆς δευτέρας θέσεως, ποὺ βρῆσεται ἀμέσως πρὶν ἀπὸ τὴ νεκρική σκευοφόρα.

— Ὡστε λοιπόν, λέω στὸν ταγματάρχη, θάταν σίγουρα σπουδαῖο πρόσωπο αὐτὸς ὁ μανδαρίνος Γὲν Λουὺ, ἀφοῦ ὁ αὐτοκράτορας τῆς Κίνας τοῦ στέλνει τιμητικὴ φρουρά!

— Τιμητικὴ ἢ ἀμυντικὴ, ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης.

Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ κι ὁ Γκανζιρ παρευρίσκονται στὴν τελετὴ αὐτή. Τὸ πράγμα μοῦ φαίνεται φυσικώτατο. Ὁ διοικητὴς δὲν εἶναι τάχα ὑποχρεωμένος ν' ἀγρυπνᾷ γιὰ τὸν διάσημο νεκρὸ, ποὺ τὸν ἐμπιστεύτηκαν στὸ μεγάλο ὑπερασιατικὸ;

Τὰ τελευταῖα χτυπήματα τοῦ σήμαντρου ἀκούονται. Ὅλοι βιάζονται ν' ἀνεβοῦν στὰ βαγόνια τους.

Κι ὁ βαρῶνος τί ν' ἀπογίνηκε ἄραγε;

Νάτον ἐπὶ τέλους, τρέχει λαχανιασμένος νὰ φθάσῃ τὸ τραῖνο. Τὰ χαρτιά του τὰ ξαναβρῆκε στὸ βάθος τῆς δεκάτης ἐνάτης του τσέπης. Πῆρε θεώρηση... ἦταν καιρὸς...

— Οἱ ταξιδιωτὲς γιὰ τὸ Πεκίνο ν' ἀνεβοῦν! φωνάζει ὁ κ. Ποπῶφ μὲ δυνατὴ φωνή.

Τὸ τραῖνο ξεκινᾷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ

Θησαυρὸς ἀντὶ πτώματος

Τρέχουμε ἐπάνω σὲ κινέζικες γραμμές, μονές, μιὰ κινέζικη ἀτμομηχανὴ μᾶς σέρνει καὶ τὴ διευθύνουν κίτρινοι

μηχανικοί. "Ας ἐλπίσουμε πὼς δὲ θὰ μᾶς ἀνατινάξουν στὸν ἀέρα, ἀφοῦ μέσα στὸ ἴδιο τραῖνο ὑπάρχει καὶ ὁ διοικητὴς τῆς Ἑταιρίας τους, κ. Φαρουσκιάρ.

Τὸ κάτω κάτω, ἂν μᾶς τύχη καὶ κανένα ἐπεισόδιο, τόσο τὸ καλύτερο· τὸ ταξίδι μας δὲ θάνατι τόσο μονότονο, καὶ θὰ ἔχω ἔτσι κάτι γιὰ τὸν «Εἰκοστὸν Αἰῶνα». Εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ ὁμολογήσω, πὼς τὰ πρόσωπά μου δὲ μοῦ ἔδωσαν ὡς τώρα ὅ,τι περιμένα ἀπὸ αὐτά. Τὸ δράμα δὲ ζωηρεύει ὅσο πάει κι ἀδρανεῖ. Χρειάζεται κάποια ἀπότομη στροφή, μιὰ περιπέτεια — χρειάζεται μὲ μιὰ λέξη μιὰ «ὠραία τετάρτη πράξη», ὅπως θᾶλεγε ὁ κ. Κατέρνα.

ἽΟ Φοῦλκ Ἔφρινελ κι ἡ μὺς Ὁρατία Μπλύετ εἶναι πάντα βυθισμένοι στὴν ψιλή τους κουβέντα, ὁ ἕνας σκιφτὸς στὸν ἄλλο. ἽΟ Πᾶν Σάο κι ὁ γέρος συνοδὸς του μὲ διασκεδάζουν μιὰ στιγμή, μὰ τίποτε δὲ βγαίνει κι ἀπ' αὐτούς. ἽΟ ἠθοποιὸς μου κι ἡ γυναίκα του εἶναι ἀπλοὶ κωμικοὶ καὶ δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ παίξουν τὸν πρῶτο ρόλο... ἽΟ Κίνκο ἀκόμα, πὸν τόσα πολλὰ εἶχα στηρίξει ἐπάνω του, πέρασε τὰ σύνορα χωρὶς κανένα ἐπεισόδιο, πεζότατα. Θὰ δῆτε, θὰ πάη ἴσαμε τὸ Πεκίνο καὶ θὰ παντρευτῆ τὴ δεσποινίδα Ζίνκα, χωρὶς καμιὰ δυσκολία! Μὰ τὴν πίστη μου, δὲν τὰ πάω καθόλου καλά! Τί δημοσιογράφος εἶμαι ἐγὼ νὰ μὴν μπορῶ νὰ πετύχω κανένα ἔκτακτο γεγονός, μιὰ τραγικὴ περιπέτεια, πὸν νὰ μπορέση νὰ κινήση τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» καὶ νὰ τοὺς συγκινήση τὴν καρδιά τους;

Ξαναγουρῖζω στὴν παλιά μου ἰδέα: μοῦ χρειάζεται ἕνας ἥρωας. ἽΕνας ἀληθινὸς ἥρωας! Μὰ ὡς τώρα δὲν ἀκούστηκαν ἀκόμα τὰ βήματά του στὰ παρασκήνια. "Ας περιμένουμε. Ποιὸς ξέρει! ἽΟ Θεὸς τῶν ρέπορτερ εἶναι μεγάλος!

Χωρὶς ἄλλο, ἦρθε ἡ στιγμή νὰ πλησιάσω τὸν ὑπερήφανο ἄρχοντα Φαρουσκιάρ. ἽΙσως τώρα πὸν δὲν ταξιδεύει ἰνκόγκνιτο, νᾶναι πὸν προσιτός. ἽΙσως τώρα νὰ δεχθῆ νὰ μοῦ μιλήση. Εἶμαστε, σὰ νὰ ποῦμε, οἱ ὑπῆρκοί του στὸ

σιδηρόδρομο. Είναι ένα είδος δημάρχου στην κινούμενη πόλη μας. Κι ένας δήμαρχος οφείλει να επικοινωνή με τους πολίτες. "Άλλωστε έχω και την ανάγκη του. "Αν τυχόν άνακαλυφθῆ ὁ δύστυχος φίλος μου ὁ Κίνκο, ἡ ὑποστήριξη τοῦ ἄρχοντα Φαρουσκιάρ θὰ μοῦ εἶναι πολύτιμη.

Τὸ τραῖνο μας τρέχει τώρα πιά, ἔπειτα ἀπὸ τὸ Κασγκάρ, μὲ μέτρια ταχύτητα. Ἀπέναντί μας στὸν ὄριζοντα διαγράφεται τὸ ὄροπέδιο τοῦ Παμίρ, καὶ νοτιοδυτικὰ ὑψώνεται στρογγυλὴ ἢ ὄροσειρὰ Μπόλόρ, δηλαδὴ τὰ κασγκαρινὰ βουνά, μὲ τὴν ὑψηλὴ τους κορφή Ταγκάρμα, ποὺ χάνεται μέσα στὰ σύννεφα.

Δὲν ξέρω πῶς νὰ περάσω τὴν ὥρα μου. Ὁ ταγματάρχης Νόλιτις δὲν ἐπεσκέφθηκε ποτὲ τὰ μέρη τοῦτα, ποὺ περνοῦμε, κι ἔτσι δὲν μπορῶ πιά νὰ ἔχω τὶς πολύτιμες πληροφορίες του. Ὁ δόκτωρ Τίο Κίνγκ δὲ σηκώνει τὴ μύτη του ἀπὸ τὸ ἀχώριστο βιβλίο του, τὸν Κορνάρο, κι ὁ Πὰν Σάο μοῦ φαίνεται πὼς ξέρει καλύτερα τὸ Παρίσι καὶ τὴ Γαλλία ἀπὸ τὸ Πεκίνο καὶ τὴν Κίνα. "Ομοως, μοῦ ἀρέσει πολὺ νὰ κουβεντιάζω μαζί του. Είναι πολὺ εὐχάριστος σύντροφος.

"Ἔτσι, κατάντησε νὰ πηγαῖνω καὶ νᾶρχωμαι ἀπὸ τὸ ἕνα βαγόνι στὸ ἄλλο, νὰ στέκωμαι ἄνεργος στοὺς ἐξῶστες, νὰ κυττάζω τὸν ὄριζοντα, ποὺ μένει διαρκῶς βουδὸς καὶ δὲν ἀπαντᾷ σὲ καμιὰ μου ἐρώτηση... Κυττάζω ἐδῶ κι ἐκεῖ... ἀκούω κομμάτια ἀπὸ κουβέντες.. ἀνιῶ...

Μὰ τί βλέπω; Ὁ κωμικός μου καὶ τὸ τρυφερό του ἡμισυ κουβεντιάζουν ζωηρότατα. Τί ἄραγε νὰ λένε; Πλησιάζω... Τραγουδοῦν μὲ σιγανὴ φωνή. Ἀφουγκράζομαι: τραγουδᾷ ἡ κυρία Κατέρνα.

«Ἄχ! πῶς ἀγαπῶ τοὺς διάνους... διάνους... μου!»

«Ἄχ! πῶς ἀγαπῶ τὰ προβατάκια... τάκια... τάκια μου!..» τῆς ἀπαντᾷ ὁ κ. Κατέρνα μ' ἐκφραστικὲς κωμικὲς χειρονομίες.

Κάνουν πρόβες... Δοκιμάζουν τὰ κομμάτια ποὺ θὰ ποῦν στὴ Σαγκάη! Εὐτυχισμένοι κάτοικοι τῆς Σαγκάης!

Δὲν ξέρουν ἀκόμα τὰ χαριτωμένα αὐτὰ τραγουδάκια τῆς μόδας!

Πιὸ πέρα ὁ Φούλκ Ἔφρινελ κι ἡ μὴς Ὁρατία Μπλύετ μιλοῦν μὲ κάποια ζωηρότητα. Πλησιάζω καὶ ἐκεῖ... Στήνω πάλι τ' αὐτί... Ἀκούω μερικὲς φράσεις:

«Φοβοῦμαι, ἔλεγε ἡ πρακτικὴ Ἑγγλέζα, πὼς τὰ μαλλιά θ' ἄχουν ὑψωθῆ στοὺς Πεκίνο».

«Κι ἐγὼ πὼς τὰ δόντια δὲ θ' ἄχουν ζήτησι... Ἄ! νὰ γινόταν ἓνας πόλεμος, μὰ ἀληθινὸς πόλεμος, ἀγριώτατος, νὰ σποῦσαν τὰ σαγόνια τῶν Κινέζων...».

Καμαρώστε, σᾶς παρακαλῶ, τὸν Ἀμερικάνο ἔμπορό μας! Νὰ εὔχεται νὰ γίνῃ πόλεμος, γιὰ νὰ μπορέσῃ ὁ οἶκος Στρούγκ Μπούλμπουλ καὶ Σία τῆς Νέας Ὑόρκης νὰ πουλήσῃ τὰ ψεύτικα δόντια, πὺ κατασκευάζει!

Δὲν ξέρω τί νὰ κάνω, πὼς νὰ περάσω τὸν καιρὸ μου. Τί μονότονο ταξίδι! Καὶ νὰ συλλογιέμαι πὼς θ' ἄμαστε ἀκόμα ἕξι ὀλόκληρες μέρες στοὺς τραῖνο! Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος τὸν μέγα ὑπερασιατικὸ καὶ τὴ μονοτονία του!

Κυττάζω πάλι τὸ σιδηροδρομικὸ ὁδηγό. Φαίνεται πὼς σήμερα τὸ ἀπόγευμα περάσαμε τὸν ποταμὸ Γιαρκάν - Ντάρια, μὲ τὴν ξύλινή του γέφυρα. Ὁ ποταμὸς αὐτὸς κατεβαίνει ἀπὸ τὶς δυτικὲς ὄροσειρές, πὺ ἔχουν ὕψος 8.000 μέτρα. Τὸ ρεῦμα του εἶναι πολὺ ὀρμητικὸ, ὅταν λυώνουν τὰ χιόνια. Κάποτε τὸ τραῖνο μας περνᾷ πυκνότερα μικρὰ δάση.

— Ἐδῶ, μοῦ λέει ὁ καλὸς μας κ. Ποπῶφ, ὑπάρχουν τίγρεις.

Ἴσως νὰ ὑπάρχουν κοπάδια τίγρεις, μὰ ἐγὼ, δυστυχῶς δὲν εἶδα ἀκόμα καμιὰ. Ἄν μᾶς ριχνότανε κανένα τέτοιο κοπάδι, θὰ περνοῦσε λίγο ἢ ὥρα μας! Τί ὠραία ἐντύπωση θ' ἄκανε στὴν ἑφημερίδα μου καὶ τί τυχερὸς θάταν ὁ δημοσιογράφος, πὺ θὰ μπορούσε νὰ δημοσιεύσῃ μὲ μεγάλα κεφαλαῖα γράμματα: «Τρομερὴ καταστροφή!.. Τὸ τραῖνο τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ προσβαλλόμενο ἀπὸ τίγρεις!.. Οἱ τίγρεις σπαράζουν... οἱ ἄνθρωποι πυροβολοῦν...»

Πενήντα θύματα... "Ένα παιδάκι σπαραζόμενο μπροστά στη μητέρα του!».

Σταματούμε δέκα λεπτά στο Κιζίλ. Έδω υπάρχουν μερικά έργοστάσια, γιατί βρίσκονται κοντά μεταλλεία σιδήρου, γι' αυτό και τὸ μέρος ὀνομάζεται Κιζίλ, πὸν θὰ πῆ Κόκκινος.

Ἡ χώρα εἶναι εὐφορη, πολὺ καλὰ καλλιεργημένη μὲ σάρι, ἀραποσίτι, ρίζι, κριθάρι καὶ λινάρι. Παντοῦ βλέπεις μεγάλα ὑψηλὰ δέντρα, ἰτιές, μουριές καὶ λεῦκες. Ἀπέραντες ἐκτάσεις εἶναι σπαρμένες μὲ μεγάλη τέχνη, ποτίζονται μ' ἐπιμέλεια, μὲ πολλὰ ἀυλάκια· παντοῦ ἀπλώνονται πράσινα λιβάδια, μὲ πλῆθος κοπάδια πρόβατα. Θάλεγα πὼς βρίσκομαι στὴ Νορμανδία ἢ στὴν Προβηγγία, ἂν δὲν ἔβλεπα τὰ ὑψηλὰ ὄρη τοῦ Παμίρ στὸν ὀρίζοντα. Τὸ κακὸ εἶναι πὼς ἡ περιοχή αὐτὴ τῆς Κασγκαρίας καταστράφηκε φρικτὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο, τὴν ἐποχὴ πὸν πολεμοῦσε γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς. Ποταμοὶ τὸ αἷμα χύθηκε στὰ χωράφια αὐτά, καὶ δεξιὰ κι ἀριστερὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς διακρίνεται ἀκόμα ἀτέλειωτη σειρὰ τάφων, ὅπου εἶναι θαμμένα τὰ θύματα τῶν πατριωτῶν.

Στὶς τέσσερεις τὸ ἀπόγευμα τὸ τραῖνο μας μπῆκε στὸ σταθμὸ τῆς Γιαρκάνδης.

— Καὶ ἐδῶ ἔχουμε δυὸ κολλημένες πόλεις, τὴν παλιά καὶ τὴ νέα, εἶπα στὸν ταγματάρχη Νόλιτις. Μοῦ τὸ εἶπε ὁ κ. Ποπώφ.

— Τὴ φορὰ ὅμως αὐτὴ, ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης, δὲν ἔχτισαν οἱ Ρῶσοι τὴ νέα πόλη.

— Καινούργια καὶ παλιά, πρόσθεσα, φοβοῦμαι πολὺ πὼς θὰ μοιάζουν μὲ ὅλες τὶς πόλεις, πὸν ἔχουμε δὴ ὡς τώρα: πλινθόκτιστα φρούρια, καὶ οὔτε μνημεῖα παλιά, οὔτε σπουδαῖα οἰκοδομήματα καὶ τὰ αἰῶνια παζάρια τῆς Ἀνατολῆς.

Δὲν εἶχα καθόλου ἄδικο· κι οἱ τέσσερεις ὄρες, πὸν κάναμε στὴ Γιαρκάνδη, ἔφθασαν καὶ περίσσεψαν γιὰ νὰ ἐπισκευφθοῦμε καὶ τὶς δυὸ πόλεις. Τὸ μόνον εὐχάριστο εἶναι

πού δὲν ἀπαγορεύεται πιά στίς γυναῖκες τῆς Γιαρκάνδης νὰ κυκλοφοροῦν στοὺς δρόμους. Τοὺς ἐπιτρέπεται τώρα νὰ βλέπουν καὶ νὰ τὶς βλέπουν. Οἱ Γιαρκανδέζες εἶναι πολὺ ὠραῖες, μὲ μακριὰς πλεξοῦδες στὴ ράχη τους, μὲ φοῦστες πολύχρωμες κινέζικες ἀπὸ μεταξωτὸ τοῦ Χοτάν. Φοροῦν μπότες κεντητές, μὲ ψηλὰ τακούνια. Τὰ σαρίκια τῆς κεφαλῆς τους εἶναι πολὺ χαριτωμένα, κι ἀφίνουν νὰ φαίνονται τὰ μαῦρα κατσαρά τους μαλλιά καὶ τὰ ματόφρυδά τους, πού τὰ σμίγουν μὲ καμιὰ ψεύτικη ἐλιά.

Ἄρκετοὶ Κινέζοι συνταξιδιωτὲς μας κατέβηκαν στὴ Γιαρκάνδη. Ἄλλοι Κινέζοι ἀνέβηκαν. Ἦρθαν καὶ καμιὰ εἰκοσαριά «κουλί», Κινέζοι ἐργάτες, καὶ φεύγουμε στίς ὀκτὼ τὸ βράδι.

Τὴ νύχτα κάνουμε τὰ 350 χιλιόμετρα, πού χωρίζουν τὴ Γιαρκάνδη ἀπὸ τὸ Χοτάν. Μπόρεσα καὶ πῆγα στὴ σκευοφόρα κι εἶδα πὼς ἡ κάσα μὲ τὸ πολύτιμο φορτίο της βρῖσκεται πάντα στὴ θέση της. Ἄκουσα μερικὰ ἐλαφρὰ ροχαλητὰ καὶ κατάλαβα πὼς ὁ φίλος μου ὁ Κίνκο εἶναι μέσα στὴ φυλακὴ του καὶ κοιμᾶται ἤσυχα. Δὲ θέλησα νὰ τὸν ξυπνήσω, καὶ τὸν ἀφίνω νὰ ὄνειρεύεται τὴ χαριτωμένη του Ρουιάνα.

Ἡ νύχτα ἦταν ἀρκετὰ κρύα, γιὰτὶ βρισκόμαστε σὲ ὕψος 1200 μ. Τὸ τραῖνο μας ἀκολουθεῖ τὴν 37η παράλληλο, δηλαδὴ τὴν ἴδια, πού περνᾷ τὶς Συρακοῦσες, τὴ Σεβίλλια καὶ τὴν Ἀθήνα, στὴν Εὐρώπη. Τὸ πρωὶ περνοῦμε τὸ ποτάμι Καρὰ-Κάζ, ὅπου βλέπουμε μερικὰ καϊκάκια καὶ κάμποσα ἄλογα καὶ γαῖδουράκια, νὰ περνοῦν τ' ἀνάβαθα μέρη του, καὶ στίς ὀκτὼ σταματοῦμε στὸ Χοτάν.

Ἄπὸ τὸ σταθμὸ βλέπουμε νοτιοδυτικὰ τὰ ὑψώματα τοῦ Καρακοροῦμ καὶ τὴν κορφὴ του Μαψάγκι, πού ἔχει, καθὼς λένε, ὀκτὼ χιλιάδες μέτρα ὕψος. Στὰ πόδια τῆς ὄροσειρᾶς ἐκτείνεται ἡ ἐπαρχία τοῦ Κασμίρ. Ἄπὸ ἐκεῖ πηγάζει ὁ περίφημος ποταμὸς Ἰνδός· ἀπὸ ἐκεῖ ἐπίσης ἀρχίζει νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸ ὄροπέδιο τοῦ Παμίρ ἡ τεράστια ὄρο-

σειρά τῶν Ἰμαλαίων, πού ἔχει τὶς ὑψηλότερες κορφές τῆς γῆς.

Σταματοῦμε δυὸ ὥρες, κι ἐπωφελοῦμαι νὰ δῶ τὴν πόλη αὐτὴ καὶ νὰ λάβω μιὰν ἰδέα, γιὰ τὶς καθαρὰ κινέζικες πόλεις, πού θὰ δῶ ἀργότερα.

Τὸ Χοτάν εἶναι μιὰ τουρκομάνικη πόλη, πού θ'ἀλεγεσ πὼς τὴν ἔχτισαν Κινέζοι, ἢ ἂν προτιμᾶτε, μιὰ κινέζικη πόλη, πού τὴν ἔχτισαν Τουρκομάνοι. Καὶ τὰ μνημεῖα τῆς καὶ τὰ σπίτια τῆς ἔχουν κάτι τὸ κινέζικο καὶ μαζὶ τὸ τουρκομάνικο. Τὰ τζαμιά μοιάζουν κάπως μὲ παγόδες, κι οἱ παγόδες πάλι μοιάζουν μὲ τζαμιά.

Δὲ μοῦ φαίνεται λοιπὸν παράξενο πὼς ὁ κ. καὶ ἡ κ. Κατέρνα, πού εἶχαν κι αὐτοὶ κατεβῆ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ Χοτάν, γύρισαν ἀπογοητευμένοι.

— Κύριε Κλαύδιε, μοῦ εἶπε ὁ κωμικός, θὰ τὸ πιστέψετε; Δὲν ὑπάρχει σ' ὅλο τὸ Χοτάν μιὰ σκηνογραφία, πού νὰ μποροῦσε νὰ τὴν ἀντιγράψῃ κανεὶς, ὅταν παίξῃ τὴν «Ἄλωση τοῦ Πεκίνου».

— Μὰ δὲ θρυσκόμαστε στὸ Πεκίνο, ἀγαπητέ μου κύριε Κατέρνα!

— Ἐχετε δίκιο, κύριε Κλαύδιε, κι εἶναι σωστὸ νὰ εὐχαριστιόμαστε κι ἀπὸ τὸ λίγο.

— Κι ἀπὸ τὸ ἐλάχιστο, καθὼς λένε οἱ Ἱταλοί, ἀποκρίθηκα.

Τὴ στιγμὴ, πού ἀνεβαίνουμε στὸ βαγόνι, βλέπω τὸν κ. Ποπῶφ νὰ τρέχῃ καὶ νὰ μοῦ φωνάζῃ:

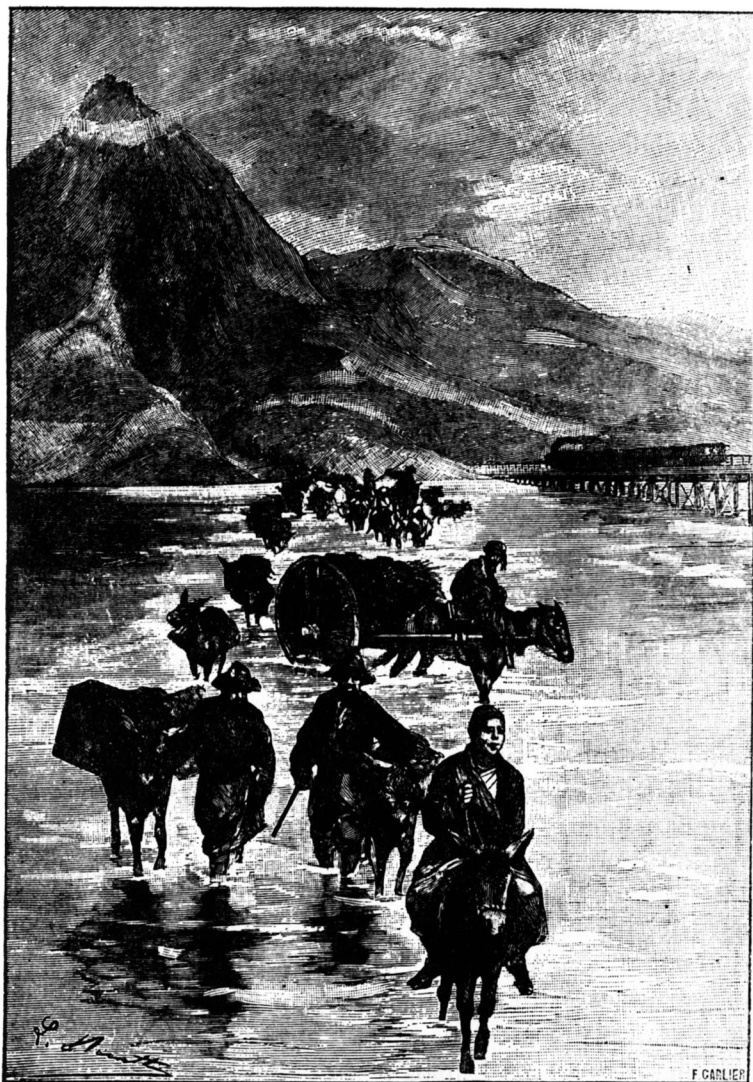
— Κύριε Μπομπαρνάκι!

— Τί τρέχει, κ. Ποπῶφ;

Ἔνας ὑπάλληλος τοῦ τηλεγραφείου μὲ ρώτησε, ἂν ὑπάρχῃ στὸ τραῖνο μας κάποιος ἀνταποκριτὴς τοῦ «Ἐικοστοῦ Αἰῶνα». Ἀποκρίθηκα πὼς ὑπάρχει, καὶ μοῦ ἔδωσε ἓνα τηλεγράφημα γιὰ τὴν εὐγενεῖα σας.

— Δὸς μου το! δὸς μου το, κ. Ποπῶφ.

Ἄνοιγῶ τὸ τηλεγράφημα. Μήπως ἄραγε μοῦ ἀπαν-

Τὸ πρωὶ περνοῦμε τὸ ποτάμι Καρὰ - Κράς, ὅπου βλέπουμε κάμποσα ἄλογα καὶ γαῖδουράκια νὰ περνοῦν τ' ἀνάβαθα μέρη του. (Σελ. 159)

11. Ἰουλίου Βέρν. Ἐπὸ τὸν Καύκασο στὸ Πεκίνο

τᾶ ἢ ἔφημερίδα μου στὸ τηλεγράφημα πού τῆς ἔστειλα γιὰ τὸ μανδαρίνο Γέν-Λού;

Διαβάζω... ξαναδιαβάζω... τὸ τηλεγράφημα πέφτει ἀπὸ τὰ χέρια μου.

Ἴδου τὸ περιεχόμενό του:

«Κλαύδιον Μπομπαρνάκ, ρέπορτερ «Εἰκοστοῦ Αἰώ-
να».

Χοτάν, Κινέζικο Τουρκεστάν.

*Δὲν εἶναι νεκρὸς μανδαρίνος, πὸν σιδηρόδρομος πη-
γαίνει στὸ Πεκίνο, ἀλλὰ αὐτοκρατορικὸς θησαυρὸς, ἀξίας
15.000.000, ἀποστελλόμενος ἐκ Περσίας εἰς Κίναν, ὅπως
ἔγραψαν ἔφημερίδες Παρισιοῦ πρὸ ὀκτώ ἡμερῶν. Προ-
σπαθήσατε μέλλον ἀποστέλλετε ἀκριβέστερες πληροφο-
ρίες».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΩΟ

Δεκαπέντε ἑκατομμύρια φράγκα!

Δεκαπέντε ἑκατομμύρια!... Δεκαπέντε ἑκατομμύρια
λοιπὸν περιέχει τὸ νεκρώσιμο βαγόνι!

Χωρὶς νὰ θέλω, ἢ ἀσύνετη αὐτὴ φράση ξέφυγε ἀπὸ
τὰ χεῖλια μου, καὶ μονομιᾶς τὸ μυστικὸ τοῦ βασιλικοῦ θη-
σαυροῦ διαδίδεται παντοῦ· ὅλοι, ὑπάλληλοι τοῦ σταθμοῦ
καὶ ταξιδιωτὲς, τὸ μαθαίνουν. Ὡστε λοιπὸν γιὰ περισσό-
τερη ἀσφάλεια ἢ περσικὴ κυβέρνησις, συνεννοημένη μὲ τὴν
κινέζικη, διαδίδουν, ὅτι πρόκειται ἀπλῶς γιὰ τὴ μεταφορὰ
νεκροῦ μανδαρίνου, ἐνῶ πραγματικὰ μεταφέρουν ὀλόκλη-
ρο θησαυρὸ στὸ Πεκίνο, ἀξίας 15.000.000 φράγκων.

Τί γκάφα πού ἔκανα, Θεέ μου! Ὅσο κι ἂν εἶμαι δι-
καιολογημένος, ἢ γκάφα εἶναι τρομερὴ! Μὰ δὲν εἶχα κα-
νένα λόγο νὰ μὴν πιστέψω τὸν Ποπῶφ κι ὁ Ποπῶφ πάλι,
πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ ὑποψιασθῆ, πῶς ὅ,τι τοῦ εἶπαν οἱ Πέρ-

σες υπάλληλοι για τὸ μανδαρίνο Γέν-Λού, δὲν ἦταν ἀληθινό;

Ὅμως, πολὺ προσεβλήθη ἡ δημοσιογραφικὴ μου φιλοτιμία καὶ πολὺ μοῦ κόστισε τὸ αὐστηρὸ ὕφος τῆς ἐφημερίδας μου. Ἐννοεῖται πῶς δὲν εἶπα λέξη γιὰ τὴν γκάφα μου αὐτὴ σὲ κανένα, μήτε καὶ σ' αὐτὸν τὸν ταγματάρχη. Εἶναι δυνατόν; Στὸ Παρίσι, ὁ «Εἰκοστὸς Αἰώνας» εἶναι καλύτερα λοιπὸν πληροφορημένος ἀπὸ μένα γιὰ ὅ,τι συμβαίνει στὸν ὑπερασιατικὸ σιδηρόδρομο, ὅπου ταξιδεύω! ὦ! τί φοβερὸ πάθημα γιὰ ἓνα ρέπορτερ!

Τώρα, πού τὸ μυστικὸ διαδόθηκε, μαθαίνουμε σιγὰ σιγὰ ὅλες τὶς λεπτομέρειες. Πῶς ὁ θησαυρὸς αὐτὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ χρυσάφι καὶ πολύτιμα πετράδια, πού ἄλλοτε ὁ αὐτοκράτορας τῆς Κίνας εἶχε ἐμπιστευθῆ στὰ χέρια τοῦ Σάχη τῆς Περσίας, καὶ τώρα ὁ Σάχης τὸν στέλνει πίσω στὸ νόμιμό του κάτοχο, τὸ Γιὸ τοῦ Οὐρανοῦ.

Νά, λοιπὸν γιατί ὁ ἄρχοντας Φαρουσιάρ, πού τὸ ἤξερε, ἀνέβηκε στὸ τραῖνο μας στὸ Ντουσάκ γιὰ νὰ συνοδεύσῃ καὶ νὰ φρουρῇ τὸν πολύτιμο αὐτὸ θησαυρό! Νά, γιατί ὁ Γκανζιό κι αὐτὸς κι οἱ τρεῖς Μογγόλοι υπάλληλοί τους ἐπέβλεπαν μὲ τόση αὐστηρότητα τὸ πολύτιμο αὐτὸ βαγόνι καὶ ἀνησύχησαν τόσο πολὺ, ὅταν τὰ δυὸ βαγόνια ἔμειναν στὸ δρόμο, καὶ μὲ τόση μανία ἐπέμεναν νὰ γυρίσουμε πίσω νὰ τὰ πάρουμε. Ναί, τώρα ὅλα ἐξηγοῦνται.

Νά, ἐπίσης γιατί ἦρθαν οἱ Κινέζοι στρατιῶτες γιὰ νὰ παραλάβουν τὸ βαγόνι στὸ Κασγκάρ καὶ νὰ ἀντικαταστήσουν τοὺς Πέρσες φρουροὺς. Νά, γιατί ὁ Πάν-Σάο δὲν εἶχε ποτὲ ἀκούσει τὸ ὄνομα τοῦ μανδαρίνου Γέν-Λού. ἄφοῦ, ἀπλούστατα, ποτὲ κανένας τέτοιος μανδαρίνος δὲν ὑπῆρξε στὴν Κίνα!

Ἀπὸ τὸ Χοτὰν φεύγουμε τὴν κανονισμένη ὥρα, καὶ καθὼς ἐννοεῖτε, ὅλοι μου οἱ συνταξιδιωτὲς δὲ μιλοῦν, παρὰ γιὰ τὸν περιφνημὸ θησαυρό.

— Τὸ νεκρῶσιμο αὐτὸ βαγόνι, μοῦ εἶπε ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, μοῦ φάνηκε πάντα ὑποπτο, καὶ γι' αὐτὸ ρώ-

τησα και τὸν Πὰν-Σάο, ἂν γνωρίζῃ τὸ μακαρίτη μανδαρίνο Γὲν-Λού.

— Τὸ θυμᾶμαι, ταγματάρχα μου, τοῦ ἀποκρίθηκα.

— Καὶ νὰ σᾶς πῶ, ἐξακολούθησε ὁ ταγματάρχης, ἡ κινέζικη κυβέρνησις ἔκανε πολὺ φρόνιμα νὰ τοῦ στείλῃ φρουρὰ ἀπὸ εἴκοσι στρατιῶτες, καλὰ ὀπλισμένους. Ἄπὸ τὸ Χοτὰν ἴσαμε τὸ Λὰν - Τσέου, τὸ τραῖνο μας ἔχει νὰ περάσῃ 2.000 χιλιόμετρα, μέσα στὴν ἔρημο Γκόμπι, καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ ἀπέραντη ἔκτασις δὲν εἶναι καθόλου ἀσφαλῆς... Ἄφου μάλιστα τὰ μέρη αὐτὰ τὰ λυμαίνεται ὁ τρομερὸς λήσταρχος Κὶ - Τσάνγκ.

— Μὰ πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ λήσταρχος Κὶ - Τσάνγκ νὰ ξέρῃ πῶς τὸ τραῖνο μας ἔχει ἓνα βασιλικὸ θησαυρὸ;

— Ο ἄνθρωποι αὐτοί, κύριε Μπομπαρνάκ, ξέρουν πάντα ὅ,τι τοὺς συμφέρει νὰ ξέρουν.

— Ναί, εἶπα, ξέρουν πολὺ καλὰ πῶς κουβαλοῦμε τὸν θησαυρὸ καὶ ἂς μὴ διαβάξουν τὸν «Εἰκοστὸν Αἰῶνα»... καὶ κοκκίνισα συλλογιζόμενος τὴν γκάφα μου καὶ τὸ τηλεγράφημα τὸ ἐπιτιμητικὸ πὸν ἔλαβα.

Ἔτσι οἱ κουβέντες ἐξακολουθοῦν στοὺς ἐξῶστες, καὶ καθένας λέει τὴ γνώμη του. Ὁ ἓνας λέει πῶς προτιμᾷ νὰ ταξιδεῖ μ' ἑκατομμύρια, παρὰ μ' ἓνα πτώμα, ἂς εἶναι καὶ τὸ πτώμα μανδαρίνου πρώτης τάξεως. Ἄλλος ἄλλως ὑποστηρίζει πῶς εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ ταξιδεῖ κανεὶς μ' ἓνα τέτοιο θησαυρὸ σὲ τόσο ἄγριες γῶρες. Αὐτὴ τὴ γνώμη φαίνεται νάχη καὶ ὁ βαρῶνος Βάισσνιτσερντέρφερ, πὸν βρίζει πατόκορφα τὸν δυστυχετὴ τὸν Ποπῶφ.

— Ἐπρεπε, κύριε, ἔπρεπε, νὰ μᾶς προειδοποιήσετε! Ὅλοι ξέρουν τώρα πῶς κουβαλοῦμε ἑκατομμύρια, καὶ ἔτσι μπορεῖ νάρθῃ ἡ ἰδέα στοὺς ληστὲς νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν! Καὶ ξέρετε τί θὰ πῇ ἐπίθεσις; Κι ἂν ἀκόμα ὑποθέσουμε πῶς νικοῦμε τοὺς ληστὲς, θάχουμε καθυστέρηση. Καθυστέρηση, ἐννοεῖτε; Καὶ καθυστέρηση ἐγὼ δὲ μπορῶ ν' ἀνεχθῶ ποτέ· ὄχι, κύριε, καθυστέρηση δὲν ἀνέχομαι...

— Μὰ κανέννας δὲ θὰ μᾶς ἐπιτεθῆ, κύριε βαρῶνε, ἀποκρίθηκε ὁ δύστυχος Ποπῶφ.

— Καὶ πῶς τὸ ξέρετε αὐτό, κύριε, πῶς τὸ ξέρετε;

— Ἦσυχάσετε λίγο, σᾶς παρακαλῶ, ἤσυχάσετε...

— "Ὅχι, δὲ θὰ ἤσυχάσω, κι ἂν ἔχη καθυστέρηση, θὰ καταστήσω ὑπεύθυνη τὴν Ἑταιρία. Θέλω ἀποζημίωση, κύριε, γιατί ἐγὼ κάνω τὸ γύρο τοῦ κόσμου!

Ἄσυχάστε, κύριε! Ὁ Φούλκ ἔφρινελ ἀντικρούζει τὸ νέο αὐτὸ γεγονός μονάχα ἀπὸ τὴν πρακτικὴν τοῦ ἀποψη.

— Εἶναι βέβαιο, ἔλεγε, πῶς οἱ κίνδυνοι ποὺ διατρέχουν τώρα τὰ ἐμπορεύματά μου εἶναι πολὺ μεγαλύτεροι, ἐξ αἰτίας τοῦ θησαυροῦ σίγουρα, ἢ ἀσφαλιστικὴ ἑταιρία, ὅπου εἶμαι ἀσφαλισμένος θ' ἀρνηθῆ νὰ πληρώσῃ. Ἡ Ἑταιρία, βέβαια, τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ ἔχει ὅλη τὴν εὐθύνη!

— Ἐχετε δίκιο, ἀποκρίθηκε ἡ μὴ Ὁρατία Μπλύετ, κι ἡ θέση τῆς Ἑταιρίας τῶν σιδηροδρομῶν θὰ ἦταν πολὺ δυσάρεστη, ἂν δὲ βρῖσκαμε τὰ δυὸ βαγόνια. Δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ γνώμη σας, Φούλκ;

— Ἐντελῶς Ὁρατία.

Ὁρατία καὶ Φούλκ! Τόσο λοιπὸν ἔχει προχωρήσει ἡ οἰκειότητά τους!

"Ἄν ρωτᾶτε καὶ γιὰ τὸ ζεῦγος Κατέρνα, αὐτοί, φυσικά, εἶναι συγκινημένοι μὲ τὸ θησαυρὸ, μὰ ἐντελῶς γιὰ ἄλλους λόγους.

— Ἐ, Καρολίνα, ἔλεγε ὁ Κατέρνα στὴν ἀγαπημένη του συντρόφισσα, ἔ, Καρολίνα, τί ὠραῖο θέατρο θὰ χτίζαμε, ἂν εἶχαμε αὐτὰ τὰ χρήματα!

Μὰ τὴν τελειωτικὴν λέξη τὴν εἶπε ἕνας πάστορας, ποὺ ἀνέβηκε στὸ Κασγκάρ, ὁ αἰδεσιμώτατος Ναθαναὴλ Μόρς:

«Εἶναι πάντα ἐπικίνδυνο νὰ κουβαλᾶ κανεὶς στὴ ράχη του πυριτιδαποθήκη»!

Σωσιτότατο, καὶ τὸ τραῖνο μας, ἀλήθεια, μὲ τὸν αὐτοκρατορικὸ τοῦ θησαυροῦ ἦταν ἀληθινὴ πυριτιδαποθήκη, ποὺ μπορούσε ἀπὸ στιγμὴν σὲ στιγμὴ νὰ κάνῃ ἔκρηξη.

Μὲ τέτοιες συγκινήσεις προχωροῦμε. Παρ' ὅλη μου τὴ στενοχώρια γιὰ τὴν περιήρημη γκάφα, ὅμως αισθάνομαι καὶ κάποια εὐχαρίστηση. Ἐπὶ τέλους, τὸ ταξίδι μας δὲν εἶναι καὶ τόσο μονότονο. Ποιὸς ξέρει, ἴσως ὁ θησαυρὸς αὐτὸς γίνῃ αἰτία καὶ ζήσουμε καμιά σπουδαία περιπέτεια, μιὰ ἐπίθεση τοῦ Κι - Τσάνγκ, καὶ τότε τί ἄρθρα ἔχουν νὰ γίνουν!

Ἡ χώρα πού περνοῦμε εἶναι ἐντελῶς μονότονη. Ὅσο κι ἂν κυττάζω δεξιά κι ἀριστερά, τίποτε σπουδαῖο δὲ βρίσκω, πού νάναί ἄξιο νὰ ἀναγραφῇ στὴν ἡμερηίδα μου. Μιὰ μονάχα σωτηρία ὑπάρχει γιὰ μένα τὸν ρέπορτερ: ἡ ἐπίθεση, ἡ ἀρπαγή, σκοτωμοί, κεφαλαῖα γράμματα στὴν ἡμερηίδα, τρομακτικοὶ τίτλοι. Ἔτσι κάπως θὰ μπορέσω νὰ ἀποζημιώσω τὸν «Εἰκοστὸν Αἰῶνα».

Στὶς δύο τὸ ἀπόγευμα σταθμεύουμε στὸ Κεριά. Στὰ 1889 - 1890 τὸ δρόμο αὐτὸν ἀκολούθησε ὁ ἐξερευνητὴς Πέφτσωφ: πέρασε ἀπὸ τὸ Κεριά καὶ ἀπὸ τὸ Τσερντσέν, μὲ τὸ καρabanι του μέσα σὲ φοβεροὺς κινδύνους, μὲ μεγάλη γενναϊότητα.

Ἀπὸ τὸ Χοτὰν κάναμε ἑκατὸν πενήντα χιλιόμετρα σὲ τέσσερις ὥρες. Οἱ κινέζικες μηχανὲς δὲν εἶναι τόσο γρήγορες, ὅσο οἱ ρωσικὲς. Κι ἔπειτα, οἱ Κινέζοι θερμοστές νομίζουν πὼς ἡ μεγαλύτερη ταχύτητα πού πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ τραῖνο, δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαῖνῃ τὰ τριάντα ὡς σαράντα χιλιόμετρα τὴν ὥρα.

Εὐτυχῶς, ἔχω καιρὸ νὰ κάνω μερικὰ ψώνια στὸ ρεστωρὰν τοῦ σταθμοῦ. Γιὰ ποιὸν ἔκανα τὰ ψώνια, εἶναι περιττὸ νὰ σᾶς πῶ.

Ἀπὸ τώρα καὶ πέρα οἱ ταξιδιωτὲς, πού ἀνεβαίνουν στὸ τραῖνο μας, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἶναι μονάχα Κινέζοι.

Ἐξαφνα, ὁ Φούλκ Ἐφρινελ, μὲ τὸ σοβαρὸ ὕφος ἐμπόρου, πού θέλει νὰ διαπραγματευθῇ σπουδαία ὑπόθεση, ἔρχεται καὶ μὲ βρίσκει στὸν ἐξώστη τοῦ βαγονιοῦ.

— Κύριε Μπομπαρνάκ, μοῦ λέει, ἔχω νὰ σᾶς ζητήσω μιὰ χάρη.

— Θὰ εἶμαι πολὺ εὐτυχής, ἂν μπορῶ νὰ σᾶς φανῶ χρήσιμος, κύριε Ἔφρινελ, τοῦ ἀποκριθῆκα.

— Ἔρχομαι νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ χρησιμεύσετε ὡς μάρτυς.

— Θὰ μονομαχήσετε, κύριε Ἔφρινελ; Καὶ μὲ ποιόν, σᾶς παρακαλῶ;

— Μὲ τὴ μὴς Ὁρατία Μπλύετ.

— Θὰ κτυπηθῆτε μὲ τὴ μὴς Ὁρατία Μπλύετ! φώναξα γελώντας.

— Ὁχι ἀκόμα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος θὰ παντρευθοῦμε...

— Θὰ παντρευθῆτε;

— Ναί. Εἶναι πολύτιμη σύζυγος· καταλαβαίνει πολὺ καλὰ ἀπὸ ἐμπόριο· μπορεῖ νὰ κρατᾷ περίφημα λογιστικά βιβλία...

— Τὰ συγχαρητήριά μου, ἀγαπητὲ κύριε Ἔφρινελ! Εἶμαι στὴ διάθεσή σας.

— Καὶ βέβαια, θὰ θελήση καὶ ὁ κ. Κατέρνα, τί λέτε;

— Θὰ εἶναι εὐτυχής, κι ἂν ἔχουμε καὶ γαμήλιο τραπέζι, νᾶστε βέβαιοι πὼς θὰ τραγουδήση...

— Καὶ γιὰ μάρτυρας τῆς μὴς Μπλύετ, νομίζετε πὼς ὁ ταγματάρχης Νόλτις θὰ δεχθῆ;

— Οἱ Ρῶσοι εἶναι πολὺ εὐγενεῖς, κι εἶναι ἀδύνατο ν' ἀρνηθῆ... Θὰ τοῦ τὸ προτείνω ἐγὼ ὁ ἴδιος, ἂν μοῦ ἐπιτρέψετε.

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ, κύριε Μπομπαρνάκ. Γιὰ τὸν δεύτερο μάρτυρα... δὲν ξέρω ποιόν νὰ διαλέξω. Τί λέτε, ὁ Ἄγγλος αὐτός, ὁ σερ Φράνσις Τρεβέλμαν;

— Τὸ μόνο πὺν θὰ πετύχετε ἀπ' αὐτόν, ἀγαπητὲ κύριε Ἔφρινελ, εἶναι μονάχα ἓνα ἀρνητικὸ κίνημα τοῦ κεφαλιοῦ.

— Ὁ βαρῶνος Βάϊσσιτσερντέρφερ, τότε;

— Νὰ ζητήσετε ἓνα τέτοιο πράγμα ἀπὸ ἓναν ἄνθρω-

πο, πού κάνει τὸ γύρο τοῦ κόσμου! Ποῦ νᾶχη αὐτὸς καιρὸ νὰ κάθεται νὰ ὑπογράφη!

— Δὲ βλέπω τότε, παρὰ τὸν νεαρὸ Πὰν Σάο ἢ ἄν δὲ θέλῃ, ἐπὶ τέλους, τὸν ἀρχηγὸ τοῦ τραίνου μας, τὸν Πο-
πῶφ...

— Βεβαιότατα, θὰ δεχθοῦν κι οἱ δυὸ μὲ μεγάλη εὐ-
χαρίστηση... Μὰ δὲν πρέπει νὰ διάξεσθε καὶ τόσο, κύριε
Ἔφρινελ. Ἄμα φθάσουμε στὸ Πεκίνο, ὁ τέταρτος μάρ-
τυς θὰ βρεθῆ εὐκολα...

— Πῶς, στὸ Πεκίνο! Μὰ δὲν σκέπτομαι νὰ κάνω
τοὺς γάμους μου μὲ τὴ μὴς Ὁρατία Μπλύετ στὸ Πεκίνο!

— Τότε, ποῦ, κύριε Ἔφρινελ; Μήπως στὸ Σοῦ-
Τσέου ἢ στὸ Λὰν - Τσέου, ὅπου τὸ τραῖνο σταματᾷ μερι-
κὲς ὥρες;

— Wait a bit, κύριε Μπομπαρνάκ! Μήπως ἓνας
Γιάνκης ἔχει ποτὲ καιρὸ νὰ περιμένη;

— Ὡστε λοιπὸν ὁ γάμος θὰ γίνῃ;...

— Ἐδῶ!

— Πῶς, στὸ τραῖνο;

— Στὸ τραῖνο.

— Τότε, κύριε Ἔφρινελ, ἡ σειρὰ μου νὰ σᾶς πῶ:
Wait a bit!

— Μήτε εἴκοσι τέσσερις ὥρες, κύριε Μπομπαρνάκ!

— Μά, κύριε Ἔφρινελ, γιὰ νὰ γίνῃ ὁ γάμος χρειά-
ζεται...

— Χρειάζεται ἓνας πάστορας Ἀμερικάνος, κι ἔχου-
με τὸν αἰδεσιμώτατο Ναθαναὴλ Μόρς.

— Μπράβο, κύριε Ἔφρινελ, ἓνας γάμος στὸ σιδη-
ρόδρομο θὰ διακόψῃ λίγο τὴ μονοτονία μας.

— Κύριε Μπομπαρνάκ, δὲν πρέπει ποτὲ κανεὶς ν'
ἀναβάλλῃ γι αὔριο ὅ,τι μπορεῖ νὰ γίνῃ σήμερα.

Ὁ Φούλκ Ἔφρινελ μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι, κι ὅπως τοῦ
ὑποσχέθηκα, πάνω νὰ καλέσω καὶ τοὺς ἐπίλοιπους μάρτυ-
ρες, πού χρειάζονται γιὰ τὴν τελετὴ τοῦ γάμου.

Ἐννοεῖται πὼς ὁ Ἀμερικάνος κι ἡ Ἑγγλέζα εἶναι ἐλεύθεροι κι οἱ δύο, μποροῦν νὰ διαθέσουν τοὺς ἑαυτοὺς των, νὰ συνάψουν γάμο ἐνώπιον πάστορα, ὅπως γίνεται στὴν Ἀμερικὴ καὶ χωρὶς τὶς ἀνιαρὲς διατυπώσεις, ποὺ χρειάζονται στὴ Γαλλία καὶ σὲ ἄλλες χῶρες. Εἶναι καλὸ τοῦτο, εἶναι κακό; Οἱ Ἀμερικάνοι νομίζουν πὼς ἔτσι εἶναι καλύτερα, κι ἐπομένως, ὅπως εἶπε ὁ μεγάλος τους μυθιστοριογράφος Κοῦπερ, «τὸ καλύτερο στὸν τόπο τους εἶναι καὶ τὸ καλύτερο σ' ὅλον τὸν κόσμον».

Ἀποτείνομαι πρῶτα πρῶτα στὸν ταγματάρχη Νόλτις· δέχεται πολὺ εὐχαρίστως νὰ γίνῃ μάρτυς τῆς μὲς Ὁρατίας Μπλύετ.

— Οἱ Γιάνκηδες αὐτοί, μοῦ εἶπε, εἶναι καταπληκτικοὶ ἄνθρωποι.

— Ἀκριβῶς γιατί δὲν καταπλήσσονται γιὰ τίποτε, ταγματάρχα μου, ἀποκριθῆκα.

Πῆγα ἔπειτα καὶ βρῆκα τὸν νεαρὸ Πὰν - Σάο καὶ τοῦ πρότεινα νὰ γίνῃ μάρτυς τῆς μὲς Ὁρατίας Μπλύετ.

— Μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση, κύριε Μπομπάρνακ, ἀποκριθῆκε ὁ Κινέζος. Θὰ γίνω μάρτυς τῆς ἀξιολάτρευτης αὐτῆς μὲς Ὁρατίας Μπλύετ. Ἄν ἓνας γάμος Ἀγγλίδας καὶ Ἀμερικάνου μὲ Γάλλους, Ρώσους καὶ Κινέζους μάρτυρες δὲ φέρει τὴν εὐτυχία, ἔ, τότε σίγουρα εὐτυχία δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον αὐτό!

Πηγαίνω τώρα νὰ βρῶ τὸν κύριον Κατέρνα.

Ἄν δέχεται ὁ ἐνθουσιώδης κωμικός... Ὅχι μιὰ φορὰ, χίλιες φορές...

— Ἐ, τί ὡραία ἰδέα γιὰ ὀπερέτα ἢ γιὰ κωμειδύλλιο! φώναξε. Ὡς τώρα ἔχουμε τὸ «γάμο μὲ τὸ τούμπανο», τὸν «γάμο μὲ τὶς ἐλιές», τὸ «γάμο μὲ τὰ φαναράκια», τώρα θᾶχουμε καὶ τὸ «γάμο μὲ τὸ σιδηρόδρομο», ἢ ἂν θέλετε τὸν «ἀτμόγαμο»! Τί ὡραῖος τίτλος, κύριε Κλαύδιε! Ὁ Γιάνκης σας νὰ μὲνῃ ἡσυχος, θὰ γίνω μάρτυς του, θὰ ντυθῶ μάλιστα γιὰ τὴν περίσταση, ὅπως προτιμᾷ: μάρ-

τους γηραλέος ἢ νεαρός· μαρκήσιος ἢ χωρικός, ἀριστοκράτης πατέρας ἢ ἐρωτόληπτος νεανίας· ἄς διαλέξῃ ὁ κ. Ἐφρινελ, θὰ ντυθῶ ἀνάλογα μὲ τὴν ἐπιθυμία του!

— Μὴν ἀλλάξετε καθόλου τὸ φυσικό σας, κύριε Κατέρνα, τοῦ ἀποκριθῆκα. Ὅπως εἴστε, πολὺ ὠραία ταιριάζετε μὲ ὅλη τὴ σκηνοθεσία.

— Κι ἡ κυρία Κατέρνα θὰ παρευρεθῇ στοὺς γάμους;

— Μὰ τί λέτε, κύριε Κατέρνα, θὰ εἶναι ἡ κυρία τῆς τιμῆς!

Λυστυχῶς, ἦταν πιά βράδι καὶ δὲν ὑπῆρχε καιρὸς νὰ γίνῃ ὁ γάμος ἀπόψε. Ὁ Φούλκ Ἐφρινελ ἐννοεῖ ἄλλωστε, τὰ πράγματα νὰ γίνουν καθὼς πρέπει, μὲ τάξη, καὶ πρέπει νὰ κάνουμε προτῆτερα μερικὲς προετοιμασίες. Ἡ τελετὴ τοῦ γάμου θὰ γίνῃ αὐριο τὸ πρωὶ. Ὅλοι οἱ ταξιδιωτὲς θὰ παρευρεθοῦν, κι ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ καταδέχθηκε νὰ τιμῆσῃ κι αὐτὸς τὸ γάμο μὲ τὴν παρουσία του.

Κατὰ τὸ δεῖπνο, ἐννοεῖται, ἄλλη κουβέντα δὲ γινόταν.

Νύχτωσε πιά, κι ὅλοι πῆγαν νὰ κοιμηθοῦν, καὶ σίγουρα θὰ ὄνειρευτήκαν τὶς αὐριανὲς γιορτές.

Κατὰ τὴ μία τὰ μεσάνυχτα, ἐπισκέπτομαι τὸ φίλο μου τὸν Κίνκο καὶ τοῦ δίνω τὶς προμήθειες ποὺ εἶχα ἀγοράσει στὸ σταθμὸ τοῦ Κέρια. Ὁ νεαρὸς Ρουμάνος ἔχει πάρεθ θάρρος, δὲ φοβᾶται πιά. Καμιὰ δυσκολία πιά δὲν βλέπει. εἶναι βέβαιος πὼς θὰ φθάσῃ μὲ τὸ καλὸ στὴν ἀγαπημένη του Ζίνκα.

— Παχαίνω ἐδῶ μέσα στὴ φυλακὴ, μοῦ εἶπε.

— Προσέξτε, τοῦ ἀποκριθῆκα γελώντας, γιατί ἂν παχύνετε πάρα πολὺ, δὲ θὰ μπορέσετε πιά νὰ βγῆτε ἔξω.

Τοῦ διηγοῦμαι τότε γιὰ τὸ γάμο Ἐφρινελ - Μπλύετ καὶ πὼς αὐριο τὸ πρωὶ θὰ ἐορτασθῇ μεγαλοπρεπῶς.

— Ἄχ! ἀποκρίνεται στενάζοντας, δὲν εἶναι αὐτὸς ὑποχρεωμένος νὰ περιμένη ἴσαμε τὸ Πεκίνο!

Στὶς τρεῖς τὸ πρωὶ σταματήσαμε σαράντα λεπτὰ στὸ σταθμὸ τοῦ Τσερτσέν, σχεδὸν στὴ ρίζα τῆς ὄροσειρᾶς Κουνέν - Λούν. Κανένας μας δὲν μπόρεσε νὰ δῇ τίποτε

ἀπὸ τὴ θλιθερῇ κι ἔρημη αὐτὴ χώρα, πὸ μῆτε δέντρα ἔχει, μῆτε πρασινάδα. Τὸ τραῖνο μας ἐξακολουθεῖ ν' ἀνεβαίνει βορειοανατολικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΝΑΤΟ

Προετοιμασίες γάμου στὸ τραῖνο

Τὸ πρωὶ ξύπνησα μ' ἓνα τρομερὸ ὄνειρο. Εἶδα ὅτι τὸ τραῖνο μας ἔτρεχε μέσα στὴν ἔρημο Γκόμπι, καὶ ὅτι ὁ λήσταρχος Κι-Τσανγκ ἔπεσε ἐπάνω μας, γιὰ ν' ἀρπάξη τὸν κινέζικο θησαυρό! "Ὅτι κυριεύει τὸ βαγόνι, τὸ κατακλέφτει, τὸ λεηλατεῖ! Τὸ χρυσάφι καὶ τὰ πολύτιμα πετράδια, πὸν κόστιζαν δεκαπέντε ἑκατομμύρια φράγκα, ἀρπάζονται, κι οἱ γενναῖοι Κινέζοι φρουροὶ σκοτώνονται ὅλοι, ὕστερα ἀπὸ ἡρωικὴ ἀντίσταση..." "Ἄν ρωτᾶτε τώρα καὶ γιὰ τοὺς ταξιδιώτες... ἔ, ἂν κοιμώμουν ἀκόμα δυὸ λεπτά, θὰ μπορούσα νὰ σᾶς πῶ τί εἶχαν ἀπογίνει αὐτοὶ κι ἐγώ.

Μόλις ὅμως σηκώθηκα, ὅλη αὐτὴ ἡ ὄπτασία διαλύθηκε, σὰν ὁμίχλη. Τὰ ὄνειρα δὲν εἶναι σὰν τὶς ἀνεξίτηλες φωτογραφίες· ξεθωριάζουν στὸν ἥλιο, καὶ τέλος σβήνουν ἐντελῶς.

Τὴν ὥρα πὸν ἔκανα τὸ μικρὸ μου περίπατο, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὴν οὐρὰ τοῦ τραίνου, σὰν ἀγαθὸς νοικοκύρης, πὸν κάνει περίπατο στὸ χωριὸ του, συνάντησα τὸν ταγματάρχη Νόλτιτς. Μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι, μὲ καλημέρισε καὶ μοῦδειξε ἓνα Μογγόλο. πὸν εἶχε ἐγκατασταθῆ στὴ δευτέρα θέση.

— Δὲν εἶναι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς Μογγόλους, πὸν πήραμε στὸ Ντουσὰκ μαζὶ μὲ τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ καὶ τὸν Γκανζιό. Λὲ σᾶς φαίνεται...

— Πραγματικά, τοῦ ἀποκριθῆκα, πρώτη φορὰ βλέπω αὐτὴ τὴ φυσιογνωμία στὸ τραῖνο.

Τρέχω καὶ ρωτῶ τὸν Ποπῶφ.

— Μάλιστα, μου ἀποκρίνεται ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τραίνου μας, ὁ Μογγόλος αὐτὸς μπῆκε ἀπ' τὸ σταθμὸ τοῦ Τσερτσέν, καὶ μάλιστα παρατήρησα πὼς εὐθὺς ὡς ἔφθασε ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ, μίλησε μαζί του λίγα λεπτά.

Στὸν περίπατό μου, πρέπει νὰ προσθέσω, δὲν εἶδα τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ. Μήπως ἄραγε κατέβηκε σὲ κανένα σταθμὸ μετὰ τὸ Τσερτσέν;

“Οχι, εἶχε ἄδικο, ὁ Γκανζιρ κι αὐτὸς βρίσκονται τῆ στιγμῇ αὐτῇ στὸν μπροστινὸ ἐξώστη τοῦ βαγονιοῦ μας. Φαίνεται νὰ συζητοῦν μὲ μεγάλη ζωηρότητα καὶ κυττάζουν μὲ φανερὴ ἀνυπομονησίᾳ τὴν ἀπέραντη πεδιάδα, βορειοανατολικά. Μήπως ἄραγε ὁ νέος Μογγόλος τοὺς ἔφερε καμιά εἰδηση καὶ τοὺς ἔκανε ἄνω κάτω; Ἐχασαν πιά τὴ συνηθισμένη τους σοβαρότητα κι ἐπιφυλακτικότητα. Ἄρχίζω λοιπὸν νὰ παραδίδωμαι στὴ φαντασίᾳ μου, πλάθω μὲ τὸ νοῦ μου χίλιες περιπέτειες κι ἐπιθέσεις ληστῶν... ἀπαράλλαχτα, ὅπως καὶ στὸ ὄνειρό μου!

Ἀπὸ τοὺς φανταστικοὺς αὐτοὺς στοχασμοὺς μὲ ξυπνᾷ ὁ αἰδεσιμώτατος Ναθαναὴλ Μὸρς καὶ μὲ φέρνει πάλι στὴν πραγματικότητα. “Ἀκουσα πίσω μου τὴ φωνή του νὰ μοῦ ψιθυρίζη:

— Ὁ γάμος γίνεται σήμερα, στὶς ἑννέα... μὴν τὸ λησμονήσετε, κύριε Μπομπαρνάκ.

Μά τὴν πίστη μου, τὸ εἶχα ἐντελῶς ξεχάσει! Σήμερα, ἀλήθεια, γίνεται ὁ γάμος τοῦ Φούλκ Ἐφρινελ καὶ τῆς Ὁρατίας Μπλύετ. Τρέχω ἀμέσως στὸ βαγόνι μου, στὴν τουαλέτα, γιὰ νὰ ἐτοιμασθῶ. Εἶναι ἀνάγκη, ἐγώ, ἕνας ἀπὸ τοὺς μάρτυρες τοῦ συζύγου, νὰ εἶμαι εὐπαρουσίαστος, ἀφοῦ ὁ ἄλλος μάρτυρας, ὁ κ. Κατέρνα, θάναί σίγουρα μεγαλοπρεπέστατος.

Πραγματικά, ὁ κωμικὸς μας τρύπωσε στὴν σκευοφόρα, ἄνοιξε μιὰ θαλίτσα του κι ἔβγαλε ἕνα κοστούμι περίφημο γιὰ τὴν τελετὴ τοῦ γάμου. Ἐνα κοστούμι κίτρινο, μὲ μπρούτζινα κομπιᾶ, μὲ πανένιο ἄνθος στὴ μπουτονιέρα, μὲ μιὰ γραβάτα μὲ τεράστιο ψεύτικο διαμάντι, γιλέκο γε-

μάτο κεντημένα άνθη, παρδαλές κάλτσες, χοντρά, μεταξωτά γάντια, σκαρπίνια μαύρα και γκριζο χνουδωτό καπέλο. Πόσους ρόλους θάπαιξε ό συμπαθητικός κωμικός μας με τό κοστούμι αυτό, παριστάνοντας τό θείο τής νύφης σέ κανένα χωριάτικο γάμο!

Κι ή Κατέρνα όμως έβαλε τὰ καλύτερά της: ριγωτό μπούστο, κοντή μάλλινη φούστα πράσινη, κάλτσες μαύρες, καλοτεντωμένες, ψάθινο καπέλο με λουλούδια, πού μονάχα ή μυρωδιά τούς έλειπε, με τὰ μάτια έλαφρά θαμμένα και με μάγουλα φτιασιδωμένα με χάρη. Σωστή έπαρχιακή σουμπρέτα, κι αν ό κ. Κατέρνα κι αυτή θέλουν νά παίξουν καμιά χωριάτικη σκηνή, μετά τό δείπνο τού γάμου, είμαι βέβαιος πώς θά χειροκροτηθούν ζωηρότατα.

Στις έννια άκριβώς θά χτυπήση χαρμόσινα ή καμπάνα τού τραίνου, σάν καμπάνα έκκλησίας, για ν' άρχίση ή τελετή. Με λίγη φαντασία, μπορείς πραγματικά νά νομίσης πώς βρίσκεται σέ χωριό. Βρισκόμαστε πραγματικά στο ύπαιθρο, αλήθεια, θά γίνη σέ τέλεια έξοχή! Τό βαγκόν-ρεστωράν ήταν έτοιμασμένο, τὰ τραπέζια παραμερισμένα, λουλούδια στα βάζα. Στην άκρη μονάχα ήταν ένα μικρό τραπεζάκι, πού θά χρησίμευε για γραφείο.

Ή άγγελία τού γάμου κι ή πρόσκληση έγινε, άπλούστατα, μ' ένα κομμάτι χαρτί κολλημένο στις πόρτες τών βαγονιών τής πρώτης και τής δευτέρας θέσεως. Πλησίασα και διάβασα τήν άγγελία:

«Ό κ. Τούλκ Έφρινελ, τού οίκου Στρούγκ Μπούλμπουλ και Σία τής Νέας Έόρκης και ή μίς Έρατία Μπλύετ τού οίκου Χόλμες Χόλμ τού Λονδίνου, έχουν τήν τιμήν νά σās προσκαλέσουν στους γάμους των, πού θά τελεσθοούν στο έστιατόριο τού μεγάλου ύπερασιατικού, σήμερα στις 29 Μαΐου, στις έννέα τό πρωί άκριβώς. Θα προΐσταται τής ιεροτελεστίας ό αιδεσιμώτατος Ναθαναήλ Μόρς, τής Βοστώνης».

Ό Ποπώφ μου δείχνει τό σημείο άκριβώς στον χάρτη. Τό σημείο αυτό βρίσκεται εκατόν πενήντα χιλιόμετρα

πρὶν ἀπὸ τὸ σταθμὸ τοῦ Τσαρκαλίκ, καταμεσις στὴν ἔρημο, ἀπ' ὅπου περνᾷ ἓνα μικρὸ ποταμάκι, πὸν χίνεται στὸ Λὸμπ-Νόρ. Ἐκεῖ κοντὰ δὲν ὑπάρχει κανένας σταθμὸς, κι ἔτσι ἡ τελετὴ δὲ θὰ διαταραχθῆ καθόλου.

Ὁ ταγματάρχης Νόλτις κι ὁ Πᾶν Σάο ἔκαναν κι αὐτοὶ τὴν τουαλέτα τους, ὅσο μπορούσαν, γιὰ νὰ εἶναι ἀντάξιοι τῆς μεγάλης στιγμῆς. Ὁ ταγματάρχης ἦταν σοβαρὸς, σὰ χειροῦργος, πὸν πρόκειται νὰ κόψῃ κανένα πόδι. Ὁ Κινέζος εἶχε ἑλαφρὸ εἰρωνικὸ ὕφος παριζιάνου, πὸν βρίσκεται σὲ χωριάτικους γάμους.

Ὅκτῶ καὶ 45 λεπτά. Κανένας δὲν εἶδε ἀκόμα τοὺς δυὸ μελλόνυμφους. Ἡ μὲς Ὁρατία Μπλύετ εἶναι κλεισμένη στὴν τουαλέτα τοῦ πρώτου βαγονιοῦ, ὅπου, χωρὶς ἄλλο, ντύνεται καὶ βάζει τὰ νυφικά της. Πιθανότατα κι ὁ Φούλκ Ἔφρινελ νὰ δένη ἀκόμα τὴ γραβάτα του, νὰ καθάρῃ τὰ δαχτυλίδια του καὶ τ' ἄλλα χρυσαφικά, πὸν κρέμονται ἀπὸ τὴν ἀλυσίδα του. Δὲν ἀνησυχῶ καθόλου, θὰ τοὺς δοῦμε καὶ τοὺς δυὸ νὰ παρουσιάζονται μ' ἐγγλέζικη ἀκρίβεια, εὐθὺς ὡς ἡ καμπάνα ἀρχίσῃ νὰ χτυπᾷ.

Ἐνα μονάχα μὲ στενοχωρεῖ ὁ ἄρχοντας Φαρουσιὰρ κι ὁ Γκανζιὸ εἶναι πολὺ ἀπησχολημένοι μὲ τὶς μυστηριώδεις ἀνησυχίες τους καὶ δὲ θὰ μπορέσουν νὰ παρευρεθοῦν στὴν τελετὴ. Μὰ γιατί ἄραγε νὰ ἐξετάζουιν διαρκῶς μὲ τὴ ματιά τους τὴν ἀπέραντη ἔρημο; Ἔχουν τὰ μάτια τους στηλωμένα στὴν ἔρημο «Γκόμπι», τὴ μονότονη, τὴν ξηρότατη, σὰ νὰ ἐπρόκειτο νὰ προβάλλῃ ξαφνικὰ κανένας κίνδυνος. Ἡ φυσιογνωμία τους ἔχει ἐντελῶς ἀλλάξει.

— Ἄν τὰ προαισθήματά μου δὲ μὲ ἀπατοῦν, μοῦ εἶπε ὁ ταγματάρχης, κάτι σπουδαῖο τρέχει.

Μὰ δὲν ἔχω καιρὸ νὰ σκεφθῶ, γιατί ἡ καμπάνα γιὰ τὸ γάμο χτυπᾷ δυνατὰ καὶ χαρούμενα. Ἐννέα ἢ ὦρα. Πᾶμε βιαστικὰ στὸ ἐστιατόριο.

Ὁ κ. Κατέρνα ἔτρεξε, σιγοτραγουδώντας, κοντὰ μου:

*Χτυπᾶ ἡ καμπάνα, μᾶς φωνάζει,
ἐμπρός, παιδιά, στήν τελετή!*

Κι ἡ κυρία Κατέρνα ἀπαντᾶ μὲ τὸν ἴδιο τόνο:

*Χτυπᾶ ἡ καμπάνα, μπάνα, μπάνα,
ἐμπρός, παιδιά, στήν καρβάνα!*

Οἱ προσκεκλημένοι φθάνουν ἀπὸ τὰ δυὸ ἄκρα τοῦ χωριοῦ (ἐννοεῖται, τοῦ τραίνου) Κινέζοι, Τουρκομάνοι καὶ Τάρταροι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ τὰ μάτια τους λάμπουν ἀπὸ περιέργεια. Οἱ τέσσερες ὅμως Μογγόλοι ἔμειναν στὸν τελευταῖο ἐξώστη κοντὰ στὸ βαγόνι μὲ τὸ θησαυρό, πού οἱ Κινέζοι στρατιῶτες ἐξακολουθοῦν νὰ φυλάγουν ἄγρυπνα.

Ὁ πάστορας κάθεται μπροστὰ στὸ μικρὸ τραπεζάκι, πού τοῦ χρησιμεύει γιὰ γραφεῖο. Ἔχει ἔτοιμο τὸ γαμήλιο συμβόλαιο μὲ τὶς ἀπαιτούμενες διατυπώσεις.

Τὸ ζεῦγος Ἐφρινελ-Μπλύετ δὲ φάνηκε ἀκόμα.

— Ἔ, τί περιέργο! εἶπα στὸν κωμικό, θᾶχε γοῦστο νὰ μετάνιωσαν...

— Ἄν μετάνιωσαν, ἀποκρίνεται γελώντας ὁ κ. Κατέρνα, θὰ παρακαλέσω τὸν αἰδεσιμώτατο νὰ μὲ ξαναπαντρέψῃ μὲ τὴ γυναῖκα μου. Εἶμαι ντυμένος σὰ γαμπρός, ἡ γυναῖκα μου σὰ νύφη, κι εἶναι κρίμα νὰ κάνουμε τόση φασαρία χωρὶς νὰ γίνῃ γάμος. Δὲν εἶσαι τῆς γνώμης μου, Καρολίνα;

— Ναί, Ἀδόλφε, ἀποκρίθηκε ἡ χαριτωμένη συμπερέτα.

Δυστυχῶς, ὅμως, τὸ ἀστεῖο αὐτὸ δὲ θὰ γίνῃ. Γιατὶ νά, ὁ κ. Ἐφρινελ, μὲ τὴν ἴδια ἀπαράλλαχτη φορεσιά, ὅπως ἦταν καὶ χθές, μ' ἓνα μολύβι στὸ ἀριστερό του ἀντί. Εἶχε μόλις τελειώσει κάποιον λογαριασμό γιὰ τὸν οἶκο Στροῦγκ Μπούλμπουλ καὶ Σία τῆς Νέας Ἰόρκης.

Ἄμέσως ἔπειτα παρουσιάζεται ἡ μὴς Ὁρατία Μπλύετ, στεγνότατη, ἀδύνατη σὰν τίσιρος καὶ σοβαρωτάτη, ὅ-

πως ταιριάζει σ' Ἐγγλέζα, μὲ μιὰ ἀρμάθα κλειδιά στὴ ζώνη της, πὺ χτυποῦσαν. Ἄλλα κοσμήματα δὲ φοροῦσε.

Ὅλοι οἱ παριστάμενοι σηκώνονται μ' εὐγένεια, μόλις εἶδαν τοὺς μελλονύμφους. Τὸ ζευγάρι χειρότησε δεξιὰ κι ἀριστερά, σταμάτησε λίγο, ἔπειτα προχώρησε μ' ἐπίσημο βῆμα πρὸς τὸν πάστορα, πὺ στεκόταν ὄρθιος μὲ τὸ χέρι ἀκουμπισμένο σὲ μιὰ Ἀγία Γραφή ἀνοιχτή.

Ὁ αἰδεσιμώτατος Ναθαὴλ Μόρς ἀρχίζει νὰ βγάξη τὸν ἀπαραίτητο λόγο στοὺς μελλονύμφους, πὺ θὰ τὸν εἶχε βέβαια ὡς τώρα χίλιες φορές ἐκφωνήσει.

«Οἱ δυὸ ψυχὲς ἐνώνονται καὶ γίνονται μία... Σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός... αὐξάνεσθε καὶ πλυθύνεσθε...».

Κατὰ τὴ γνώμη μου, θὰ ταίριαζε καλύτερα νὰ ψαλμωδήσῃ μὲ τὴν ἔνρινη φωνὴ του τ' ἀκόλουθα:

«Ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ συμβολαιογράφου-πάστορα συνετάχθη τὸ παρὸν συμβόλαιον, ἰδρῦον τὴν Ἑταιρίαν Ἐφρινελ-Μπλύετ καὶ Σία...».

Μὰ δὲν μπόρεσα νὰ τελειώσω τὴ σκέψη μου. Ξαφνικά, φωνὲς τρομοῦ ἀκούγονται μπροστὰ στὴ μηχανὴ τοῦ τραίνου. Σφίγγουν τὰ φρένα, τὸ ἀτόμο σφίξιμο τῶν τροχῶν μᾶς τρυπᾷ τὰ μυαλά, τὸ τραῖνο ἐλαττώνει ἀτόμοι τὴν ταχύτητά του. Τρομακτικὸ τράνταγμα, τὰ βαγόνια σταματοῦν μέσα σὲ σύννεφο ἄμμου καὶ καπνοῦ, πὺ βγαίνει ἀπὸ τοὺς σφιγμένους τροχοὺς τῶν βαγονιῶν...

Ὅλα, μέσα στὸ ἐστιατόριο, ἄνθρωποι κι ἐπιπλα, μελλονύμφοι καὶ μάρτυρες, ἀναποδογυριστῆκαν. Κανένας δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὴν ἰσορροπία του. Ὅλοι σωριαζόμαστε ὁ ἓνας πᾶνω στὸν ἄλλον, φωνὲς ἀκούγονται καὶ στεναγμοὶ ἀνθρώπων, πὺ πληγώθηκαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ

Ἐπίθεση κατὰ τοῦ τραίνου

Σὲ μιὰ ἀστραπὴ οἱ ταξιδιώτες, ἔντρομοι, ποιὸς λίγο, ποιὸς πολὺ, μωλωπισμένοι, ρίχτηκαν ἔξω ἀπὸ τὸ τραῖνο.

Ἐπὶ τὸ σταθμὸν βλέπομε νοτιοδυτικὰ τὰ ὄρη τῆς Καρκαροῦμι καὶ τὴν κορυφὴν τοῦ Μαφάγκι... (Σελ 159)

12. Ἰουλίου Βέρν. Ἐπὶ τὸν Κανάκσο πρὸς Πεκίνο

Παντοῦ ἀκοῦς φωνές τρόμου κι ἐρωτήματα σὲ τρεῖς τέσσερες διάφορες γλώσσες. Ὁ πανικός εἶναι ἀπερίγραπτος.

Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ, ὁ Γκανζιρ κι οἱ τέσσερες Μογγόλοι πετάχτηκαν ἀπὸ τὰ βαγόνια. Ὅλοι ἐτρεξαν μπροστὰ στὴ γραμμὴ, μὲ τὸ χαντζάρι στὸ ἓνα χέρι καὶ μὲ τὸ περίστροφο στὸ ἄλλο. Χωρὶς ἄλλο, ληστὲς μᾶς ἐπετέθησαν γιὰ νὰ κλέψουν τὸ θησαυρό!

Κυττάζουμε. Ἔχουν σηκώσει τὶς γραμμὲς σὲ ἀπόσταση 100 περίπου μέτρων λίγο πρὸ πέρα ἀπὸ τὴ μηχανή μας!

— Ἦλθε ἡ ὥρα νὰ υπερασπίσουμε ὅλοι τὴ ζωὴ μας, εἶπε ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, καὶ θὰ τὴν υπερασπίσουμε γενναῖα!

Οἱ Κινέζοι στρατιῶτες τοποθετοῦνται γύρω ἀπὸ τὸ βαγόνι μὲ τὸ θησαυρό. Εἶναι καμιά εἰκοσαριά, κι ἐμεῖς οἱ ταξιδιώτες, οἱ ἄνδρες, ἄλλοι τόσοι. Ὁ Ποπῶφ μᾶς μοιράζει ὄπλα, πού ἔχει πάντα τὸ τραῖνο, γιὰ κάθε ἀνάγκη. Ἐγὼ ἔχω τὸ περίστροφό μου μὲ βολές. Ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς, ὁ κ. Κατέρνα, ὁ Πάν Σάο, ὁ Φούλκ Ἔφρινελ, ὁ μηχανικός κι ὁ θερμαστής, Ἀσιᾶτες κι Εὐρωπαῖοι ταξιδιώτες, ὅλοι εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ πολεμήσουν γιὰ τὴν κοινὴ σωτηρία.

Ὁ Ποπῶφ ἔκλεισε τὶς γυναῖκες στὰ βαγόνια. Ὅλα γίνονται ἀστραπιαίως.

Ἐξαφνα, τρομακτικὲς κραυγὲς ἀκούγονται ἀπὸ τοὺς θάμνους, πού εἶναι δεξιὰ τῆς γραμμῆς, καὶ ξεπηδοῦν ἀπὸ μέσα καμιά ἐξηνταριά Μογγόλοι, νομάδες τοῦ Γκομί.

Οἱ ληστὲς, ἀφοῦ ἔρριξαν μερικοὺς πυροβολισμοὺς, ἔσπυραν τὰ γιαταγάνια τους κι ὄρμησαν μὲ ἄγριες κραυγές. Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ, μὲ τὸ πιστόλι στὸ ἓνα χέρι καὶ μὲ τὸ χαντζάρι στὸ ἄλλο, χύθηκε καταπάνω τους. Τὰ μάτια του πετοῦσαν φλόγες, καὶ γύρω τὰ χεῖλια του ἦταν γεμάτα ἄσπρο ἀφρό. Ὁ Γκανζιρ βρίσκεται πλάι του καὶ πίσω του οἱ τέσσερες Μογγόλοι. «Ἐπάνω τους» φωνάζει καὶ χειρονομεῖ!

‘Ο ταγματάρχης Νόλτις κι ἐγὼ πέφτουμε ἐπάνω στοὺς ληστές... ‘Ο κ. Κατέρνα πάει μπροστά μας καὶ σκοπεύει μὲ τὸ πιστόλι καὶ πυροβολεῖ. ‘Ο παλιὸς ναύτης ἀναστήθηκε μέσα του μ’ ὅλη τὴ γενναιότητά του.

— Χτυπάτε τοὺς κακούργους, φωνάζει, πὸν θέλουν νὰ μᾶς σκοτώσουν... νὰ μᾶς φουντάρουν... ‘Εμπρός! ‘Εμπρός γιὰ τὴν τιμὴ τῆς σημαίας! Φωτιά ἀπ’ τ’ ἀριστερά! Φωτιά ἀπ’ τὰ δεξιά!... Φωτιά πρῶμινα, πλώρα! Φωτιά παντοῦ!

Δὲν κρατᾷ πιὰ ψεύτικο θεατρικὸ σπαθί, μήτε πιστόλια γεμισμένα μὲ ψεύτικο μπαρούτι. “Ὁχι, μ’ ἓνα περιστροφὸ σὲ κάθε χέρι, χύνεται σὰν ἀτρόμητος πειρατῆς, πυροβολεῖ δεξιά, πυροβολεῖ ἀριστερά, πυροβολεῖ ἀπὸ παντοῦ, ὅπως λέει κι ὁ ἴδιος.

Κι ὁ νεαρὸς Πὰν Σάο μάχεται μὲ ἀπερίγραπτο ἠρωισμό, δίνοντας θάρρος καὶ στοὺς ἐπίλοιπους Κινέζους ταξιδιώτες.

‘Ο Ποπὸφ κι οἱ ὑπάλληλοι τοῦ τραίνου ἐκτελοῦν τὸ χρέος τους. Κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ σερ Φράνσις Τρεβέλυαν ἀπὸ τὸ Τρεβέλυαν Χώλλ, δείχνεται ἀντάξιος τῆς στιγμῆς. Πολεμᾷ μὲ μεθοδικὴ ψυχραιμία, ἐνῶ ὁ Φούλκ “Εφρινελ, μὲ ἀμερικάνικη μανία, πυροβολεῖ κι ὀρμᾷ στοὺς ἐχθροὺς κι αἰσθάνεται πὼς δὲν ὑπερασπίζεται μονάχα τὸ μέλλον τρυφερό του ἡμισυ, πὸν εἶναι κλεισμένο μὲς στὰ βαγόνια, μὰ καὶ τὶς σαράντα δυὸ κάσες τὰ τεχνητά του δόντια.

Οἱ κακοῦργοι βρῆκαν ἀπροσδόκητη ἀντίσταση. Ποτὲ δὲν περιμέναν πὼς θὰ μπορούσαμε νὰ ὑπερασπισθοῦμε μὲ τόση λύσσα.

Θὰ μοῦ πῆτε τώρα τί κάνει ὁ βαρῶνος Βάισονιτσεν-τέρφερ; “Ε, λοιπόν, ὁ βαρῶνος εἶναι ὁ πιὸ ξεφρενιασμένος ἀπ’ ὅλους μας. Κάνει σὰν τρελός, ἀψηφᾷ κάθε κίνδυνον, παίζει τὴ ζωὴ του μὲ ἀπερίγραπτη μανία. Πολλὲς φορές ἀναγκασθήκαμε νὰ τὸν τραβήξουμε καὶ νὰ τοῦ ἀνακόψουμε λίγο τὴν ὀρμὴ. Μὰ ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸν σταμα-

τήση, πού ἔχει στό νοῦ του ὅτι ἡ καθυστέρηση αὐτὴ τοῦ τραίνου θὰ τὸν κἀνὴ νὰ χάσῃ τὸ βαπόρι στό Τιέν-Τσίν... Κινδυνεύει ὁ γύρος τοῦ κόσμου, πού κἀνει.

Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ, ὁ ἥρωάς μου — ἔτσι μονάχα μπορῶ νὰ τὸν ὀνομάσω — εἶναι ὁ πιὸ ἀτρόμητος ἀπ' ὅλους. Ὁρμᾶ ἀκάθεκτος, πυροβολεῖ, ρίχνει καὶ τίς ἔξι σφαῖρες τοῦ περιστρόφου του, καὶ μὲ τὸ χαντζάρι του χτυπᾶ τοὺς ληστές, κι αισθάνεσαι πὼς ὁ Μογγόλος αὐτὸς ἔχει δεῖ πολλὰ φορὲς τὸ θάνατο μὲ τὰ μάτια του, καὶ δὲν τρέμει.

Ὡς τώρα πολλοὶ ἔχουν πέσει πληγωμένοι κι ἀπὸ τὰ δυὸ στρατόπεδα. Ἴσως μάλιστα καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ταξιδιῶτες, πού βλέπω κάτω ξαπλωμένους, νᾶχουν σκοτωθῆ. Μιὰ σφαῖρα μὲ ἀγγίζει στὸν ὄμο, ἀπλὴ γρατσουριά, πού οὔτε κἀν τὴν πρόσεξα. Ὁ-αἰδεσμιώτατος Ναθαναὴλ Μόρς νόμισε πὼς δὲν εἶναι ἀνάξιο στὸν ἱερό του χαρακτηρὰ νὰ λάβῃ μέρος κι αὐτὸς στὴ μάχη, καὶ σᾶς βεβαιῶ πὼς ξέρεي πολὺ καλὰ νὰ χρησιμοποιοῦ τὰ ὄπλα. Σίγουρα, δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού πυροβολεῖ. Μιὰ σφαῖρα τρύπησε τὸ καλὸ τὸ γαμπριάτικο καπέλο τοῦ κ. Κατέρνα. Φρενιάζει ἀπὸ τὸν θυμὸ του πού τοῦ χάλασαν τὸ πολῦτιμο καπέλο, καὶ βλαστημᾷ σὰν ἀληθινὸς ναύτης. Σημαδεύει καὶ σκοτώνει τὸν ληστὴ πού τοῦ τρύπησε τὸ θεατρικὸ του κοστούμι.

Ἡ μάχη ἐξακολουθεῖ πάνω ἀπὸ δέκα λεπτά, καὶ πότε ἐμεῖς φαινόμαστε πὼς εἴμαστε νικητὲς καὶ πότε οἱ ληστές. Δὲν ξέρομε τί θ' ἀπογίνῃ. Διαρκῶς αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν πληγωμένων. Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ κι ὁ Γκανζιὸ κι οἱ Μογγόλοι μπροστὰ στό πολῦτιμο βαγόνι, μαζὶ μὲ τοὺς Κινέζους φρουρούς, μάχονται ἀπελπισμένα. Μὰ τρεῖς Κινέζοι στρατιῶτες σκοτώνονται, καὶ μιὰ σφαῖρα ρίχνει νεκρὸ τὸν ἀξιωματικὸ τους.

Ἀρχίζω ν' ἀνησυχῶ γιὰ τὴν ἔκβαση τῆς μάχης. Οἱ ληστές κερδίζουν ὀλοένα ἔδαφος.

Θ' ἀναγκαστοῦμε νὰ ζητήσουμε καταφύγιο στὰ βαγόνια, κι ἀπὸ κεῖ νὰ πολεμοῦμε σὰ μέσα ἀπὸ φρούριο;

Μέσα στὸν θόρυβο πὺν κάνουν οἱ πυροβολισμοὶ κι οἱ ἄγριες κραυγὲς τῶν ληστῶν, ἀκούγονται κι οἱ τρομαγμένες φωνές τῶν γυναικῶν. Στὴν κρίσιμη αὐτὴ στιγμή βλέπω τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιὰρ νὰ περνᾷ μέσα στοὺς ληστές, νὰ σκοτώνῃ δεξιά κι ἀριστερὰ ὅσους συναντᾷ καὶ τώρα νά, ἀκριβῶς τὴ στιγμή αὐτή, βρίσκεται μπροστὰ στὸν λήσταρχο... Σηκώνει τὸ γιαταγάνι... Τὸν χτυπᾷ καὶ τοῦ τρυπᾷ τὴν καρδιά...

Μεμιάς ἢ συμμορία ταράζεται, ἀρχίζει νὰ ὑποχωρῇ, ρίχνεται σὲ ἄτακτη φυγή. Μῆτε κἂν θέλησαν νὰ σηκώσουν τοὺς πεθαμένους καὶ τοὺς πληγωμένους των. Ἄλλοι φεύγουν στὴν πεδιάδα, ἄλλοι τρέχουν καὶ χάνονται μέσα στοὺς πυκνοὺς θάμνους. Δὲν τοὺς κυνηγοῦμε. Εἴμαστε νικητές, κι αὐτὸ ἀρκεῖ. Σωθῆκαμε! Μὰ ὁμολογῶ πὺς ἂν ἔλειπε ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιὰρ, δὲ θὰ ἔμεινε κανένας ἀπὸ μᾶς γιὰ νὰ σᾶς διηγηθῇ αὐτὴ τὴν ἱστορία.

Ὁ λήσταρχος ὅμως δὲν πέθανε ἀκόμα, ἂν καὶ τὸ αἶμα του τρέχει ποτάμι ἀπὸ τὸ στήθος του. Καὶ τότε βλέπουμε κάτι πὺν ποτὲ στὴ ζωὴ μου, ἐγὼ τουλάχιστον, δὲ θὰ τὸ ξεχάσω.

Ὁ λήσταρχος ἀνασηκώθηκε στὰ γόνατα, σήκωσε τὸ ἓνα χέρι καὶ μὲ τὸ ἄλλο στηρίζεται στὴ γῆ. Ἐπὺ πάνω του ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιὰρ στέκεται ὄρθιος πανύψηλος...

Ἐξαφνα, ὁ πληγωμένος ἀνατινάζεται, μαζεύει ὄλη του τὴ δύναμη, σηκώνει τὸ γιαταγάνι... Κυττάζει τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιὰρ.

Ὁ Φαρουσκιὰρ ὅμως μὲ γρήγορη κίνησι τοῦ χεριοῦ τοῦ ξανατρυπᾷ τὴν καρδιά μὲ τὸ χαντζάρι... Κι ἀμέσως γυρίζει καὶ μᾶς λέγει ρωσικά:

— Ὁ Κι-Τσάνγκ εἶναι νεκρός! Ἔτσι νὰ πέσουν νεκροὶ ὅσοι σηκώσουν τὸ χέρι τους στὸν Αὐτοκράτορα τῆς Κίνας!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ

Μετά τὴν ἐπίθεση τῶν ληστῶν

Ὡστε λοιπὸν ὁ περιβόητος λήσταρχος Κι-Τσάνγκ ἦταν αὐτὸς ποὺ ἔκανε τὴν ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ στήν ἔρημο τοῦ Γκόμπι. Ὁ λήσταρχος εἶχε μάθει πὸς κουβαλούσαμε μαζὶ ἓνα βαγόνι γεμάτο χρυσάφι καὶ πολύτιμα πετράδια. Καὶ πὼς νὰ μὴν τὸ μάθη, ἀφοῦ ὅλες οἱ ἐφημερίδες, καὶ αὐτὲς ἀκόμα τοῦ Παρισιοῦ, εἶχαν δημοσιεύσει τὴν εἶδησι τῶρα καὶ τόσες μέρες! Ὁ Κι-Τσάνγκ λοιπὸν εἶχε ὅλο τὸν καιρὸ νὰ προετοιμάσῃ τὴν ἐφοδὸ του. Σήκωσε σ' ἓνα σημεῖο τὶς σιδηροδρομικὲς γραμμὲς γιὰ ν' ἀναγκάσῃ τὸ τραῖνο μας νὰ τσακιστῇ ἢ νὰ σταματήσῃ, καὶ ἔτσι λογάριαζε ὅτι θὰ κατόρθωνε ν' ἀρπάξῃ τὸν αὐτοκρατορικὸ θησαυρὸ. Ἄλλ' ἔκανε τὸ λογαριασμὸ του χωρὶς τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ! Ὁ ἥρωάς μας ὅμως, ποὺ ἔδειχνε τόση ἀνησυχία ἀπὸ τὸ πρῶί! Ποὺ εἶχε στηλωμένα τὰ μάτια του στὴν ἔρημο, φαίνεται πὸς περιμένε ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ νὰ προβάλουν οἱ ληστὲς, γιὰτὶ θὰ τὸν εἶχε προειδοποιήσῃ ὁ τελευταῖος Μογγόλος ποὺ ἀνέβηκε στὸ Τσερισέν. Τώρα δὲν ἔχουμε πιά τίποτε νὰ φοβόμαστε ἀπὸ τὸν Κι-Τσάνγκ. Ὁ ἥρωάς μας, ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ τὸν τιμώρησε κατὰ τρόπο βέβαια αὐστηρὸ, μὰ δίκαιο.

— Ἐ, λοιπὸν, εἶπα στὸν ταγματάρχη Νόλτιτς, ἐλπίζω πὸς διαλύθηκαν ὅλες σας οἱ ὑποψίες, καὶ ἀναγνωρίζετε πὸς ὁ Φαρουσκιάρ εἶναι ἐξαίσιος ἥρωας.

— Μέχρις ἐνὸς σημείου, κύριε Μπομπάρνακ!

— Μέχρις ἐνὸς σημείου; Τί εἶναι αὐτά! Πολὺ δύσκολος εἶναι ὁ ταγματάρχης μου. Ἐμεῖς ἔχουμε τέσσερεις νεκροὺς καὶ δώδεκα πληγωμένους. Τέσσερεις ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι σοβαρὰ πληγωμένοι, καὶ οἱ ἄλλοι ἐλαφρά, καὶ μπο-

ροῦν νὰ ἐξακολουθήσουν τὸ ταξίδι τους ἴσαμε τὸ Πεκίνο. Ὁ Ποπώφ τὴ γλύτωσε μὲ μιὰ ἐλαφρὰ ἀμυχή, καὶ ὁ κ. Κατέρνα μὲ μιὰ ἀπλούστατη γρατσουνιά.

Μεταφέρουμε τοὺς πληγωμένους μας στὰ βαγόνια, ὅπου ὁ δόκτωρ Τίο Κίνγκ τοὺς παρέχει τὶς πρώτες βοήθειες. Τοὺς τέσσερεις σκοτωμένους μας τοὺς μεταφέρουμε στὸν προσεχῆ σταθμό, ὅπου θὰ ταφοῦν.

Τοὺς νεκροὺς τῶν ληστῶν τοὺς σκεπάζουμε μὲ λίγο ἄμμιο, κι ἔτσι ἀπλούστατα τελειώνει ἡ κηδεία τους.

Τὸ σημεῖο ὅπου βρισκόμαστε, εἶναι περίπου στὴ μέση μεταξὺ Τσαρκαλίκ καὶ Τσερτσέν.

Λησιμόνησα νὰ σᾶς πῶ πὼς μόλις οἱ ληστὲς ἔγιναν ἄφαντοι, οἱ ταξιδιωτὲς τρέξαμε νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν σωτήρα μας, τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ. Ἐγὼ πρῶτος πρῶτος. Ὁ ἥρωας δέχτηκε τὶς εὐχαριστίες μὲ ἀνατολίτικη μεγαλοπρέπεια.

— Ἐκανα ἀπλῶς τὸ χρέος μου ὡς ἀνώτατος ὑπάλληλος τῆς Ἐταιρίας, ἀποκρίθηκε μὲ μετριοφροσύνη, γεμάτη ἀριστοκρατικὴ εὐγένεια.

Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τραίνου κ. Ποπώφ μᾶς λέγει ὅτι θὰ γυρίσουμε στὸ Τσερτσέν καὶ θὰ ἔλθουν ἐργάτες νὰ διορθώσουν τὶς γραμμές· ὑπολογίζει σὲ σαράντα ὀκτῶ τουλάχιστον ὄρες τὴν καθυστέρησή μας.

— Κύριε ἀρχηγέ τοῦ τραίνου, εἶπε ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ στὸν Ποπώφ, ἡ γνώμη μου εἶναι πὼς εἶναι καλύτερα νὰ ἐξακολουθήσουμε τὸ ταξίδι μας πρὸς τὸ Τσαρκαλίκ καὶ νὰ μὴ γυρίσουμε πίσω.

— Αὐτὸ θὰ ἦταν προτιμότερο, ἂν ἡ γραμμὴ δὲν ἦταν κομμένη πρὸς τὸ μέρος τοῦ Τσαρκαλίκ. Τώρα ὅμως, καθὼς βλέπετε, εἶναι ἀδύνατο νὰ προχωρήσουμε, εἶπε ὁ Ποπώφ.

— Ἐχετε δίκιο, κύριε Ποπώφ, ἀποκρίθηκε ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ. Ἀλλὰ οἱ τραβέρσες βρῖσκονται στὴ θέσῃ τους καὶ οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ὑπάρχουν, ἐπίσης στέρεες, γιατί οἱ ληστὲς δὲν τὶς ἔσπασαν, μὰ τὶς πέταξαν

ἀπλῶς, λίγα μέτρα μακριὰ στὸν ἄμμο. "Αν λοιπὸν τὶς βάλουμε στὴ θέση τους πάλι, ἔστω καὶ πρόχειρα, θάναί εὐκολο νὰ περάσῃ σιγὰ σιγὰ τὸ τραῖνο ἴσαμε τὸ μέρος ὅπου ἡ γραμμὴ εἶναι ἀνέπαφη. Σὲ εἴκοσι τέσσερες ὥρες μπορεῖ ἡ ἐργασία αὐτὴ νὰ τελειώσῃ. *Ἔτσι, σὲ πέντε ὥρες θὰ φθάνουμε στὸ Τσαγκαλίκ.

Σωστότατη ἰδέα, κι ὁ Ποπῶφ, καὶ ὁ μηχανικός, καὶ οἱ ταξιδιωτὲς, ὅλοι συμφωνοῦμε. Περιττὸ νὰ σᾶς πῶ πῶς ὁ πρῶτος πού δέχτηκε μ' ἐνθουσιασμὸ τὴν πρόταση ἦταν ὁ βαρῶνος.

Χωρὶς ἄλλο, εἶναι σπουδαῖο κεφάλι αὐτὸς ὁ Φαρουσκιάρ, εἶναι ὁ ἀληθινὸς μας ἀρχηγός, ὁ ἥρωας πού τόσο λαχταροῦσα, καὶ θὰ διασαλίσω τὸ ὄνομά του σὲ ὅλη τὴν οἰκουμένη, καὶ θὰ γράψω γι' αὐτὸν ἐνθουσιώδη ἄρθρα!

Καὶ νὰ συλλογιέμαι πῶς ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ τὸν ὑποψιάζεται καὶ νὰ τὸν θεωρῇ κι αὐτὸν λήσταρχο, σὰν τὸν Κι-Τσάνγκ! Πόσο εὐκολὰ ἀπατᾶται κι ὁ πιδ λογικὸς ἄνθρωπος!

*Αρχίζουμε λοιπὸν ἀμέσως ὅλοι μας τὴν ἐργασία. Ὁ Ποπῶφ ἔφερε κλειδιά, βίδες, καρφιά, τρυπάνια, βαριά, λοστοὺς κλπ. καὶ μὲ τὶς ὁδηγίες τῶν ὑπαλλήλων τοῦ τραίνου ἡ ἐργασία προχωρεῖ ἀπρόσκοπτα.

Οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς εἶναι ἀρκετὰ βαρεῖες καὶ μοιραζόμεστε σὲ διάφορες συντροφίες. Περισσότερο ἀπ' ὅλους, ἀκαταπόνητος κι ἐνθουσιώδης, ὁ βαρῶνος-περιηγητὴς τοῦ κόσμου. Ὁ Φούλκ *Εφρινελ, πού εἶχε πιά ξεχάσει τὸ γάμο του, δουλεύει σὰν τέσσερες. Μ' ἐνθουσιασμὸ ἐπίσης ἐργάζεται ὁ Πὰν Σάο· κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ δόκτωρ Τίο Κίνγκ προσπαθεῖ νὰ φανῇ χρήσιμος, πάει κι ἔρχεται, φωνάζει, μὰ δὲν κάνει τίποτε.

— Νὰ πάρῃ ἡ ὀργή! Κάνει φοβερὴ ζέστη. Ὁ ἥλιος τοῦ Γκόμπι δὲ χορατεύει!

Μονάχα ὁ σερ Φράνσις Τρεβέλλαν, ἀπὸ τὸ Τρεβέλλαν Χώλλ, μένει ἀπαθὴς στὴ θέση του στὸ βαγόνι. *Ὅλα αὐτὰ δὲν ἐνδιαφέρουν καθόλου τὸν τζέντλεμαν.

Στις ἑπτὰ ἔχουμε διορθώσει καμιὰ τριανταριά μέτρα. Σὲ λίγο νυχτώνει. Ἀποφασίζουμε ν' ἀναπαυθοῦμε ἴσαμε τὰ ξημερώματα. Πέντε ἕξι ὥρες θὰ μᾶς χρειασθοῦν αὐριο τὸ πρωί, καὶ τὸ τραῖνο θὰ μπορέση τὸ ἀπόγευμα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμο του.

Ὅλοι μας ἔχουμε φοβερὴ ἀνάγκη νὰ φᾶμε καὶ νὰ κοιμηθοῦμε. Ὅστερα ἀπὸ τέτοια μάχη κι ἀπὸ τόσο δύσκολη δουλειὰ ἡ ὄρεξή μας ἀνοιξε. Μαζεύομαστε στὸ βαγόνι-ἑστιατόριο· εὐτυχῶς, τὰ τρόφιμα εἶναι ἄφθονα, κι ὅλοι μας τρῶμε σὰν πεινασμένοι λύκοι.

Ἐπειτα ἕνας ἕνας τρέχουμε ὅλοι βιαστικοὶ στὰ κρεβάτια μας νὰ κοιμηθοῦμε. Ὅμως ἡ φρόνηση ἐπιβάλλει νὰ ἔχουμε τὸ νοῦ μας. Ὅσο κι ἂν φαίνεται ἀπίθανο ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ ἀρχηγοῦ τους νὰ γυρίσουν οἱ ληστὲς νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν τὴ νύχτα, ὅμως τὸ πράγμα δὲν εἶναι κι ἐντελῶς ἀδύνατο, γιατί μὴν ξεχνᾶτε πὼς τὰ καταραμένα αὐτὰ ἑκατομμύρια τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Κίνας ἀνοίγουν τὴν ὄρεξη τῶν ληστῶν, κι ἂν δὲν ἔχουμε τὸ νοῦ μας, πιθανὸ νὰ πάθουμε καμιὰ ἄσχημη δουλειά...

Ἦσυχάζουμε ὅμως ὅταν μαθαίνουμε πὼς ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιὰρ ὁ ἴδιος ἀνέλαβε νὰ φρουρήσῃ τὸ τραῖνο μας. Ἀφότου σκοτώθηκε ὁ Κινέζος ἀξιωματικός, ὁ ἥρωάς μας ἀνέλαβε νὰ διευθύνῃ τὴν κινέζικη φρουρά. Ὁ Γκανζιὸ κι αὐτὸς θ' ἀγρυπνοῦν ὅλη τὴ νύχτα νὰ μὴ διατρέξῃ κανένα κίνδυνο ὁ αὐτοκρατορικὸς θησαυρὸς.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ἀρχίζουμε τὴ δουλειά. Ὁ καιρὸς εἶναι ἔξοχος. Κάνει ὅμως πολλὴ ζέστη. Στις 24 τοῦ Μαΐου μέσα στὴν ἔρημο τῆς κεντρικῆς Ἀσίας ἡ ζέστη εἶναι τόσο μεγάλη, πὺ μπορεῖς νὰ ψήσης αὐγὸ σκεπάζοντάς το ἀπλῶς μὲ ἄιμο. Ὁ ζῆλος μας ὅμως δὲν ἐλαττώνεται καθόλου, κι ὅλοι δουλεύουμε μὲ μεγάλη δραστηριότητα. Ἡ ἐργασία προχωρεῖ ἀρκετὰ γρήγορα. Ἐχουμε βάλει ὅλη τὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, καὶ στις τέσσερεις τὸ ἀπόγευμα τὸ τραῖνο μας εἶναι σὲ θέση νὰ προχωρήσῃ.

Ἡ μηχανή μας προχωρεῖ σιγὰ σιγὰ, ἀκολουθοῦν τὰ

βαγόνια και τέλος χωρίς καμιά ζημιά φθάνουμε στην ανέπαφη γραμμή. Τώρα ο δρόμος μας είναι ανοιχτός προς το Τσαρκαλίκ και το Πεκίνο.

Είχαμε ακριβώς τριάντα ώρες καθυστέρηση. Μά τριάντα ώρες δεν είναι αρκετές για να κάνουν τον βαρῶνο Βάισονιτσερντέρφερ να χάσει το βαπόρι του στο Τιέν-Τσιν και να μην μπορέσει να φθάσει εγκαίρως στη Γιοκοχάμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

“Ένας γάμος μέσα στο τραίνο

“Έτσι λοιπόν ἐγὼ πὸν τόσο ἐπιθυμοῦσα ἐπεισόδια καὶ περιπέτειες, ἔχω τώρα ἄφθονο ὑλικὸ στὴ διάθεσή μου, γιὰ ὅσα ἄρθρα θέλω. Δὲν ἔχω παρὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν Θεὸ τῶν ρέπορτερ πὸν εἰσάκουσε τὴν προσευχή μου. Δυστυχῶς, ὑπάρχουν μερικὰ θύματα. Ἐγὼ βγῆκα σῶως κι ἀβλαβῆς ἀπὸ τὴ μάχη. Ὅλοι μου οἱ ἀριθμοὶ δὲν ἔπαθαν τίποτε, παρὰ μονάχα δυὸ τρεῖς ἀσήμαντες τσαγγρουνιές. Μόνο ὁ ἀριθμὸς μου 4 ἔπαθε μιὰ φοβερὴ καταστροφή· μιὰ σφαῖρα πέρασε ἀπὸ τὴν μιὰν ἄκρα ὡς τὴν ἄλλη τὸ καπέλο του.

Τώρα δὲν ἔχω πιά τίποτε ἄλλο νὰ περιμένω γιὰ νᾶ-
χη κάποια ποικιλία ἀκόμα τὸ ταξίδι μου, παρὰ τὸν γάμο Ἐφρινελ-Μπλύετ καὶ τὸ τέλος τῆς περιπέτειας τοῦ Κίνκο. Τῆ στιγμῇ αὐτῇ καθόλου δὲ μοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ πὸς ὁ ἥρωάς μου, ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ, μοῦ ἐπιφυλάσσει νέες ἐκπλήξεις. Μπορεῖ ὅμως νὰ μοῦ συμβοῦν κι ἄλλα πράγματα, κανένας δὲν ξέρει τί μοῦ ἐπιφυλάσσει ἢ τύχη στὸ ἐπίλοιπο ταξίδι μου, πὸν θὰ βαστάξῃ ἀκόμα πέντε μέρες. Ἄν λογαριάσουμε τὴν καθυστέρηση πὸν μᾶς προξένησαν οἱ ληστές, θὰ εἶναι πιά δέκα τρεῖς μέρες ἀφότου φύγαμε ἀπὸ τὸ Οὐζοῦν Ἄντά.

Δέκα τρεῖς μέρες... διάβολε! Καὶ μὴν ξεχνάτε πὸς

ἔχω στὸ σημειωματάριό μου 13 ἀριθμούς. " Ἄν ἦμιον προληπτικὸς τί ἀνησυχία πὺ θὰ εἶχα τώρα!

Μείναμε τρεῖς ὄρες στὸ Τσακαρλίκ. Οἱ περισσότεροι ταξιδιωτὲς ἔμειναν ξαπλωμένοι στὰ κρεβάτια τους. Κάναμε τίς ἀπαιτούμενες καταθέσεις ἀναφέροντας τὴν ἐπίθεση τῶν ληστῶν, παραδώσαμε τοὺς νεκρούς, πὺ ἀνέλαβαν νὰ θάψουν οἱ κινεζικὲς ἀρχές, ἀφήκαμε ἐπίσης καὶ τοὺς βαριά πληγωμένους νὰ τοὺς φροντίσουν στὸ νοσοκομεῖο τοῦ Τσακαρλίκ. Ὁ Πὰν Σάο μοῦ εἶπε πὺς εἶναι ἀρκετὰ ἐνδιαφέρονσα πόλη τὸ Τσακαρλίκ, δυστυχῶς ὅμως δὲν μπόρεσα νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ.

Φύγαμε καὶ σταματήσαμε στὸ Λὸμπ-Νὸρ στὶς τέσσερεις τὸ πρωὶ καὶ φύγαμε στὶς ἔξι.

Τὸ τοπίο εἶναι θλιβερότατο καὶ μονότονο. Εὐτυχῶς, οἱ ταξιδιωτὲς μας δὲν ἔχουν καιρὸ νὰ τὸ παρατηρήσουν, γιατί μιὰ μεγάλη γιορτὴ προετοιμάζεται στὸ τραῖνο μας: ὁ γάμος τοῦ Φούλκ "Εφρινελ καὶ τῆς μῖς Ὁρατίας Μπλύετ θὰ γίνῃ ἐπὶ τέλους σήμερα, μεταξὺ τοῦ Λὸμπ Νὸρ καὶ τοῦ Σου-Τσέου. " Ἄς ἐλπίσουμε πὺς κανένα ἀτύχημα δὲ θὰ μᾶς συμβῇ πάλι, πὺ ν' ἀργοπορήσῃ τὴν εὐτυχία τῶν δυὸ συζύγων.

Ἀπὸ τὰ ξημερώματα τὸ βαγόνι-ἐστιατόριο στολίζεται πάλι καὶ διορθώνεται γιὰ τὴν τελετὴ. Οἱ μάρτυρες εἶναι πάλι ἔτοιμοι γιὰ νὰ παίξουν τοὺς ρόλους των, καὶ οἱ μελλόνυμφοι πάλι εἶναι στὴ διάθεση τοῦ πάστορα πὺ θὰ τοὺς εὐλογήσῃ.

Ὁ αἰδεσιμώτατος Ναθαναὴλ Μὸρς μᾶς εἰδοποιεῖ πὺς ὁ γάμος θὰ γίνῃ στὶς ἑννέα, καὶ μᾶς παρακαλεῖ νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι.

Λίγο πρὶν τίς ἑννέα, ἡ καμπάνα πάλι ἀρχίζει νὰ χτυπᾶ χαρούμενα, μᾶς παρακαλεῖ νὰ πᾶμε στὸ ἐστιατόριο, καὶ κινουῦμε μ' ἐπίσημο βῆμα στὸν τόπο τῆς ἱερῆς τελετῆς.

Ὁ κ. Φούλκ "Εφρινελ καὶ ἡ μῖς Ὁρατία Μπλύετ ἔχουν ἤδη καθίσει μπροστὰ στὸ μικρὸ τραπεζάκι ὅπου εἶ-

ναι θρονιασμένος άξιοπρεπέστατα ό πάστωρ, και καθόμαστε κι έμεις δίπλα τους.

Στους έξωστες πλήθος περιέργων παρακολουθοῦν την τελετή που γίνεται στο έστιατόριο.

‘Ο άρχοντας Φαρουσκιάρ κι ό Γκανζιό φθάνουν. ‘Ολοι μας σηκωνόμαστε με μεγάλο σεβασμό για να τους δεχτοῦμε. Θα ύπογράψουν κι αυτοί τó συμβόλαιο του γάμου. Μεγάλη τιμή, κι αν ήμουν έγώ γαμπρός, σās βεβαιώ πως θα ήμουν πολύ υπερήφανος που τó ένδοξο όνομα του άρχοντα Φαρουσκιάρ θα βρισκόταν στο γαμήλιο συμβόλαιό μου.

‘Αρχίζει λοιπόν ή τελετή και τή φορά αυτή εύτυχώς ό αιδεσιμώτατος Ναθαναήλ Μόρς μπόρεσε να τελειώση την προσφώνησή του. Δέν ήρθαν πια ληστές να τόν διακόψουν.

Οί δυο μελλοντιμοι σηκώνονται τότε, κι ό αιδεσιμώτατος τους ρωτά αν είναι ή θέλησή τους να γίνουν σύζυγοι.

Πριν άπαντήση ή μίς ‘Ορατία Μπλύετ στρέφεται προς τόν Φούλκ ‘Εφρινελ και του λέει με πεισματωμένη φωνή:

— Είμαστε σύμφωνοι πως τó μερίδιο του οίκου Χόλμες Χόλμ θα είναι είκοσι πέντε τοίς έκατό για όσα κέρδη πραγματοποιήση ή έταιρία μας...

— Δέκα πέντε, αποκρίνεται ό Φούλκ ‘Εφρινελ. Δεκαπέντε μονάχα!

— Δέν είναι σωστό, άφοῦ έγώ παραχωρώ τριάντα τοίς έκατόν στον Οίκο Στρούγκ Μπούλμπουλ και Σία...

— Λοιπόν ας βάλουμε είκοσι, μίς Μπλύετ.

— Λέξου, κύριε ‘Εφρινελ, λέει παρεμβαίνοντας ό κ. Κατέρνα. Και σκύβοντας στο αντί μου προσθέτει:

— Τό κάνω για τó χατήρι σας!

Συνήλθα. Για μιá στιγμή φοβήθηκα πως ό γάμος δέ θα γινόταν, γιατί οί δυο μελλοντιμοι δέ συμφωνούσαν για τó πέντε τοίς έκατό. Τα συμφέροντα των δυο έμπορικων

οϊκων προστατεύθηκαν πολὺ καλά. Ὁ αἰδεσιμώτατος Ναθαναήλ Μόρς ἐπανελάβε τὴν ἐρώτησή του.

— Ναί, ἀποκρίθηκε μὲ ξερὸ τόνο ἢ μὴς Ὁρατία Μπλύετ.

— Μάλιστα, ἀποκρίθηκε μὲ τὸν ἴδιο ξερὸ τόνο καὶ ὁ Φούλκ Ἔφρινελ.

Ὁ γάμος λοιπὸν ἔγινε, καὶ οἱ δυὸ σινέταιροι ἦταν τώρα ἐνωμένοι μὲ τὰ ἱερὰ δεσμὰ τοῦ γάμου.

Τὸ γαμήλιο συμβόλαιο ὑπογράφηκε πρῶτα ἀπὸ τοὺς δυὸ συζύγους, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς τέσσερεις μάρτυρες, ἔπειτα ἀπὸ τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ καὶ τελευταῖα ἀπὸ μᾶς. Στὸ τέλος ὁ αἰδεσιμώτατος πάστορ βάζει καὶ αὐτὸς τὴν ὑπογραφή του, καὶ ἔτσι τελειώνουν ὅλες οἱ διατυπώσεις τῆς τελετῆς.

— Τώρα πιά εἶναι δεμένοι ἰσόβια, μοῦ ψιθύρισε ὁ ἀγαθὸς κ. Κατέρνα.

— Στὴν Κίνα, παρατήρησε ὁ νεαρὸς Πὰν Σάο, σύμβολο τῆς συζυγικῆς πίστεως δὲν εἶναι τὰ τρυγονάκια, μὰ οἱ πάπιες.

Ὅλοι τρέχουμε νὰ συγκαροῦμε τοὺς δυὸ συζύγους. Αὐτοὶ ὅμως, ἤσυχτοι γυρίζουν στὶς δουλειές τους· ὁ Φούλκ Ἔφρινελ ξαναρχίζει ἕνα λογαριασμὸ ποὺ εἶχε ἀφίσει στὴ μέση, καὶ ἡ κυρία Ἔφρινελ πιάνει τὸ ἐργόχειρό της... Τίποτε δὲν ἄλλαξε στὴ ζωὴ τους...

Ἀπέραντη καὶ μονότονη ἐκτείνεται μπροστά μας ἡ ἔρημος Γκόμπι. Μονάχα τὰ ὄρη τοῦ Χούμπολντ διαγράφονται στὸ βάθος δεξιὰ μας. Οἱ σταθμοὶ εἶναι πολὺ λίγοι καὶ ἀσήμαντοι. Σὲ μερικοὺς ἢ μηχανή μας παίρνει νερὸ καὶ κάρβουνο. Σὲ λίγο, θὰ φθάσουμε στὸ Σου-Τσέου στὴν ἀληθινὴ Κίνα καὶ τὴν ἀνεξάντλητη ἐργατικὴ μερμηγκιά της.

Πρέπει νὰ σᾶς πῶ πὼς ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ καταδέχεται τώρα νὰ ἔρχεται κάποτε καὶ νὰ κουβεντιάζη μαζί μας. Εἶναι πολὺ μορφωμένος ἄνθρωπος, χαριτωμένος, ἔξυπνος, καὶ ἐλπίζω νὰ τὸν γνωρίσω καλύτερα, ὅταν πιά φθάσουμε στὸ Πεκίνο. Μὲ προσκάλεσε μάλιστα στὸ ἀρ-

χοντικό του, και τότε ἐλπίζω νὰ ἔχω τὴν εὐκαιρία νὰ τοῦ πάρω συνέντευξη. Ἔχει ταξιδέψει πολὺ καὶ φαίνεται ν' ἀγαπᾷ ἰδιαιτέρως τοὺς Γάλλους δημοσιογράφους. Εἶμαι βέβαιος πὺς θὰ θελήσῃ νὰ γίνῃ συνδρομητὴς τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» — Παρίσι 48 φράγκα, ἐπαρχίες 56, ἔξω-τερικὸ 76.

Τὴν ὥρα λοιπὸν ποὺ μὲ ὅλη του τὴν ταχύτητα τὸ τραῖνο περνᾷ τὴν ἔρημο, ἐμεῖς κουβεντιάζουμε γιὰ χίλια δυὸ πράγματα. Ὁ ἄρχοντας Φαρουσιὰρ μᾶς δίνει πολὺτιμες πληροφορίες γιὰ τὴν Κασγκαρία καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὶς τελευταῖες μεγάλες ἐπαναστάσεις, ποὺ σκοτώθηκαν πολλοὶ Κινέζοι. Ὁ ἄρχοντας Φαρουσιὰρ μᾶς ἀναφέρει ἓνα χαρακτηριστικὸ ἐπεισόδιον, ποὺ δίνει ἰδέα τῆς ἀνήλεως σκληρότητας τοῦ ἀνατολίτη.

— Ὁ Οὐαλί-χάν-Τουλᾶ, ἄρχισε νὰ διηγῆται ὁ ἄρχοντας Φαρουσιὰρ, ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πρὸ σκληροὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἐπαναστάσεως. Στὸ Κασγκαρ ἦταν κάποιος περιφνημὸς ὀπλοποιός, ποὺ γιὰ νὰ καλοπιᾶσῃ τὸν Οὐαλί-χάν-Τουλᾶ τοῦ κατασκεύασε ἓνα σπαθὶ μεγίστης ἀξίας. Ἄμα τέλειωσε τὸ ἔργον, ἔδωσε τὸ σπαθὶ στὸ γιό του ποὺ ἦταν δέκα ἐτῶν καὶ τὸν ἔστειλε νὰ πάῃ τὸ πολύτιμον σπαθὶ στὸν φοβερὸ ἀρχηγό. Ἔτσι ἤλπιζε πὺς τὸ παιδί θὰ ἐπαιρνε βασιλικὴ ἀμοιβή. Ὁ ἀρχηγός, ἀφοῦ θαύμασε τὸ σπαθὶ, ρώτησε τὸ παιδί ἂν τὸ ἀτσάλι εἶναι πρώτης ποιότητος. —Ναί, ἀποκρίθηκε τὸ παιδί. — Πλησίασε λοιπὸν, εἶπε ὁ Οὐαλί-χάν-Τουλᾶ. Καὶ μὲ μιὰ σπαθιά ἔκοψε τὸ κεφάλιν τοῦ παιδιοῦ. Ἔβαλε τὸ κεφάλιν σ' ἓνα πανέρι, ἔβαλε μέσα καὶ τὰ χρήματα ποὺ ἄξιζε τὸ σπαθὶ, καὶ ἔστειλε τὸ πανέρι στὸν δυστυχεῖ ὀπλοποιό.

Ἡ μέρα περνᾷ χωρὶς κανένα ἐπεισόδιον. Τὸ τραῖνο προχωρεῖ μὲ ταχύτητα σαράντα χιλιομέτρων τὴν ὥρα.

— Ἐπρεπε νὰ τρέχουμε ὀγδόντα χιλιόμετρα! φώναξε διαρκῶς ὁ Γερμανὸς βαρῶνος. Ὀγδόντα, γιὰ νὰ κερδίσομε τὸν καιρὸ ποὺ χάσαμε!

Κανένα, ὅμως δὲν τὸν ἄκουγε. Οἱ Κινέζοι μηχανι-

κοί και θερμαστές δὲν ἔδιναν καμιὰ προσοχὴ στὶς φωνές και στὶς ἀπειλές τοῦ βαρῶνου.

Ὅτι τὸ βράδι ὁ ἥλιος εἶχε βασιλέψει πίσω ἀπὸ τὰ ἀμμόβουνα. Τὸ γαμήλιο δειτνο εἶναι στρωμένο. Καμιὰ εἰκοσαριά οἱ προσκαλεσμένοι. Πρῶτα ἀπ' ὅλους οἱ δυὸ σύζυγοι ἔχουν καλέσει τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ. Αὐτὸς ὅμως, δὲν ξέρουμε γιὰ ποιὸ λόγο, ἀρνήθηκε νὰ παρευρεθῆ. Λυποῦμαι πολὺ, γιὰτὶ ἤλπιζα, ἡ καλὴ μου τύχη νὰ τὸν τοποθετήσῃ δίπλα μου.

Μοῦ ἦρθε εὐτυχῶς ἡ σκέψη πὼς τὸ ἔνδοξο αὐτὸ ὄνομα Φαρουσκιάρ ἀξίζει νὰ τὸ τηλεγραφήσῃ στὴ διεύθυνση τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα», ἀναφέροντας και τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὴν ἐπίθεση τῶν ληστῶν. Ὅσο ἀκριβὰ κι ἂν κοστίζει ἓνα τέτοιο τηλεγράφημα, ὅμως εἶναι σωστὸ νὰ τὸ στείλω, γιὰτὶ τὸ γεγονός εἶναι σπουδαῖο. Τώρα δίχως ἄλλο ἢ διεύθυνση δὲ θὰ μοῦ στείλῃ κανένα πάλι τηλεγράφημα νὰ μὲ μαλώνη. Ἐδῶ πὰ δὲν χωρεῖ καμιὰ πλάνη, δὲ θὰ τὴν πάθω ὅπως τὴν ἔπαθα μὲ τὸν μανδαρίνο Γ' ἐν Λού. ὁ ἥρωάς μου εἶναι ἥρωας ἀληθινός, δὲ θέλει συζήτηση.

Μόλις λοιπὸν φθάσουμε στὸ Σου-Τσόου, θὰ στείλω τηλεγράφημα γιὰ ν' ἀποκαλύψω στὴν Εὐρώπη τὸ ἔνδοξο ὄνομα τοῦ Φαρουσκιάρ.

Καθόμαστε λοιπὸν στὸ τραπέζι. Ὁ μάγειράς μας δὲν εἶναι πὰ Ρῶσος, ἀλλὰ Κινέζος. Θὰ τιμήσουμε λοιπὸν τὴν κινέζικη μαγειρικὴ. Εὐτυχῶς, δὲν εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ τρώμε μὲ δυὸ ραβδάκια, ὅπως συνηθίζουν οἱ Κινέζοι. Τὰ πηρούνια δὲν ἀπαγορεύονται στὸ ἐστιατόριο τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ.

Κάθομαι ἀριστερὰ τῆς κυρίας Ἐφρινελ, ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς δεξιὰ τοῦ κ. Ἐφρινελ. Οἱ ἄλλοι ὀμοτράπεζοι κάθονται ὅπου θέλει καθένας. Ὁ Γερμανὸς βαρῶνος εἶναι κι αὐτὸς ἀπὸ τοὺς προσκαλεσμένους. Ἄν ρωτᾶτε και γιὰ τὸν σερ Φράνσις Τρεβέλμαν, αὐτὸς δὲν καταδέχτηκε ν' ἀπαντήσῃ στὴν πρόσκληση, μήτε κἂν μ' ἓνα κίνημα τοῦ κεφαλιοῦ.

Πρῶτα πρῶτα μᾶς σερβίρουν σούπα ἀπὸ κόττα. Ἔπειτα χελιδονοφωλιές, κίτρινα καπούρια, στομάχια σπουργιτιῶν, ψητὰ πόδια χοιρινά, μυαλὰ προβατίσια, πηχτὴ μὲ φτεροῦγες καρχαρία, τέλος μικρὰ βλασταράκια μπαμπού, ρίζες χόρτων μὲ ζάχαρη, ἄφθονο κρασί τοῦ Σάγκ-Χίγκ, ζεσταμένο μέσα σὲ τσαγιέρες.

Τὸ δεῖπνο ἦταν εὐθυμότατο καὶ πῶς νὰ τὸ πῶ; συγγενικό· πρέπει ὅμως νὰ σᾶς ὁμολογήσω πὼς ὁ σύζυγος δὲν ἔδινε καθόλου προσοχὴ στὴ σύζυγο, κι αὐτὴ πάλι καθόλου δὲν ἐνδιαφερόταν γιὰ τὸν ἄνδρα τῆς.

Μὰ τί γὰρ ἀστείρευτη ποὺ εἶχε ὁ κωμικός μας! Τί προκατακλυσμαῖα λογοπαίγνια μᾶς ξεφούρнисε, τί ἀστεῖα, τί ἀνέκδοτα! Ἔπειτα, θέλησε νὰ μάθῃ μερικὰ κινέζικα, κι ὁ Πᾶν Σάο τοῦ εἶπε πὼς «τσίγκ-τσίγκ» θὰ πῆ εὐχαριστῶ. Σὲ κάθε ψύλου πήδημα λοιπὸν ὁ κωμικός μας ξεφώνιζε μὲ ἀστειότατο τόνο «τσίγκ-τσίγκ».

Ἀρχίζουν τὰ τραγούδια· γαλλικά, ρωσικά, κινέζικα. Ἰδιαίτερη ἐντύπωση μᾶς ἔκανε τὸ κινέζικο τραγούδι «Σιάγκ-τόνο-τσίγκ», τὸ «τραγούδι τοῦ ὄνειροπόλου» ποὺ μᾶς διαβεβαίωσε πὼς «τὰ ἄνθη τῆς ροδακινιάς μυρίζουν ὥραῖα στὴν τρίτη σελίγη, καὶ τῆς ροδιάς στὴν πέμπτη».

Τὸ δεῖπνο βάσταξε ἴσαμε τὶς δέκα. Τὸ θεατρικὸ ζεῦγος μας εἶχε γίνει ἄφαντο γιὰ λίγα λεπτά, κι ἀκριβῶς τὴν ὥρα αὐτὴ ἔμπαιναν κι οἱ δύο τους, ὁ ἓνας φοροῦσε ἐπανωφόρι ἀμαξᾶ, κι ἡ ἄλλη μπελερίνα κυβερνάντας, κι ἔπαιξαν τὰ «Κουδούνια» μὲ ἀπερίγραπτη ζωηρότητα καὶ χάρη...

Τὰ μεσάνυχτα πιά ἡ γιορτὴ τέλειωσε. Ὅλοι γυρῖσαμε στὰ βαγόνια μας νὰ κοιμηθοῦμε. Ὅλοι ἤμαστε τόσο κουρασμένοι κι ἴσως καὶ πιομένοι.

Τὰ ξημερώματα ἀφήκαμε πίσω μας τὸ Τουρκεστὰν μὲ τὶς ἐρήμους του καὶ μπήκαμε στὴν καθαυτὸ Κίνα.

Τὸ τοπίο ἄλλαξε πιά. Ἡ ἔρημος ἐξαφανίζεται σιγὰ σιγὰ, τὰ χωριὰ πληθαίνουν, ἡ χώρα εἶναι πρὸ πυκνοκατοικημένη. Περάσαμε πιά τὶς ἀμμουδερὲς ἐκτάσεις καὶ μπήκαμε σὲ πράσινες πεδιάδες καὶ μάλιστα σὲ μεγάλες ρυζο-

"Αν ο κ. Κατέρνα κι αυτή θέλουν νά παίξουν καμιά χωριάτικη σκηνή, θά χειροκροτηθοῦν ζωηρότατα. (Σελ. 173)

13. 'Ιουλίου Βέρν. 'Από τόν Καύκασο στό Περίνο

φυτείες, γιατί τὰ νερά τρέχουν ἄφθονα ἀπὸ τὰ γειτονικά βουνὰ καὶ τὸ ἔδαφος ἔτσι γίνεται κατάλληλο γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ ρυζιοῦ. Ὅλοι εἴμαστε ἐνθουσιασμένοι μὲ τὴν ἀλλαγὴ αὐτή. Εἴχαμε πιά βαρεθῆ τὰ θλιβερὰ τοπία τοῦ Τουρκεστάν καὶ τὴν ἔρημο Γκόμπι. Ἀπὸ τὴν Κασπία θάλασσα περνούσαμε διαρκῶς ἐρήμους· μονάχα στὸ ὄροπέδιο τοῦ Παμίρ εἴχαμε βουνὰ καὶ λιβάδια. Ὡς τὸ Πεκίνο τώρα θὰ ἔχουμε γραφικότερα μέρη νὰ δοῦμε, βουνὰ καὶ θαυσιεῖς κοιλάδες.

Μπαίνομε στὴν Κίνα, τὴν ἀληθινὴ Κίνα, μὲ τὰ περιφάνεια παραβάν της καὶ τὶς πορσελιάνες. Σὲ τρεῖς μέρες φθάνομε στὸ τέμα τοῦ ταξιδιοῦ μας. Δυστυχῶς! Γιατὶ ἐγώ, ὡς ἀνταποκριτὴς ἡφμερίδας εἶμαι συνηθισμένος νὰ μετατοπιζομαι, καὶ μοῦ ἀρέσει ν' ἀλλάζω τοπία καὶ ἐντυπώσεις. Γιὰ τὸν καημένο ὅμως τὸν Κίνο μου, ποῦ εἶναι κλεισμένος στὴν κάσα του καὶ γιὰ τὴν ὡραία Ζίνκα Κλόρκ, ποῦ κάθεται τώρα στὰ κάρβουνα, τὸ τέλος αὐτοῦ ταξιδιοῦ θάναί μεγάλῃ εὐτυχία.

Σταματοῦμε δυὸ ὥρες στὸ Σου-Τσόου. Τὸ πρῶτο πράγμα ποῦ κάνω, εἶναι νὰ τρέξω στὸ τηλεγραφεῖο. Ὁ εὐγενέστατος Πάν-Σάο δέχεται νὰ μοῦ χρησιμεύσῃ ὡς διερμηνέας. Ἀμέσως ἀποστέλλω στὸν «Εἰκοστὸν Αἰῶνα» τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Σου-Τσόου, 15 Μαΐου, 2.25' τὸ ἀπόγευμα.

Τραῖνο προσεβλήθη μεταξὺ Τσερτσέν καὶ Τσαρκάλικ ἀπὸ συμμορία περιφνημον Κι-Τσάγκ. Ταξιδιωτὲς ἀπέκρουσαν ἐπίθεση, ἔσωσαν θησαυρό, νεκροὶ καὶ πληγωμένοι ἐκατέρωθεν, λήσταρχος ἐφονεύθη ἀπὸ ἡρωϊκὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ, ἀνώτερον ὑπάλληλον Ἐταιρίας μεγάλου ὑπερασιατικοῦ. Ὅνομά του ἄξιον νὰ θαναμασθῆ ἀπὸ ὀλόκληρον κόσμον».

Ἄν τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ δὲν ἐνθουσιάσῃ τὴ διεύθυνσή μου...

Δυὸ ὄρες εἶναι πολὺ λίγο, δὲ φθάνουν νὰ ἐπισκεφθῶ καλὰ τὸ Σου-Τσόου.

Ὡς τώρα στὸ Τουρκεστὰν εἶχαμε πάντα δυὸ πόλεις κολλημένες. Ἡ μιὰ ἢ παλιά, καὶ ἡ νέα. Στὴν Κίνα, ὅπως μὲ πληροφορεῖ ὁ Πάν-Σάο, δυὸ πόλεις, καμιὰ φορὰ μάλιστα καὶ τρεῖς καὶ τέσσερες, εἶναι βαλμένες ἢ μιὰ μέσα στὴν ἄλλη...

Ἐδῶ τὸ Τάι-Τσὲν εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ πόλη, καὶ τὸ Λέ-Τσέου ἡ ἐσωτερικὴ. Ὅ,τι μοῦ κάνει ἐντύπωση εἶναι πὺν κι οἱ δυὸ φαίνονται καταστραμμένες! Παντοῦ ἀπομεινάκια πυρκαϊᾶς, παγόδες καὶ σπίτια μισογκρεμισμένα, σωροὶ ἐρείπια παντοῦ, ἴχνη, ὄχι τοῦ χρόνου, μὰ τοῦ πολέμου. Τὸ Σου-Τσόου τὸ εἶχαν κυριεύσει στὴν ἀρχὴ οἱ Μουσουλμάνοι, κι ὕστερα τὸ πήραν πίσω οἱ Κινέζοι, κι ἔτσι τὰ κτίρια γκρεμίστηκαν, κι ὅλοι οἱ κάτοικοι σφάγηκαν, κάθε ἡλικίας, ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Πρέπει ὅμως νὰ ξέρετε πῶς στὴν Κίνα οἱ ἄνθρωποι ξαναγίνονται πολὺ εὐκολώτερα ἀπὸ τὰ κτίρια. Ἐδῶ ἡ γονιμότητα τῶν ἀνθρώπων εἶναι καταπληκτικὴ. Καὶ γι' αὐτὸ βλέπουμε σήμερα νὰ κυκλοφοροῦν τόσος κόσμος μέσα στοὺς ἐρειπωμένους αὐτοὺς δρόμους.

Ἐδῶ γιὰ πρώτη φορὰ εἶδαμε νὰ περνᾷ ἓνας μανδαρίνος καβαλάρης. Μπροστά του πήγαινε ἓνας ὑπηρέτης μὲ ἀνοιχτὸ παρασόλι, μὲ κρόσια, πὺν συμβολίζει τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀφέντη του. Τὸ πλῆθος παραμέριζε, ὄχι βέβαια ἀπὸ σεβασμὸ, μὰ ἀπὸ φόβο, γιὰ νὰ περάσῃ ὁ ἰσχυρὸς ἄρχοντας.

Ἐδῶ στὸ Σου-Τσόου τελειώνουν τὰ Μακρὰ Τείχη τῆς Κίνας. Τὰ καταπληκτικὰ αὐτὰ τείχη πὺν ἔγιναν γιὰ νὰ προστατεύουν τὴν Κίνα ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς τῶν Μογγόλων ἀπὸ βορρᾶ, εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἔργο ἀπὸ ὅσα ἔκανε ὁ ἄνθρωπος στὴ γῆ. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Κίτρινη θάλασσα, λίγο πάνω ἀπὸ τὸ Πεκίνο καὶ τελειώνει στὸ Σου-Τσόου σὲ μᾶκρος 2.315 χιλιόμετρα. Θὰ τὰ παρακολουθήσουμε ἀπὸ τὸ τραῖνο, καθὼς θὰ κατεβαίνουμε πρὸς τὸ Λάν-Τσόου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΤΡΙΤΟ

Τὸ Λάν-Τσόου

Μὲ τοὺς ληστὲς ὅμως καὶ μὲ τὸ γάμο, ξέχασα τὸ φίλο μου τὸν Κίνκο. Καὶ τὴν τελευταία φορὰ πού τὸν εἶδα, δὲν μπόρεσα παρὰ ν' ανταλλάξω μερικὲς μονάχα λέξεις μαζί του.

Ἐποῦσε τὴ νύχτα θὰ προσπαθῆσω νὰ τοῦ κάνω πάλι ἐπίσκεψη. Γι' αὐτὸ φρόντισα νὰ τοῦ ἀγοράσω καὶ μερικὰ τροφίμα ἀπὸ τὸ σταθμὸ.

Ἀπὸ τὸ Σου-Τσόου φεύγουμε στὶς τρεῖς. Μᾶς ἔβαλαν καινούργια καὶ πολὺ δυνατὴ μηχανή. Μπαίνουμε τώρα σὲ ὄρεινὴ περιφέρεια, καὶ ὁ δρόμος θᾶναι δυσκολώτατος. Μᾶς χωρίζουν 700 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴ μεγάλη πόλη Λάν-Τσόου, ὅπου θὰ φθάσουμε αὔριο πρωί, μὲ μέση ταχύτητα 40 χιλιόμετρα τὴν ὥρα.

Ἡ ταχύτητα αὐτὴ δὲν εἶναι ἀρκετὴ, εἶπα στὸ νεαρὸ Πάν-Σάο.

— Τί τὰ θέλετε, μοῦ ἀποκρίθηκε, τρώγοντας πασατέμπο. Ποτὲ δὲ θὰ μπορέσετε ν' ἀλλάξετε τίποτε, καὶ ποτὲ δὲ θ' ἀλλάξῃ τίποτε ἀπὸ τὶς συνήθειες τῶν συμπατριωτῶν μου. Ἐπειδὴ εἶναι ὑπερβολικὰ συντηρητικοὶ σὲ ὅλα, θὰ μείνουν συντηρητικοὶ καὶ στὸ ζήτημα τῆς ταχύτητας, καὶ ὅση θέλει ἄς εἶναι ἡ πρόοδος τῆς μηχανικῆς. Ἄλλωστε, κύριε Μπομπάρνακ, σᾶς βεβαιώνω πὼς δὲν μπορῶ ἀκόμα νὰ τὸ πιστέψω πὼς ἔχουμε σιδηρόδρομο! Μοῦ φαίνεται ἐντελῶς ἀπίθανο νὰ βλέπω τὴν Κίνα μὲ σιδηρόδρομο!

— Δὲ λέω τὸ ἀντίθετο, ἀποκρίθηκα. Μὰ ἀφοῦ τέλος πάντων ἔφθασε καὶ στὴν Κίνα ὁ σιδηρόδρομος, καλὸ θᾶταν νὰ τὸν ἐκμεταλλεύωνται ὅπως πρέπει γιὰ νᾶναι χρησιμὸς.

— Μὲ τὴν ταχύτητα εἶπα πάλι, κερδίζει κανένας χρόνον, καὶ ὅταν κερδίζεις χρόνον...

— 'Ο χρόνος δὲν ὑπάρχει στὴν Κίνα, ἀγαπητὲ κύριε Μπομπαρνάκ. Τί θὰ ἔμεινε γιὰ τὸν καθένα, ἂν μοιράζαμε τὸ χρόνο σὲ 400 ἑκατομμύρια ἀνθρώπους; Καὶ γι' αὐτὸ κι ἐμεῖς δὲ μετροῦμε μὲ ὥρες καὶ μέρες, παρὰ μὲ φεγγάρια..

— Εἶναι πολὺ ποιητικὸ, μὰ καθόλου πρακτικὸ, ἀποκριθῆκα.

— Πρακτικὸ, κύριε ρέπορτερ! Μὰ τὴν ἀλήθεια ἐσεῖς οἱ Εὐρωπαῖοι διαρκῶς ἔχετε στὸ στόμα σας τὴν περιφρημὴ αὐτὴ λέξη: Πρακτικὸ! Μὰ τί θὰ πῆ νᾶσαι πρακτικὸς; Θὰ πῆ νὰ εἶσαι ἀκατάπαυστα δοῦλος τοῦ χρόνου, τοῦ χρήματος, τῶν ὑποθέσεων τοῦ κόσμου, δοῦλος τῶν ἄλλων, δοῦλος τοῦ ἑαυτοῦ σου! Σᾶς ὁμολογῶ, κύριε Μπομπαρνάκ, ὅσο καιρὸ ἔμεινα στὴν Εὐρώπη, ρωτήστε καὶ τὸ δόκτορα Τίο Κίνγκ, δὲν ἤμουν καθόλου πρακτικὸς, καὶ τώρα πού γύρισα στὴν Ἀσία, σᾶς ὀρκίζομαι πὼς δὲ θὰ γίνω καθόλου πρακτικώτερος. Θὰ ζήσω ἀμέριμνα, χωρὶς μάταιες προσπάθειες, σὰν τὸ σύννεφο πού τὸ σπρώχνει ὁ ἄνεμος, σὰν τὸ ἄχυρο πού τὸ παρασύρει τὸ ρέμα...

— Βλέπω, ἀποκριθῆκα, πὼς πρέπει νὰ παίρῃ κανεὶς τὴν Κίνα ὅπως εἶναι...

— Κι ὅπως πιθανὸν νὰ εἶναι, κύριε Μπομπαρνάκ, στὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα! *Α! νὰ ξέρετε πόσο ἡ ζωὴ κυλᾷ εὐκόλα στὸν τόπο μας! Ἡ ζωὴ εἶναι γλυκύτατο «φαρμνιέντε», ὅπως λέν κι οἱ Ἴταλοί, μέσα στὴ γαλήνη τῶν σπιτιῶν. Πολὺ λίγο ἐνδιαφέρομαι γιὰ ὑποθέσεις κι ἐπιχειρήσεις, πολὺ λιγότερο γιὰ πολιτικὴ. Μὰ γιὰ σκεφθῆτε! Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Φοῦ-Χί, τοῦ πρώτου μας αὐτοκράτορα, 2.950 πρὸ Χριστοῦ, πού ἦταν σύγχρονος τοῦ Νῶε, εἴκοσι τρεῖς δυναστεῖες πέρασαν. Τώρα ἡ δυναστεία εἶναι μαντζουρικὴ, καὶ τί θὰ εἶναι ἀργότερα, τί σημασία ἔχει; *Ἐχουμε κυβέρνηση, δὲν ἔχουμε, ποιὸς εἶναι ὁ αὐτοκράτοράς μας, ποιὸς δὲν εἶναι, μόλις τὸ ξέρουμε καὶ μόλις ἐπιθυμοῦμε νὰ τὸ μάθουμε.

Χωρὶς ἄλλο, ὁ νεαρὸς Κινέζος ἔχει χίλιες φορὲς ἄδικο, μὰ ἐγὼ βέβαια δὲ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ τοῦ βάλω γνώση.

Ἄποφασίζουμε νὰ βγοῦμε στὸν ἐξώστη νὰ συνεχίσουμε τὴ συζήτηση, γιὰ νὰ παρακολουθοῦμε τὰ ἔκτακτα τοπία ποὺ περνοῦμε.

Τὰ Μακρὰ Τείχη, μὲ τὶς ιδιότροπες καμπύλες τους, τραβοῦν τὴν περιέργειά μας. Ἄπὸ τὰ ἀπέραντα αὐτὰ τεχνιτὰ σύνορα ποὺ ὑψώνονται μεταξὺ Μογγολίας καὶ Κίνας δὲ μένουν πιά παρὰ μερικοὶ ὀγκόλιθοι ἀπὸ γρανίτη, ποὺ τοὺς χρησιμοποιοῦσαν ὡς βάση, καὶ μερικὲς ταράτσες ἀπὸ τοῦβλα μὲ μερικὰ παλιοκάνονα ποὺ τᾶχει φάει ἡ σκουριά καὶ τᾶχουν σκεπάσει τ' ἄγρια χόρτα, ἔπειτα μερικοὶ πύργοι τετράγωνοι μὲ μισογκρεμισμένες πολεμίστρες. Ὁ ἀτελεύτητος φράχτης ἀνεβαίνει, κατεβαίνει, ὑψώνεται, χαμηλώνει, ὑψώνεται πάλι καὶ προχωρεῖ, παρακολουθώντας τὶς ἀνωμαλίες τοῦ ἐδάφους, σὰν τεράστιο φίδι.

Ἡ νύχτα πέρασε πολὺ ἄσχημα. Ὁ οὐρανὸς τὸ βράδι στὸ Τουρκεστὰν ποὺ ἦταν κατακόκκινος, ἐδῶ στὴν Κίνα ἔγινε θνελλώδης, ἡ ἀτμόσφαιρα πνικτικὴ, καὶ ὅλος ὁ ἀέρας εἶναι γεμάτος ἤλεκτρισμό.

— Θαῆχουμε μιὰ πολὺ πετυχημένη καταιγίδα! εἶπε ὁ κ. Κατέρνα.

Τὸ τραῖνο μας τρέχει μέσα σὲ ἀστραπές, οἱ κερανοὶ μουγγρίζουν, καὶ ὁ ἀντίλαλος τῶν βουνῶν ἐπαναλαμβάνει πολλὰς φορὲς τὰ βοητὰ καὶ τοὺς κρότους.

Εὐτυχῶς, ποὺ οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς διοχετεύουν τοὺς κερανοὺς, καὶ ἔτσι προφυλάσσουν τὰ βαγόνια. Τὸ θέαμα εἶναι πραγματικὰ ὠραιότατο καὶ συνάμα τρομακτικό. Ἡ βρογὴ πέφτει μὲ τὸ τουλούμι, σὰ νᾶνοιξαν οἱ καταρράκτες τοῦ οὐρανοῦ!...

Κατόρθωσα νὰ περάσω στὴ σκευοφόρα καὶ νὰ δῶ τὸ φυλακισμένο μου φίλο. Τοῦ ἔδωκα τὶς προμήθειες ποὺ τοῦ εἶχα ἀγοράσει, καὶ μίλησα μερικὲς λέξεις μαζί του.

— Θὰ φθάσουμε μεθαῦριο στὸ Πεκίνο, κύριε Μπομπαρνάκ;

— Naί... μεθαῦριο, Κίνκο, ἂν τὸ τραῖνο μας δὲν ἔχη καμιὰ καθυστέρηση.

—“Ω! δὲ φοβοῦμαι πὰ καθυστέρηση! “Όταν ὅμως ἡ κάσα μου φθάση στὸ σταθμὸ τοῦ Πεκίνου, συλλογιέμαι πῶς θὰ πάω στὴ λεωφόρο Χὰ-Χουάν...

— Τί σὲ νοιάζει, Κίνκο, ἀφοῦ ἡ ὠραία Ζίνκα θὰ βρῖσκειται στὸ σταθμὸ;

—“Όχι, κύριε Μπομπαρνάκ, τῆς σύστησα νὰ μὴν ἔρθῃ.

— Γιατί;

— Γιατί, βλέπετε, οἱ γυναῖκες εἶναι τόσο εὐαίσθητες! Θὰ ζητήση ἀμέσως ν’ ἀνεβῇ στὴ σκευοφόρα ὅπου βρῖσκομαι, θ’ ἀπαιτήσῃ νὰ τῆς παραδώσουν ἀμέσως τὴν κάσα, κι ἡ τόση ἐπιμονή της μπορεῖ νὰ διεγείρῃ ὑποψίες... Τέλος πάντων, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ προδοθῇ.

—“Έχετε δίκιο, Κίνκο.

— Λοιπὸν, κύριε Μπομπαρνάκ, θὰ σᾶς παρακαλοῦσα, ἂν δὲ σᾶς δίνη πολὺν κόπο, νὰ μοῦ κάνετε ἀκόμα μιὰ χάρη...

— Τί θέλετε, Κίνκο; “Ό,τι μπορῶ θὰ τὸ κάνω εὐχαρίστως.

— Νὰ εἴστε ἐκεῖ, ὅταν θὰ μὲ φορτώνουν, γιὰ ν’ ἀποφύγουμε κάθε κακὸ ἀπρόοπτο.

— Θὰ εἶμαι παρὼν, Κίνκο, θὰ εἶμαι παρὼν, σᾶς τὸ ὑπόσχομαι.

Τρομακτικὸς κεραινὸς διακόπτει τὴ συνομιλία μας. Μοῦ φάνηκε πῶς τὸ τραῖνο θὰ τινάζοταν ἔξω ἀπὸ τὶς γραμμές του. Τόσο δυνατὰ τράνταξε λοιπὸν ὁ ἀέρας. Ἄφῃκα λοιπὸν τὸν νεαρὸ Ρουμάνο καὶ γύρισα στὸ βαγόνι μου.

Τὸ πρωί, 26 τοῦ Μαΐου, ἡ ὥρα δέκα, φθάναμε στὸ σταθμὸ τοῦ Λάν-Τσόου. Θὰ μείνουμε ἔξι ὥρες. Ἐμπρὸς, ταγματάρχα Νόλτιτς, ἔμπρὸς κύριε καὶ κυρία Κατέρνα, ἔμπρὸς Πάν-Σάο, δὲν ἔχουμε μῆτε λεπτὸ νὰ χάνουμε!

Τῇ στιγμῇ ὅμως πού ἀφίναμε τὸ σταθμὸ, σταματήσαμε μπροστὰ σ’ ἓνα ὑψηλὸ καὶ πολὺ σοβαρὸ ἐπίσημο πρόσωπο. Ἦταν ὁ δήμαρχος τοῦ Λάν-Τσόου μὲ τ’ ἄσπρα καὶ κίτρινα μεταξωτά του, μὲ τὴ βεντάλια στὸ χέρι, μὲ ζώνη

πού κλείδωνε με μεγάλη πόρπη και με μιὰ μαύρη μαντήλα, πού θὰ ταίριαζε πολὺ καλύτερα σὲ ἰσπανίδα. Τὸν συνοδεύουν ἄρκετοὶ μανδαρίνοι, κι οἱ Κινέζοι τὸν χαιρετοῦν πλησιάζοντας τὸ κεφάλι στὶς δύο τους γροθιῆς πού τὶς κινοῦν ἀπὸ τὰ πάνω πρὸς τὰ κάτω.

Ἄχ, Θεέ μου! τί ἔρχεται νὰ κάνῃ τὸ ἐπίσημο αὐτὸ πρόσωπο ἐδῶ; Μήπως μᾶς περιμένει καμιὰ καινούργια κινέζικη διατύπωση; Μήπως θὰ ζητήσουν πάλι νὰ ἐξετάσουν τοὺς ταξιδιωτὲς καὶ τὶς ἀποσκευές τους; Κι ὁ Κίνκο, τί θ' ἀπογίνη ὁ Κίνκο;

Εὐτυχῶς, τίποτε ἀνησυχαστικό.

Ἄπλῶς ἤρθε ἡ διαταγὴ ἀπὸ τὸ Πεκίνο νὰ τηλεγραφῆσουν ἂν ἔφθασε ὁ θησαυρὸς. Ὁ δήμαρχος λοιπὸν περιμένει ἀπάντηση ἀπὸ τὸ Πεκίνο, γιὰ νὰ ξέρῃ ἂν πρέπει ν' ἀφίση τὸ θησαυρὸ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορεία του ἢ νὰ τὸν κρατήσῃ προσωρινὰ στὸ Λάν-Τσόου.

Οἱ Μογγόλοι διηγοῦνται στὸ δήμαρχο πῶς συνέβη ἡ ἐπίθεση τῶν ληστῶν καὶ τοῦ περιγράφουν με ζωηρότητα χρώματα τὴν ἥρωικὴ διαγωγή τοῦ Φαρουσκιάρ: πῶς πολέμησε, πῶς σκότωσε με τὸ χέρι του τὸν τρομερὸ Κι-Τσάνγκ. Τότε, καθὼς μᾶς μεταφράζει ὁ Πάν-Σάο, ὁ δήμαρχος στρέφεται πρὸς τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ καὶ τὸν συγγαίρει θερμότητα, λέγοντάς του πὼς ὁ αὐτοκράτορας θ' ἀνταμείψῃ τὴν μεγάλη αὐτὴ ὑπηρεσία.

Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ ἀκούει ἤσυχα τὸν δήμαρχο, μάλιστα καὶ με κάποια ἀνυπομονησία, σὰ νευριασμένος. Μήπως ἄραγε θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του ἀνώτερο ἀπὸ ἐπαίνοις κι ἀμοιβῆς; Μήπως δὲν καταδέχεται καμιὰ πληρωμὴ γιὰ τὴν ἀνδρεία του, ἔστω κι ἂν ἡ πληρωμὴ αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα; Στὴ φυσιογνωμία του διακρίνω ὅλη τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ Μογγόλου.

Ἄλλ' ἄς μὴν ἀργοποροῦμε. Εἴτε ἔρθῃ ὁ θησαυρὸς μαζί μας γιὰ τὸ Πεκίνο, εἴτε δὲν ἔρθῃ, πεντάρρα δὲ δίνουμε. Τὸ σπουδαῖο γιὰ μᾶς εἶναι νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ Λάν-Τσόου.

"Αν και δὲν πρόφθασα νὰ τὸ δῶ καλά, ὅμως ζωηρῇ ἀκόμα διατηρῶ τὴν ἀνάμνησίν του.

Ὁ Πᾶν-Σάο μᾶς λέγει ὅτι καὶ ἐδῶ ὑπάρχουν δυὸ πόλεις, μιὰ ἐξωτερικὴ καὶ μιὰ ἐσωτερικὴ.

Μέγα μέρος εἶναι χτισμένο στὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Χουὰν-Χὸ πού ἔχει πλάτος δυὸ χιλιόμετρα. Ὁ Χουὰν-Χὸ αὐτὸς εἶναι ὁ κίτρινος ποταμὸς, ὁ περιφημος κίτρινος ποταμὸς πού διατρέχει 4.500 χιλιόμετρα καὶ χύνεται στὰ βάθη τοῦ κόλπου Πι-Τσιλί, κοντὰ στὸ Τιέν-Τσίν, πού θὰ μπῆ ὁ βαρῶνος στὸ βαπόρι γιὰ νὰ πάη στὴ Γιόκοχάμα.

— Μὰ θὰ τὸ χάσῃ, εἶπε ὁ κομμικὸς.

— Θὰ τὸ προφθάσῃ, ἂν τὸ τραῖνο μας δὲν ἔχει καμιά καθυστέρηση, παρατήρησε ὁ Πᾶν-Σάο. Θὰ εἴμαστε στὸ σταθμὸ τοῦ Τιέν-Τσίν στίς 23 τοῦ Μαΐου στίς ἕξι τὸ πρωί, καὶ τὸ βαπόρι φεύγει στίς ἔντεκα.

— Εἶτε χάσῃ εἶτε δὲ χάσῃ τὸ βαπόρι του, φίλοι μου, ἀποκριθῆκα, ἐμεῖς ἄς προσπαθήσουμε νὰ μὴ χάσουμε τὸν περιπάτὸ μας.

Μιὰ γέφυρα τοῦ κίτρινου ποταμοῦ ἀπὸ καράβια ἀπλώνεται μπροστά μας, μὰ τὸ ρεῦμα εἶναι τόσο ὀρμητικὸ, πού ὅλη ἡ γέφυρα σαλεύει τρικυμισμένη. Ἡ κ. Κατέρνα τόλμησε νὰ πατήσῃ ἐπάνω, μὰ εὐθὺς ἄρχισε νὰ χλωμιάζῃ.

— Καρολίνα, Καρολίνα, φώναξε ὁ σύζυγός της, θὰ σὲ πιάσῃ ἡ θάλασσα! Ἔλα, πουλάκι μου, γύρισε, γύρισε!

Ἡ κ. Κατέρνα ἔρχεται κι ἀνεβαίνουμε σὲ μιὰ παγόδα, πού βρίσκεται στὸ ὑψηλότερο μέρος τῆς πόλης. Ἔπειτα κατεβαίνουμε, βλέπω ἀπ' ἔξω διάφορα ἐργοστάσια, ἕνα ὀπλοπωλεῖο, ὠραίους κήπους, γεφύρια, κίσκια, δεξαμενές.

Στίς δέκα, γυρίσαμε στὸ σταθμὸ, ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κούραση, λαχανιασμένοι, γιὰτὶ ἡ ζέστη ἦταν ἀνυπόφορη.

Τὸ πολῦτιμο βαγόνι βρίσκεται στὴ θέση του, προ-

τελευταίο πάντα του τραίνου, υπό την άγρυπνη επίτηρηση των Κινέζων στρατιωτών.

Τὸ τηλεγράφημα ἀπὸ τὸ Πεκίνο εἶχε ἔρθει καὶ ἔλεγε, τὸ βαγόνι νὰ πάη στὸ Πεκίνο, κι ὁ θησαυρὸς νὰ παραδοθῆ στα χέρια τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐδῶ στὸ Λάν-Τσόου ἀνεβαίνουν πολλοὶ νέοι ἐπιβάτες, ὅλοι Κινέζοι. Ἄλλοι γιὰ τὸ Πεκίνο, ἄλλοι γιὰ πῶ κοντινοὺς σταθμοὺς. Τὸ τραῖνο θὰ ἔχη τώρα καμιά ἑκατοστὴ ἐπιβάτες. Ὅλοι μου οἱ ἀριθμοὶ βρῖσκονται στὴ θέση τους, δὲ λείπει μήτε ἓνας... Δεκατρεῖς, πάντα, δεκατρεῖς, ὁ καταραμένος αὐτὸς ἀριθμὸς!

Στεκόμαστε στὸν ἐξώστη τῆ στιγμῆ πού δόθηκε τὸ σημεῖο γιὰ τὴν ἀναχώρηση. Ὁ κ. Κατέρνα ρωτᾷ τότε τὸ τρυφερό του ἡμισυ τί πράγμα τῆς φάνηκε τὸ πῶ ἀξιοπερίεργο στὸ Λάν-Τσόου.

— Τὸ πῶ ἀξιοπερίεργο, Ἀδόλφε; Μὰ νὰ σοῦ πῶ: κάτι μεγάλα κλουβιά κρεμασμένα στοὺς τοίχους καὶ τὰ δένδρα, καὶ πού εἶχαν μέσα κάτι ἀλλόκοτα πουλιά.

— Ἀλλόκοτα, πραγματικά, κυρία Κατέρνα, ἀποκρίθηκε ὁ Πάν Σάο. Πουλιὰ πού μιλοῦσαν ὅταν ἦταν ζωντανά!

— Πῶς! ἦταν παπαγάλοι; Περίεργο!

— Ὁχι, κεφάλια κακούργων...

— Τί φρίκη! φώναξε ἡ καλή μας συμπρέτα μ' ἐκφραστικὸ μορφασμό.

— Τί νὰ πῆς, Καρολίνα μου, ἀποκρίθηκε φιλοσοφικά ὁ κ. Κατέρνα, αὐτὴ θάνατι ἢ συνήθεια τοῦ τόπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Μιὰ ἀποτυχημένη ἀπόπειρα ληστείας

Ἀπὸ τὸ Λάν-Τσόου ὁ σιδηρόδρομος περνᾷ μιὰ χώρα εὐφορώτατη, πού τὴν ποτίζουν πλήθος ποτάμια, μὲ πολλὰ ὑψώματα, πού ἀναγκάζουν τὸ σιδηρόδρομο νὰ προχω-

ρᾶ στρίβοντας διαρκῶς δεξιά κι ἀριστερά. Γι' αὐτὸ κι ὑπάρχουν ἐδῶ πολλὰ γεφύρια ξύλινα, πὸν ἡ στερεότητά τους δὲν εἶναι περίφημη. Ὅταν περνᾷ τὸ τραῖνο ἀπὸ τὰ γεφύρια αὐτά, τόσο τὰ λυγίζει, πὸν οἱ δύστηχοι ταξιδιωτὲς τρέμουν μὴν ξαφνικὰ τὰ γεφύρια γκρεμιστοῦν καὶ πέσουν ὅλοι στὸν ποταμὸ. Εἶναι ὅμως ἀλήθεια πὸς βρισκόμαστε στὴν Οὐράνια Αὐτοκρατορία, ὅπου μερικὲς χιλιάδες νεκροὶ δὲν παίζουν σπουδαῖο ρόλο μέσα σ' ἓνα πληθυσμὸ ἀπὸ τετρακόσια ἑκατομμύρια.

— Τί πειράζει, μᾶς εἶπε γελώντας ὁ Πᾶν Σάο, πὸν οἱ σιδηρόδρομοί μας δὲν εἶναι ἀσφαλεῖς; Ὁ αὐτοκράτοράς μας δὲν ταξιδεύει ποτὲ μὲ σιδηρόδρομο!

— Ὡστε λοιπὸν, φωνάξαμε ὅλοι, δὲν πειράζει!

Ποτὲ οἱ Λονδρέζοι δὲ θὰ μπορούσαν νὰ φανταστοῦν πὸς βρίσκεται ἐδῶ, στὰ βάθη τῆς Ἀσίας, ἓνα ἄλλο Λονδίνο. Τὸ Σι-Νιάν βέβαια δὲν ἔχει τοὺς τεράστιους δρόμους καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα τοῦ Λονδίνου. Δὲν ἔχει τὰ ἑκατομμύρια τὸν πληθυσμὸ του, τὰ ἀμάξια του, τὸν Τάμεσί του μὲ τὶς χιλιάδες τὰ πλοῖα πὸν ἀνεβοκατεβαίνουν. Ὅχι βέβαια! Μὰ ἡ ὁμίχλη πὸν περικύκλωνε τὸ Σι-Νιάν, ὅταν φθάσαμε, ἦταν ἀληθινὰ ἀντάξια τοῦ Λονδίνου! Τόσο πυκνὴ ἦταν, πὸν ἐστάθη ἀδύνατο νὰ διακρίνουμε τὰ σπίτια καὶ τὶς παγὸδες του.

Ἡ ὁμίχλη μᾶς συνοδεύει ὅλη τὴν ἡμέρα. Ἐτσι, τὸ τραῖνο προχωροῦσε μὲ πολλὴ δυσκολία. Εὐτυχῶς, οἱ Κινέζοι θερμαστὲς εἶναι πολὺ ἄξιοι ὁδηγοί, πολὺ προσεκτικοί, πολὺ ἔξυπνοι. Μακάρι οἱ συνάδελφοί τους στὴν Εὐρώπη νᾶχαν τὶς ἴδιες μὲ αὐτοὺς ἱκανότητες.

Τὸ πρῶτὸ σταθμεύουμε στὴν πόλη Σι-Νιάν, πὸν ἀπέχει 400 χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Λὰν-Τσόου. Παίρνουμε νερὸ καὶ κάρβουνο, καὶ μένουμε τρεῖς ὥρες.

Τί νὰ κάνω! Ἐδῶ ὁ Θεὸς τῶν ρέπορτερ μ' ἐγκατέλειψε ἐντελῶς ἀπροστάτευτο. Ὅλη ἡ μέρα πέρασε χωρὶς κανένα ἐπεισόδιο καὶ μήτε μιὰ γραμμὴ δὲν μπορῶ νὰ γράψω γιὰ τὸ ταξίδι μου αὐτό! Αὐτὴ ἡ διαβολεμένη ὁμίχλη

δὲ μὲ ἀφίνει νὰ ἰδῶ τίποτε, κι ἔτσι τόσα ἄρθρα πᾶνε χαμένα! Δὲν μπόρεσα νὰ δῶ τίποτε ἀπολύτως ἀπ' ὅλη τὴ διαδρομὴ 230 χιλιομέτρων ποὺ τρέξαμε ὅλη τὴν ἡμέρα. Διαρκῶς μᾶς σκέπαζε μιὰ κιτρινωπὴ πάχνη, ἀληθινὰ ἀντάξια πρὸς τὴν κίτρινη χώρα τῆς Κίνας. Οἱ ἀναγνώστες λοιπὸν τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» ἄς τὸ πάρουν ἀπόφαση. Τίποτε δὲν μποροῦν νὰ μάθουν γιὰ τὰ μέρη αὐτὰ ποὺ περάσαμε. Καταραμένη μέρα!

Κατὰ τὶς δέκα τὸ βράδι σταματήσαμε στὸ Τάι-Γιουέν.

Εὐτυχῶς, ἡ ὁμίχλη ἄρχισε νὰ διαλύεται κατὰ τὸ βράδι. Μὰ τί τὸ ὄφελος; Μόλις ἀρχίσαμε κάτι νὰ διακρίνουμε, πλάκωσε ἡ νύχτα. Καὶ τί νύχτα! Πίσσα σκοτάδι!

Πάω στὸ ρεστωρὰν τοῦ σταθμοῦ κι ἀγοράζω μερικὰ γλυκὰ καὶ μιὰ μποτίλια κρασί. Πάλι καταλαβαίνετε βέβαια γιὰ ποιόν. Ἔχω σκοπὸ νὰ ἐπισκεφθῶ ἀπόψε γιὰ τελευταία φορὰ τὸν καημένο τὸ φίλο μου. Θὰ πιοῦμε μαζὶ τὸ κρασί στὴν ὑγεία του καὶ θὰ τοῦ εὐχηθῶ νᾶναι καλορίζικος ὁ γάμος του μὲ τὴν ὠραία Ρουιμίανα, ποὺ τὸν περιμένει μὲ τόση ἀγωνία.

Τὸ κουδούνι τοῦ σταθμοῦ κτυπᾷ ἀναχώρηση. Εἶναι μεσάνυχτα. Τὸ τραῖνο ξεκινᾷ σφυρίζοντας.

Ὁ Ποπὸφ εἶναι μαζί μου καὶ μὲ ρωτᾷ:

— Δὲ θὰ πᾶτε νὰ κοιμηθῆτε, κύριε Μπομπαρνάκ;

— Θὰ πᾶω σὲ λίγο, ἀποκρίθηκα. Ὅστερα ἀπὸ τὴν ὁμίχλη ποὺ μᾶς ἔκλεισε τὰ βαγόνια μας, ἔχω ἀνάγκη ν' ἀναπνεύσω λίγο καθαρὸ ἀέρα. Ποῦ θὰ σταματήσῃ τὸ τραῖνο μας;

— Στὸ Φουέν-Σού, ἅμα περάσουμε τὸ σημεῖο ὅπου διστανρώνεται ἡ γραμμὴ τοῦ Νανκίν.

— Καληνύχτα, Ποπὸφ.

— Καληνύχτα, κύριε Μπομπαρνάκ.

Ἔμεινα μόνος. Μοῦ ἦρθε τότε ἡ ἰδέα νὰ περπατήσω ἴσαμε τὸ τελευταῖο βαγόνι καὶ σταμάτησα μιὰ στιγμὴ

στὸν ἐξώστη τοῦ βαγονιοῦ, πού προηγείται τῆς νεκρώσι-
μης σκευοφόρας.

“Ὅλοι οἱ ταξιδιῶτες, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Κινέζους στρα-
τιῶτες, κοιμοῦνται.

Ξαναγύρισα μπροστὰ στὸ κεφάλι τοῦ τραινου καὶ
πλησιάζω τὴν καμαρούλα ὅπου ὁ Ποπῶφ μοῦ φαίνεται
πὼς κοιμάται μέσα.

Ἄνοιγω τὴν πόρτα τῆς σκευοφόρας, τὴν κλείνω πάλι
πίσω μου χωρὶς θόρυβο, καὶ μουρμουρίζω στὸν Κίνκο
πὼς ἐγὼ εἶμαι.

Εὐθὺς ἡ πόρτα τῆς κάσας πέφτει, κι ἡ λαμπίτσα ἀ-
νάβει. Ἐνθουσιασμένος ὁ καλὸς μου φίλος δέχεται τὰ γλυ-
κὰ καὶ τὴν μποτίλια τὸ κρασί καὶ πίνουμε στὴν ὑγεία τῆς
δεσποινίδας Ζίνκα, πού αὔριο θὰ κάνω τὴ γνωριμία της.

Εἶναι μία μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Σὲ δέκα λεπτά, κα-
θὼς μοῦ εἶπε ὁ Ποπῶφ, θὰ περάσουμε τὸ σημεῖο ὅπου
γίνεται ἡ διασταύρωση μὲ τὴ γραμμὴ τοῦ Νανκίν. Ξέρω
πὼς θὰ σταματήσουμε σὲ λίγο στὸ Φουὲν-Σού. Ἀποχαι-
ρετῶ τὸ φίλο μου τὸν Κίνκο, σφίγγοντάς του θερμότατα
τὸ χέρι...

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη μοῦ φάνηκε πὼς ἄκουσα νὰ περ-
πατοῦν στὸν ἐξώστη πίσω ἀπὸ τὴ σκευοφόρα.

— Κάποιος εἶναι ἐδῶ κοντά, Κίνκο, εἶπα μὲ σιγανὴ
φωνή. Ἡ μικρὴ λαμπίτσα ἔσβυσε ἀμέσως, καὶ μένουμε κι
οἱ δυὸ ἀκίνητοι στὸ σκοτάδι.

Λὲν ἀπατήθηκα... Κάποιος ζητᾷ ν’ ἀνοίξῃ τὴν πόρ-
τα τῆς σκευοφόρας.

— Κλείστε τὴν κάσα! ψιθύρισα στὸν Κίνκο.

Ἡ κάσα ἔκλεισε, κι ἔμεινε μόνος στὸ σκοτάδι.

Χωρὶς ἄλλο, θὰ εἶναι ὁ Ποπῶφ, συλλογιόσθηκα. Τί
θὰ πῆ ἄραγε ἂν μὲ βρῆ ἐδῶ;

Τὴν πρώτη φορὰ πού ἐπεσκέφθηκα τὸ νεαρὸ Ρουμά-
νο, κρύφθηκα μέσα στὶς κάσες... Ἔ, λοιπὸν καὶ τώρα ἐκεῖ
θὰ κρυφθῶ. Πίσω ἀπὸ τὶς κάσες τοῦ Φούλκ Ἔφρινελ εἶ-

ναι έντελῶς ἀπίθανο νὰ μὲ δῆ ὁ Ποπῶφ, κι ἂν ἀκόμα κρατᾶ φανάρι.

Ἔτρεξα ἀμέσως, κρύφθηκα, κυττάζω... Κάποια πρόσωπα μπήκαν μέσα.

Ὅχι, δὲν εἶναι ὁ Ποπῶφ. Νᾶταν ὁ Ποπῶφ, θὰ κρατοῦσε φανάρι.

Προσπαθῶ νὰ διακρίνω ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ πού μπήκαν... δύσκολο· γλίστρησαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δέματα, ἀνοιξαν τὴν μπροστινὴ πόρτα τῆς σκευοφόρας, καὶ τὴν ἔκλεισαν πίσω τους...

Χωρὶς ἄλλο, εἶναι ταξιδιωτὲς, δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀμφιβολία, μὰ γιατί νᾶρθουν αὐτὴ τὴν ὥρα... ἐδῶ πέρα;...

Πρέπει νὰ τὸ μάθω... Ἔχω τὸ προαίσθημα πὼς κάτι ὑποπτο σκαρώνουν.

Νὰ βάλω τὸ αὐτί μου ἴσως... Πλησιάζω στὴν μπροστινὴ πλευρὰ τῆς σκευοφόρας, καὶ παρ' ὄλο τὸ θόρυβο πού ἔκανε ἡ μηχανή, μπορῶ ν' ἀκούσω ἀρκετὰ καθαρά.

Διάβολε! διάβολε! δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία! Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ ἄρχοντα Φαρουσκιάρ· μιᾶ μὲ τὸ σύντροφό του τὸν Γκανζιρ ρωσικά... Ναι, ναι, εἶναι αὐτός... Οἱ τέσσερις Μογγόλοι εἶναι μαζί του... Μὰ τί κάνουν λοιπὸν ἐδῶ τέτοια ὥρα;... Γιατί στάθηκαν στὸν ἐξώστη, ἐδῶ στὸ κεφάλι τοῦ τραίνου καὶ τί λένε;

Τί λένε; Ἀκούω καθαρά. Δὲ χάνω μήτε λέξη ἀπ' ὅ,τι ρωτᾶ ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ κι ἀπ' ὅ,τι τοῦ ἀπαντοῦν οἱ συντρόφοι του.

— Πότε θὰ φθάσουμε στὴ διασταύρωση;

— Σὲ λίγα λεπτά.

— Εἰστε βέβαιοι πὼς ὁ Καρντέκ θᾶναι στὸ κλειδί;

— Ναι, ἀφοῦ μείναμε σύμφωνοι.

Γιὰ τί πράγμα ἄράγε ἔμειναν σύμφωνοι, καὶ ποιὸς θᾶναι πάλι αὐτός ὁ Καρντέκ;

Ἡ συνομιλία ξαναρχίζει.

— Πρέπει νὰ περιμένουμε νὰ δοῦμε τὸ πράσινο φανάρι πού εἶναι τὸ σύνθημα, εἶπε ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ.

— Αυτό θα μᾶς δείξει πὼς ἡ γραμμὴ εἶναι ἐλεύθερη. Δὲν ξέρω πιά, ὄνειρεύομαι; Μήπως τὰ ἔχασα; Ἡ γραμμὴ εἶναι κλειστή; Ποιὰ γραμμὴ;

Περνᾶ μισὸ λεπτό... Πρέπει ἴσως νὰ εἰδοποιήσω τὸν Ποπῶφ... ναι, ναι, εἶναι ἀνάγκη...

— Τὸ σύνθημα! νά, τὸ σύνθημα! φώναξε ὁ Γκανζιό.

— Τὸ τραῖνο λοιπὸν τώρα μπήκε στὴ γραμμὴ τοῦ Νανκίν.

Στὴ γραμμὴ τοῦ Νανκίν; Μὰ τότε εἴμαστε χαμένοι... ξέρω πολὺ καλὰ πὼς ἡ γέφυρα τοῦ Τζοῦ εἶναι ἀκόμη ἀτέλειωτη καὶ τότε; Θὰ πέσουμε στὴν ἄβυσσο!

Ἄ! τώρα ἐννοῶ! Ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς εἶχε δίκιο. Αὐτὸς ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ... Τώρα καταλαβαίνω τὸ σχέδιο τῶν κακούργων. Ὁ διοικητὴς τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ, ὁ ἥρωας αὐτὸς Φαρασκιάρ δὲν εἶναι παρὰ ἓνας ἀποτρόπαιος κακούργος... Μπήκε στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐταιρίας γιὰ νὰ βοῆ εὐκαιρία νὰ κάνῃ τὴ δουλειά του... Νὰ βοῆ μιὰ κατάλληλη εὐκαιρία νὰ ληστέψῃ. Καὶ τί καλύτερη εὐκαιρία ἀπὸ τούτη; Κουβαλοῦμε τὸ μεγάλο θησαυρὸ χρυσάφι καὶ πολύτιμα πετράδια. Ναι, αὐτὴ ἡ τρομερὴ συνωμοσία ξεσκεπάσθηκε τώρα μπροστά μου μὲ ὅλη τῆς τὴ φρίκη.. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ υπεράσπισε μὲ τόση γενναιότητα τὸν αὐτοκρατορικὸ θησαυρὸ καὶ σκότωσε τὸν Κι-Τσάγκ! Αὐτὰ ὅλα τὰ ἔκανε γιὰ νὰ κλέψῃ αὐτὸς ἀργότερα, μονάχος του, τὸ πολύτιμο φορτίο μας! Γι' αὐτὸ κινδύνεψε τὴ ζωὴ του, γι' αὐτὸ φάνηκε ἥρωας! Κι ἐσύ, ἠλίθιε Κλαύδιε, τὴν ἔπαθες πάλι! Ἄκόμα μιὰ γκάφα! Εἶσαι ἠλίθιος! ἠλίθιος!

Μὰ εἶναι ἀνάγκη πρῶτα πρῶτα νὰ ἐμποδίσω τὸν ἄτιμο αὐτὸ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ σχέδιά του. Πρέπει νὰ σώσω τὸ τραῖνο πρὶν νὰ πέσῃ μὲ ὅλη του τὴν ταχύτητα στὴν ἀτέλειωτη γέφυρα... Πρέπει νὰ σώσω τοὺς ταξιδιωτὲς ἀπὸ τὴ φοβερὴ καταστροφή... Δὲ δίνω πεντάρα γιὰ τὸ θησαυρὸ πὸν ἐλπίζουν ν' ἀρπάξουν ὁ Φαρουσκιάρ κι οἱ συμμοριτὲς του μετὰ τὴν καταστροφή. Μὰ τὴ ζωὴ μου καὶ

τὴ ζωὴ τῶν δυστυχισμένων συνταξιδιωτῶν μου, νά, τί πρέπει νά σώσω!

Θέλω νά τρέξω στὸν Ποπῶφ... Ἄδύνατο... σὰ νὰ μ' ἔχουν καρφωμένο στὸ πάτωμα.

Τὸ κεφάλι μου γυρίζει...

Μὰ εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια πὼς τρέχουμε στὴν ἄβυσσο; ὄχι... θὰ τὰ ἔχω χαμένα... Ἄν τρέχαμε στὴν ἄβυσσο, τότε κι ὁ Φαρουσκιάρ κι οἱ συνένοχοί του θὰ ἔπεφταν κι αὐτοί... θὰ σκοτώνονταν μαζί μας.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη φωνὲς ἀκούγονται στὴ μηχανή... σὰ νὰ σκοτώνουν κάποιον... Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία... ὁ μηχανικὸς κι ὁ θερμαστὴς σκοτώθηκαν, κι αἰσθάνομαι τώρα πὼς τὸ τραῖνο λιγοστεύει τὴν ταχύτητά του. Πάει σιγά, σὰ νὰ θέλῃ νὰ σταματήσει.

Μέσα στὸ σκοτάδι ἀντιλαμβάνομαι ἓνα νὰ πηδᾷ κάτω ἀπὸ τὴ μηχανή. Καὶ ἄλλον, καὶ ἄλλον...

Οἱ κακοῦργοι τώρα φεύγουν...

Τὸ τραῖνο μὲ μιᾶς ξαναρχίζει νὰ παίρνῃ ταχύτητα· ἡ μηχανὴ θγάζει πυκνοὺς καπνοὺς καὶ φουσᾷ γρήγορα πούφ, πούφ!

Ἐπὶ τέλους κατορθώνω νὰ νικήσω τὴ ζάλη μου... τρικλίζοντας σὰ μεθυσμένος, μόλις μπορῶ νὰ συρθῶ ἴσαμε τὴν κάσα τοῦ Κίνκο. Μὲ λίγα λόγια γρήγορα γρήγορα, λέω στὸ φίλο μου τί ἄκουσα καὶ τί κίνδυνο διατρέχουμε. Τοῦ λέω:

— Χαθήκαμε!

— Ὅχι... ἴσως ὄχι, ἀποκριθῆκε.

Πρὶν μπορέσω νὰ κάνω ἓνα κίνημα, ὁ Κίνκο πετάχτηκε ἀπὸ τὴν κάσα του, ρίχνεται στὴν πόρτα τῆς σκευοφόρας, ἀνεβαίνει στὸ βαγόνι μὲ τὰ κάρβουνα καὶ μὲ καλεῖ: ἐλάτε! ἐλάτε!

Δὲν ξέρω πῶς, μὰ σὲ μιὰ ἀστραπὴ βρέθηκα κοντὰ του μέσα στὴ μηχανή!... Τὰ πόδια μου βουτοῦν στὸ αἷμα, στὸ αἷμα τοῦ θερμαστῆ καὶ τοῦ μηχανικοῦ, πού τοὺς εἶχαν κιόλας πετάξει ἔξω...

Οι ληστές αφού έριξαν μερικούς πυροβολισμούς, έσυραν τὰ γιαταγάνια τους κι βρήκαν με Άγγιες κραυγές. (Σελ. 178)

14. 'Ιουλίου Βέρν. 'Από τόν Καύκασο στο Πεκίνο

Ὁ Φαρουσκιὰρ κι οἱ συνένοχοί του ἔξαφανίστηκαν.

Μὰ πρὶν νὰ τὸ σκάσουν, ἔρριξαν ἀρκετὲς φτιαριὲς κάρβουνα μέσα στὴ μηχανή, γιὰ νὰ σηκώσουν περισσότερο ἀτμό. Τὸ τραῖνο τώρα τρέχει μὲ ἀφάνταστη ταχύτητα, πὺ δὲν μπορούσαμε νὰ μείνουμε ὀρθοὶ ἀπὸ τὸ κούνημα.

Σὲ λίγα λεπτὰ θὰ φθάση πιά τὴ μισοτελειωμένη γέφυρα τοῦ Τζού.

Ὁ Κίνκο, μὲ ἀπίστευτη γρηγοράδα καὶ ψυχραιμία, προσπαθεῖ νὰ κλείση τὸν ἀτμὸ καὶ ν' ἀνακόψῃ τὴν ταχύτητα. Μὰ δὲν ξέρει καλὰ τὸν χειρισμὸ τῆς μηχανῆς...

Ἡ πίεση τοῦ ἀτμοῦ ἀνεβαίνει, καὶ ἡ μηχανὴ ταλαντεύεται σὰν τρελλή.

Ἡ ταχύτητα ἔχει φθάσει στὸν ἀνώτατον βαθμὸ, σίγουρα πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χιλιόμετρα τὴν ὥρα.

— Φύγετε! μού φωνάζει ὁ Κίνκο! Κι ὄλοι οἱ ταξιδιώτες νὰ τρέξουν στὰ τελευταῖα βαγόνια.

— Κι ἐσεῖς, Κίνκο;

— Φύγετε, σὰς λέω!

Τὸν εἶδα ν' ἀρπάζεται ἀπ' τὰ δυὸ του χέρια ἀπὸ τὸ στρόφαλο τοῦ φρένου καὶ νὰ σφίγγῃ μὲ ὅλη του τὴ δύναμη.

— Μὰ φύγετε λοιπόν! μού φώναξε πάλι.

Σκαρφαλώνω στὸ βαγόνι τοῦ κάρβουνου, περνῶ τὴ σκευοφόρα, ξυπνῶ τὸν Ποπῶφ, οὐρλιάζω μ' ὅλη μου τὴ δύναμη.

— Πίσω! πίσω!

Μερικοὶ ταξιδιώτες τινάζονται ἀπὸ τὸν ὕπνο καὶ τρέχουν ἀπὸ τὰ πρῶτα βαγόνια. Ἐξαφνα ἀκούγεται τρομερὸς θόρυβος πὺ μᾶς πέρασε τὰ μυαλά. Ὅλο τὸ τραῖνο τραντάζει. Τὰ βαγόνια συγκρούονται τὸ ἓνα στὸ ἄλλο. Μιὰ στιγμὴ ὀλόκληρη ἡ ἀμαξοστοιχία τινάζεται πρὸς τὰ πίσω. Ἐνας τρομερὸς κρότος ἀκούεται ἔμπρὸς στὸ τραῖνο, καὶ νερὰ ζεματιστὰ περιλούουν τὰ μπροστινὰ βαγόνια.

— Ἡ μηχανὴ ἀνατινάχθηκε, εἶπα! Τὰ φρένα ἔσφι-

ξαν άπότομα και δυνατά τούς τροχούς τών βαγονιών, και έφεραν μεγάλη άντίσταση στη μηχανή...

Μά έπειτα από την κεκτημένη ταχύτητα, έξακολουθει να σέρονεται σα φίδι άρκετά μέτρα, και τέλος σταματά.

‘Ο Ποπώφ, ό ταγματάρχης, ό κ. Κατέρνα, οί περισσότεροι ταξιδιώτες πηδούν έξω από τὰ βαγόνια.

Θαμπά διακρίνουμε μέσα στο σκοτάδι ψηλές σκαλωσιές. Βρισκόμαστε μπροστά στη μισοτελειωμένη γέφυρα...

“Αν κάναμε άκόμα διακόσια μέτρα πιό πέρα, τὸ τραϊνο τοῦ μεγάλου ύπερασιατικοῦ θὰ γκρεμιζόταν στην άβυσσο.

Δὲ θὰ γλύτωνε κανένας μας. ‘Η φοβερή αυτή καταστροφή θὰ είχε καμιά έκατοστή θύματα. Μὲ τὴ ψυχραιμία όμως, τὴν ένεργητικότητα και τὴν άφοσίωση τοῦ νεαροῦ Ρουμάνου, σωθήκαμε όλοι.

“Όλοι; “Όχι! ‘Ο Κίνκο θὰ πλήρωσε μὲ τὴ ζωή του τὴ σωτηρία τών συνταξιδιωτῶν του, σκέφθηκα...

Πραγματικά, μόλις μπόρεσα, μέσα στη μεγάλη ταραχή, έτρεξα στη σκευοφόρα. ‘Η κάσα δὲν είχε πάθει τίποτα. Προφανῶς, αν ό Κίνκο είχε γλυτώσει από τὴν έκρηξη, θὰ είχε γυρίσει στη σκευοφόρα να μπῆ πάλι στη φυλακή του και να περιμένη ώσότου μπορέσω ναρθῶ να τὸν επισκεφθῶ.

‘Αλλοίμονο όμως! ή κάσα ήταν άδειανή. ‘Ο Κίνκο έπεσε λοιπόν θῦμα τῆς άνδρείας του...

‘Υπῆρχε λοιπόν ένας ήρωας άνάμεσα στους συνταξιδιώτες μου, μα ό ήρωας αυτός δὲν ήταν ό Φαρουσκιάρ, ό άπαίσιος ληστής, πού μὲ τόση ήλιθιότητα διακήρυξα τὸν ήρωϊσμό του στα πέρατα τῆς γῆς. ‘Ο ήρωάς μας ήταν ό Ρουμάνος, ό ταπεινός αυτός άρραβωνιαστικός, πού τοῦ κάκου τώρα τὸν περιμένει ή άγαπημένη του άρραβωνιαστικά στο σταθμὸ τοῦ Πεκίνου. Ήταν γραφτὸ να μὴν τὸν ξαναδῆ ποτέ της... Ναί, μα ἐγὼ θὰ διακηρῦξῶ τὸν ήρωϊσμό του, θὰ πῶ τί έκανε, δὲ θὰ σεβαστῶ πιὰ τὸ μυστικό του, δὲν ρέπει!

Κατέβηκα στη γραμμή, ή καρδιά μου έτρεμε, τὰ μάτια μου ήταν γεμάτα δάκρυα.

Βέβαια, ή απόπειρα του Φαρουσκιάρ ήταν πολὺ καλά μελετημένη. Θέλησε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴ διασταύρωση τῶν ἑξὶ χιλιομέτρων τῆς γραμμῆς πὸν πάει στὴ μισοτελειωμένη γέφυρα. Ἦταν εὐκολώτατο νὰ σπρώξῃ τὸ τραῖνο στὴ διεύθυνση αὐτῆ, ἀρκεῖ νὰ ὑπῆρχε ἓνας συννόχος του στὸ κλειδί. Εὐθύς ὡς ἔβλεπαν τὸ σύνθημα πὸν θὰ τοὺς ἔλεγε πὸς πῆραν τὴ γραμμὴ τοῦ γεφυριοῦ, δὲν εἶχαν παρὰ νὰ τρέξουν στὴ μηχανή, νὰ σφάξουν τὸ μηχανικὸ καὶ τὸ θερμοστή, καὶ τὴν ὥρα πὸν θὰ λιγότευε τὸ τραῖνο τὴν ταχύτητά του, αὐτοὶ θὰ πηδοῦσαν ἔξω καὶ θὰ περιμέναν ἀσφαλισμένοι πιά τὴν καταστροφή μας.

Εἶναι βέβαιο πὸς τὴν ὥρα αὐτῆ οἱ κακοῦργοι τρέχουν βιαστικὰ πρὸς τὴν γέφυρα τοῦ Τζού. Ἐλπίζουν νὰ βροῦν τὸ τραῖνο κομμάτια κάτω στὴ ρεματιά, θὰ ψάξουν καὶ θὰ βροῦν τὸ θησαυρὸ, θὰ τὸν ἀρπάξουν καὶ θὰ φύγουν. Καὶ ποιὸς θὰ τοὺς δῆ, ἔτσι πὸν εἶναι νύχτα βαθειά, ἀφοῦ ὅλοι μας θάχουμε σκοτωθῆ;

Μὰ ὄχι! Τὸ ἔγκλημά τους θὰ τοὺς κοστῆσῃ τὴ ζωή, δὲ θὰ τοὺς ἀφίσω ἔτσι! Ἐγὼ ξέρω τὸ μυστικὸ. Θὰ τὸ πῶ, καὶ θὰ διακηρύξω σὲ ὅλον τὸν κόσμον τὸν ἥρωισμό τοῦ Κίνκο, μόλις φθάσουμε στὸ Πεκίνο...

Δὲν μπορῶ λοιπὸν νὰ πῶ τίποτε ἀκόμη γιὰ τὸν Κίνκο, θὰ καταγγείλω ὅμως εὐθύς τὸν Φαρουσκιάρ, τὸν Γκανζιρ καὶ τοὺς τέσσερεις Μογγόλους, τοὺς συνενόχους του...

Θὰ μπορέσω νὰ πῶ πὸς τοὺς εἶδα νὰ περνοῦν τὴ σκευοφόρα, πὸς παρακολούθησα, τοὺς ἄκουσα τὴν ὥρα πὸν μιλοῦσαν στὸν ἐξώστη, πὸς ἄκουσα τὶς φωνὲς τῶν δυστυχησμένων πὸν ἔσφαξαν στὴ μηχανή καὶ πὸς τότε γύρισα στὰ βαγόνια φωνάζοντας: πίσω! πίσω!

Τὴ στιγμὴ αὐτῆ εἶμαστε μαζεμένοι ἐμπρὸς ἐμπρὸς στὸ τραῖνο, ὁ ταγματάρχης Νόλιτις, ὁ Γερμανὸς βαρῶνος, ὁ κ. Κατέρνα, ὁ Φούλκ Ἐφρινελ, ὁ Πὰν Σάο, ὁ Ποπὼφ—καμιὰ εἰκοσαριά ταξιδιωτὲς πάνω κάτω. Ἐννοεῖ-

ται πὼς οἱ Κινέζοι στρατιῶτες, πιστοὶ στὸ χρέος τους, μένουν κοντὰ στὸ θησαυρὸ, καὶ κανένας δὲν ἀφίνει τὴ θέση του. Ὁ ὑπάλληλος τῆς τελευταίας σκευοφόρας ἔφερε φανάρια, καὶ στὸ δυνατὸ τους φῶς εἶδαμε τὴ μηχανή, πὺ εἶχε μείνει ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω, δηλαδὴ οἱ τροχοὶ τῆς μὲ τὴ σκᾶρα τους...

Τὸ καζάνι καὶ τὰ παραρτήματά του ἔγιναν χίλια κομμάτια. Οἱ σωλῆνες ἔσπασαν, οἱ κύλινδροι στράβωσαν, οἱ μοχλοὶ ἐξαρθρώθηκαν, δὲν εἶχαμε μπροστὰ μας παρὰ ἓνα γυμνὸ πῶμα ἀτσαλένιο.

Καὶ ὄχι μόνο ἡ μηχανὴ καταστράφηκε, μὰ καὶ τὰ κάρβουνα τῆς καρβουναποθήκης τινάχτηκαν ἔξω. Θαῦμα εἶναι πὼς δὲν ἔπαθε τίποτε ἡ σκευοφόρα.

Τώρα, βλέποντας τὰ φοβερὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα τῆς ἔκρηξης, κατάλαβα πᾶ πὼς ἦταν ἀδύνατο νὰ σωθῆ ὁ ἠρωϊκὸς μου Ρουμάνος. Θὰ σκοτώθηκε, θ'ἄγινε κομμάτια. Γύρισα καμὰ διακοσάρια μέτρα πίσω, ὡς ἐκεῖ πὺ ὑπολόγισα ὅτι ἔγινε ἡ ἔκρηξη, κύτταξα παντοῦ, μὰ δὲ βρῆκα πουθενὰ μῆτε ἴχνος ἀπὸ τὸν ἠρωϊκὸ μου φίλο.

Κυττάζουμε ὅλοι τὴν καταστροφή. Στὴν ἀρχὴ κανένας δὲ μιλοῦσε. Σὲ λίγο, ἄρχισε καθένας νὰ λέη τὴ γνώμη του.

— Εἶναι βέβαιο, εἶπε ἓνας ταξιδιώτης, πὼς ὁ μηχανικὸς κι ὁ θερμαστῆς μας σκοτώθηκαν στὴν ἔκρηξη!

— Οἱ κακόμοιροι! ἀποκρίθηκε ὁ Ποπῶφ. Μὰ δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πὼς τὸ τραῖνο μας τράβηξε πρὸς τὴ διακλάδωση τοῦ Νανκίν, χωρὶς ὁ θερμαστῆς κι ὁ μηχανικὸς νὰ τὸ καταλάβουν.

— Ἡ νύχτα ἦταν πολὺ σκοτεινὴ, παρατήρησε ὁ Φουλκ Ἐφρινελ, κι ὁ μηχανικὸς δὲ θὰ εἶδε πὼς εἶχαν γυρίσει τὸ κλειδί.

— Εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ ἐξήγηση, ἀποκρίθηκε ὁ Ποπῶφ. Κι ὁμως τρέχαμε μὲ δαιμονισμένη ταχύτητα.

— Μὰ ἐπὶ τέλους, εἶπε ὁ Πᾶν Σάο, πὼς συμβαίνει νὰ εἶναι ἀνοιχτὴ ἡ γραμμὴ τοῦ Νανκίν, ἀφοῦ ἡ γέφυρα

τοῦ Τζού δὲν ἔχει ἀκόμα τελειώσει; Κάποιος λοιπὸν θὰ ἦταν στὸ κλειδί.

— Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἀποκριθῆκε ὁ Ποπῶφ, θὰ ἔγινε κάποιο λάθος.

— Ὅχι λάθος! φώναξε ὁ Φούλκ Ἐφρινελ. Κάποιο ἔγκλημα! Ἐγκλημα προμελετημένο γιὰ νὰ καταστρέψουν τὸ τραῖνο καὶ νὰ σκοτώσουν τοὺς ἐπιβάτες.

— Γιὰ ποιό σκοπό; ρώτησε ὁ Ποπῶφ.

— Γιὰ ποιό σκοπό; Μὰ ἀπλούστατα γιὰ νὰ κλέψουν τὰ δεκαπέντε ἑκατομμύρια. Λησιμονεῖτε λοιπὸν πὼς τὰ ἑκατομμύρια αὐτὰ πού τραβούσαμε πίσω μας θ' ἀνοίγαν τὴν ὄρεξη ὅλων τῶν ληστῶν τῆς Κίνας; Ἡ ξεχνᾶτε πὼς μᾶς ρίχθηκαν μετὰξὺ τοῦ Τσερτσέν καὶ τοῦ Τσαρκαλιχ γιὰ νὰ μᾶς ληστέψουν;

Ὁ Ἀμερικάνος, χωρὶς νὰ τὸ ξέρη, εἶχε καταλάβει ὅλη τὴν ἀλήθεια.

— Ὡστε λοιπὸν, εἶπε ὁ Ποπῶφ, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπίθεση τοῦ Κι-Τσάνγκ φαντάζεσθε πὼς ἄλλος ληστής...

Ὡς τώρα ὁ ταγματάρχης Νόλιτς δὲν εἶχε καθόλου λάβει μέρος στὴ συζήτηση. Τῇ στιγμῇ ὅμως αὐτὴ διακόπτει τὸν Ποπῶφ καὶ φωνάζει μὲ δυνατὴ φωνὴ γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν ὅλοι:

— Ποῦ εἶναι λοιπὸν ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ;

Ὅλοι στρέφονται καὶ ζητοῦν νὰ δοῦν τί ἀπέγινε ὁ διοικητὴς τῆς σιδηροδρομικῆς Ἐταιρίας.

— Καὶ τί ἀπέγινε ὁ σύντροφός του ὁ Γκανζίρ; φωνάζει πάλι ὁ ταγματάρχης.

Καμιὰ ἀπάντηση.

— Καὶ ποῦ εἶναι οἱ τέσσερις Μογγόλοι, πού βρισκόνταν στὸ τελευταῖο βαγόνι; ρώτησε πάλι ὁ ταγματάρχης Νόλιτς.

Ὅλοι τοὺς εἶχαν ἐξαφανισθῆ.

Φωνάζουν πάλι τὸν ἄρχοντα Φαρουσκιάρ.

Ὁ ἄρχοντας Φαρουσκιάρ δὲν παρορσιάζεται.

‘Ο Ποπώφ τρέχει στὸ βαγόνι, πὸν ἦταν ἡ θέση τοῦ μυστηριώδους Μογγόλου.

Τὸ βαγόνι ἦταν ἀδειανό.

‘Αδειανό; ‘Οχι! ‘Ο σὲρ Φράνσις Τρεβέλμαν κάθεται ἡσυχος στὴ συνηθισμένη του θέση, ἐντελῶς ἀδιάφορος γιὰ ὅ,τι γίνεται γύρω του. Τί τὸν ἐνδιαφέρουν ὅλα αὐτὰ τὸν ἀκατάδεχτο τζέντλεμαν; Θὰ συλλογιέται ἀπλῶς πὼς οἱ ρωσοκινέζικοι σιδηρόδρομοι εἶναι ὄλο ἀταξία κι ἀπρονοησία! ‘Ακοῦς ἐκεῖ! τὸ κλειδί ἦταν ἀνοιχτό καὶ δὲν ξέρονται ποῖός τὸ ἄνοιξε!... ‘Ακοῦς ἐκεῖ! τὸ τραῖνο νὰ παίρῃ στραβὸ δρόμο!... Τί γελοία διοίκηση εἶν’ αὐτή;

— Λοιπόν, κύριοι, εἶπε ὁ ταγματάρχης Νόλιτς, ὁ κακοῦργος πὸν ἔριξε τὸ τραῖνο μας πρὸς τὴ διασταύρωση τοῦ Νανκίν, ὁ ληστής πὸν σκόπευε νὰ τὸ γκρεμίσει στὴ ρεματιά τοῦ Τζού, γιὰ ν’ ἀρπάξει τὸν αὐτοκρατορικὸ θησαυρό, ἓνας μονάχα μπορεῖ νάναί: ὁ Φαρουσκιάρ!

— ‘Ο Φαρουσκιάρ! φώναξαν οἱ ταξιδιωτὲς κατάπληκτοι.

Οἱ περισσότεροὶ ἀρνοῦνται νὰ παραδεχθοῦν μιὰ τόσο μεγάλη κι ἀστήρικτη κατηγορία.

— Μὰ πὼς εἶναι δυνατόν! εἶπε ὁ Ποπώφ. ‘Ο διοικητὴς τῆς ‘Εταιρίας! Αὐτὸς πὸν μὲ τὸν ἥρωισμό του μᾶς ἔσωσε τὴ ζωὴ μας καὶ σκότωσε μὲ τὸ ἴδιο του τὸ χέρι τὸν Κι-Τσάνγκ...

Τότε παίρνω κι ἐγὼ τὸ λόγο:

— ‘Ο ταγματάρχης δὲν ἀπατᾶται, εἶπα. ‘Ο Φαρουσκιάρ εἶναι ὁ ἔνοχος!

‘Ολοι ἔμειναν μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Διηγοῦμαι τότε ὅ,τι ἤξερα, ὅ,τι ἡ τύχη μὲ βοήθησε νὰ μάθω. Εἶπα πὼς κατόρθωσα ν’ ἀνακαλύψω τὴ συνωμοσία τοῦ Φαρουσκιάρ καὶ τῶν Μογγόλων, πὼς δὲν ὑπῆρχε πιά καιρὸς νὰ γίνῃ τίποτε, κι ἔτρεξα μονάχα στὰ βαγόνια φωνάζοντας: πίσω! πίσω! ‘Αποσιώπησα μονάχα τὴν ἐπέμβαση τοῦ Κίνκο. Μὰ θάρρη στιγμή πὸν θὰ διαλαλήσω τὸ ὄνομά του στὴν οἰκουμένη!

Μόλις άκουσαν τή διήγησή μου όλοι οί ταξιδιώτες άρχισαν νά βρίζουν και ν' άπειλοϋν τόν άπαίσιο κακοϋργο! Πώς! ό άρχοντας Φαρουσκιάρ!... ό υπερήφανος αυτός Μογγόλος!... Ό άνώτατος αυτός υπάλληλος, ό ήρωας πού μās είχε σώσει από τόν Κι-Τσάγγκ!...

— Βλέπετε λοιπόν, κύριε Μπουπαρνάκ, πώς είχα δίκιο! μου είπε ιδιαίτέρως ό ταγματάρχης Νόλτιτς. Τόν είχα υποψιασθή.

— Έχετε έντελώς δίκιο, τού άποκρίθηκα, κι όμολογώ πώς έγώ τήν έπαθα... Μē παραπλάνησαν οί μεγαλοπρεπείς του τρόποι κι ό ήρωισμός του, όταν πολεμοϋσε έναντίον τού Κι-Τσάγγκ.

Τώρα πού δέν υπάρχει πιά κανένας κίνδυνος, πρέπει νά ξαναφέρουμε τά βαγόνια στη γραμμή για τὸ Πεκίνο.

— Τὸ άπλούστερο είναι, είπε ό Ποπόφ, μερικοί από μās νά υποστοϋν μία θυσία...

— Ένας από αυτούς θάμαι κι έγώ! φώναξε ό γενναίος κ. Κατέρνα.

— Τί πρέπει νά κάνουμε; ρώτησα.

— Νά πāμε στὸν πιὸ κοντινὸ σταθμὸ, είπε ό Ποπόφ, στὸ Φουέν-Σού, κι από κεί νά τηλεγραφήσουμε στὸ σταθμὸ τού Τάι-Γιουέν νά μās στείλουν μιὰ μηχανή.

— Πόσο απέχει ό σταθμὸς αυτός τού Φουέν-Σού; ρώτησε ό Φούλκ Έφρινελ.

— Έξι χιλιόμετρα από δῶ ὡς τή διασταύρωση τού Νανκίν, και πέντε από εκεί ὡς τὸ Φουέν-Σού, δηλαδή έντεκα χιλιόμετρα, είπε ό Ποπόφ.

— Έντεκα λοιπόν χιλιόμετρα, είπε ό ταγματάρχης, δηλαδή σέ μιáμιση ὥρα, αν τρέχουμε καλά. Πριν από τρεῖς ὥρες ή μηχανή θάχη φθάσει τὸ τραῖνο μας. Είμαι έτοιμος νά πάω.

— Κι έγώ, είπε ό Ποπόφ, και νομίζω πὸς είναι φρόνιμο νά είμαστε πολλοί. Ποιός ξέρει αν δē συναντήσουμε στὸ δρόμο τόν Φαρουσκιάρ και τούς Μογγόλους του;

--Τὸ σύνθημα! νά, τὸ σύνθημα! φώναξε ὁ Γιαννιέρ. --Τὸ τραῖνο λοιπὸν μπῆκε στὴ γραμμὴ τοῦ Νανκίν. (Σελ. 207)

—“Έχεις δίκη, Πολώφ! ἀποκρίθηκε ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς. “Ἄς πᾶμε λοιπὸν πολλοί, κι ἄς ὀπλισθοῦμε καλά!

Πραγματικά, ἡ σκέψη ἦταν σωστότατη. Οἱ ληστὲς ποὺ θὰ τρέχουν πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Τζού, γιὰ νὰ βροῦν τὸ γκρεμισμένο, ὅπως φαντάζονται, τραῖνο, δὲ θάναι καὶ πολὺ μακριά. Σίγουρα, μόλις δοῦν πὼς τὸ τραῖνο δὲν ἔπαθε τίποτε, θὰ τὸ κόψουν λάσπη. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τολμήσουν, ἔξι αὐτοί, νὰ τὰ βάλουν μὲ ἑκατὸ ταξιδιώτες καὶ μὲ τοὺς Κινέζους στρατιῶτες ποὺ φρουροῦν τὸ θησαυρό;

Δώδεκα λοιπὸν ἀπὸ μᾶς—καὶ μεταξύ μας ὁ κ. Κατέρνα, ὁ Πὰν Σάο κι ἐγὼ—δεχόμαστε νὰ συνοδεύσουμε τὸν ταγματάρχη Νόλτιτς.

Ὅπλισθήκαμε λοιπὸν μὲ μαχαίρια καὶ περιστροφα — θάναι πιά δυὸ μετὰ τὰ μεσάνυχτα — καὶ ξεκινήσαμε πρὸς τὴ διασταύρωση. Περπατοῦμε ὅσο μπορούμε γρηγορώτερα.

Σὲ δυὸ ὥρες φθάνουμε στὸ σταθμὸ Φουέν-Σού, χωρὶς νὰ συναντήσουμε κανένα στὸ δρόμο. Χωρὶς ἄλλο, ὁ Φαρουσκιάρ θὰ εἶδε πὼς δὲν πέτυχε τὸ σχέδιό του καὶ θᾶφυγε.

Στὸ σταθμὸ ὁ Πὰν Σάο μιᾶ μὲ τὸ σταθμάρχη, κι αὐτὸς ἀμέσως τηλεγραφεῖ νὰ μᾶς στείλουν μηχανὴ ἀπὸ τὸ Τάι-Γιουέν στὴ διασταύρωση τοῦ Νανκίν.

Στις τέσσερες ἄρχισε πιά νὰ ξημερώνη, ὅταν ἀκοῦμε συνεχῆ μακρινὰ σφυρίγματα, κι ἡ μηχανὴ ἔρχεται καὶ σταματᾶ μπροστά μας.

Σομιωνόμαστε ὅλοι μαζί στὸ βαγόνι τοῦ κάρβουνου, ἡ μηχανὴ παίρνει τὴ γραμμὴ τοῦ Νανκίν καὶ μετὰ ἕνα τέταρτο φθάνουμε στὸ τραῖνο μας.

Εἶχε πιά καλὰ ξημερώσει. Χωρὶς νὰ πῶ τίποτε σὲ κανένα, ἀρχίζω νὰ ἀναζητῶ τὸ σῶμα τοῦ δύστηχου φίλου μου, τοῦ Κίνκο, μὰ δὲ βρίσκω μήτε ἕνα του κομματάκι.

Ἡ μηχανὴ συνδέθηκε μὲ τὸ πισινὸ βαγόνι, ἔλυσε τὰ

φρένα τοῦ τραίνου καὶ ἄρχισε νὰ κινῆται πρὸς τὰ πίσω γιὰ τὴ διασταύρωση, ἀφίνοντας πιά τὴν ἄχρηστη μηχανὴ καὶ τὴν καρβουναποθήκη. Ἔτσι, ἡ σκευοφόρα ὅπου ἦταν ἡ κάσα, ἀλλοίμονο, ἀδειανὴ τώρα, τοῦ δύστυχου ἥρωά μας, βρίσκεται τώρα στὴν οὐρὰ τοῦ τραίνου.

Φεύγουμε λοιπὸν, καὶ σὲ μισὴ ὥρα φθάνουμε τὴ μεγάλη γραμμὴ τοῦ Πεκίνου. Στὶς πέντε τὸ πρωὶ τρέχουμε μὲ κανονικὴ ταχύτητα καὶ περνοῦμε τὴν ἐπαρχία Πὲ-Τσιλί.

Στὸ Τιὲν-Τσίν, φθάσαμε κατὰ τὸ μεσημέρι. Τὸ βαπόρι εἶχε φύγει πρὸ μιᾶς ὥρας, καὶ ὁ δυστυχὴς Γερμανὸς περιηγητὴς τοῦ κόσμου ἔμεινε μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Ἄρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ βλαστημᾷ, φοβερίζοντας οὐρανὸ καὶ γῆ. Μὰ τοῦ κάκου. Τὸ βαπόρι δὲ γυρίζει πίσω!

Μείναμε μονάχα ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας στὸ Τιὲν-Τσίν. Ἄς μὲ συχωρέσουν λοιπὸν οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰώνα» ἂν δὲν μπόρεσα νὰ ἐπισκεφθῶ τὴ μεγάλη αὐτὴ πόλη μὲ τοὺς περιφημοὺς ναοὺς της, μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴ της συνοικία, ὀνομαστὴ γιὰ τὴν ἐμπορικὴ της κίνηση καὶ μὲ τὸν ποταμὸ της Πεί-Χό, ποὺ εἶναι μέρα νύχτα γεμάτος ἀπὸ κινέζικα καΐκια.

Τρέχουμε πρὸς τὸ Πεκίνο· ἡ μέρα περνᾷ χωρὶς κανένα ἐπεισόδιο, ἡ καρδιά μου ὅμως ὑποφέρει φοβερὰ ὅταν σκέπτομαι πὼς φθάνω πιά στὸ Πεκίνο, χωρὶς τὸν Κίνκο, μὲ τὴν ἀδειανὴ του μονάχα κάσα! Κι ὁ καημένος ὁ νέος ποὺ μὲ εἶχε παρακαλέσει νὰ τὸν συνοδεύσω ἴσαμε τὸ σπίτι τῆς δεσποινίδας Ζίνκα Κλόρκ! Πῶς τώρα ν' ἀναγγείλω στὴ δυστυχισμένη κόρη πὼς ὁ ἀρραβωνιαστικὸς της δὲν ἔφθασε στὸ Πεκίνο;

Τέλος πάντων, ὅλα τελειώνουν στὸν κόσμον αὐτό, καὶ ἀκόμα καὶ ἓνα ταξίδι ἑξὶ χιλιάδες χιλιόμετρα στὴ γραμμὴ τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ.

Μετὰ δέκα τρεῖς λοιπὸν ἡμέρες ἀκριβῶς, τὸ τραῖνο μας σταμάτησε στὶς πύλες τῆς πρωτεύουσας τῆς Οὐράνιας Αὐτοκρατορίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

Τέλος τοῦ ταξιδιοῦ

— Πεκίνο! τέρμα! φωνάζει ὁ Ποπόφ.

“Ὀλοι κατεβαίνουμε. Ἡ ὥρα εἶναι τέσσερεις τὸ ἀπόγευμα. Τὸ σπουδαιότερο εἶναι νὰ βρῶ ξενοδοχεῖο ὅπου νὰ μπορῶ νὰ περάσω κάπως ὑποφερτά. Ζήτησα πληροφορίες, κι ἀποφάσισα νὰ διαλέξω τὸ «Ξενοδοχεῖο τῶν δέκα χιλιάδων ὄνειρων», πού βρίσκεται κοντὰ στὸ σταθμό.

Τὴ δεσποινίδα Ζίνκα Κλὸρκ δὲν τὴν ξέχασα καθόλου. Μὰ ἀνέβαλα νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ γιὰ αὔριο. Θὰ φθάσω πρὶν νὰ πάη ἢ κάσα στὸ σπίτι της...

Ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς θὰ μείνῃ στὸ ἴδιο μὲ μένα ξενοδοχεῖο. Δὲ θὰ τὸν ἀποχαιρετήσω λοιπὸν ἀκόμα, μήτε τὸν κ. καὶ τὴν κ. Κατέρνα πού σκοπεύουν νὰ μείνουν καμιά δεκαπενταριά μέρες στὸ Πεκίνο, πρὶν νὰ κινήσουν γιὰ τὴ Σαγκάη. Ἐνα ἀμάξι περιμένε τὸ νεαρὸ Κινέζο Πάν-Σάο. Μὰ θὰ ξαναἰδωθοῦμε. Εἶχαμε γίνεи πιά φίλοι ὕστερα ἀπὸ τόσο καὶ τέτοιο ταξίδι, κι ὑποσχεθῆκαμε νὰ συναντηθοῦμε πάλι.

Ὁ κ. κι ἡ κ. Ἐφρινελ ἐτοιμάζονται νὰ πάνε στις δουλειές τους. Γι' αὐτὸ καὶ διάλεξαν ἓνα ξενοδοχεῖο στὴν ἐμπορικὴ συνοικία τοῦ Πεκίνου. Ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς κι ἐγὼ τοὺς ἀποχαιρετοῦμε καὶ τοὺς εὐχόμαστε καλὲς δουλειές κι ἀνέφελη συζυγικὴ εὐτυχία.

— Ἴδου λοιπόν, κύριε Ἐφρινελ, πού ἔφθασαν τὰ σαράντα δύο κιβώτιά σας ἐπὶ τέλους σῶα κι ἀβλαβῆ στὸν προορισμό τους. Ἡ Ἐταιρία Στρογκ Μπούλιμπουλ καὶ Σία πρέπει νὰ εἶναι πολὺ εὐχαριστημένη.

— Ἐχετε δίκιο κύριε Μπομπαρνάκ, ἀποκρίθηκε ὁ Ἄμερικάνος, τὰ τεχνητὰ μου δόντια φτηνὰ τὴ γλύτωσαν. Τί περιπέτειες ἀπὸ τὴν Τιφλίδα!...

— Κι ἔπειτα παντρευθήκατε καὶ στὸ δρόμο... εἶπε ὁ ταγματάρχης Νόλτιτς.

— Wait a bit! εἶπε ὁ Γιάνκης... Μὰ μὲ συγχωρεῖτε... Εἴμαστε βιαστικοί!

— Δὲ θέλουμε νὰ σᾶς κρατοῦμε, κύριε Ἔφρινελ, ἀποκρίθηκα. Ἐπιτρέψτέ μας λοιπὸν νὰ ποῦμε καὶ σὲ σᾶς καὶ στὴν κυρία Ἔφρινελ, καλὴ ἀντάμωση πάλι.

— Καλὴ ἀντάμωση! ἀποκρίθηκε ἡ βλοσυρὴ Ἀγγλίδα, μὲ ὕφος δύστροπο.

Στράφηκε στὸν ἄντρα της :

— Δὲν ἔχω καιρὸ νὰ περιμένω, κύριε Ἔφρινελ!

— Μήτε ἐγώ, κυρία μου!

Κύριε... Κυρία...! Μπά! Ἔπαψε πιά ἡ οικειότητα. Λὲ λέγονται πιά ἀπλῶς Φούλκ καὶ Ὅρατία!

Καὶ τότε, χωρὶς νὰ προσέξῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, βγαίνουν ἀπὸ τὴν πόρτα... Ἔχω τὴν ἰδέα πὼς ὁ ἕνας πῆγε δεξιά κι ὁ ἄλλος ἀριστερά. Ἐπὶ τέλους τί μᾶς νοιάζει; Δουλειὰ δική τους!

Ἔμεινε μονάχα ὁ ἀριθμὸς μου 8, τὸ βουβὸ πρόσωπο, πού δὲ μίλησε σὲ ὄλο τὸ δράμα, δηλαδὴ σὲ ὄλο τὸ ταξίδι. Θᾶθελα πολὺ ν' ἀκούσω τὸν τόνο τῆς φωνῆς του, ἔστω κι ἓνα λεπτὸ μονάχα.

Ὁ φλεγματικὸς τζέντλεμαν στέκεται ὀρθίος καὶ κυττάζει περιφρονητικὰ τὰ βαγόνια. Ἔβγαλε ἓνα ποῦρο ἀπὸ τὴν κίτρινη πέτσινη τσιγαροθήκη του. Κουνάει τὸ σπιροτοκούτι του, μὰ βλέπω πὼς εἶναι ἀδειανό.

Ἐγὼ κρατοῦσα ἀκόμα τὸ ποῦρο μου καὶ κάπνιζα. Ὁ σερ Φράνσις Τρεβέλουαν βλέπει τὴ φωτιά τοῦ πούρου μου καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ μέρος μου.

Φαντάζομαι πὼς ὁ Ἀγγλος θὰ μὲ παρακαλέσῃ νὰ τοῦ δώσω ν' ἀνάψῃ, καὶ τότε πιά θ' ἀκούσω τὴ φωνή του. Αὐτὸς ὅμως ἀπλούστατα, πλησιάζει ἀπλώνει τὸ χέρι, κι ἐγὼ μηχανικὰ τοῦ δίνω τὸ ποῦρο μου.

Τὸ παίρνει στὰ δυὸ του δάχτυλα, ρίχνει τὴ στάχτη του, ἀνάβει τὸ ποῦρο του καὶ τότε πιά ἤλπισα πὼς θ' ἀ-

κούσω τὸ περίφημο ἐγγλέζικο: Thank you (εὐχαριστῶ).

Τίποτε! Ἡ ἐλπίδα μου πῆγε χαμένη. Ἀφοῦ ρούφηξε λίγο τὸ ποῦρο του κι εἶδε πὼς ἄναψε, πέταξε τὸ δικό μου ποῦρο χάμω, μὲ νωθρή, ἀκατάδεκτη κίνηση. Κι ἔπειτα, χωρὶς νὰ χαιρετήση, ἀπομακρύνθηκε, μὲ τὸ ἥσυχο μετρομένο του βῆμα κι ἔφυγε ἀπὸ τὸ σταθμό.

Πῶς! θὰ μὲ ρωτήσετε. Καὶ δὲν τοῦ εἶπατε τίποτε; Ὅχι! Εἶχα μείνει κατάπληκτος... Δὲν μπόρεσα μήτε μιὰ χειρονομία νὰ κάνω, μήτε μιὰ λέξη νὰ πῶ... Τέτοια ὑπερβρετανικὴ εὐγένεια μὲ εἶχε κυριολεκτικὰ ἀπολιθώσει κι ἀποστομώσει. Ὁ ταγματάρχης ὅμως ποὺ ἦταν δίπλα μου, δὲν κρατήθηκε, καὶ ξέσπασε στὰ γέλια.

Ἄ! νὰ τὸν ξανάβρισκα τὸν τζέντλεμαν αὐτόν... Μὰ ποτὲ πιά στὴ ζωὴ μου δὲ συνάντησα τὸν σὲρ Φράνσις Τρεβέλυαν ἀπὸ τὸ Τρεβέλυαν Χώλλ, Τρεβέλυανσάιρ!

Μετὰ μισὴ ὥρα εἶχαμε ἐγκατασταθῆι στὸ «Ξενοδοχεῖο τῶν δέκα χιλιάδων ὀνείρων». Φάγαμε φαγητὸ κινέζικο καὶ ξαπλώσαμε στὰ στενότατα κρεβάτια μας, ποὺ βρισκόνταν στὴ μέση τοῦ δωματίου, χωρὶς καμιὰ εὐκολία, καὶ κοιμηθήκαμε τὸν ὕπνο ἀνθρώπου πεθαμένου ἀπὸ τὴν κούραση.

Εὔπνησα στὶς δέκα, κι ἴσως νὰ κοιμόμουν ἴσαμε τὸ μεσημέρι, ἂν δὲν εἶχα νὰ ἐκτελέσω ἓνα θλιβερὸ χρέος· νὰ πάω νὰ παρηγορήσω τὴ δεσποινίδα Ζίνκα Κλόρκ.

Σηκώνομαι λοιπόν. Ἄ! Ἄν ὁ Κίνκο δὲ σκοτωνόταν στὴν ἥρωική του πράξη, μὲ τί χαρὰ θὰ πῆγαινα τώρα στὸ σταθμό, θὰ παρευρισκόμουνα στὴ μετακόμισή του καὶ θὰ τὸν συνόδευα ἴσαμε τὴ λεωφόρο Χὰ-Χουάν... Θὰ βοηθοῦσα μάλιστα ν' ἀνεβῆ ἢ κάσα ἴσαμε τὸ δωμάτιο τῆς δεσποινίδας Ζίνκα Κλόρκ! Καὶ πόση χαρὰ θὰ ἔνιωθα κι ἐγὼ ὅταν ξαφνικὰ ἢ κάσα θ' ἄνοιγε κι ὁ Κίνκο θὰ ἔπεφτε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ὡραίας Ρουμάνας!

Ἄφίνω τὸ «Ξενοδοχεῖο τῶν δέκα χιλιάδων ὀνείρων» καὶ φωνάζω ἓνα κινέζικο ἀμαξάκι. Δίνω τὴν διεύθυνση

της δεσποινίδας Ζίνκα Κλόρκ. Τὸ ἀμαξάκι κίνησε μὲ γοργὸ βῆμα.

Τὸ Πεκίνο ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερεις τετράγωνες πόλεις, ἢ μιὰ μέσα στὴν ἄλλη: ἡ κινέζικη πόλη περιέχει τὴν ταρταρική, ἡ ταρταρική περιέχει τὴν κίτρινη ἢ τὸ Χου-Τσίγκ, κι αὐτὴ πάλι περιέχει τὴν κόκκινη πόλη ἢ τὸ Τσέ-Καὶ-Τσίγκ, δηλαδή τὴν «ἀπαγορευμένη πόλη». Ὅλες αὐτὲς οἱ πόλεις θᾶχον δυὸ ἑκατομμύρια ψυχῆς Ταρτάρους ἢ Κινέζους, Μογγόλους καὶ Θιβητιανούς.

Οἱ δρόμοι του εἶναι πλημμυρισμένοι ἀπὸ ἀνθρώπους πού πᾶνε κι ἔρχονται. Κάθε στιγμή τὸ ἀμαξάκι μου σταματᾷ. Πλανόδιοι ἔμποροι περνοῦν, κᾶρα βαρυφορτωμένα, μανδαρίνοι μὲ τὴ μεγάλη τους, θορυβώδη συνοδεία. Ἀφίνοι δᾶ τοὺς φρικώδεις περιπλανωμένους σκύλους, μισὸ τσακάλια, μισὸ λύκοι, ψωραλέοι, δαγκανιάρηδες, ὕπουλοι πού ἀνακατεύουν καὶ τρωῶν τὰ σκουπίδια καὶ μισοῦν θανάσιμα τοὺς ξένους. Εὐτυχῶς, δὲν πάω πεζὸς καὶ δὲ βρισκομαι μῆτε στὴν «κόκκινη ἀπαγορευμένη πόλη» μῆτε στὴν κίτρινη, μῆτε στὴν ταρτάρικη.

Ἡ κινέζικη πόλη ἔχει σχῆμα τετράγωνο καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὸ βορρᾶ ὡς τὸ νότο ἀπὸ τὴ μεγάλη λεωφόρο. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πύλη Χουγκ-Τιγκ καὶ τελειώνει στὴν πύλη Τίν. Διασταυρῶνεται ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ πρὸς τὴ δύση ἀπὸ τὴ λεωφόρο Χὰ-Χουάν. Εὐκόλο λοιπὸν νὰ βρῶ τὸ σπίτι τῆς δεσποινίδας Ζίνκα. Τόσο μεγάλος ὅμως εἶναι ὁ συνωστισμός, πού μοῦ φαίνεται πὼς δὲ θὰ φθάσω ποτέ.

Ἐπὶ τέλους, λίγο πρὶν τὸ μεσημέρι, φθάνω.

Ἡ νεαρὴ Ρουμᾶνα κατοικεῖ στὸ πρῶτο πάτωμα, καὶ τὸ παράθυρό της εἶναι στὴ λεωφόρο. Καθὼς θυμᾶστε, ἡ κοπέλα μας, ἀφοῦ ἔμαθε μοδίστρα στὸ Παρίσι, ἤρθε ἐδῶ στὸ Πεκίνο νὰ ἐξασκήσῃ τὴν τέχνη της κι ἀπέκτησε κάποια πελατεία.

Ἀνεβαίνω λοιπὸν στὸ πρῶτο πάτωμα. Διαβάζω τὸ ὄνομα: Ζίνκα Κλόρκ, σὲ μιὰ πόρτα. Κτυπῶ. Μοῦ ἀνοίγουν.

Μόλις άνοιξε ή πόρτα, βρέθηκα μπροστά σέ μιá χαριτωμένη νέα! 'Ο Κίνκο, ό καημένος ό φίλος μου, είχε δί-κνη. Είναι ξανθή, 22-23 χρόνων, με μαύρα μάτια, κομψή σιλουέτα, φυσιογνωμία γλαστή, όλο χάρη. Βέβαια, θά ξέρη πώς ό μέγας υπερασιατικός βρίσκεται από χθές βρά-δι στό Πεκίνο και θά περιμένη με άγωνία από στιγμή σέ στιγμή τήν περίφημη κάσα τούς καθρέπτες, όπου θά εί-ναι κλεισμένος ό άρραβωνιαστικός της.

Κι έγώ ήρθα τώρα, με μιá μου λέξη, νά τής έξα-φανίσω όλη της τή χαρά και νά σήσω τó χαμόγελο από τά χείλη της!

'Η δεσποινίδα Κλόρκ ξαφνιάζεται πού βλέπει έναν ξένο νά παρουσιάζεται στό κατώφλι του σπιτιού της. Είχε μείνει τόσα χρόνια στή Γαλλία κι άμα με είδε, κατάλαβε πώς είμαι Γάλλος.

— Σέ τί όφείλω τήν τιμή;...

Πρέπει νάμαι προσεκτικός στα λόγια μου, γιατί άν ή κακομοίρα μάθη άπότομα τó δυστύχημα, μπορεί νά πά-θη τίποτε.

— Δεσποσύνη Ζίνκα... είπα.

— Πώς; Ξέρετε τ' όνομά μου;

— Ναι, δεσποσύνη Ζίνκα Κλόρκ... έφθασα χθές με τó τραίνο του μεγάλου υπερασιατικού.

'Η κοπέλα χλώμιασε.

— Δεσποσύνη Ζίνκα... κάποια περίσταση... μου έδω-κε τήν εύκαιρία νά γνωρίσω πώς ένας νεαρός Ρουμάνος ταξιδεύει...

— 'Ο Κίνκο! 'Ο καημένος μου ό Κίνκο!... Τόν άνα-κάλυψε; φώναξε με τρέμουλη φωνή.

— "Όχι... όχι... είπα με δισταγμό. Κανένας δέν τόν ανάκαλυψε, έγώ μονάχα... Πήγαινα μάλιστα τακτικά και τόν έβλεπα στή σκευοφόρα... τή νύχτα... γινήκαμε φίλοι... του πήγαινα κάποτε τρόφιμα...

— "Ω, εύχαριστώ, εύχαριστώ, κύριε! φώναξε ή δε-σποινίδα Ζίνκα Κλόρκ σφίγγοντας τά χέρια μου. Τί εύ-

Τὸν εἶδα ν' ἀρπάζεται μὲ τὰ δύο του χέρια ἀπὸ τὸ στρόφαλο τοῦ τραίνου
καὶ νὰ σφίγγει μὲ ὄλη του τὴ δύναμη. (Σελ. 210)

15. Ἰουλίου Βέρν. Ἀπὸ τὸν Καύκασο στὸ Πεκίνο

τυχία πού συνάντησε ὁ Κίνκο μου ἓνα Γάλλο! Καὶ μὲ ρώτησε κατόπιν:

— Καὶ δὲν ἀνακάλυψε κανένας πὼς ὁ ἀγαπημένος μου Κίνκο ἦταν μέσα;...

— Ποτέ, κανένας, ἀποκρίθηκα.

— Τί νὰ κάνουμε κύριε, δὲν εἴμαστε πλούσιοι... ὁ Κίνκο δὲν εἶχε χρήματα ἐκεῖ πέρα... στὴν Τιφλίδα... κι ἐγὼ δὲν εἶχα περισσευόμενα νὰ τοῦ στείλω τὰ ἔξοδα τοῦ ταξιδιοῦ του... μὰ ἐπὶ τέλους ἔφθασε... θὰ βρῆ ἐργασία, γιατί εἶναι καλὸς τεχνίτης, καὶ μόλις μπορέσουμε, θὰ πληρώσουμε τὴν Ἑταιρία... Κι ἔπειτα θὰ παντρευτοῦμε, κύριε... Μὲ ἀγαπᾶ πολὺ, κι ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ. Γνωριστήκαμε στὸ Παρίσι, εἴμαστε πατριῶτες... καὶ φάνηκε τόσο καλὸς σὲ μένα... Ὅταν πῆγε στὴν Τιφλίδα, τὸν παρακάλεσα νᾶρθῆ, καὶ τότε τοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα νὰ μπῆ μέσα σὲ μιὰ κάσα...

— Ἀλήθεια...

— Μὰ δὲ θ' ἀργήσῃ βέβαια, δὲν εἶν' ἔτσι, κύριε;

— Ὅχι... βέβαια...

Δὲν ἤξερα πιά τί ν' ἀποκριθῶ.

— Κύριε, εἶπε ἡ Ζίνκα Κλόρκ. Ἐάν εἶχατε τὴν καλωσύνη... θᾶταν γιὰ μᾶς μεγάλη εὐτυχία νὰ παρευρεθῆτε στὸ γάμο μας...

— Στὸ γάμο σας... καὶ βέβαια... τὸ ὑποσχέθηκα στὸ φίλο μου τὸν Κίνκο.

— Αὐτός, κύριε, σᾶς παρακάλεσε νὰ ἔρθετε νὰ μὲ εἰδοποιήσετε πὼς ἔφθασε;

— Ναί, δεσποσύνη Ζίνκα, ἀλλά... ἐννοεῖται, ὁ Κίνκο εἶναι... κουρασμένος κάπως... ὕστερα ἀπὸ τόσο μακρὸ ταξίδι...

— Κουρασμένος;

— ὦ! μὴν τρομάζετε...

— Μήπως ἄραγε, Θεέ μου, εἶναι ἄρρωστος;

— Ναί... λίγο ἄρρωστος...

— Τότε πάω... πρέπει νὰ τὸν δῶ ἀμέσως... κύριε, σᾶς παρακαλῶ, συνοδέψτε με στὸ σταθμό...

— "Όχι, θά ήταν άπεριοκεψία, δεσποσύνη Ζίνκα, μείνετε έδω... μείνετε...

— Τήν αλήθεια, κύριε, τήν αλήθεια! φωνάζει. Μή μου κρύβετε τίποτε... 'Ο Κίνκο...

— Ναί... έχω μιá θλιβερή είδηση νά σάς αναγγείλω...

'Η Ζίνκα Κλòρκ γίνεται κατάχλωμη... τὰ χείλη της τρέμουν, μόλις μπορεί νά μιλήση.

— Τόν ανακάλυψαν! είπε, άνοιξαν τήν κάσα... τόν έπιασαν...

— Μακάρι νάταν αυτό, δεσποσύνη Ζίνκα! Δεσποσύνη, είχαμε... δυστυχήματα... στο δρόμο... Λίγο έλειψε νά καταστραφῆ τò τραίνο... Ένα θλιβερό άτύχημα...

— Σκοτώθηκε! 'Ο Κίνκο σκοτώθηκε!

'Η δυστυχισμένη κοπέλα σωριάζεται σέ μιá καρέκλα και καθώς λέει ή κινέζικη φρασεολογία «τὰ δάκρυά της πέφτουν σάν τῆ βροχή σέ νύχτα φθινοπώρου». Ποτέ στή ζωή μου δέν είδα θέαμα θλιβερώτερο. Μά δέν πρέπει νά τήν άφίσω σ' αυτή τήν κατάσταση, τήν καημένη... Πάει νά λιποθυμήση. Δέν ξέρω πιά πού βρίσκομαι... τὰ χάνω... πιάνω τὰ χέρια της... τῆς φωνάζω...

— Δεσποσύνη Ζίνκα! δεσποσύνη Ζίνκα!

Τῆ στιγμῆ εκείνη φοβερός θόρυβος άκούεται μπροστά στο σπίτι. Φωνές, όχλαγωγία και μέσα στο θόρυβο αυτό άκούω καθαρά μιá φωνή.

Θεέ μου, όχι δέν άπατώμαι... είναι ή φωνή τοῦ Κίνκο... τήν αναγνώρισα... μὰ μήπως όνειρεύομαι;

'Η Ζίνκα Κλòρκ τινάχθηκε πάνω, όρμησε στο παράθυρο, τò άνοιξε, σκύβουμε κι οί δυò και κυττάζουμε.

"Ένα κάρο έχει σταματήσει μπροστά στήν πόρτα. 'Η κάσα με έπιγραφές: «επάνω», «κάτω», «εϋθραυστο», «καθρέφτες», είναι μπροστά στήν πόρτα σπασμένη. Τò κάρο συγκρούσθηκε με ένα άλλο κάρο άκριβώς τῆ στιγμῆ πού ξεφόρτωναν τήν κάσα... ή κάσα έπεσε καταγῆς... έσπασε... κι ό Κίνκο πετάχτηκε, όπως πετιοῦνται οί διαβόλοι

ἀπὸ μερικὰ παιχνιδάκια... ζωντανὸς ὅμως, ὀλοζώντανος!

Δὲν μπορῶ νὰ πιστέψω τὰ μάτια μου... Πῶς! Ὁ νεαρός μου Ρουμάνος, ὁ ἥρωάς μου δὲ σκοτώθηκε στὴν ἔκρηξη; Ὁχι... Καθὼς ἀργότερα ἔμαθα ἀπὸ τὸν ἴδιο, μὲ τὴν ἔκρηξη τινάχθηκε στίς γραμμὲς κι ἔμεινε γιὰ λίγο ἀναίσθητος. Ἐπειτα ὅμως, συνῆλθε καὶ κρούφθηκε ὡς ὅτου κατόρθωσε καὶ μπῆκε πάλι στὴ σκευοφόρα, χωρὶς νὰ τὸν δῆ κανένας. Τῆ στιγμὴ ἐκείνη ἐγὼ ἔβγαινα ἀπὸ τὴ σκευοφόρα, κι εἶχα δῆ πὼς ἡ κάσα του ἦταν ἀδειανή. Κατόπιν, καθὼς θυμάστε, τὸν ζήτησα παντοῦ γιὰ ν' ἀνακαλύψω τουλάχιστο τὸ πτῶμα του. Μὰ δὲ βρῆκα τίποτε, κι ἤμουν βέβαιος πὼς ὁ δύστυχος εἶχε διαμελισθῆ ἀπὸ τὴν ἔκρηξη τοῦ καζανιοῦ τῆς μηχανῆς, καὶ δὲν τοῦ ἔμεινε μήτε κομματάκι.

Καὶ τώρα, τί εἰρωνεία τῆς τύχης! Ἀφοῦ πέρασε ἕξι χιλιάδες χιλιόμετρα, ἀφοῦ τόσον καιρὸ ἔμεινε κλεισμένος μέσα σὲ μιὰ κάσα στὴ σκευοφόρα, ἀφοῦ γλύτωσε ἀπὸ τῶσους κινδύνους, ἀπὸ ληστές, ἀπὸ ἐκρήξεις τῆς μηχανῆς, τώρα νά, ἓνα ἡλίθιο ἀτύχημα, νὰ συγκρουσθῆ μ' ἓνα κάρρο στὴν πόρτα τῆς ἀρραβωνιαστικιάς του καὶ νὰ χάσῃ σὲ μιὰ στιγμὴ ὁ καημένος ὅλο τὸ κέρδος τοῦ ταξιδιοῦ!

Ὁ καροτσέρης ἔμπηξε τὶς φωνὲς μόλις εἶδε νὰ πετιέται ἀπὸ τὴν κάσα ὁ διάβολος αὐτός. Μονομιᾶς τὸ πλῆθος ἔτρεξε, ἀνακάλυψαν τὸ λαθρεμπόριο, μαζεύτηκαν οἱ χωροφύλακες. Τώρα τί νὰ κάνῃ ὁ κακόμοιρος ὁ Ρουμάνος, ποῦ δὲν ξέρεي μιὰ λέξη κινέζικα καὶ δὲν μπορεῖ νὰ συνεννοηθῆ παρὰ μὲ χειρονομίες;

Ἡ Ζίνκα κι ἐγὼ τρέχουμε κάτω στὴν πόρτα.

— Ζίνκα μου, ἀγαπημένη μου Ζίνκα! φωνάζει ὁ Κίνκο, σφίγγοντας τὴν κοπέλλα στὴν ἀγκαλιά του.

— Κίνκο μου, ἀγαπημένη μου Κίνκο! φωνάζει ἡ κοπέλα, κι ἔτρεχαν τὰ δάκρυά της.

— Κύριε Μπομπάρνακ, εἶπε ὁ δύστυχῆς ἀρραβωνιαστικός, ποῦ μονάχα σὲ μένα πιὰ στήριζε ὅλες του τὶς ἐλπίδες νὰ τὸν σώσω...

— Κίνκο, τοῦ ἀποκριθῆκα, μὴ στενοχωριέστε, κι ἐγὼ θὰ σᾶς ὑπερασπίσω. Ζῆτε, κι αὐτὸ εἶναι τὸ σπουδαιότερο.

Οἱ χωροφύλακες πῆραν τὸν Κίνκο κι ἔφυγαν, ἐνῶ τὸ πλῆθος τοὺς ἀκολουθοῦσε γιουχαῖζοντας.

Αὐτὸ πού λένε «ναυαγῶ στὸ λιμάνι» ἔγινε μὲ τὸν δυστυχή Κίνκο. Μὰ ναυαγῶ δὲ θὰ πῆ καὶ πνίγομαι.

Ὁ Κίνκο πάει φυλακῆ!

Ἄς μὴ χάνουμε λοιπὸν καθόλου καιρό. Γιατὶ ἡ κινέζικη ἀστυνομία στὰ «ἐπ' αὐτοφώρω» ἐνεργεῖ μὲ ἀστραπιαία ταχύτητα. Πολλὲς φορές, μόλις πιάσουν ἕναν ἀνθρώπο πού θεωροῦν ἔνοχο, τὸν κρεμοῦν ἀμέσως, καὶ μὲ κανένα τρόπο ὁ φίλος μας ὁ Κίνκο δὲν πρέπει νὰ κρεμαστῆ.

Μπαίνω λοιπὸν μὲ τὴ δεσποινίδα Ζίνκα Κλὸρκ στὸ ἀμάξι μου καὶ πηγαίνουμε τρεχάτοι στὸ «Ξενοδοχεῖο τῶν δέκα χιλιάδων ὀνείρων».

Ἐκεῖ βρῖσκω τὸν ταγματάρχη Νόλτιτς, τὸν κύριο καὶ τὴν κυρία Κατέρνα, κι εὐτυχῶς καὶ τὸ νεαρὸ Πὰν-Σάο. Ὁ Πὰν-Σάο δέχεται μὲ μεγάλη προθυμία νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ὡς διερμηνέας στὶς κινέζικες ἀρχές.

Τότε, μπροστὰ στὴν ἀπαρηγόρητη Ζίνκα, ἀποκαλύπτω στοὺς συντρόφους μου ὅ,τι ξέρω γιὰ τὸν ἥρωικὸ Κίνκο—πῶς ταξίδεψε μέσα στὴν κάσα, πῶς ἔκαμα τὴ γνωριμία του, πῶς μὲ ἀπερίγραπτη αὐτοθυσία καὶ γενναιότητα ρίχτηκε στὴ μηχανὴ καὶ μᾶς ἔσωσε. Ἄν ἔλειπε ὁ Κίνκο, ὅλοι τώρα ἐμεῖς θὰ ἤμασταν σκοτωμένοι.

Ἀποκαλύπτω ἔτσι στοὺς κατάπληκτους φίλους μου μὲ ποῖό τρόπο ἔμαθα τὴ συνωμοσία τοῦ Φαρουσκιάρ κι ὅλοι, μόλις τελείωσα τὴ διήγησή μου, μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια φώναξαν: Πρέπει νὰ σώσουμε τὸ σωτήρα μας!

Ὁ κωμικός μας μάλιστα μὲ θεατρικὴ χειρονομία σηκώσε τὸ χέρι καὶ φώναξε :

— Ζήτω ὁ Κίνκο! Νὰ παρασημοφορηθῆ ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κίνας πού τοῦ ἔσωσε τὸ θησαυρό του!

Ἡ κ. Κατέρνα πιάνει τὰ χέρια τῆς Ζίνκα Κλὸρκ καὶ

τὴν ἀγκαλιάζει, ἐνῶ τὰ δάκρυα τρέχουν ἀπὸ τὰ μάτια της... νόμιζες πὼς ἀληθινὰ παρίστανε μιὰ δραματικὴ σκηνή.

—“Ὀλοι οἱ ἠθοποιοὶ ἐπὶ σκηνῆς γιὰ τὴν πέμπτη καὶ τελευταία πράξη! φωνάζει ὁ κ. Κατέρνα.

— Λὲν μποροῦμε ν’ ἀφίσουμε τὸν γενναῖο σωτήρα μας νὰ τὸν καταδικάσουν! εἶπε ὁ ταγματάρχης Νόλτις. Πρέπει νὰ πᾶμε ὅλοι στὸ διευθυντὴ τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ, κι ὅταν θὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια, πρῶτος αὐτὸς θὰ ἐπέμβῃ ὑπὲρ τοῦ Κίνκο.

—“Ἄς μὴ χάνουμε μῆτε στιγμὴ, εἶπα. Ἄς τρέξουμε ὅλοι στὸ διευθυντὴ τῆς Ἑταιρίας.

— Νὰ σᾶς πῶ, κύριοι, εἶπε ἡ κυρία Κατέρνα, δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε συνεισφορὰ γιὰ νὰ πληρώσουμε τὸ ταξίδι τοῦ Κίνκο; Καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ δώσουμε καὶ μιὰ εὐεργετικὴ παράσταση;

— Μπράβο, Καρολίνα, μπράβο! φώναξε ὁ κ. Κατέρνα, κι ἄρχισε νὰ χειροκροτῇ.

Ἀφίνουμε τὴ δυστυχημένη Ρουμὰνα μὲ τὴν κυρία Κατέρνα, πὸν διαρκῶς τὴν παρηγορεῖ. Ἡ κ. Κατέρνα δὲ θέλει πιά ν’ ἀφίση τὴ δραματικὴ ἀρραβωνιαστικιά. Λέει ὅτι τὴ θεωρεῖ κόρη της καὶ θὰ τὴν ὑπερασπίσῃ μὲ τὴ φλόγα πὸν ἔχουν τὰ μητρικὰ σπλάχνα. Ὁ Πὰν-Σάο, ὁ ταγματάρχης Νόλτις, ὁ κ. Κατέρνα κι ἐγὼ γυρίζουμε στὸ σταθμὸ ὅπου εἶναι τὰ γραφεῖα τοῦ διευθυντὴ τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ.

Ὁ διευθυντὴς εἶναι Κινέζος μὲ ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξεως—ἓνας διοικητὴς πὸν διοικεῖ, ἓνας κινέζος πὸν κινεῖ.

Ὁ Πὰν-Σάο τοῦ διηγεῖται τὴν ὑπόθεση, κι ἐπειδὴ ὁ διευθυντὴς καταλαβαίνει ἀρκετὰ καλὰ τὰ ρωσικά, ὁ ταγματάρχης κι ἐγὼ μποροῦμε νὰ λάβουμε μέρος στὴ συζήτηση.

Ὁ ἀλλόκοτος αὐτὸς Κινέζος ἔχει τὸ κουράγιο νὰ ὑποστηρίξῃ πὼς τὸ ζήτημα τοῦ Κίνκο εἶναι σοβαρότατο... Ὁ Κίνκο θέλησε νὰ ἐξαπατήσῃ τὴν Ἑταιρία ἐπὶ ἑξὶ χι-

λιάδες χιλιόμετρα... και να τὴ ζημιώση τόσες χιλιάδες φράγκα...

Τοῦ ἀπαντοῦμε πὸς ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀληθινά, μὰ ἂν ἔλειπε ὁ Κίνκο, πὸν ἔξαπάτησε τὴν Ἐταιρία, ὅλο τὸ τραῖνο τῆς Ἐταιρίας κι ὅλοι οἱ ταξιδιωτὲς θὰ χάνονταν, κι ὅλος ὁ αὐτοκρατορικὸς θησαυρὸς θὰ ἔπεφτε στὰ χέρια τῶν ληστῶν.

Ἔ, λοιπόν, θὰ τὸ πιστέψετε; Ἡ ζωντανὴ αὐτὴ κινεζικὴ πορσελάνη μᾶς τονίζει πὸς ἴσως ἡ καταστροφὴ ἐκατὸ ταξιδιωτῶν δὲν εἶναι τόσο σπουδαία ὅσο τὸ ἔγκλημα τοῦ Κίνκο!

Μὲ μιὰ λέξη τίποτε δὲν καταφέραμε.

Βγήκαμε ἔξω ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοῦ διευθυντοῦ. Ὁ κ. Κατέρνα ἄρχισε νὰ βοῖζει μὲ ναυτικὲς ἐκφράσεις τὸν ἠλίθιο αὐτὸν Κινέζο.

Τί νὰ κάνουμε τώρα;

— Κύριοι, μᾶς εἶπε ὁ Πᾶν-Σάο, ξέρω πὸς γίνονται αὐτὰ τὰ πράγματα στὸ Πεκίνο καὶ στὴν Οὐράνια Αὐτοκρατορία. Δὲ θὰ περάσουν δυὸ ὥρες, καὶ θὰ παραδοθῆ ὁ Κίνκο στὸν ἀρμόδιο δικαστὴ πὸν δικάζει ἐπ' αὐτοφώρω. Λέν κινδυνεύει μονάχα νὰ μπῆ φυλακὴ, μὰ καὶ νὰ ραβδιστῆ.

— Πρέπει νὰ ἐμποδίσουμε αὐτὴ τὴν ἀτιμία! εἶπε ὁ ταγματάρχης.

— Ἄς προσπαθήσουμε τουλάχιστον, εἶπε ὁ Πᾶν-Σάο. Σᾶς προτείνω νὰ πᾶμε στὸ δικαστήριον, κι ἐκεῖ θὰ προσπαθήσω νὰ ὑπερασπίσω τὸν Κίνκο, καὶ νὰ μοῦ κόψουν τὴν κοτσίδα, ὅπως λένε στὴν Κίνα, ἂν δὲν καταφέρω νὰ τὸν σώσω.

Βγαίνουμε ἀπὸ τὸ σταθμὸ, πηδοῦμε σ' ἓνα ἀμάξι, καὶ σὲ εἴκοσι λεπτὰ φθάνουμε σ' ἓνα ἐλεεινὸ σπιτί, ὅπου δικάζονται τὰ ἐπ' αὐτοφώρω ἐγκλήματα.

Πλῆθος πολί. Ἡ ὑπόθεση ἔχει διαδοθῆ σ' ὅλη τὴ συνοικία. Ὅλοι ξέρουν πὸς κάποιος θέλησε νὰ ἔξαπατήσῃ τὴν Ἐταιρία τοῦ μεγάλου ὑπερασιατικοῦ, πὸς μπῆκε μέσα σὲ μιὰ κάσα κι ἔκανε δωρεὰν τὸ ταξίδι ἀπὸ τὴν Τι-

φλίδα στο Πεκίνο. "Όλοι θέλουν να δούν τον περίφημο αυτόν κατεργάρη... κανένας όμως δεν ξέρει πώς ο άνθρωπος αυτός είναι μεγάλος ήρωας.

Βλέπουμε τὸ γενναίο μας σύντροφο. Στέκεται ανάμεσα σὲ δυὸ χωροφύλακες, κίτρινους σὰν κυδώνια. Είναι ἀγριότατοι, καὶ αἰσθάνεσαι πὼς μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση θὰ τὸν ραβδίσουν κάτω ἀπὸ τὶς πατουσες, ὅπως συνηθίζουν στὴν Κίνα.

Ὁ Κίνκο στέκεται ντροπιασμένος. Τάχει χαμένα. Μόλις ὁμως μᾶς εἶδε, ἡ φυσιognωμία του φωτίζεται, κι ἡ ἐλπίδα πάλι μπαίνει στὴν καρδιά του.

Τὴ στιγμή πού μπήκαμε, ὁ καροτσέρης διηγεῖται ὅλη τὴν ὑπόθεση σ' ἓναν ἀνθρωπάκο μὲ γυαλιά, πού διαρκῶς κουνούσε τὸ κεφάλι του καὶ κύτταζε ἀγριεμένος τὸν Κίνκο. Φαντάζεσθε τὴ θέση τοῦ Κίνκο, πού δὲν ἤξερε λέξη κινέζικα, καὶ δὲν μποροῦσε βέβαια νὰ ὑπερασπισθῆ μὲ χειρονομίες.

Τότε παρουσιάσθηκε ὁ Πᾶν-Σάο. Ὁ δικαστὴς τὸν γνωρίζει, τοῦ χαμογελά, κι ἡ ἀγριεμένη φυσιognωμία του μαλακώνει.

Ὁ Πᾶν-Σάο ἀρχίζει νὰ μιλά. Μὲ πάθος καὶ πνεῦμα! Ποτὲ δικηγόρος δὲν ὑπερασπίσθηκε καλύτερα πελάτη του. Ὁ δικαστὴς δείχνει πολὺ ἐνδιαφέρον. Τὸ ἀκροατήριο συγκινεῖται. Ὁ Πᾶν-Σάο προσφέρεται νὰ πληρώσῃ τὸ εἰσιτήριο τοῦ Κίνκο στὴν Ἐταιρία.

Δυστυχῶς, ὁ δικαστὴς δὲν τὸ δέχεται. Ὑπάρχει, βλέπετε, ὄχι μόνο ὕλικὴ ζημία, ἀλλὰ καὶ ἠθικὴ. Κι ὁ Κινέζος δικαστὴς ἀρχίζει τὶς λεπτολογίες του καὶ τοὺς κινεζισμούς του.

Ὁ Πᾶν-Σάο ὁμως ἐξάπτεται, κι ἂν δὲν καταλαβαίνουμε τίποτε, ἀπ' ὅ,τι λέει, μαντεύουμε πὼς μιλά γιὰ τὸν ἥρωισμό τοῦ Κίνκο, γιὰ τὴν αὐτοθυσία του, πὼς θέλησε νὰ θυσιάσῃ τὴ ζωὴ του γιὰ νὰ σώσῃ τοὺς ταξιδιωτὲς, κι ἐπὶ τέλους, ὡς ὑπέρατο ἐπιχείρημα ἀναφέρει πὼς ὁ πελάτης ἔσωσε τὸν αὐτοκρατορικὸ θησαυρό.

Ὁ Πάν-Σάο ἀρχίζει νὰ μιᾶ. Μὲ πάθος καὶ πνεῦμα! Ποτὲ δικηγόρος δὲν ὑπερασπίσθηκε καλύτερα τὸν πελάτη του. (Σελ. 232)

“Όλη του ή εύγλωττία όμως πάει χαμένη. “Όλα αυτά τὰ ἐπιχειρήματα δὲ συγκινοῦν τὸ δικαστὴ πὺν καυχᾶται πὼς σὲ ὅλη του τὴ μεγάλη δικαστικὴ ὑπηρεσία δὲν ἀνώωσε μῆτε δέκα κατηγορουμένους. Λέγεται ὅμως νὰ μὴ ραβδισθῆ ὁ ἔνοχος, καὶ τοῦ ἐπιβάλλει ἕξι μῆνες φυλακὴ, καὶ τὴν ὑποχρέωση ν’ ἀποζημιώσῃ τὴν Ἑταιρία τοῦ μεγάλου ὑπερσσιατικοῦ. Γνέφει στοὺς χωροφύλακες, κι ὁ κακόμοιρος ὁ Κίνκο ὀδηγεῖται στὴ φυλακὴ.

Οἱ ἐφημερίδες τῆς Κίνας εἶχαν μάθει τὴν ὑπόθεση, κι εἶχαν ἀνάψει. Τὸ «Σι-Μπαὸ» τοῦ Πεκίνου κι ὁ «Κινέζικος Χρόνος» τοῦ Τιέν-Τσίν, ἀπαιτοῦν μὲ μεγάλα κεφαλαῖα γράμματα νὰ δοθῆ χάρη στὸ νεαρὸ Ρουμάνο. Ἡ φωνὴ τῶν ἐφημερίδων ἔφθασε στ’ αὐτοκρατορικὰ αὐτιά τοῦ Γυιοῦ τοῦ Οὐρανοῦ.

Ὁ Πὰν-Σάο μάλιστα εἶχε ὑποβάλει ἀναφορὰ στὴν Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικὴ Μεγαλειότητα, ὅπου διηγόταν μὲ παιητικὲς ἐκφράσεις τὴν ἱστορία τοῦ Κίνκο καὶ πὼς ἂν ἔλειπε αὐτός, ὅλο τὸ χρυσάφι καὶ τὰ πολύτιμα πετράδια τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θησαυροῦ θάταν τώρα στὰ χέρια τοῦ Φαρουσιὰρ καὶ τῶν συμμοριτῶν του. Καί, μὰ τὸν Βούδα, ἡ γενναία αὐτὴ πράξη τοῦ Κίνκο δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ρίξῃ ἕξι μῆνες στὶς φυλακὲς.

Ὁ Γυιὸς τοῦ Οὐρανοῦ συγκινήθηκε. Σὲ μιὰ στιγμὴ γενναιοδωρίας, ὁ Αὐτοκράτορας ἔστειλε στὸν Κίνκο ὄχι μόνον τὴ χάρη, πὺν τοῦ ζητοῦσε ὁ Πὰν-Σάο, μὰ μαζὶ καὶ δέκα πέντε χιλιάδες τάελ, δηλαδὴ πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες φράγκα χρυσά!

Ποῦ νὰ κάθωμαι τώρα νὰ σᾶς περιγράψω τὴ χαρὰ, τὴν εὐτυχία, τὴ μέθη τοῦ Κίνκο! Ἔτρεξε σὰν τρελὸς μόνος του, μπῆκε στὸ δωμάτιο τῆς Ζίνκα Κλὸρκ καὶ ἀνήγγειλε σὲ ὅλους τὴ μεγάλη εἶδηση. Ἡ συγκίνηση κι ἡ χαρὰ του ἦταν τόσο μεγάλη, πὺν καμιὰ γλώσσα δὲν μπορεῖ νὰ τὶς περιγράψῃ—μῆτε κὰν ἡ κινέζικη γλώσσα, πὺν εἶναι τόσο πλοῦσια σὲ καταπληκτικὲς παρομοιώσεις.

Τώρα οἱ συνδρομητὲς τοῦ «Εἰκοστοῦ Αἰώνα» ἄς μοῦ

ἐπιτρέψουν νὰ τοὺς ἀναφέρω μὲ λίγα λόγια τί ἀπόγιναν οἱ ἀριθμοὶ τοῦ δημοσιογραφικοῦ μου σημειωματαρίου.

Ἀριθμοὶ 1 καὶ 2, Φούλκ Ἔφρινελ καὶ μὴς Ὁρατία Μπλύετ: οἱ δυὸ νεόνυμφοι δὲν κατόρθωσαν ἐπὶ τέλους νὰ συμφωνήσουν στὰ ποσοστά, κι ἔτσι χώρισαν, τρεῖς μέρες μετὰ τὴν ἀφιξή τους στὸ Πεκίνο. Ἡ μὴς Ὁρατία Μπλύετ ἔμεινε πάλι μὴς Ὁρατία Μπλύετ, κι ὁ Φούλκ Ἔφρινελ, γεροντοπαλήκαρο, ὅπως καὶ πρὶν. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ θερίσῃ ἢ Ἐγγλέζα παραγγελιοδόχα ὅλα τὰ μαλλιά ἀπὸ τὰ κινέζικα κεφάλια καὶ νὰ τὰ στείλῃ στὴν ἐταιρία της! Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ στὸν πρακτικὸ Ἀμερικάνο παραγγελιοδόχο νὰ βάλλῃ δόντια ψεύτικα σὲ ὅλα τὰ κινέζικα σαγόνια!

Ἀριθμὸς 3, ταγματάρχης Νόλτιτς: ἀσχολεῖται μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια νὰ ἰδρῦσῃ τὸ ρωσικὸ νοσοκομεῖο στὸ Πεκίνο, κι ὅταν ἔφθασε ἡ στιγμή νὰ χωρισθοῦμε, ἔνωσα πῶς ἄφωνα στὴν Ἄπω Ἀνατολή ἓνα ἀληθινὸ φίλο.

Ἀριθμοὶ 4 καὶ 5, κύριος καὶ κυρία Κατέρνα: ἔμειναν τρεῖς ἐβδομάδες στὴν πρωτεύουσα τῆς Οὐρανίας Αυτοκρατορίας, κι ἔπειτα ἔφυγαν γιὰ τὴ Σαγκάη, κι ἐκεῖ τώρα τοὺς χειροκροτοῦν μ' ἐνθουσιασμὸ τὰ μέλη τῆς γαλλικῆς παροικίας.

Ἀριθμὸς 6, βαρῶνος Βάισσνιτσερντέρφερ: πὺν γράφω γιὰ τελευταία φορὰ, δόξα σοι ὁ Θεός, τὸ ἀτέλειωτο ὄνομά του. Ἔ, λοιπόν, θὰ τὸ πιστέψετε; Ὁ περίφημος αὐτὸς περιηγητὴς τοῦ κόσμου, ὅχι μονάχα ἔχασε τὸ βαπόρι στὸ Τιέν-Τσίν, μὰ ἓνα μῆνα ἀργότερα ἔχασε τὸ βαπόρι στὸ Γιουκοχάμα. Ἐπειτα ἀπὸ ἔξι ἐβδομάδες ναυάγησε στὶς ἀκτὲς τῆς ἀγγλικῆς Κολομβίας. Τέλος, τὸ τραῖνο του μετὰξὺ Ἀγίου Φραγκίσκου καὶ Νέας Ἰόρκης ἐξετροχιάσθη, κι ἔτσι μετὰ κόπον καὶ βίας κατόρθωσε νὰ τελειώσῃ τὸ γύρο τοῦ κόσμου σὲ 187 ἡμέρες, ἀντὶ σὲ 39.

Ἀριθμοὶ 9 καὶ 10, Πάν-Σάο καὶ δόκτωρ Τίο Κίνγκ: τί νὰ σὰς πῶ γι' αὐτούς; Τοῦτο μονάχα: Πῶς ὁ Πάν-Σάο μένει πάντα ὁ παριζιάνος πὺν γνωρίσατε, κι ὅσες φορὲς ἔρχεται στὴ Γαλλία, τρώμε μαζὶ καὶ θυμόμαστε τὸ περι-

φημο ταξίδι μας. Ὁ δόκτωρ Τίο-Κίνγκ ἔφθασε στὸ σημείο—καθὼς μοῦ λέει ὁ Πάν-Σάο—νὰ τρώῃ μόνο ἓνα κρόκο ἀνγού τὴν ἡμέρα, ὅπως παραγγέλλει ὁ δάσκαλός του ὁ Κορνάρος, κι ἐλπίζει μὲ τὴ δίαιτα αὐτὴ νὰ ζήσει 119 χρόνια.

Ἄριθμὸς 8, σερ Φράνσις Τρεβέλμαν, κι ἀριθμὸς 12, ἄρχοντας Φαρουσιάρ: ποτὲ στὴ ζωὴ μου δὲν τοὺς ξανάδα, μήτε ἄκουσα νὰ μιλοῦν ποτὲ γι αὐτούς.

Ἔρχομαι τώρα στὸν ἀριθμὸ 11, τὸν Κίνκο: Περιττὸ νὰ σᾶς πῶ πὼς ὁ ἀριθμὸς μου 11 παντρεύθηκε τὴ δεσποινίδα Κλόρκ, μὲ μεγάλη ἐπισημότητα. Ὅλοι ἤμασταν προσκαλεσμένοι στὸ γάμο, κι ὅλοι μαζί προσφέραμε ἓνα περίφημο δῶρο στὴ νύφη, γιὰ νὰ δείξουμε τὴν εὐγνωμοσύνη μας στὸ σύζυγό της, πὺ μᾶς ἔσωσε τὴ ζωὴ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πιστὴ διήγησι τοῦ ταξιδιοῦ μου. Ἐκίνα ὅ,τι μποροῦσα γιὰ νὰ ἐκτελέσω τὰ δημοσιογραφικά μου καθήκοντα. Ἐμείνα τρεῖς ἑβδομάδες στὸ Πεκίνο, καὶ γύρισα στὴ Γαλλία μὲ βαπόρι.

Τώρα, ἐπειδὴ πρέπει ὅλα νὰ σᾶς τὰ πῶ, θὰ σᾶς φανερώσω κάτι πὺ πολὺ ἔθιξε τὴν προσωπικὴ μου φιλοτιμία. Μόλις ἔφθασα στὴν πρωτεύουσα τῆς Κίνας, ἔλαβα ἓνα τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα μου ὡς ἀπάντησι τοῦ τηλεγραφήματος πὺ ἔστειλα ἀπὸ τὸ Λάν-Τσόου:

«Κλαύδιο Μπομπάρνὰκ, Πεκίνο.

Διεύθυνσις «Εἰκοστοῦ Αἰῶνα» σᾶς ἐπιφορτίζει νὰ προσφέρετε συγχαρητήρια καὶ σέβη της στὸν ἡρωικὸν ἄρχοντα Φαρουσιάρ!»!

ΕΚΛΕΚΤΕΣ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΑΣΤΕΡΟΣ,,

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΙΩΣΠΟΥ. Μιά εξαιρετική διασκευή τών Μύθων του Αισώπου από τήν Π. Τσιμικάλη, με εικονογράφηση Θ. Ἀνδρεοπούλου.

30 ΔΙΑΛΕΚΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ. Μιά συλλογή από τὰ καλύτερα ξένα παραμύθια. Εικονογράφηση Ε. Σπυρίδωνος, ἐξώφυλλο Γ. Βακαλό.

ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΤΟΥ ΓΚΙΟΓΛΙΒΕΡ. Τò μυθιστόρημα πού ἔκανε ἀθάνατο τόν Ἰωάνθαν Σουφτ σέ μετάφραση Γιάννη Κότσικα, εικονογράφηση Κ. Μαλάμου καί με ἐξώφυλλο Γ. Βακαλό.

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Μιά λογοτεχνική ἐξιστόρηση τοῦ βίου καί τών συναρπαστικῶν κατορθωμάτων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, με βάση τίς τελευταῖες ἱστορικές καί ἀρχαιολογικές ἐρευνες, γραμμένη ἀπό τήν Π. Μαξίμου. Πλούσια εικονογράφηση τοῦ Γ. Βακαλό.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ. Ἐκλεκτά κομμάτια ἀπό τò περίφημο ἔργο τών διασήμων βυζαντινολόγων Γ. Σλουμπερτζέ καί Καρ. Ντὴλ, σέ διασκευή τών Π. Πρεβελάνη καί Δ. Π. Δαμασκηνοῦ. Εικονογράφηση Γ. Βακαλό.

Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ. Ἐνα θαυμάσιο μυθιστόρημα τοῦ André Laurie με θέμα ἀπό τήν ἐποχή τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Διασκευή Γ. Τσουκαλά, εικονογράφηση Ρούλας Κανάκη.

Ο ΓΕΡΟ ΣΤΑΘΗΣ. Τò περίφημο αὐτό ἔργο τοῦ Λέοντος Μελά, πού ὑπῆρξε ἐπί ἐξήντα χρόνια τò πιδ ἀγαπητό ἀνάγνωσμα τών Ἑλληνοπαίδων, ἐπανεξεδόθη στή δημοτική, διασκευασμένο ἀπό τόν Ν. Κατηφόρη. Εικονογράφηση Κ. Μαλάμου.

ΛΟΓΚΗΣ ΛΑΡΑΣ. Τò περίφημο ἔργο τοῦ ἀληθιμόνητου Δημ. Βικέλα. Τò «πραγματικό διαμάντι τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας μας», ὅπως τò χαρακτηριστήρησε ἡ κριτική, με συγχρονισμένη ἀπόδοση στή δημοτική ἀπ' τόν Ν. Κατηφόρη. Εικονογράφηση Κ. Μαλάμου.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΦΕΥΡΕΤΑΙ. Τò πολυδιαβασμένο βιβλίο τοῦ Μπάχμαν, στό ὁποῖο βρίσκει κανεῖς ἀνάγλυφες τίς μορφές τών εφευρετῶν καί εὐεργετῶν τῆς ἀνθρωπότητος μαζί με τίς κυριώτερες εφευρέσεις τους.

Τò βιβλίο περιέχει 119 πίνακες καί εἰκόνες καθώς καί εὐρετήριον τών σπουδαιότερων προσώπων καί πραγμάτων πού περιέχονται σ' αὐτό.

ΟΙ ΑΘΛΙΟΙ. Τò κλασσικό καί ἀθάνατο ἔργο τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ. Ἡ ζωντανή διήγηση καί ὁ χρωματισμένος καί ἀνάλαφρος διάλογος, ἀνέβασαν τò βιβλίο σέ πνευματικά ὕψη, πού μόνον ἕνας Ὅμηρος μπορούσε νά διεκδικήσει. Ἡ ἀπόδοση στά ἑλληνικά τοῦ πρωτοτύπου εἶναι ἀπλή καί κατανοητή γιά τὰ μεγάλα παιδιά πρὸς τὰ ὁποῖα ἀπευθύνεται.

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΗΣ ΔΟΞΑΣ. Ἐνα βιβλίο τοῦ Κ. Κυριακόπουλου, μέσα στό ὁποῖο θά βρῆς ὁ ἀναγνώστης τοὺς ἀγώνες καί τίς περιπέτειες τών Νεοελλήνων τοῦ '21 γιά τήν ἀποτίναξη τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ.

ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ. Οἱ περιπέτειες τοῦ τόσο δραματικοῦ, ἀνθρώπου καί θρυλικοῦ ἱππότη τῆς Μάντσας, πού γοητεύουν καί συναρπάζουν τόν ἀναγνώστη. Μετάφραση Γιάννη Κότσικα. Εικονογράφηση Γ. Βαρλάμου.

"Α Σ Τ Η Ρ, Λ Υ Κ Ο Υ Ρ Γ Ο Υ 10 - Α Θ Η Ν Α Ι

'ΑΣΤΕΡΟΣ,, ΕΚΛΕΚΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΝΤΕΡΣΕΝ. Τά παραμύθια πού γοητεύουν με τή λεπτότητα και τήν αναγνωρισμένην αξία τους και τόν πιό απαιτητικό, κάθε ηλικίας, αναγνώστη. Μιά εξαιρετική έκδοση του «'Αστέρος», σε μετάφραση του Β. Δ. 'Ακριτά, πλούσια εικονογραφημένη.

ΤΑ ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ. Τό βιβλίο τών παραμυθιών του ΟΣΚΑΡ ΟΓΑΓ'ΑΝΤ, πού σαγηνεύει μικρούς και μεγάλους με τήν ποιητική φαντασία του και τήν απaráμιλλη τέχνη του. Μετάφραση Π. 'Αντωνοπούλου, εικονογράφηση Μ. Μπονταντζόγλου κι εξώφυλλο Θ. 'Ανδρεοπούλου.

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΚΡΙΜ. Μιά επιλογή από τις πιό συναρπαστικές παιδικές ιστορίες τών αδελφών ΓΚΡΙΜ, πού, έκτός απ' τήν ευχαρίστηση και τήν ξεκούραση, χαρίζουν εξαιρετικά παραδείγματα για τή μόρφωση τών μικρών αναγνώστων. Μετάφραση Δ. Β. 'Ακριτά. 'Εξώφυλλο Θ. 'Ανδρεοπούλου.

Ο ΘΑΛΑΣΣΟΛΥΓΟΣ. Τό ξακουστό θαλασσινό περιπετειώδες παιδικό μυθιστόρημα του ΤΖΑΚ ΛΟΝΤΟΝ, σε μετάφραση Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ και επιμέλεια εικονογράφησης Θ. ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΥ.

ΚΑΠΙΤΑΙΝ ΦΡΑΚΑΣ. Τό συναρπαστικώτερο παιδικό μυθιστόρημα του Θ. ΓΚΩΤΙΕ, πού θέλγει και συγκινεί τόσοσ γενιές τώρα, σε μιά νέα επιμελημένη έκδοση. Μετάφραση και διασκευή ΔΙΟΝ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗ. Εικονογράφηση Θ. ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΥ.

Ο ΤΙΓΡΙΣ ΤΗΣ ΜΑΛΑΙΣΙΑΣ. Ένα από τὰ πιό αγαπημένα παιδικά μυθιστορήματα του γνωστού 'Ιταλού μυθιστοριογράφου Έμιλ Σαλγκάρι, μεταφρασμένο από τόν Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ και εικονογραφημένο από τόν Θ. ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟ.

ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ. Οι ήρωικές περιπέτειες και οι συναρπαστικές μονομαχίες και τοξομαχίες του μεγάλου ιπποτικού ήρωα, πού αγάπησαν όλα τὰ παιδιά του κόσμου, του ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ. Η περιπέτεια, ή διακένωση και ή μόρφωση, σ' ένα άριστουργηματικό παιδικό μυθιστόρημα, σε νέα λογοτεχνική μορφή, απ' τή συλλογή του Ρότζερ Λάνσελν Γ'κρήν.

ΧΩΡΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ. Του ΕΚΤΟΡΟΣ ΜΑΛΟ. Ένα περίφημο παιδικό μυθιστόρημα. Μετάφραση Γ. Τσουκαλά. 'Εξώφυλλο Κ. Μάλαμου.

ΜΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ. Του ΕΚΤΟΡΟΣ ΜΑΛΟ. Τό γνωστό έργο του μεγάλου μυθιστοριογράφου. Μετάφραση Β. Δεδούση. 'Εξώφυλλο Γ. Βακαλό.

ΡΟΜΒΙΝΣΩΝ ΚΡΟΥΣΟΣ. Τό άριστούργημα του ΔΑΝΙΗΛ ΝΤΕ ΦΟΕ, πού θα γοητεύη πάντα με τήν τέχνη του και τήν άπλότητά του, μικρούς και μεγάλους. Διασκευή Γιάννη Κότσικα, εικονογράφηση Γιώργου Βαρλάμου.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΘΑΛΑΣΣΟΠΟΡΟΙ. Ο Σπ. Χατζιδάκις ζωνάνεψε με δύναμη, έκφραστική, με εικόνες πλαστικές και με γλαφυρότητα, τις συγκλονιστικές περιπέτειες τών Μεγάλων Θαλασσοπόρων, οι οποίοι, χωρίς να λογαριάζουν τούς κινδύνους τών άγρίων φυλών, τις βοήθησαν να έκπολιτισθούν.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΛΟΡΔΟΣ. Η δυνατή πέννα της Φ. Μπάρνερ, με γλαφυρότητα και ζωνάνια, μάς περιγράφει τήν ζωή ενός ποιητού, πού ή θέληση και ή ευγένεια της ψυχής του, τó ανέβασαν πολύ ψηλά. Έκδοση άρτια από κάθε άποψη. Πολυτελής βιβλιοδεσία.

Λ Υ Κ Ο Υ Ρ Γ Ο Υ 10 - Α Θ Η Ν Α Ι - ' Α Σ Τ Η Ρ ,

ΕΚΛΕΚΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ "ΑΣΤΕΡΟΣ",

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ. Κείμενο και Εισαγωγή ΒΑΣ. ΒΕΛΛΑ, καθηγητού του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἰκόνες Ἰουλίου φόν Κάροσφελδ. Ἕνα θαυμάσιο βιβλίο, κατάλληλο γιὰ μικροὺς καὶ μεγάλους, μαθητὲς καὶ διδασκάλους, πού μᾶς φέρνει εὐχάριστα κοντὰ στὸ Βιβλίο τῶν βιβλίων.

ΙΑΙΔΑ ΚΑΙ ΟΔΥΣΣΕΙΑ. Ἐκλεκτὰ κομμάτια ἀπ' τὰ δυὸ ἀθάνατα ἔπη τοῦ Ὁμήρου, γραμμένα γιὰ παιδιὰ, ἀπ' τὸν Δ. Β. Ἀκριτά, καὶ εἰκονογραφημένα μὲ ωραιότατες καὶ παραστατικές εἰκόνες. Τὰ δυὸ ἔργα κρατοῦν ἀδιάσπαστη τὴν προσοχὴ τῶν παιδιῶν καὶ τελειώνουν μὲ τὴν ἐπιστροφή τοῦ Ὀδυσσεῆα στὴν πατρίδα του, ὅστερ' ἀπ' τὶς καταπληκτικὲς περιπλανήσεις δέκα ἔτων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ. Α' ΟΙ ΘΕΟΙ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ. Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς ωραιότερες σελίδες τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας. Ὁ πρῶτος τόμος περιέχει τὶς ἱστορίες γιὰ τοὺς θεοὺς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τοὺς προσωπικοὺς ἀνταγωνισμοὺς των, καθὼς καὶ τὶς σχέσεις τους μὲ τοὺς ἀνθρώπους.

Β' ΟΙ ΗΡΩΕΣ. Τὰ ἐκλεκτότερα κεφάλαια τῆς Μυθολογίας τῶν Ἡρώων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς Ἱστορίας, διαλεγμένα εἰδικὰ γιὰ παιδιὰ ἀπ' τὸν Δ. Β. Ἀκριτά καὶ εἰκονογραφημένα ἀπ' τὸν Θ. Ἀνδρεόπουλο.

Ο ΙΒΑΝΟΣ. Τὸ ἀριστούργημα τοῦ Σέρ Γουόλτερ Σκώττ, τὸ ὁποῖο εἶναι γνωστὸ καὶ ἀπὸ τὴν Ὁθόνη, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν Δημ. Κορίνη καὶ εἰκονογραφημένο ἀπὸ τὸν Βύρωνα Ἀπτόσογλου.

ΔΑΒΙΔ ΚΟΠΕΡΦΙΑΝΤ. Ἕνα ἀκόμη βιβλίο τοῦ μεγάλου Καρόλου Ντίκενς, γνωστὸ καὶ ἀπὸ τὸν κινηματογράφου, σὲ μετάφραση τοῦ Μανώλη Σκουλούδη μὲ εἰκονογράφηση Μέντη Μπροσταντζόγλου. Ἕνας καλοδεμένος τόμος μεγάλου σχήματος, πού συγκινεῖ καὶ συναρπάζει.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΣΩΜΑΤΟΦΥΛΑΚΕΣ. Τὸ περιπετειῶδες ἀριστούργημα τοῦ διασήμου Γάλλου συγγραφέα Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ Πατρός διασκευασμένο ἀπὸ τὸν Μανώλη Σκουλούδη, εἰκονογραφημένο ἀπὸ τὸν Μέντη Μπροσταντζόγλου καὶ μὲ ἐξώφυλλο τοῦ Βυρ. Ἀπτόσογλου. Τὸ βιβλίο πού συγκίνησε πολλὰς γενιές καὶ μένει πάντα κλασσικὸ στὸ εἶδος του.

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΩΝ. Τὸ πολυδιαβασμένο βιβλίο τοῦ Ρόμπερ Στήβενσον σὲ μετάφραση τοῦ Παν. Ἀντωνόπουλου, εἰκονογράφηση τῆς Ρούλας Κανάκη καὶ ἐξώφυλλο τοῦ Βυρ. Ἀπτόσογλου. Ἕνα περιπετειῶδες διήγημα μεγάλου σχήματος καὶ καλῆς βιβλιοδεσίας πού θὰ συναρπάσει τοὺς ἀναγνώστες.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΜΙΚΡΕΣ ΑΔΕΛΦΕΣ. Μοναδικὸ παιδικὸ ἀνάγνωσμα τῆς Τζ. Ἀντριους κατάλληλο γιὰ κορίτσια μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν Κ. Γερογιάννη διασκευασμένο ἀπὸ τὸν Πολ. Παπαχριστοδούλου καὶ μὲ ἐπιμέλεια εἰκονογράφησης Θ. Ἀνδρεοπούλου.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ. Ὁ Ἰ. Μ. Παναγιωτόπουλος ὁ μεγάλος σύγχρονος λογοτέχνης μᾶς μὲ τὴν αἰσθητικὴ συμπάρτασι τοῦ ζωγράφου Κώστα Γραμματόπουλου παρουσιάζουν ἕναν ἁμροφο τόμο διηγημάτων καταλλήλων γιὰ μεγάλα παιδιὰ. Μιά ἀπὸ τὶς πιὸ καλὲς ἐκδόσεις Ἑλληνικῶν βιβλίου.

"ΑΣΤΗΡ", ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 10 - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ «ΑΣΤΗΡ» ΑΔ. & Ε. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΟΔΟΣ ΑΓΚΟΥΡΓΟΥ 10—ΑΘΗΝΑΙ

